

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

***ΘΕΜΑ: “ΠΑΤΡΑ, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ 2006 ,
ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ”***

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Α.ΔΑΝΕΛΙΑΝ

ΚΑΠΠΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΚΑΤΣΑΜΠΕΚΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ

ΠΑΤΡΑ 2006

- Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α -

ΕΙΣΑΓΩΓΗ..... σελ. 7

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

1.1. ΠΡΩΤΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ.....	σελ. 9
1.2. ΠΡΩΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ.....	σελ. 9
1.3. ΡΩΜΑΙΟΚΡΑΤΙΑ.....	σελ. 11
1.4. ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΠΟΧΗ.....	σελ. 12
1.5. ΦΡΑΓΚΟΚΡΑΤΙΑ.....	σελ. 13
1.6. ΕΝΕΤΟΚΡΑΤΙΑ – ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ.....	σελ. 13
1.7. ΝΕΟΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.....	σελ. 14

2. Η ΠΑΤΡΑ ΣΗΜΕΡΑ

2.1. ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΠΑΤΡΑΣ.....	σελ. 18
2.2. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΘΕΣΜΟΙ.....	σελ. 20
2.2.1. Πατρινό Καρναβάλι.....	σελ. 20
2.2.2. Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας.....	σελ. 22
2.2.3. Συμπόσιο Ποίησης.....	σελ. 22
2.2.4. Φορείς των Πολιτιστικών Εκδηλώσεων.....	σελ. 23
2.3. Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ.....	σελ. 25
2.4. ΘΕΑΤΡΑ.....	σελ. 27
2.5. ΜΟΥΣΕΙΑ.....	σελ. 29
2.6. ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.....	σελ. 31
2.7. ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ.....	σελ. 32
2.8. ΠΛΑΤΕΙΕΣ.....	σελ. 33
2.9. ΑΛΛΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ.....	σελ. 35
2.10. ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ.....	σελ. 39
2.11. ΓΕΦΥΡΑ ΡΙΟΥ – ΑΝΤΙΡΡΙΟΥ.....	σελ. 43
2.12. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ....	σελ. 46
2.12.1. Τομείς Παραγωγής Νομού Αχαιίας.....	σελ. 46
2.12.2. Επιχειρήσεις με σημαντική δραστηριότητα.....	σελ. 50

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

3. Η ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ

3.1. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ.....	σελ. 53
3.1.1. Προς την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση.....	σελ. 53
3.1.2. Τρεις βασικές προβληματικές περί «ευρωπαϊκού» πολιτισμού.....	σελ. 54
3.2. ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ.....	σελ. 56
3.2.1. Παρελθόν.....	σελ. 56
3.2.1.1. Τα Προγράμματα Πρώτης Γενιάς «Kaleidoscope, Ariane, Raphael» (1993-1999).....	σελ. 58
3.2.2. Παρόν.....	σελ. 58
3.2.2.1. Το Πρόγραμμα «Πολιτισμός 2000».....	σελ. 58
3.2.2.2. Πρόγραμμα υπέρ των οργανισμών και ενεργειών πολιτιστικού ενδιαφέροντος.....	σελ. 63
3.2.2.3. «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης» – «Ευρωπαϊκός Πολιτιστικός Μήνας».....	σελ. 64
3.2.2.4. Τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που σχετίζονται με τον πολιτισμό.....	σελ. 65
3.2.3. Το Μέλλον.....	σελ. 66
3.2.3.1. Ελλείψεις των προηγούμενων προγραμμάτων.....	σελ. 67
3.2.3.2. Στόχοι και ενέργειες του Προγράμματος Πολιτισμός «2007-2013».....	σελ. 67
3.3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ «ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ».....	σελ. 69
3.3.1. Ιδέα.....	σελ. 69
3.3.2. Ευρωπαϊκές Πόλεις Πολιτισμού.....	σελ. 70
3.3.3. Ευρωπαϊκές Πολιτιστικές Πρωτεύουσες.....	σελ. 72
3.3.3.1. Στόχος.....	σελ. 73
3.3.3.2. Δράσεις που στοχεύουν στην Ευρωπαϊκή Διάσταση.....	σελ. 73
3.3.3.3. Ορισθείσες Πολιτιστικές Πρωτεύουσες (2005 – 2019).....	σελ. 74
3.3.3.4. Διαδικασία επιλογής των πόλεων.....	σελ. 76

3.3.3.5. Κριτήρια προγραμματισμού και αξιολόγησης των προγραμμάτων.....	σελ. 78
3.3.4. Ο Θεσμός στην Πράξη.....	σελ. 79
3.3.4.1. Καθορισμός των στόχων από τις πόλεις.....	σελ. 79
3.3.4.2. Λειτουργικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα των πόλεων.....	σελ. 82
3.3.4.3. Δραστηριότητες του πολιτιστικού έτους.....	σελ. 86
3.3.5. «Δίκτυο Ευρωπαϊκών Πολιτιστικών Πρωτευουσών και Μηνών» (E.C.C.M.).....	σελ. 94
3.4. ΑΛΛΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ.....	σελ. 95

4. ΠΑΤΡΑ 2006 – ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

4.1. Η ΥΠΟΨΗΦΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Ο ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ.....	σελ. 99
4.2. Η ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ.....	σελ. 102
4.2.1. «Αναπτυξιακή Αχαΐας Α.Ε.».....	σελ. 103
4.2.2. «Πάτρα 2006 – Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης» - ο Οργανισμός	σελ. 103
4.3. ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΑ.....	σελ. 107
4.4. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ.....	σελ. 112
4.5. ΟΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ «ΠΑΤΡΑ 2006».....	σελ. 114
4.5.1. Το Πολιτιστικό Πρόγραμμα.....	σελ. 115
4.5.1.1. Καλλιτεχνικό Πρόγραμμα.....	σελ. 115
4.5.1.2. Κύκλος Εκδόσεων.....	σελ. 125
4.5.1.3. Το Πρόγραμμα «Τι τρέχει με την Ευρώπη».....	σελ. 126
4.5.1.4. Το Πρόγραμμα «Όλη η Ευρώπη μια πόλη».....	σελ. 128
4.5.2. Εγκαταστάσεις – Υποδομές.....	σελ. 130
4.5.3. Επικοινωνία και προώθηση του θεσμού.....	σελ. 136
4.5.4. Χορηγοί του πολιτιστικού έτους.....	σελ. 146
4.5.5. Εθελοντισμός.....	σελ. 147

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

5. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΑΙ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ

5.1. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ.....	σελ. 151
5.2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΠΙΤΥΧΗΜΕΝΩΝ ΠΟΛΕΩΝ.....	σελ. 154
5.3. ΚΡΙΣΙΜΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ.....	σελ. 154
5.4. ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	σελ. 156
5.4.1. Μέγιστος Αντίκτυπος.....	σελ. 157
5.4.2. Προβλήματα και ζητήματα της επόμενης ημέρας.....	σελ. 159
5.5. ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΑ ΤΟ 2006.....	σελ. 161
5.5.1. Κληρονομιά του Πολιτιστικού έτους.....	σελ. 161
5.5.2. Προβλήματα πριν και κατά τη διάρκεια του πολιτιστικού έτους....	σελ. 162
5.5.3 Προβληματισμοί για το μέλλον.....	σελ. 167
5.5.4. Προτάσεις.....	σελ. 168
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ - ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ.....	σελ. 174
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	σελ. 176

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πτυχιακή εργασία αυτή ασχολείται με τον θεσμό «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης» και με την διοργάνωση του για το 2006 από την Πάτρα. Αναλάβαμε το θέμα αυτό λόγω της πολιτιστικής διάστασης του γεγονότος αλλά και της Ευρωπαϊκής του σημασίας. Επιπλέον, ενδιαφέρον παρουσίαζε το ερώτημα του πως θα μπορούσε να μεταβάλλει τον χαρακτήρα της Πάτρας.

Κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της πτυχιακής μας εργασίας συναντήσαμε αρκετές δυσκολίες όπως την απουσία σχετικής βιβλιογραφίας, αφού το γεγονός εξελίσσεται σε πραγματικό χρόνο. Ακόμη, παρά την έντονη προσπάθειά μας για συλλογή πληροφοριών από τον Οργανισμό «Πάτρα 2006» δεν είχαμε την αναμενόμενη αντιμετώπιση. Παρ' όλα αυτά πιστεύουμε πως καταφέραμε να συνθέσουμε μια ολοκληρωμένη εργασία και να δώσουμε μια ουσιώδη εικόνα επί του θέματος. Η εργασία αποτελείται από τρία μέρη:

Το πρώτο μέρος αναφέρεται στην πόλη της Πάτρας. Καλύπτει την εξελικτική πορεία της πόλης (ιστορική αναδρομή) φτάνοντας στην εικόνα της πόλης σήμερα. Συγκεκριμένα παρουσιάζει τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της πόλης, την πολιτιστική της προσφορά, τη σημερινή οικονομική της κατάσταση και παράγοντες που μπορούν να αποτελέσουν αρχή για μια μελλοντική πολιτιστική, και γενικότερη, ανάπτυξη.

Το δεύτερο μέρος εισάγει έννοιες όπως ευρωπαϊκός πολιτισμός, ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, ευρωπαϊκή διάσταση κ.ά. οι οποίες απασχολούν την μελλοντική πορεία της Ευρώπης. Καταγράφεται η σπουδαιότητα του πολιτισμού για την επίτευξη των παραπάνω και η διάθεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς αυτή την κατεύθυνση (Ευρωπαϊκές Πολιτικές Πολιτισμού). Έμφαση δίνεται στην σημαντικότερη πολιτική για τον πολιτισμό που είναι ο θεσμός «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης». Ακολουθεί το κεφάλαιο που αναφέρεται στην διοργάνωση του θεσμού στην Πάτρα το 2006. Εκεί παρατίθενται ολοκληρωμένα η αντιμετώπιση της πόλης προς το θεσμό, η οργάνωση και διαχείριση του πολιτιστικού έτους από τον οργανισμό Πάτρα 2006 αλλά και το όραμά του για το μέλλον.

Το τελευταίο μέρος προσπαθεί να προσεγγίσει την αποτελεσματικότητα του θεσμού, τις θετικές συνέπειες και τη μελλοντική ικανότητα υποστήριξή τους. Έπειτα ασχολείται με την πόλη της Πάτρας εκτιμώντας τα οφέλη του πολιτιστικού έτους, προβληματίζοντας για το μέλλον και εκθέτοντας προτάσεις για την επίτευξη των μακροχρόνιων στόχων της Πάτρας.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

1.1 ΠΡΩΤΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ

Η αρχαία Αχαΐα, η βορειότερη της Πελοποννήσου χώρα πρωτονομάστηκε Αιγιαλεία ή Αιγιαλός. Ως πρώτοι οικιστές του Αιγιαλού φανερώνονται οι Πελασγοί Αιγιαλέες, οι οποίοι θεωρούνται και οι πρώτοι οικιστές όλης της Ελλάδας.

Το 1406 π.Χ. επειδή η Αττική είχε μεγάλο πληθυσμό έστειλε στην Αιγιαλεία αποίκους Ίωνες από τους οποίους υστέρα ονομάστηκε Ιωνία. Τη μόνιμη εγκατάσταση των Ιώνων στην Αιγιαλεία (Ιωνία) και των Αχαιών στην Λακωνική και Αργολίδα μετέβαλε η κάθοδος των Δωριέων το 1104 π.Χ. Οι Αχαιοί διώχτηκαν από τους Δωριείς από τη Λακεδαιμονία και το Άργος και ζήτησαν άσυλο από τους Ίωνες. Οι Ίωνες επέτρεψαν την εγκατάσταση αυτή, όμως η ένωση έπειτα από λίγο διασπάστηκε. Οι διαφορές των δυο λαών είχαν σαν αποτέλεσμα τον πόλεμο, όπου αναδείχθηκαν νικητές οι Αχαιοί και ανάγκασαν τους Ίωνες να αφήσουν τη χώρα σε αυτούς. Έτσι μετονομάστηκε η Ιωνική Αιγιαλεία σε Αχαΐα.

Ανάμεσα στους Αχαιούς βρισκόταν και ο διάσημος Σπαρτιάτης Πρευγένης. Ο γιος του Πατρέας που ήταν επικεφαλής Λακεδαιμόνιων αποικιών, κατέλαβε το 1041 π.Χ. την Αρόη τη μεγάλωσε, την οχύρωσε και της έδωσε το όνομα Πάτρα. Η Αρόη μαζί με την Ανθεία και τη Μεσάτη αποτέλεσαν τη μεταγενέστερη Πάτρα.

1.2 ΠΡΩΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

Οι Αχαϊκές πόλεις περιλαμβανομένου και της Πάτρας δημιούργησαν την ομοσπονδία των Αχαιών. Αυτό είχε σαν σκοπό την ενδυνάμωση της Αχαΐας σε σχέση με τις δυνάμεις της τότε εποχής (Αθήνα, Σπάρτη), την ειρήνη μεταξύ τους και τη ρύθμιση των κοινών τους συμφερόντων.

Στον Πελοποννησιακό πόλεμο διεκδικούσαν τη συμμαχία με την Αχαΐα και η Αθήνα και η Σπάρτη εξαιτίας της γεωγραφικής της θέσης. Η ουδετερότητα της Αχαΐας δεν κράτησε πολύ λόγω της πίεσης των Σπαρτιατών. Μαζί με τους Πατρείς συμάχησαν πρόθυμα και οι υπόλοιποι Αχαιοί. Με συμμάχους λοιπόν οι Σπαρτιάτες τους Αχαιούς και

οι Αθηναίοι τους Αιτωλούς συγκρούστηκαν το 429 π.Χ. γύρω από τη Ναύπακτο και στον Αχαϊκό Πάνορμο, όπου νικητές και στις δυο ναυμαχίες ήταν οι Αθηναίοι.

Μετά τον Πελοποννησιακό και Κορινθιακό πόλεμο η Αθήνα και η Σπάρτη είχαν εξασθενήσει, η κυρίαρχη δύναμη στον ελλαδικό χώρο ήταν η Θήβα. Με αρχηγούς τον Επαμεινώνδα και τον Πελοπίδα θέλησαν να εξασφαλίσουν τον έλεγχο στον κορινθιακό κόλπο, επιχείρησαν εκστρατεία στην Αχαΐα το 367 π.Χ. και την κατέλαβαν. Όμως η επιρροή που ασκούσαν οι Σπαρτιάτες στην Αχαΐα έφερε τους Αχαιούς, τους Ηλιείς, τους Αρκάδες, τους Σπαρτιάτες και τους Αθηναίους σε μάχη κατά των Θηβαίων το 362 π.Χ. στη Μαντίνεια όπου νίκησαν οι Θηβαίοι.

Τη θέση της Θηβαϊκής ηγεμονίας πήρε η Μακεδονική, όπου με βασιλιά τον Φίλιππο Β', υπέκυψαν οι Έλληνες στην αγέρωχη δύναμη των Μακεδόνων. Την εποχή των διαδόχων του Μεγάλου Αλεξάνδρου οι ελληνικές πόλεις δεν ήταν αυτόνομες και ελεύθερες λόγω των κατακτητικών πολέμων που είχαν σαν σκοπό την συγχώνευση των βασιλείων. Η Πάτρα βρισκόταν σε οικτρή κατάσταση λόγω της κυριαρχίας του Μακεδόνα βασιλιά Κάσσανδρου. Οι εμφύλιες διαμάχες στον ελλαδικό χώρο ήταν έντονες. Την ίδια εποχή οι κάτοικοι της Πάτρας πιεσμένοι από τη φτώχεια άρχισαν να εγκαταλείπουν την πόλη και να πηγαίνουν σε άλλες κοντινές.

Βλέποντας αυτά οι Αχαιοί επιχείρησαν να ανανεώσουν την Συμπολιτεία που αυτή τη φορά δεν θα περιοριζόταν στα στενά όρια της περιοχής τους. Ο στρατηγός Άρατος έπαιξε σημαντικό ρόλο στην μετέπειτα εξέλιξη της Αχαϊκής Συμπολιτείας. Αφού κατάφερε να την μεγαλώσει πέρα από τα αχαϊκά τείχη, δημιούργησε καλές σχέσεις με τους Μακεδόνες οι οποίοι τον βοηθούσαν (243 π.Χ.). Ο Φιλοποίμενας ήταν ο επόμενος μεγάλος στρατηγός της Συμπολιτείας (208 π.Χ.). Πίστεψε στην Αχαϊκή Συμπολιτεία και την έφτασε στην κορύφωση της. Αφού κυριεύσε τη Σπάρτη ένωσε για πρώτη φορά όλη την Πελοπόννησο υπό την ίδια διοίκηση.

Οι Ρωμαίοι κατέκτησαν τους Μακεδόνες και πλέον δεν υπήρχε καμιά ελληνική αντίσταση. Η Συμπολιτεία είχε αποδυναμωθεί αφού πολλές πόλεις της είχαν αποσυρθεί. Το 146 π.Χ. οι Ρωμαίοι με αρχηγό τον Λεύκιο Μόμμιο επιτέθηκαν στον Ισθμό με σκοπό τον τερματισμό της Αχαϊκής Συμπολιτείας. Νικούν και υποτάσσεται η Ελλάδα τελειωτικά στους Ρωμαίους.

1.3 ΡΩΜΑΙΟΚΡΑΤΙΑ

Οι Ρωμαίοι αφού έγιναν κύριοι της Ελλάδος, άρχισαν να δραστηριοποιούνται για την κατάκτηση όλου του κόσμου. Γύρω στο 43 π.Χ. ο Αντώνιος και ο Οκτάβιος διχογνώμησαν, χώρισαν με κλήρο τη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία και άρχισε εμφύλιος.

Η Πάτρα εκείνη την εποχή οδηγούταν σε παρακμή, ο Οκτάβιος θεώρησε σωστό να την ανοικοδομήσει και το έπραξε. Είχε καταλάβει ότι η Πάτρα βρισκόταν σε κατάλληλη τοποθεσία για εμπορικές συναλλαγές και ήταν το πιο κοντινό λιμάνι από την Ιταλία. Ίδρυσε στρατιωτική αποικία, με αποτέλεσμα να αυξηθεί κατά πολύ ο πληθυσμός της και πολλοί κάτοικοι των κοντινών πόλεων ξαναγύρισαν στην Πάτρα. Εκτός από τις πόλεις που θεωρούνταν Ρωμαϊκές αποικίες (Πάτρα, Κόρινθος, Νικόπολη), οι υπόλοιπες είχαν παρακμάσει γιατί δεν είχαν την ίδια αντιμετώπιση από τους Ρωμαίους. Ακόμα και την εποχή του Νέρωνα η ελευθερία και η αυτοδιοίκηση της Πάτρας παρέμειναν στους Πατρείς, πληρώνοντας πάντα τους Ρωμαϊκούς φόρους. Εκείνη την περίοδο έδρασε και ο Απόστολος Ανδρέας, ο οποίος σταυρώθηκε με διαταγή του Αιγεάτη (ανθύπατος του Ρωμαϊκού στρατού) και τα οστά του βρίσκονται μέχρι σήμερα στην εκκλησία του Άγιου Ανδρέα στην Πάτρα.

Την εποχή της δυναστείας των Φλάβιων, επιβλήθηκαν μέτρα βάνουσα για τους Έλληνες. Η Πάτρα όμως, λόγω της ευνοϊκής μεταχείρισης που της είχε χαρίσει ο Οκτάβιος συνέχισε να ακμάζει. Ο Τραϊανός (98 μ.Χ. – 117 μ.Χ.) και ο Ανδριανός (117 μ.Χ. – 138 μ.Χ.), αυτοκράτορες επί δυναστείας των Αντωνίων, θαύμασαν τον ελληνικό πολιτισμό και με πολλούς τρόπους ευεργέτησαν τους Έλληνες. Σημαντικό είναι ότι ο δεύτερος με προσωπική του παρέμβαση καλυτέρευσε τις σχέσεις Κορίνθου και Πάτρας οι οποίες ανταγωνίζονταν στο εμπόριο.

Η Πάτρα αναπτυσσόταν συνεχώς στους τομείς του εμπορίου και της βιοτεχνίας, ομόρφαινε, μεγάλωνε πληθυσμιακά και έλκυε πολλούς ξένους. Σημαντικοί άνθρωποι εκείνης της εποχής πέρασαν και έμειναν στην Πάτρα όπως ο ιστορικός Πλούταρχος.

Οι Πατρείς από τη μεριά τους τίμησαν όλους τους Ρωμαίους αυτοκράτορες στα νομίσματα τους, με προτομές, αγάλματα και εκδηλώσεις προς αυτούς. Βέβαια η κλοπή του ελληνικού πολιτισμού από τους Ρωμαίους μετέβαλλε τον πολιτισμικό χαρακτήρα που μέχρι τότε είχαν οι ευνοούμενες πόλεις.

Η παρακμή της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας ξεκινάει το 267 μ.Χ. με την επέλαση των Γότθων στην Ελλάδα. Κατέκτησαν νησιά του Αιγαίου και κατέστρεψαν πόλεις της Πελοποννήσου όπως και την Πάτρα.

1.4 BYZANTINΗ ΕΠΟΧΗ

Ο Μέγας Κωνσταντίνος, μετέφερε το 330 μ.Χ. την πρωτεύουσα του Ρωμαϊκού κράτους από τη Ρώμη στο Βυζάντιο που από τον ίδιο μετονομάστηκε σε Κωνσταντινούπολη. Κατά την εποχή του Κωνσταντίνου το μόνο αξιόλογο για την Πάτρα ήταν ότι η πόλη αναφέρεται ως χριστιανική κοινότητα.

Ο γιος και διάδοχος του Μέγα Κωνσταντίνου, Κωνσταντίνος, εξαπέλυσε διωγμούς κατά των ειδωλολατρών με σκοπό την επικράτηση του χριστιανισμού στον ελλαδικό χώρο. Ακόμα μετέφερε τα οστά του Αγίου Ανδρέα από την Πάτρα στην Κωνσταντινούπολη αφού πρώτα κατασκεύασε υδραγωγείο στους Πατρείς. Σε όλη την Ελλάδα καταστράφηκαν ναοί, μνημεία και αγάλματα και μετατράπηκαν θεοί ή ημίθεοι των αρχαίων Ελλήνων σε Αγίους. Έτσι στην Πάτρα τη θέση της θεάς Δήμητρας πήρε ο Άγιος Ανδρέας.

Το 527 μ.Χ. η Πάτρα ήταν εξασθενημένη λόγω των σεισμών και των επελάσεων των βαρβάρων. Ο Ιουστινιανός θέλοντας να δυναμώσει την Πελοπόννησο, οχύρωσε τις πόλεις και στο λόφο της ακρόπολης της Πάτρας κατασκεύασε ένα μικρό φρούριο (βυζαντινό κάστρο).

Η πολιορκία της Πάτρας το 805 μ.Χ. από τους Σλάβους είναι ίσως το σημαντικότερο γεγονός για τα βυζαντινά χρόνια. Οι Πατρείς κατάφεραν να νικήσουν και να διώξουν τους Σλάβους. Ο αυτοκράτορας Νικηφόρος ο Α' ανύψωσε την αρχιεπισκοπή της Πάτρας σε μητρόπολη και έβαλε κάτω από αυτήν τρεις επισκοπές, της Μεθώνης, της Κορώνης και της Λακεδαιμόνας.

Η Πάτρα κατά τον 9^ο αιώνα γνώρισε μεγάλη ακμή, εξαιτίας της ανάπτυξης της βιοτεχνίας της. Παρήγαγε χαλιά πολυτελείας, καθώς και μεταξωτά, λινά και πορφυρά υφάσματα, θαυμαστά για τη λεπτότητα και την καλαισθησία των δημιουργών τους. Η Πάτρα όμως δεν υστερούσε ούτε σε πνευματική ζωή. Υπήρξε πατρίδα ενός από τους πιο σοφούς άντρες του Βυζαντίου, του Αρέθα, ο οποίος αργότερα έγινε μητροπολίτης Καισάριας.

1.5 ΦΡΑΓΚΟΚΡΑΤΙΑ

Κατά τον 11^ο αιώνα ξεκίνησαν οι σταυροφορίες με σκοπό την απελευθέρωση των ιερών τόπων. Συγκεκριμένα στην τέταρτη Σταυροφορία (Γάλλοι, Ενετοί) κατέκτησαν την Κωνσταντινούπολη (1204 μ.Χ.) και χώρισαν την Ελλάδα.

Η άλωση της Πάτρας και η κατάκτηση της έγινε από τους Φράγκους, με αρχηγό τον Γουλιέλμο Σαμπλίττη και τον Γοδεφρείδο Βιλεαρδουίνο. Μέχρι τις αρχές του 1209 μ.Χ. είχαν καταλάβει το μεγαλύτερο μέρος της Πελοποννήσου όπου το χώρισαν σε Βαρωνίες για να μπορούν να διοικούν καλύτερα. Η υψηλή Βαρωνεία της Πάτρας δόθηκε στον Γουλιέλμο Αλαμάνο, όπου είχε την έδρα του στην Πάτρα. Οι συνεχείς συγκρούσεις ανάμεσα στους βαρώνους και στο λατινικό κλήρο (που επενέβαινε και ο Πάπας) προς τη διεκδίκηση των φέουδων, έφεραν σύγχυση και μια άναρχη κατάσταση στις βαρωνείες. Με το τέλος του οίκου των Βιλεαρδουίνων, το Μορέα διοικούν οι αρχιεπίσκοποι του (οι οποίοι υπακούουν στον Πάπα) και οι Ανδεγαβοί βασιλείς της Νεάπολης (1278 μ.Χ. – 1328 μ.Χ.). Όταν όμως αρχιεπίσκοπος της Πάτρας έγινε ο Γουλιέλμος Φραγκιπάνης, η βαρωνεία της Πάτρας έγινε ανεξάρτητη. Μέχρι και τις αρχές του 15^{ου} αιώνα η βαρωνεία της Πάτρας ήταν ανεξάρτητη κάτω όμως από την κυριαρχία του Πάπα.

1.6 ΕΝΕΤΟΚΡΑΤΙΑ – ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ

Την πλούσια και εμπορικότατη πόλη της Πάτρας την διεκδικούσαν οι Ενετοί για πολλά χρόνια. Το 1402 μ.Χ. η Ενετική Γερουσία πρόσφερε αμοιβή για την απόκτησή της, όμως οι κάτοικοί της δεν την δέχτηκαν. Τελικά το 1408 μ.Χ. μετά από διαπραγματεύσεις υπογράφηκε σύμβαση όπου ο αρχιεπίσκοπος Στέφανος νοίκιασε για μια πενταετία την Πάτρα στη δημοκρατία της Ενετίας. Το 1417 μ.Χ. μετά από τα χτυπήματα που δέχτηκε από τους Παλαιολόγους ζήτησε την ανακατάληψη από τους Ενετούς, όπου και πραγματοποιήθηκε το 1418 μ.Χ.. Η παρέμβαση όμως του Πάπα το 1419 μ.Χ. επέστρεψε την Πάτρα στα χέρια του Στέφανου. Στις 4 Ιουνίου του 1429 μ.Χ. ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος κατέλαβε την Πάτρα.

Μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453 μ.Χ. οι φιλονικίες μεταξύ των Παλαιολόγων για την Πελοπόννησο έφεραν σαν αποτέλεσμα την κατάληψη της Πελοποννήσου από τους Τούρκους (1458 μ.Χ.). Ο Τουρκοενετικός πόλεμος άρχισε από τις παρακλήσεις των πόλεων της Πελοποννήσου για βοήθεια προς τους Ενετούς

Τελικά η κατάληψη της Πάτρας από τους Ενετούς ήρθε τον Ιούνιο του 1687 μ.Χ. Η Πάτρα έμεινε στα χέρια των Ενετών περίπου εκατό χρόνια, όμως η κακοποίηση του λαού και η εκμετάλλευση των περιουσιών τους οδήγησε τους κατοίκους να εύχονται να ξαναγυρίσουν οι Τούρκοι οι οποίοι τους είχαν προσφέρει περισσότερη ελευθερία.

Η εισβολή των Τούρκων στην Πελοπόννησο έγινε τον Ιούνιο του 1715 μ.Χ. όπου εκδίωξαν τους Ενετούς και κατέκτησαν όλες τις πόλεις του Μορέα μαζί και την Πάτρα. Όλοι αυτοί οι πόλεμοι και οι λεηλασίες ερήμωσαν την Πάτρα. Από τους 25.000 κατοίκους που είχε στα χρόνια της σκλαβιάς, μόνο 1.615 απέμειναν.

Η ώρα της επανάστασης για τους Πατρινούς έφτασε στις 21 Μαρτίου 1821. Όμως, παρά τις επιτυχίες της επανάστασης στην υπόλοιπη Ελλάδα η Πάτρα δεν είχε απελευθερωθεί. Οι διχόνοιες ανάμεσα σε πολιτικούς και στρατιωτικούς ηγέτες της επανάστασης δεν βοηθούσε στην κατάκτηση της Πάτρας, αλλά στη χαλάρωση της πολιορκίας και τέλος στη διάλυσή της (22 Ιουνίου 1822).

Στις 3 Οκτώβρη του 1828 τα στρατεύματα του Γάλλου στρατηγού Μαιζών αποβιβάστηκαν κοντά στην Πάτρα και ζήτησαν σε 24 ώρες την αποχώρηση των Τούρκων από την Πάτρα. Οι Τούρκοι μη έχοντας άλλη επιλογή λόγω του πολυάριθμου στρατού των Γάλλων αποχωρούν. Με την υπογραφή του πρωτοκόλλου οι Τούρκοι αποχώρησαν και στην ελεύθερη Πάτρα ξαναγύρισαν οι Πατρινοί που από το 1821 είχαν καταφύγει στα νησιά του Ιονίου.

1.7 ΝΕΟΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ο πρώτος κυβερνήτης της Ελλάδας, ο Ιωάννης Καποδίστριας, αντιλαμβάνεται την αξία της Πάτρας για την οικονομική εξέλιξη της χώρας και αναθέτει στον μηχανικό Βούλγαρη τη σύνταξη ρυθμιστικού "σχεδίου πόλεως" το οποίο αποτελεί την αρχή για την ανοικοδόμηση της πόλης. Η πόλη χωρίζεται σε Κάτω και Άνω Πόλη και αξιοποιείται το λιμάνι.

Η άφιξη του βασιλιά Όθωνα θεωρείται σαν αρχή για καλύτερες μέρες, όμως λόγω της απόλυτης μοναρχίας, της αντισυνταγματικότητας και της βαριάς φορολογίας ο ελληνικός λαός επαναστατεί και απαιτεί Σύνταγμα.

Κατά την περίοδο αυτή, της ανασφάλειας, των ληστειών και του οικονομικού μααρασμού, προστίθεται η ανταρσία του λοχαγού της φρουράς Πατρών, Μερνεντίτη, ο

οποίος καταλύει τις αρχές και γίνεται κυρίαρχος της πόλης των Πατρών. Μετά τις συμπλοκές ο Μερεντίτης φυγαδεύεται στην Αγγλία μέσω του Άγγλου πρόξενου Θωμά Βουδ. Ο Πατραϊκός λαός για τα παραπάνω γεγονότα θεωρεί υπεύθυνη την Αγγλία και στρέφεται εναντίον της. Οι Άγγλοι αντιδρούν και ζητούν από την Ελληνική Κυβέρνηση υπέρογκα ποσά για αποζημίωση και για να εκβιάσουν επιβάλλουν τον αποκλεισμό του Πειραιά, της Σύρου, της Κορίνθου και της Πάτρας το 1850, όπου και κατάσχονται τα πλοία από τον Αγγλικό στόλο.

Ο Όθωνας επιστρέφει στο θρόνο του και προκαλούνται αντιδράσεις που καταλήγουν στον αντιδυναστικό αγώνα για την έξωση του βασιλιά. Η Πάτρα πρωτοστατεί με εξέγερση στις 6 Οκτώβρη 1862 και έπειτα από λίγες μέρες η επανάσταση επικρατεί σε όλη την Ελλάδα. Τελικά καθιερώνεται η Βασιλευόμενη Δημοκρατία, με διάδοχο το νεογέννητο Κωνσταντίνο.

Από το 1845 και μετά ιδρύονται οι πρώτες βιομηχανίες στην Πάτρα, η οποία εξελίσσεται σε μία από τις πρώτες βιομηχανικές πόλεις. Το 1876 λειτουργούν 7 ατμοκίνητα εργοστάσια, 4 κλωστήρια, 2 αλευρόμυλοι, 1 μηχανουργείο και 2 οινοποιεία.

Τα επόμενα χρόνια χαρακτηρίζονται απ' την πολιτική αστάθεια και τα καυτά προβλήματα της χώρας που χρονίζουν. Η Πάτρα όπως και στο παρελθόν τροφοδοτεί με βουλευτές τον πολιτικό στίβο. Σημαντικό ρόλο κατέχει το κόμμα του Μπενιζέλου Ρούφου ο οποίος διατέλεσε και κυβερνήτης.

Το 1883-'84 ξεσπά οικονομική κρίση και πολλές από τις βιομηχανίες και τις εμπορικές επιχειρήσεις της Πάτρας πτωχεύουν λόγω της βαριάς φορολογίας του Τρικούπη. Η ανεργία μεγαλώνει και ξεσπούν απεργίες. Η κρίση συνδυάζεται και με την κρίση της σταφίδας, που οι εξαγωγές της γίνονται με δυσκολία, με αποτέλεσμα την ανατροπή της λαϊκής βάσης του Τρικούπη.

Επί κυβέρνηση Τρικούπη έγινε η σιδηροδρομική σύνδεσή της Πάτρας με το Αίγιο (1887-1888) και τη βορειοδυτική Ελλάδα (Αγρίνιο) μέσω Κρυονερίου (1890). Το άνοιγμα του Ισθμού (1893) μαζί με τις άλλες χερσαίες αλλά και θαλάσσιες συνδέσεις την έκαναν το επίκεντρο της δυτικής Ελλάδας και τη θαλάσσια πύλη - ένωση της Ελλάδας με τη Δύση. Όλα αυτά είχαν ευνοϊκότατα αποτελέσματα για την κοινωνική ζωή στην Πάτρα. Πριν λήξει ο 19^{ος} αιώνας εκτός από Τράπεζα, Πρωτοδικείο, Εμποροδικείο, Τελωνείο, Δημοτικά Σχολεία, Γυμνάσια κλπ., που λειτουργούσαν απ' τις πρώτες μέρες

της απελευθέρωσης, λειτουργούσαν Ωδεία, Θέατρο, Φιλαρμονική, εκδίδονταν περιοδικά και κυκλοφορούσαν πολλές εφημερίδες (32 έως το 1888).

Το κίνημα του 1909 με πρωτοβουλία του Στρατιωτικού Συνδέσμου και τη συμπαράσταση του λαού στόχο είχε να εδραιώσει τους νόμους και να περιορίσει την πολιτική δράση της βασιλικής οικογένειας. Ο διάδοχος Κωνσταντίνος εκδιώχθηκε από τον στρατό και αναχώρησε για το εξωτερικό. Για να ενισχυθεί ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος, συγκροτείται στην Πάτρα επιτροπή και διοργανώνει συλλαλητήριο. Ένα μήνα μετά γίνεται ανταρσία στο Ναυτικό, η κυβέρνηση θέλει να καταπνίξει το κίνημα ενώ κάποιοι επιδιώκουν δικτατορία.

Η άφιξη του Ελευθέριου Βενιζέλου στην Αθήνα ως νέου πρωθυπουργού βγάζει το Στρατιωτικό Σύνδεσμο από το αδιέξοδο. Ιδρύει το κόμμα των Φιλελευθέρων με συμμετοχή των Πατρινών Α.Κανακάρη, Α.Μιχαλακόπουλου, Π.Βουρλούμη, Δ.Γούναρη, Κ.Γεροκωστόπουλου, Κ.Γκότση, Χ.Μειντάνη, Ν.Κοντογούρη και κερδίζει τις εκλογές του 1910 και 1912. Αφού εδραιώνεται πολιτικά κηρύσσει πόλεμο κατά της Τουρκίας στις 5 Οκτώβρη 1912 με σημαντική νίκη την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης στις 26 Οκτώβρη 1912. Ο λαός της Πάτρας περήφανος για το 12^ο και 6^ο Σύνταγμα, τα οποία εδρεύουν στην πόλη, για τις μάχες του Σαρανταπόρου του Μπιζανίου, την κατάληψη των Ιωαννίνων και των Πέντε Πηγαδιών.

Με την έναρξη του Α' Παγκόσμιου Πόλεμου η Ελλάδα κρατά ουδέτερη στάση. Ο λαός διχάζεται. Η πλειοψηφία του κόσμου της Πάτρας είναι με το μέρος των Αγγλογαλλικών δυνάμεων, λόγω εμπορικών συναλλαγών με την Αγγλία. Κυριότερος εκπρόσωπος των αντιβενιζελικών στην Πάτρα είναι Δ.Γούναρης. Ο Βενιζέλος παραιτείται στις 22 Φλεβάρη 1915 και ο Γούναρης σχηματίζει κυβέρνηση.

Το 1930 λειτουργούν η Μέση Δενδροκομική και η Αμπελουργική Σχολή Πατρών, ο Φυτοπαθολογικός Σταθμός, το Νομοκτηνιατρικό Γραφείο και η Αγροτική Τράπεζα ως αποτέλεσμα της ενίσχυσης της γεωργίας από την κυβέρνηση.

Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος ξεσπάει στην Ελλάδα στις 28 Οκτώβρη 1940 με την Ιταλική επίθεση. Η Πάτρα είναι από τις πρώτες πόλεις που δοκιμάζεται σκληρά από τις πρώτες μέρες του πολέμου με επανειλημμένους βομβαρδισμούς, η οποία και καταλαμβάνεται στις 26 Απρίλη 1941 από τα γερμανικά στρατεύματα. Απελευθερώνεται στις 4 Οκτώβρη 1944.

Στην πολιτική σκηνή από το '50 και μετά οι αναταραχές συνεχίστηκαν και κορυφώθηκαν με το πραξικόπημα της 21^{ης} Απριλίου του 1967. Από το 1974 έως σήμερα η Ελλάδα διανύει την τρίτη περίοδο δημοκρατίας της.

Στον οικονομικό τομέα, λόγω του εμφύλιου πόλεμου (1946-1950), η ανόρθωση της οικονομίας καθυστερεί. Έτσι ενώ τα δυτικά κράτη έχουν ήδη αρχίσει την ανασυγκρότησή τους, η Ελλάδα αντιμετωπίζει εσωτερικά προβλήματα. Η ελληνική οικονομία εξακολουθεί να στηρίζεται στην αγροτική παραγωγή και λιγότερο στη βιομηχανική με αποτέλεσμα το έντονο μεταναστευτικό ρεύμα, σε Η.Π.Α., Αυστραλία, Καναδά και κυρίως στη Δυτική Γερμανία, αλλά και την μεταστροφή του πληθυσμού προς τα αστικά κέντρα, προς εξεύρεση εργασίας. Η Πάτρα μεταξύ 1951 - 1971 παρουσίασε αύξηση του πληθυσμού της κατά 28%, το λιμάνι της παρουσιάζει μεγάλη εισαγωγική, εξαγωγική και επιβατική κίνηση και αυτή είναι και η περίοδος εκβιομηχάνισης της πόλης που μέσα σε δυο δεκαετίες διέθετε μεγάλες βιομηχανικές μονάδες.

Καλύτερη εξελικτική πορεία απόκτησε η εκβιομηχάνιση της τις επόμενες δεκαετίες. Στις αρχές της δεκαετίας του '80 ιδρύεται η βιομηχανική ζώνη που αποτέλεσε πόλο έλξης για εγκαταστάσεις νέων, μεγάλων βιομηχανιών. Η Ζυθοποιία Ελλάδος Α.Ε. είναι η πρώτη που λειτούργησε στη βιομηχανική ζώνη το 1981. Όμως τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του '90 η εξέλιξη αυτή σταμάτησε αισθητά και άρχισε να παρατηρείται μια παραγωγική κάμψη και στασιμότητα σε όλους τους τομείς. Εργοστάσια έκλεισαν, με αποτέλεσμα την μείωση της βιομηχανικής παραγωγής και την αύξηση της ανεργίας. Τα μεγάλα προβλήματα (ζεύξη Ρίου - Αντίρριου, νέο λιμάνι, βιολογικός καθαρισμός, ύδρευση και αποχέτευση) εξακολουθούσαν να παραμένουν άλυτα, ενώ καθυστερούσαν πολύ οι εργασίες της περιμετρικής οδού και της σχολικής στέγης.

Εξαίρεση αποτέλεσε η εξέλιξη της βιομηχανικής τεχνογνωσίας, χάρη στο Πανεπιστήμιο, στο Ερευνητικό Ινστιτούτο Χημικής Μηχανικής και Χημικών Διεργασιών Υψηλής Θερμοκρασίας (Ε.Ι.ΧΗ.Μ.Υ.Θ.), στο κέντρο καινοτομιών (Β.Ι.Σ.), στο Επιστημονικό Πάρκο (Ε.Π.Π.), και η κινητικότητα στα πολιτιστικά πράγματα (Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας, Φεστιβάλ του Οργανισμού Καλλιτεχνικών Εκδηλώσεων, Συμπόσιο Ποίησης, Καρναβαλικές Εκδηλώσεις, Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο κλπ.)

2. Η ΠΑΤΡΑ ΣΗΜΕΡΑ

2.1 ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΠΑΤΡΑΣ

Η Πάτρα είναι η τρίτη πόλη της Ελλάδας, μετά την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, με πληθυσμό 164.534* κατοίκους. Είναι η πρωτεύουσα του νομού Αχαΐας και η σπουδαιότερη πόλη της Πελοποννήσου αλλά και όλης της δυτικής Ελλάδας, σ' όλη την έκταση του Ιονίου.

Η Πάτρα βρίσκεται στη βορειοδυτική πλευρά της Πελοποννήσου, κτισμένη σε δύο επίπεδα, ανάμεσα στον Πατραϊκό κόλπο και στο Παναχαϊκό όρος. Έχει βόρειο γεωγραφικό πλάτος 38 μοίρες, 14', 25'' και ανατολικό γεωγραφικό μήκος 21 μοίρες, 44', 20''. Κτισμένη σε πεδινό τοπίο, το οποίο περιορίζεται από σειρά λόφων του Παναχαϊκού όρους, των οποίων το ύψος κυμαίνεται από 60 έως 185 μέτρα.

Είναι η πρώτη πόλη του σύγχρονου Ελληνικού κράτους που απέκτησε πολεοδομικό σχέδιο. Η έκταση του σχεδίου πόλης είναι 24.000 στρέμματα ενώ η έκταση των διοικητικών ορίων του δήμου είναι 59.000 στρέμματα. Το σχέδιο χωρίστηκε σε δύο ενότητες, στο σχέδιο της κάτω πόλης και στο σχέδιο της άνω πόλης. Η άνω (παλιά Πάτρα) είναι κτισμένη γύρω από το λόφο του κάστρου και έχει ύψος 53 μέτρα. Η κάτω (νέα Πάτρα) είναι κτισμένη σε πεδιάδα, που στενεύει στο βόρειο μέρος, ενώ νότια απλώνεται και κλείνει ελαφρά προς τη θάλασσα.

Η Πάτρα αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα συγκοινωνιακά κέντρα τόσο της Πελοποννήσου όσο και τις υπόλοιπες Ελλάδας όπου χιλιάδες επισκέπτες συγκεντρώνονται, είτε για τις εμπορικές τους συναλλαγές είτε διερχόμενοι από και προς τα νησιά του Ιονίου και την Ιταλία. Η γεωγραφική της θέση αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα. Η Πάτρα και γενικότερα ο Ν. Αχαΐας είναι η πύλη της Ελλάδος προς την Ευρώπη. Το λιμάνι της αποτελεί σημαντικό διαμετακομιστικό κέντρο, τόσο για την Ελλάδα όσο και για ολόκληρη τη Μεσόγειο. Η ναυτιλιακή γραμμή Πατρών - Ιταλίας σημειώνει διαρκώς μεγαλύτερη ζήτηση, τόσο για την μεταφορά επιβατών όσο και εμπορευμάτων. Τα τελευταία χρόνια με τη ζεύξη Ρίου-Αντίρριου διευκολύνεται η

* απογραφή 2001

μετάβαση από την Πελοπόννησο στη Στερεά Ελλάδα. Μια πόλη με έντονη ζωή και κινητικότητα προσελκύει καθημερινά χιλιάδες επισκέπτες.

Είναι επίσης το διοικητικό, εκπαιδευτικό, εκκλησιαστικό, στρατιωτικό και νοσοκομειακό κέντρο της Δυτικής Ελλάδος. Σημαντική ώθηση στην ανάπτυξη της πνευματικής της κίνησης έδωσε η ίδρυση του Πανεπιστημίου Πατρών, το Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πατρών (Α.Τ.Ε.Ι.) όπως και η κατασκευή 294 σχολικών αιθουσών που είχε σαν αποτέλεσμα την κατάργηση της διπλής βάρδιας στα σχολεία στα τέλη του 1998. Ακόμα η Πάτρα έχει δεκάδες θαυμάσιους χριστιανικούς ναούς (γύρω στους 40 με σημαντικότερο τον ναό του Αγίου Ανδρέα), μερικοί από τους οποίους χαρακτηρίζονται σαν αληθινά Βυζαντινά μουσεία, από τον πλούτο των εικόνων, τη θαυμάσια αιογράφηση και τους θησαυρούς των αφιερωμάτων. Με την δημιουργία του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου στο Ρίο δεν ενισχύθηκε μόνο η Πάτρα στον τομέα της υγείας αλλά και ολόκληρη η Πελοπόννησος αφού το νοσοκομείο του Αγίου Ανδρέα δεν επαρκούσε. Το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο είναι ένα από τα πιο σύγχρονα νοσοκομεία της Ελλάδας και το έργο του περιλαμβάνει και έρευνα.

Η Πάτρα βέβαια δεν υστερεί στα πολιτιστικά και καλλιτεχνικά δρώμενα. Η δημοτική ορχήστρα και οι «σολίστ της Πάτρας» δίνουν τακτικές παραστάσεις στο Δημοτικό Θέατρο, το οποίο είναι και η έδρα του θιάσου της πόλης. Υπάρχουν επίσης και πολλές ερασιτεχνικές θεατρικές ομάδες, με πιο σημαντική το θέατρο «Αγορά» το οποίο δίνει τακτικές παραστάσεις. Στο δημοτικό θέατρο καθώς και στο ανοικτό θέατρο στο Βενετσιάνικο Κάστρο δίνονται συχνά παραστάσεις από θιάσους, ορχήστρες και καλλιτέχνες που επισκέπτονται την πόλη. Υπάρχει επίσης και η δημοτική έκθεση ζωγραφικής και αρκετές ιδιωτικές γκαλερί στην πόλη με εκθέσεις γνωστών τοπικών και διεθνών ζωγράφων και γλυπτών. Οι εκδηλώσεις του καρναβαλιού και του Διεθνούς Φεστιβάλ Πάτρας είναι οι κύριες πνευματικο-καλλιτεχνικές αρτηρίες, οι πνεύμονες που δίνουν οξυγόνο και ρυθμίζουν την πολιτιστική ανάσα της Πάτρας.

Ο Νομός Αχαΐας και ιδιαίτερα η πόλη της Πάτρας έχει μακρά βιομηχανική παράδοση. Η Αχαΐα, τον 19^ο αιώνα, αποτελούσε οικονομική περιοχή με εξωστρεφή προσανατολισμό και συνδέθηκε με την ευρωπαϊκή αγορά, μέσω της καλλιέργειας και της εξαγωγής σταφίδας. Κατά την διάρκεια του μεσοπολέμου, η Αχαΐα αποτελούσε ένα από τα πρώτα σημαντικά βιομηχανικά κέντρα της Ελλάδας.

Παρά το γεγονός, ότι η βιομηχανική δραστηριότητα συρρικνώθηκε, κατά τη δεκαετία του 1980, υπάρχουν επιχειρήσεις στους τομείς της κλωστοϋφαντουργίας, των ετοιμών ενδυμάτων, των τροφίμων και ποτών, των μεταλλουργικών προϊόντων κλπ. οι οποίες ακμάζουν.

Στο Νομό Αχαΐας καλλιεργείται και παράγεται σχεδόν όλο το φάσμα των ελληνικών γεωργικών προϊόντων και κυρίως εσπεριδοειδή, κηπευτικά και ελαιόλαδο. Η περιοχή είναι φημισμένη για τα αμπέλια της, ενώ τα κρασιά της είναι ξακουστά σε όλο τον κόσμο. Η φημισμένη εταιρία παραγωγής κρασιών «Achaia Clauss» έχει τις εγκαταστάσεις της έξω από την πόλη.

Η πόλη βρίσκεται σε κεντρική τοποθεσία και έχει εύκολη πρόσβαση στις περισσότερες ιστορικές τοποθεσίες της Πελοποννήσου. Νότια της, βρίσκεται η Ολυμπία η οποία απέχει μία ώρα οδικώς όπου εκεί βρίσκεται ο αρχαίος ναός του Απόλλωνα, ένας από τους πιο καλοδιατηρημένους της Ελλάδος. Απέναντι, στην Στερεά Ελλάδα βρίσκονται οι Δελφοί, το πιο φημισμένο μαντείο του αρχαίου κόσμου και ανατολικά το αρχαίο θέατρο της Επιδαύρου. Στα βουνά ανατολικά της Πάτρας βρίσκεται επίσης η πόλη των Καλαβρύτων η οποία διαθέτει ένα εξαιρετικό χιονοδρομικό κέντρο.

2.2 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΘΕΣΜΟΙ

Στη διάρκεια όλου του χρόνου, και κύρια τους καλοκαιρινούς μήνες, οι πνευματικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις των διάφορων φορέων, προσφέρουν πολλά στην πολιτιστική κίνηση της Πάτρας και ανεβάζουν, με το έργο τους, το πολιτιστικό επίπεδο των κατοίκων της. Μερικές, μάλιστα, από τις εκδηλώσεις αυτές έχουν πανευρωπαϊκό και διεθνή χαρακτήρα.

2.2.1 Πατρινό Καρναβάλι

Το καρναβάλι, το μεγαλύτερο χειμερινό πολιτιστικό γεγονός της Ελλάδος, με ιστορία 178 χρόνων, ξεκίνησε τα πρώτα χρόνια της απελευθέρωσης με οικογενειακές διασκεδάσεις στα σπίτια. Χρόνο με το χρόνο οι διασκεδάσεις και οι μεταμφιέσεις αυξάνονταν. Επτανησιακές, αλλά και Ιταλικές και Μεσογειακές συνήθειες, ευρωπαϊκοί χοροί, ενσωματώθηκαν στα γλέντια των Πατρινών, με αποτέλεσμα να εξελιχθεί το πατρινό καρναβάλι σε ένα από τα σημαντικότερα της Ευρώπης. Οι καρναβαλικές

εκδηλώσεις, που αρχίζουν από τις 17 Ιανουαρίου και τελειώνουν την Καθαρή Δευτέρα, γίνονται χρόνο με το χρόνο πιο πλούσιες αυξάνοντας το κέφι. Οι πιο σημαντικές, είναι οι εξής:

α) Η μεγάλη παρέλαση των μικρών

Η πρώτη παρέλαση των μικρών διεξήχθη το 1996 και κάθε χρόνο γίνεται την Κυριακή του Ασώτου. Στην παρέλαση αυτή συγκεντρώνονται μικρά παιδιά, όχι μόνο από την Πάτρα αλλά και από την υπόλοιπη Πελοπόννησο και τα νησιά του Ιονίου.

β) Οι παρελάσεις για τη λήξη του καρναβαλιού

Αποκορύφωμα του καρναβαλιού είναι οι δυο παρελάσεις του τελευταίου Σαββατοκύριακου, η νυχτερινή ποδαράτη παρέλαση και η παρέλαση της τελευταίας Κυριακής της αποκριάς. Στη νυχτερινή ποδαράτη παρέλαση του Σαββάτου παρελάσουν φωταγωγημένα καρναβαλικά άρματα και πληρώματα στους κεντρικούς δρόμους της Πάτρας προσφέροντας θαυμάσιο θέαμα. Η παρέλαση της τελευταίας Κυριακής της αποκριάς αποτελεί και το κορύφωμα των καρναβαλικών εκδηλώσεων όπου το ίδιο βράδυ στο μόλο της Αγίου Νικολάου πραγματοποιείται το κάψιμο του Καρνάβαλου.

γ) Το παιχνίδι του κρυμμένου θησαυρού

Πρωτοεμφανίστηκε το 1966, δίνοντας καταλυτική ώθηση στο Πατρινό Καρναβάλι. Σήμερα είναι ένα καρναβαλικό γεγονός και διαρκεί δέκα μέρες. Χιλιάδες μεταμφιεσμένοι Πατρινοί κάθε ηλικίας, άντρες και γυναίκες, ψάχνουν στην πόλη και στα περίχωρα να βρουν παράξενα αντικείμενα και να δώσουν απαντήσεις σε δύσκολα ερωτήματα.

δ) Τα μπουρμπούλια

Τα μπουρμπούλια γίνονται στο Δημοτικό θέατρο «ΑΠΟΛΛΩΝ» και διοργανώνονται από τον Δήμο. Πιθανή χρονολογία όπου γεννήθηκε αυτό το πατρινό έθιμο είναι το 1925. Οι γυναίκες, ντυμένες με μαύρα ντόμινο και μάσκα, μπαίνουν στο χορό του θεάτρου ελεύθερα, ενώ οι άντρες, ντυμένοι με τα καθημερινά, μπαίνουν με εισιτήριο. Στη διάρκεια των μπουρμποουλίων οι γυναίκες είναι κυρίαρχες, αφού, χάρη στην ανωνυμία τους, διασκεδάζουν περισσότερο, πειράζουν, αστειεύονται.

ε) Τα φεγγάρια

Τα φεγγάρια, δημιουργήθηκαν το 1994, με σκοπό τη μεταφορά του καρναβαλικού μηνύματος στις γειτονιές της Πάτρας, οι οποίες αποτελούν τη φυσική κοιτίδα του Καρνάβαλου. Το καρναβαλικό μήνυμα το μεταφέρουν στις γειτονιές μικρές καρναβαλικές παρέες, σκορπίζοντας, με τη μουσική και τις κινήσεις τους το κέφι και τη χαρά.

στ) Το κάψιμο του «Καρνάβαλου»

Το Πατρινό Καρνάβαλι φτάνει στο τέλος του όταν ο Καρνάβαλος οδηγείται στην πυρά, σε μια μυσταγωγική και τελετουργική ατμόσφαιρα όπου η μουσική, τ' ολοκληρωτικό θέαμα και οι ενθουσιώδεις επευφημίες του ατέλειωτου πλήθους, το οποίο κατακλύζει τον κεντρικό λιμενοβραχίονα και τους γειτονικούς δρόμους, καταθέτουν μέγιστα αποθέματα στο βωμό της κάθαρσης και της εξαγνιστικής κορύφωσης.

2.2.2 Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας

Το διεθνές φεστιβάλ Πάτρας δημιουργήθηκε το 1986. Από τότε παρουσιάζει επιτυχημένες πολιτιστικές εκδηλώσεις τους μήνες Ιούλιο, Αύγουστο, Σεπτέμβριο, στο Αρχαίο Ωδείο, στο κάστρο της Πάτρας, στο παλιό Δημοτικό Νοσοκομείο κ.α.

Στα είκοσι μέχρι σήμερα διεθνή φεστιβάλ έχουν δοθεί με απόλυτη επιτυχία, δεκάδες θεατρικές παραστάσεις αρχαίου δράματος (έργα: Ευριπίδη, Αισχύλου, Σοφοκλή), αρχαίας κωμωδίας (έργα: Αριστοφάνη), παραστάσεις σύγχρονου παιδικού θεάτρου, καθώς επίσης και πάμπολλες μουσικές (όλων των ειδών) και χορευτικές παραστάσεις, ρεσιτάλ, εκθέσεις ζωγραφικής, γλυπτικής, αφίσας και φωτογραφίας, εκδηλώσεις αφιερωμένες στην ποίηση, προβολή κινηματογραφικών έργων κ.α.

2.2.3 Συμπόσιο Ποίησης

Το συμπόσιο ποίησης αρχίζει την πρώτη Παρασκευή κάθε Ιουλίου και διαρκεί τρεις μέρες (Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή). Παρουσιάζει με εισηγήσεις και διαλέξεις, έργα ποιητών ή θέματα που αναφέρεται το κάθε συμπόσιο. Το πρώτο συμπόσιο έγινε το 1981.

Μερικά θέματα από τα οποία έχουν ασχοληθεί τα εκάστοτε συμπόσια είναι τα εξής: κριτική και ποίηση, Κωνσταντίνος Καβάφης, αφιέρωμα στο δημοτικό τραγούδι, κοινωνία και ποίηση, ποίηση στην παιδεία, ποίηση και πεζογραφία, Κωστής Παλαμάς, Διονύσιος Σολωμός, Αντρέας Κάλβος, Έθνος και ποίηση, Αντρέας Εμπειρικός – Γιάννης Ρίτσος – περιοδικά, ποίηση και μουσική, Άγγελος Σικελιανός κ.α.

2.2.4 Οι Φορείς των Πολιτιστικών Εκδηλώσεων

Ο βασικός φορέας που ασχολείται με τις πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις είναι ο Δήμος Πατρών και συγκεκριμένα ο Πολιτιστικός Τομέας Δήμου Πατρών (Π.Τ.Δ.Π.). Βέβαια υπάρχουν και άλλοι φορείς οι οποίοι οργανώνουν, συμμετάσχουν και παρουσιάζουν καλλιτεχνικές, πολιτιστικές και πνευματικές εκδηλώσεις. Οι φορείς αυτοί είτε ανήκουν στο δήμο, είτε είναι ανεξάρτητοι. Μερικοί από αυτούς είναι:

α) Η ορχήστρα νυκτών εγχόρδων

Η ορχήστρα αυτή με έτος ίδρυσης το 1985 ανήκει στο Δήμο Πατρών. Έχει παρουσιάσει πολλές και άριστα οργανωμένες συναυλίες με έργα ελλήνων και ξένων συνθετών. Η δραστηριότητα της, το ρεπερτόριο της οποίας εκτείνεται από το μπαρόκ ως τη σύγχρονη ελληνική μουσική, δε σταματά στην Πάτρα. Απλώνεται σε όλη την Ελλάδα και στο εξωτερικό, με συναυλίες σε: Γαλλία, Αυστρία, Γερμανία, Ιταλία, ενώ έχει και διεθνείς συμμετοχές.

β) Δημοτικό Ωδείο

Είναι από τα πέντε αρτιότερα οργανωμένα ωδεία της Ελλάδας με έτος ίδρυσης το 1986. Το διδακτικό του πρόγραμμα περιλαμβάνει διδασκαλία όλων των κλασικών οργάνων, βυζαντινής μουσικής, τζαζ, παραδοσιακών χορών κ.α. Πραγματοποιεί εμφανίσεις σε εκδηλώσεις συλλόγων, αλλά και με τη δραστηριότητα της επαγγελματικής ορχήστρας του «οι Σολίστ της Πάτρας», πραγματοποιούνται κάθε χρόνο πολλές συναυλίες με έργα: Μότσαρτ, Μπετόβεν, Σούμπερτ, Τσαϊκόφσκι κ.α.

Επίσης έχει πραγματοποιήσει σημαντικές εμφανίσεις στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών σε εκπαιδευτικά προγράμματα του Μεγάρου και έχει συνεργαστεί με το Υπουργείο Πολιτισμού για συναυλίες σε φεστιβάλ διάφορων μεγάλων πόλεων.

γ) Δημοτική Μουσική

Η δημοτική μουσική (έτος ίδρυσης 1946), με τις διάφορες εμφανίσεις των τμημάτων της, Μπάντα και Μπαντίνα, προσφέρει κοινωνικό και καλλιτεχνικό έργο. Η Μπάντα, με σαράντα περίπου επαγγελματίες μουσικούς συμμετέχει σε συναυλίες, κοινωνικές εκδηλώσεις, καθώς και σε εκπαιδευτικά προγράμματα σε σχολεία. Η Μπαντίνα είναι ένα είδος σχολείου στο οποίο παρέχεται δωρεάν μουσική παιδεία σε όλους τους νέους, που ενδιαφέρονται για τα πνευστά όργανα.

δ) Φιλαρμονική Εταιρία

Η φιλαρμονική εταιρία οργάνωσε και δημιούργησε την πρώτη πατρινή συμφωνική ορχήστρα στα χρόνια της κατοχής. Βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών με το αργυρό μετάλλιο ως αναγνώριση της προσφοράς της. Έτος ίδρυσης της είναι το 1892. Το ωδείο της, πρόσφερε και προσφέρει, πνευματικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, μουσική μόρφωση σε νέους με τις σχολές της, διαλέξεις και πάμπολλες συναυλίες ποιότητας.

ε) Χορωδία «ΟΡΦΕΑΣ»

Ιδρύθηκε το 1923. Έχει πραγματοποιήσει πληθώρα ποιοτικών χορωδιακών εκδηλώσεων στην Πάτρα, στο Αίγιο και σ' όλη την Ελλάδα, με έργα ελλήνων και ξένων μουσικοσυνθετών. Αξίζει να σημειωθεί ότι καμία άλλη αντρική χορωδία στην Ελλάδα δεν έχει τα βραβεία της χορωδίας «ΟΡΦΕΑΣ».

στ) Η πατραϊκή μαντολινάτα και μικτή χορωδία

Ιδρύθηκε το 1927 και έκτοτε έχει παρουσιάσει πάνω από χίλιες επιτυχημένες συναυλίες στην Πάτρα, στην υπόλοιπη Ελλάδα και στο εξωτερικό. Το μεγάλο πολιτιστικό έργο της φαίνεται από τις βραβεύσεις, τις διακρίσεις και τα αξιόλογα ονόματα μαέστρων. Πέρα όμως από αυτό το έργο έχει συμβάλει και κοινωνικά (συναυλίες για τους σεισμόπληκτους, για ιδρύματα, οικονομική συνεισφορά).

ζ) Η εταιρία Θεάτρου και Τέχνης - Θέατρο «Η ΑΓΟΡΑ»

Ιδρύθηκε το Μάρτιο του 1987 από καλλιτέχνες, λογοτέχνες και ανθρώπους ενεργούς πάνω στην πνευματική γενικότερα ζωή της Πάτρας. Βασικός στόχος της είναι η προώθηση της θεατρικής τέχνης. Επιτεύγματα της είναι οι παραστάσεις του αρχαίου δράματος «Τρωάδες» του Ευριπίδη και τα σεμινάρια της με θέμα τα θεατρικά τα οποία υποστηρίχτηκαν οικονομικά από το Δήμο Πατρών. Στεγάζει ακόμα και άλλες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις (ποίηση, λογοτεχνία, μουσική) αποδεικνύοντας ότι αποτελεί ένα ζωντανό και πάντα ανοιχτό πνευματικό πνεύμονα της Πάτρας.

η) Άλλοι Φορείς

Σημαντικοί επιπλέον φορείς οι οποίοι προσφέρουν καλλιτεχνικό και πνευματικό έργο είναι:

- Το χορευτικό τμήμα του Πνευματικού-Καλλιτεχνικού Κέντρου, το θεατρικό τμήμα του Πνευματικού-Καλλιτεχνικού Κέντρου, η Διέξοδος και ο Οργανισμός Καλλιτεχνικών-Πολιτιστικών εκδηλώσεων (που οργανώνει το Φεστιβάλ Πάτρας). Οι παραπάνω φορείς ανήκουν και οργανώνονται από το Δήμο της Πάτρας.
- Η ΧΙΟΣBANK Πολυφωνική χορωδία Πάτρας, η Ιερή Μητρόπολη Πάτρας (εκδηλώσεις «ΠΡΩΤΟΚΛΗΤΕΙΑ»), η Αχαϊκή Εταιρία Μελετών, η Εταιρία Λογοτεχνών Ελλάδος, το Ίδρυμα Τοπάζη του Πανεπιστημίου, το Θεοδωροπούλειο Παιδικό Θέατρο και Θέατρο Σκιών κ.α.
- Το Πανεπιστήμιο Πατρών, το Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Α.Τ.Ε.Ι.) Πατρών, η Θεατρική Ομάδα Εργαζομένων Πανεπιστημίου Πατρών

2.3 Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ

Η πολεοδομική εξέλιξη της Πάτρας ακολούθησε μια λογική από την «άνω» πόλη, με το δεσπόζον κάστρο στην κορυφή, προς τη θάλασσα, πρόβλεψη που ενσωματώνεται στο πρώτο πολεοδομικό σχέδιο της πόλης από τον Σταμάτη Βούλγαρη κατ' ανάθεση του Ιωάννη Καποδίστρια. Στο τέλος του 19^{ου} αιώνα αναπτύσσεται το ιστορικό κέντρο της Πάτρας, η οποία οικοδομεί με δημόσια και ιδιωτικά κτήρια το νεοκλασικό της πρόσωπο

κατά μίμηση του σχετικού ρυθμού που είχε συνεπάρει τις ευρωπαϊκές πόλεις, αναφορά και αναγωγή στην αρχαιότητα.

Η άνθηση των νεοκλασικών κτιρίων αποτελεί μετά το 1840 γενικευμένη αρχιτεκτονική τάση. Δύο κτιριακά υποδείγματα, το θέατρο «Απόλλων» του Τσίλερ και το παλιό νοσοκομείο του Χάνσεν δείχνουν την προσήλωση της εποχής, ακόμη κι όταν τα μεγέθη είναι μεγάλα, στο μέτρο και στην ευταξία του ρυθμού. Οι κατά κανόνα διάφορες νεοκλασικές οικοδομές, των οποίων το ισόγειο χρησιμεύει κυρίως ως εμπορικός οίκος, ενώ το ανώγειο ως κατοικία, επαναλαμβάνονται ως προς τα βασικά οικοδομικά και διακοσμητικά μοτίβα: συμμετρικές όψεις, κίονες, αετώματα, μαρμάρινα μπαλκόνια κ.ά. Οι νεοκλασικές οικίες διακοσμούνται με εξαιρετικές οροφωγραφίες και τοιχογραφίες, επηρεασμένες κυρίως από την ελληνική μυθολογία. Ειδική μνεία πρέπει να γίνει για τα κλιμακοστάσια, που δημιουργούν ισορροπία στα έξοχα εσωτερικά.

Μεταξύ οικιών και οδών αναπτύσσονται οι στοές, τα συνεχή «αλεξήλια» και «αλεξιβρόχια» της πόλης, το επιφανέστερο οικοδομικό και αισθητικό της στοιχείο, το οποίο παραμένει χαρακτηριστικό μέχρι και σήμερα. Η Πάτρα διαμορφώνει και διακοσμεί τις πολλές και μεγάλες πλατείες της, τις τεράστιες σταφίδαποθήκες κατά μήκος της παράλιας ζώνης, του χώρου της οικονομικής και κοινωνικής δράσης αλλά και τους χώρους συνεύρεσης, αναψυχής και διασκέδασης. Χαρακτηριστικό αυτής της διαμόρφωσης είναι οι μεγάλες ευθύγραμμες σε κάτοψη δημόσιες κλίμακες, που συνδέουν την άνω με την κάτω πόλη και συγγενεύουν με ανάλογες μεσογειακών πόλεων βελτιώνοντας την εικόνα των αστικών αξόνων.

Επίσης ιδιαίτερη μνεία αξίζει στην ναοδομία: Παρά το βυζαντινό της παρελθόν και τις νεωτερικές τάσεις της εποχής η επιλογή ενός κεντρόσχημου, εκλεκτικού σχεδίου για το παλλάδιο της πόλης, τον Άγιο Ανδρέα, δείχνει ακριβώς την πολυμορφικότητα της πόλης, τουλάχιστον των αρχιτεκτονικών επιλογών της. Στο ίδιο πλαίσιο με τη ναοδομία, αναπτύχθηκε μια πολύ καλή παράδοση στη ζωγραφική και στη γλυπτική, τέχνες που ταίριαζαν στον εκφραστικό χαρακτήρα της Αχαΐας, ως πύλης της Ευρώπης.

Πέραν όμως της όποιας αναφοράς στη νεοκλασική Πάτρα, επιτακτική είναι η ανάγκη αξιολόγησης του «μοντέρνου» στην αρχιτεκτονική της πόλης, σε σχέση με την εμπειρία τόσο του ελληνικού, όσο και του ευρωπαϊκού μοντέρνου κινήματος. Διεκδικεί μια αυτόνομη αρχιτεκτονική γλώσσα και επιτυγχάνει μια ποιοτική διαφορά σε σχέση με την υπάρχουσα νεοκλασική αρχιτεκτονική. Από τη μια η ιδιαίτερη σχέση της πόλης με

τη Δύση ευνοεί την εύκολη εδραίωση του μοντέρνου στοχασμού, ενώ από την άλλη το νεοκλασικό πνεύμα αποτελεί την κύρια δέσμευση ή και αντιπαράθεση του μοντέρνου και του κλασικού. Από τα λίγα κτίρια που έχουν διασωθεί, φαίνεται ότι οι μελετητές εκείνης της περιόδου ήταν υποχρεωμένοι να συνθέσουν σε μια πόλη που κυριαρχεί ο νεοκλασικισμός και το κλασικό πνεύμα.

Μια άλλη σημαντική αρχιτεκτονική παρακαταθήκη που αποτυπώνεται ανάγλυφα στο πολεοδομικό συγκρότημα της πόλης, είναι τα κατάλοιπα της έντονης εκβιομηχάνισης της, ήδη από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Η σημαίνουσα βιομηχανική δραστηριότητα της περιοχής και οι διαρκείς οικονομικές ανακατατάξεις και μετεξελίξεις, με κορυφαία την προϊούσα αποβιομηχάνιση της δεκαετίας του '80 και των αρχών του '90, έδωσαν στην πόλη μια σειρά από σημαντικότερα κτήρια βιομηχανικής κληρονομιάς, που αποτελούν ένα σημαντικότατο πολιτιστικό κεφάλαιο που αξιοποιείται μέσω της ανάληψης του θεσμού (εγκαταλελειμμένο συγκρότημα Λαδόπουλου, παλαιά σφαγεία κλπ.).

2.4 ΘΕΑΤΡΑ

Το θέατρο σαν τέχνη έχει την καταγωγή του στο διθύραμβο, χορικό τραγούδι που τραγουδιόταν, αρχικά στην Αττική, γύρω από το βωμό του Διονύσου. Οι ρίζες, όμως, του θεάτρου φτάνουν στο απόμακρο παρελθόν, στις θρησκευτικές τελετουργίες των πρώτων κοινωνιών. Βέβαια, αυτές οι τελετές δεν προϋποθέτουν και την ύπαρξη θεάτρου, γιατί το θέατρο, όπως το αντιλαμβανόμαστε σήμερα, πρέπει να διαθέτει δύο τουλάχιστον βασικά στοιχεία: θεατές και ηθοποιούς. Πλάι στο αρχαίο δράμα τοποθετείται και η αρχαία κωμωδία.

Στην αρχαιολογική κληρονομιά μας εκτός από τα αρχαία ελληνικά θέατρα έχουμε και τα ρωμαϊκά. Εξέλιξη των αρχαίων ελληνικών θεάτρων είναι τα σημερινά θέατρα. Στην κατηγορία του αρχαίου θεάτρου ανήκει το Ρωμαϊκό Ωδείο της Πάτρα ενώ το Δημοτικό Θέατρο «ΑΠΟΛΛΩΝ» είναι ένα θαυμάσιο δείγμα της θεατρικής εξέλιξης των νεότερων χρόνων.

2.4.1 Αρχαίο Ωδείο

Στα δυτικά της Ακρόπολης, στην Άνω πόλη, κοντά στην πλατεία 25^{ης} Μαρτίου, βρίσκεται το Ρωμαϊκό Ωδείο της Πάτρας. Χρονολογείται ότι κατασκευάστηκε το 2^ο αιώνα μ.Χ. και είναι παλαιότερο από το Ηρώδειο της Αθήνας που κατασκευάστηκε το 160 μ.Χ.

Ο Πausανίας που επισκέφθηκε την Πάτρα στη δεκαετία του 170 μ.Χ. γράφει «έχει την ωραιότερη διακόσμηση που έχω δει, αν εξαιρέσει βέβαια κανείς αυτό της Αθήνας». Όπως αναφέρει ο Πausανίας, μέσα στο Ωδείο, που ήταν συνεχόμενο της αρχαίας Αγοράς, υπήρχε άγαλμα του Απόλλωνα, που έγινε από λάφυρα του πολέμου, κατά των Γαλατών (279 π.Χ) όταν οι Πατρινοί είχαν βοηθήσει τους Αιτωλούς. Στους αιώνες που ακολούθησαν, οι σεισμοί, οι πόλεμοι και οι κατακτητές κατέστρεψαν το Ωδείο και το κάλυψαν με άλλα κτίρια και χώματα. Από το μικρό λόφο που δημιουργήθηκε, έμεναν ακάλυπτα μόνο ελάχιστα τμήματα. Ξαναήρθε στο φως το 1889, όταν έγιναν εργασίες εκσκαφής στο λόφο για την επιχωμάτωση του λιμανιού. Η αμάθεια και απληστία των χρόνων εκείνων είχαν σαν αποτέλεσμα τη λεηλασία πολλών ευρημάτων.

Πέρασαν αρκετές δεκαετίες έως ότου ξεκινήσει η διαδικασία της αναστήλωσής του που ολοκληρώθηκε το 1956, χρονιά κατά την οποία το Αρχαίο Ωδείο απέκτησε την αρχική του μορφή. Σημαντική προσωπικότητα για την αναστήλωση του Ωδείου ήταν ο αρχιτέκτονας και λογοτέχνης Ιωάννης Βασιλείου, ο οποίος εκτός από την πρωτοβουλία για την ανακαίνιση ανέλαβε και τις δαπάνες. Τη δεκαετία του '60, μετατράπηκε ο περιβάλλον χώρος σε αρχαιολογικό με την έκθεση σ' αυτόν, σαρκοφάγων, ψηφιδωτών και άλλων αρχαίων ευρημάτων. Οι εργασίες επισκευής και αναμαρμάρωσης τελείωσαν το 1963.

Το Ωδείο, έχει όλα τα βασικά μέρη του θεάτρου, κοίλο, ορχήστρα, προσκήνιο, σκηνή, παρασκήνια και στις 23 σειρές καθισμάτων του, δύναται να φιλοξενηθούν 2.500 θεατές.

Από τη θέσπιση του Διεθνούς Φεστιβάλ Πάτρας, το Αρχαίο Ωδείο αποτελεί τη βασική του έδρα, φιλοξενώντας τους καλοκαιρινούς μήνες κορυφαία ελληνικά και ξένα καλλιτεχνικά συγκροτήματα (μουσικά, θεατρικά, χορευτικά).

2.4.2 Δημοτικό Θέατρο «ΑΠΟΛΛΩΝ»

Το Δημοτικό Θέατρο «ΑΠΟΛΛΩΝ», βρίσκεται στην πλατεία Γεωργίου Α', χαρακτηρίζεται ως το εντυπωσιακότερο αρχιτεκτονικό στολίδι της Πάτρας ενώ είναι ένα από τα πρώτα θέατρα όπερας στην Ευρώπη. Κατασκευάστηκε το 1872, βάση των σχεδίων του Γερμανού Αρχιτέκτονα Ερνέστου Τσίλερ και με την οικονομική συνεισφορά των εμπόρων της Πάτρας.

Ανακαινισμένο ως τώρα τρεις φορές (1899, 1956, 1970), διαθέτει τρεις σειρές θεωρείων επενδυμένες με κόκκινο βελούδο, γαλαρία, υπερώο και πλατεία. Η χωρητικότητά του είναι 340 θέσεων.

Από το 1988 το Δημοτικό Θέατρο ξαναβρίσκει τον πραγματικό του ρυθμό, με τη δημιουργία μόνιμης θεατρικής επαγγελματικής στέγης, που φέρει την επωνυμία Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Πάτρας (ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ). Αυτό το ζωντανό κύτταρο πολιτιστικής δημιουργίας, παρουσίασε και παρουσιάζει με μεγάλη επιτυχία σπουδαία θεατρικά έργα και θεατρικά αναλόγια Ελλήνων και ξένων συγγραφέων.

Στο Δημοτικό Θέατρο «ΑΠΟΛΛΩΝ», πέρα από τις θεατρικές παραστάσεις του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ., οργανώνονται, κατά διαστήματα από τους φορείς της πόλης, διάφορες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις και στην περίοδο του καρναβαλιού δίνονται χοροί μεταμφιεσμένων, τα γνωστά «Μπουρμπούλια».

2.5 ΜΟΥΣΕΙΑ

Τα μουσεία αποτελούν απόδειξη της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του κάθε τόπου. Η Πάτρα διαθέτει σπουδαία μουσεία λόγω της μεγάλης ιστορίας της, χωρίς όμως να εκθέτονται όλα τα ευρήματα που υπάρχουν λόγω έλλειψης χώρου. Τα σημαντικότερα μουσεία της είναι: το Αρχαιολογικό, το Ιστορικό-Εθνολογικό, το μουσείο τύπου και το μουσείο Λαϊκής Τέχνης.

α) Αρχαιολογικό Μουσείο

Το Αρχαιολογικό μουσείο, που βρίσκεται στη διασταύρωση των οδών Μαιζώνος και Αράτου, είναι ένα από τα σημαντικότερα μουσεία της Ελλάδας. Στις δύο αίθουσες του ισόγειου εκτίθενται αρχαιότητες κλασσικών, ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων, ψηφιδωτά, πήλινα και αλαβάστρινα αγγεία. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν το

μαρμάρινο άγαλμα της Αθηνάς, το μεγάλο ρωμαϊκό δάπεδο και τα κεραμικά κλασσικής και ελληνιστικής περιόδου.

Ο περιορισμένος χώρος του οικήματος δεν επιτρέπει την παρουσίαση όλων των αρχαιολογικών ευρημάτων της περιοχής (από Μυκηναϊκή έως Βυζαντινή εποχή) έτσι τα περισσότερα από αυτά φυλάσσονται σε αποθηκευτικούς χώρους έως ότου κατασκευαστεί το νέο μουσείο της Πάτρας

β) Ιστορικό – Εθνολογικό Μουσείο

Στεγάζεται στο Μέγαρο Λόγου και Τέχνης του Δήμου, που βρίσκεται στην κεντρική πλατεία Γεωργίου Α', δίπλα απ' το Δημοτικό Θέατρο. Λειτουργεί από το 1973.

Τα σημαντικότερα εκθέματα στην αίθουσα του μουσείου είναι:

- Όπλα και άλλα αντικείμενα του 1821
- Τυφέκια, σπαθιά, ξίφη από το 1770 και μετά
- Γκραβούρα του Παλαιών Πατρών Γερμανού, έργο του I.Friedel
- Πολεμική σημαία του 12^{ου} ηρωικού συντάγματος πεζικού
- Πρωτότυπο χειρόγραφο ποιήματος του Κωστή Παλαμά
- Πίνακας με υπογραφές αγωνιστών του 1821, επιφανών Ελλήνων και Φιλελλήνων
- Αντίγραφο Αχαϊκής Διακήρυξης Ελευθερίας με ημερομηνία 26 Μαρτίου 1821
- Εκμαγείο προσώπου του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη και ανάγλυφα προσώπων και ηρώων του 1821

γ) Μουσείο Λαϊκής Τέχνης

Το μουσείο Λαϊκής Τέχνης ιδρύθηκε το 1977 από το Πολιτιστικό Κέντρο Πάτρας. Σκοπός του είναι η συγκέντρωση λαογραφικού υλικού, η συντήρηση και διαφύλαξή του, όπως επίσης η έρευνα, η μελέτη και η προβολή του. Η έκθεση του μουσείου περιλαμβάνει αντικείμενα που παρουσιάζουν τον τρόπο της ζωής και παραγωγής της προβιομηχανικής κοινωνίας π.χ. μέσα μεταφοράς, η παρασκευή ψωμιού, η αμπελουργία κ.ά.

Το Πολιτιστικό Κέντρο φιλοδοξεί να κάνει το μουσείο μοναδικό στο είδος του. Με αυτό το στόχο συνεχώς αναζητεί και περισυλλέγει έργα λαϊκής τέχνης. Διαθέτει

βιβλιοθήκη, αρχείο φωτογραφιών, μαγνητοταινιών κ.ά. Στο χώρο του πραγματοποιούνται ομιλίες, διαλέξεις, εκθέσεις και άλλες εκδηλώσεις.

δ) Μουσείο Τύπου

Λειτουργεί από το 1952 και απ' το Δεκέμβρη του 1994 στεγάζεται στο κτίριο της Ένωσης Συντακτών στην οδό Μαιζώνος. Σε αυτό φυλάσσονται, πατραϊκές εφημερίδες από το 1875 μέχρι σήμερα, περιοδικά πατρινά, πελοποννησιακά, έγγραφα και βιβλία.

Τα κυριότερα εκθέματα του μουσείου, είναι το επίσημο έγγραφο που έστειλε η Γ' Εθνοσυνέλευση των Ελλήνων στον πρώτο πρωθυπουργό της Ελλάδος Ιωάννη Καποδίστρια (1827) με υπογραφές όλων των αγωνιστών, καθώς επίσης και το «Περί Πελοποννησιακού Πολέμου» του Θουκυδίδη (1696, σε ελληνική και λατινική γλώσσα).

2.6 ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Στο κέντρο της Πάτρας, δίπλα στο Δημαρχείο, βρίσκεται το κτίριο στο οποίο στεγάζεται η Δημοτική Βιβλιοθήκη. Ιδρύθηκε το 1908, και εγκαινιάστηκε το 1910.

Η βιβλιοθήκη διαθέτει σήμερα 120.000 τόμους βιβλία, μεγάλο αριθμό περιοδικών, αρχείο πατρινών εφημερίδων, αρχείο διάφορων συμπολιτών, ιστορικά έγγραφα, πλούσια πινακοθήκη, φωτογραφικό υλικό κ.ά. Σε ειδικό τμήμα της βιβλιοθήκης φυλάσσονται σπάνια βιβλία ανεκτίμητης αξίας έκδοσης από το 1572 και έπειτα, όπως και πολύτιμα έγγραφα και βιβλία με υπογραφές προσωπικοτήτων (Κ.Παλαμά, Π.Κανελλόπουλου, Στ.Θωμόπουλου, Γ.Ρίτσου κ.ά.). Το 1976 έγινε δωρεά από την Αμερικανική Υπηρεσία Πληροφοριών η Αμερικανική Βιβλιοθήκη που λειτουργούσε στην Πάτρα από το 1947.

Η κεντρική αίθουσα της βιβλιοθήκης χρησιμεύει και σαν αναγνωστήριο. Στο ισόγειο της βιβλιοθήκης λειτουργεί Δημοτική Πινακοθήκη ενώ στη μικρή αίθουσα του ισόγειου στεγάζονται τα «Λαϊκά αναγνωστήρια» που ιδρύθηκαν το 1945 και διαθέτουν σήμερα 7500 τόμους βιβλία. Στα Προσφυγικά λειτουργεί παράρτημα της βιβλιοθήκης.

2.7 ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Μετά τη διδασκαλία και το μαρτύριο του Αποστόλου Ανδρέα, οι πατρινοί άρχισαν να εγκαταλείπουν τη λατρεία των παλιών θεών και να γίνονται ευλαβείς προσκυνητές της νέας θρησκείας. Κι όταν ο χριστιανισμός επικράτησε και χάθηκαν εντελώς οι μη χριστιανικές λατρείες, οι πατρινοί έχτισαν για τη νέα τους λατρεία περικαλλείς ναούς και ιερά προσκυνήματα.

α) Ιερός Ναός Ευαγγελίστριας

Στο κέντρο της Πάτρας (οδός Μαιζώνος, μεταξύ των οδών Αγίου Νικολάου και Ερμού) είναι ο ναός της Ευαγγελίστριας που από το 1856 είναι και μητροπολιτικός ναός. Η θαυμάσια, σε σύλληψη και εκτέλεση, αγιογράφησή του είναι έργο μεγάλων αγιογράφων (Σπ.Χατζηγιαννόπουλου, Κ.Φανέλλη, Επαμ.Θωμόπουλου, Χ.Στελακάτου, Νικ.Δοξαρά , Αντ.Πέττα κ.ά.). Στο ναό αυτό τελούνται οι δοξολογίες κατά τις επίσημες εορταστικές εκδηλώσεις.

β) Ιερός Ναός Παντάνασσας

Στην τομή των οδών Αλεξ.Υψηλάντη και Παντάνασσας βρίσκεται ο ναός της Παντάνασσας. Κτισμένος σε νεοκλασικό ρυθμό βασιλικής, έχει μήκος 40 μέτρα, πλάτος 32 μέτρα και ύψος 28 μέτρα. Κτίστηκε το 1857 από του αρχιτέκτονες Φρεαρίτη και Καυταντζόγλου. Τα εγκαίνια του ναού έγιναν το 1859, ενώ ανακαινίσεις του έγιναν το 1890 και το 1925. Η αγιογράφιση του ναού άρχισε το 1900. Η ναός αποτελεί αληθινό μουσείο χριστιανικής τέχνης.

γ) Ιερός Ναός Παντοκράτορα

Στην Άνω πόλη, κοντά στο νότιο τείχος του κάστρου υψώνεται ο ναός του Παντοκράτορα, ρυθμού βασιλικής (τρίκλιτος), με τρούλους χαλκοσκεπάστους. Ο κεντρικός τρούλος στηρίζεται σε τέσσερα σφαιρικά τρίγωνα. Ο πρώτος ναός κτίστηκε γύρω στο 900 και πήρε τη θέση που στην αρχαιότητα υπήρχε ο ναός του Ολύμπιου Δία. Μετά την απελευθέρωση κατεδαφίστηκε και κτίστηκε ο σημερινός ναός σύμφωνα με το σχέδιο του ναού της Αγίας Σοφίας (1835-1840). Υπήρξε ο πρώτος καθεδρικός ναός της Πάτρας.

δ) Ιερός Ναός Αποστόλου Ανδρέα

Ο μεγαλοπρεπέστατος αυτός ναός, ρυθμού βυζαντινού, σχεδιάστηκε από τον Γάλλο Εμίλιο Ρομπέρ. Τα εγκαίνια του ναού έγιναν στις 26 Σεπτεμβρίου του 1974, ημέρα εορτής ανοικοδόμησης της Τίμιας Κάρας του Αποστόλου Ανδρέα. Στη μεγάλη καθυστέρηση ολοκλήρωσης του έργου (66 χρόνια) έπαιξαν σημαντικό ρόλο οι πόλεμοι, οι πολύχρονες εσωτερικές ανωμαλίες και οι οικονομικές δυσχέρειες.

Ο ναός του Αποστόλου Ανδρέα είναι ο μεγαλύτερος και καλλιτεχνικότερος ναός των Βαλκανίων και ένας από τους μεγαλύτερους της Ευρώπης. Εσωτερικά έχει μήκος 55 μ., πλάτος 43 μ, και ύψος κεντρικού τρούλου από το δάπεδο 46μ. Στο μεγάλο χώρο αυτό μπορούν άνετα να εκκλησιαστούν 5.500 άτομα.

Πέρα από τη μεγαλοπρέπεια, τα αρχιτεκτονικά και καλλιτεχνικά δημιουργήματα, την θαυμάσια αγιογράφηση και τα υπέροχα ψηφιδωτά, το αξιοθαύμαστο που αποτελεί και προσκύνημα όλων των χριστιανών είναι ο χώρος που βρίσκονται τα λείψανα του Αγίου Ανδρέα.

ε) Το Μοναστήρι του Γηροκομείου

Ανατολικά του κέντρου της Πάτρας, στον πευκόφυτο λόφο του Γηροκομείου, είναι του Μοναστηρίου του Γηροκομείου, αφιερωμένο στην κοίμηση της Θεοτόκου.

Η παρουσία του μοναστηριού έχει την αρχή της στα 1204. Όλα αυτά τα χρόνια κατάφερε να διατηρήσει την ανεξαρτησία του αν και πέρασαν πολλοί κατακτητές. Στη διάρκεια της επανάστασης του 1821 ήταν ένα δοξασμένο «ταμπούρι» του μεγάλου αγώνα για τη λευτεριά. Μετά την απελευθέρωση και συγκεκριμένα 1833-1836 κτίστηκε ο σημερινός ναός και τα κελιά.

Στο μοναστήρι σώζονται ο κώδικας της μονής, που αρχίζει από το 1807, Πατριαρχικά έγγραφα, ασημένια επένδυση Ευαγγελίου, ασημένιο δισκοπότηρο του 1794, η εικόνα της Παναγίας Γηροκομήτισσας κ.ά.

2.8 ΠΛΑΤΕΙΕΣ

Οι πλατείες της Πάτρας όπως και το πολεοδομικό σχέδιο της πόλης σχεδιάστηκαν από τον μηχανικό Σταμάτη Βούλγαρη το 1826, τροποποιήθηκαν το 1856 και

εφαρμόστηκαν. Οι πλατείες αποτελούν κεντρικά σημεία της πόλης όπου διεξάγονται κοινωνικές, πολιτικές, και πολιτιστικές εκδηλώσεις (καρναβάλι, πολιτικές ομιλίες κ.ά.)

α) Πλατεία Βασιλέως Γεωργίου Α΄

Είναι η κεντρικότερη πλατεία της πόλης. Επίσημη ονομασία της ήταν Όθωνος. Μετά το 1862 ονομαζόταν Εθνική. Όταν, όμως, στο βασιλικό θρόνο ήταν το 1863 ο Γεώργιος Α΄ πήρε το όνομά του.

Το 1902 πήρε τη σημερινή μορφή, καθώς ισοπεδώθηκε και δενδροφυτεύτηκε. Ήταν χώρος που γίνονταν εθνικοί χοροί, υπαίθριες συγκεντρώσεις, κυρίως πολιτικού ενδιαφέροντος. Ήταν η πλατεία με τα κέντρα και τα καφενεία. Από το 1875 υπήρχαν τα σιντριβάνια τα οποία στοίχισαν 70.000δρχ το ένα. Υπέρογκο ποσό με τις οικονομικές δυνατότητες της τότε Ελλάδας και της Πάτρας. Ήταν η πλατεία του πολιτικού και πολιτιστικού γίνεσθαι της πόλης, ο χώρος που φιλοξενούνταν οι πιο σημαντικές δραστηριότητες. Στα καφενεία της πλατείας τραγουδούσαν Ιταλοί αοιδοί. Δεν πρέπει να μας ξαφνιάζει το γεγονός, γιατί η Πάτρα της Μπελ Επόκ, αποτέλεσε σημαντική πολιτιστική πόλη και οι επαφές της με τη Δύση ήταν συχνές και υψηλού επιπέδου.

Η σημερινή πλατεία Γεωργίου εξακολουθεί να αποτελεί την πλατεία των πολιτικών συναντήσεων, των συλλαλητηρίων, των πολιτιστικών δρώμενων και κυρίως η πλατεία των καρναβαλικών εκδηλώσεων. Έχει γίνει πρόταση για μετονομασία της σε Δημοκρατίας.

β) Πλατεία Υψηλών Αλωνίων

Στο κέντρο της Πάτρας 800μ. περίπου νοτιοανατολικά του κεντρικού λιμανιού, βρίσκεται η μεγαλύτερη και γραφικότερη πλατεία της πόλης. Η πρώτη ονομασία της ήταν πλατεία Άρτας, όμως λόγω του ότι ο χώρος αυτός ήταν αλώνια λιασίματος της σταφίδας και η θέση της ήταν υψηλότερη σε σχέση με τους γύρω αμπελώνες ονομάστηκε πλατεία Υψηλών Αλωνίων.

Στην πλατεία αυτή υπάρχουν: ο χάλκινος ανδριάντας του Εθνεγέρτη Παλαιών Πατρών Γερμανού, η προτομή του εθνικού μας ποιητή Κωστή Παλαμά, το ηλιακό ρολόι και τα ονόματα των δώδεκα απαγχονισμένων πατριωτών από τους Γερμανούς που είναι γραμμένα σε μαρμάρινη στήλη.

Κάθε παραμονή Πρωτομαγιάς σε αυτή γιορτάζουν οι πατρινοί τη γιορτή των λουλουδιών αλλά και κατά τις μέρες του καρναβαλιού γίνονται εκδηλώσεις.

γ) Πλατεία Εθνικής Αντίστασης (πρ. Όλγας)

Βρίσκεται 300μ. βόρεια της πλατείας Γεωργίου Α'. Η αρχική ονομασία της πλατείας ήταν Ομονοίας, μετονομάστηκε σε Όλγας από το όνομα της γυναίκας του βασιλιά Γεωργίου Α' και σήμερα λέγεται πλατεία Εθνικής Αντιστάσεως.

Σύμφωνα με το αρχικό πολεοδομικό σχέδιο προοριζόταν για αγορά δημητριακών, κατόπιν όμως δενδροφυτεύθηκε. Σε αυτήν υπάρχει το μνημείο των Πεσόντων και ο ανδριάντας του Ανδρέα Μιχαλακόπουλου (πρ. πρωθυπουργού). Στη γωνία Μαιζώνος και Αράτου βρίσκεται το Αρχαιολογικό μουσείο.

δ) Πλατεία Τριών Συμμάχων

Βρίσκεται κοντά στο λιμάνι (συνέχεια της οδού Αγίου Νικολάου). Αρχικά η πλατεία λεγόταν πλατεία Τελωνείου, επειδή εκεί κοντά βρισκόταν το τελωνείο.

Η συγκεκριμένη πλατεία φέρει το όνομα των Τριών Συμμαχικών Δυνάμεων με την Ελλάδα στον αγώνα για την απελευθέρωση οι οποίες έπαιξαν σημαντικότερο ρόλο κατά τη νικηφόρα ναυμαχία του Ναυαρίνου. Αυτές οι δυνάμεις ήταν η Αγγλία, η Γαλλία και η Ρωσία. Ένα μεγάλο άνθινο ρολόι αυξάνει τη ομορφιά της.

2.9 ΑΛΛΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ

Τα αξιοθέατα κάθε περιοχής αποτελούν πόλο έλξης για τους επισκέπτες. Ενισχύουν την τουριστική ανάπτυξη είτε λόγω της πολιτιστικής και ιστορικής τους αξίας είτε λόγω φυσικής ομορφιάς και τοποθεσίας τους.

α) Μεσαιωνικό Κάστρο

Το Κάστρο της Πάτρας χτίστηκε κατά το δεύτερο μισό του 6ου μ.Χ. αιώνα, επάνω στα ερείπια της αρχαίας Ακρόπολης. Βρίσκεται σ' ένα χαμηλό λόφο του Παναχαϊκού σε απόσταση 800 μέτρων περίπου από την ακτή. Τα τείχη του περικλείουν μία έκταση 22.725 τ.μ. και αποτελείται από έναν τριγωνικό εξωτερικό περίβολο, ενισχυμένο με πύργους και προμαχώνες, που προστατεύονταν αρχικά από βαθιά τάφρο και ένα εσωτερικό περίβολο που υψώνεται στη Β.Α. γωνία και επίσης περιβάλλεται από

τάφρο. Σε ειδική εσοχή στην τοιχοποιία, είναι εντοιχισμένος κορμός αγάλματος και κεφάλι ανδρός των ρωμαϊκών χρόνων.

Οι οικοδομικές φάσεις που διακρίνονται σήμερα στο κάστρο αποτελούν μαρτυρία των εργασιών που πραγματοποιήθηκαν από τους εκάστοτε κατακτητές του για την επισκευή του και την προσαρμογή στις εξελίξεις της πολεμικής τεχνολογίας. Σημαντικό είναι ότι αρκετές επιδιορθώσεις του κάστρου (στερέωση τοίχων και πύργων, επισκευή ετοιμόρροπων τμημάτων κ.ά.) έγιναν στα χρόνια 1971 έως 1973.

Από το 1973 το Κάστρο είναι στην εποπτεία της 6ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων. Στο λυόμενο θεατράκι (640 θέσεων) που βρίσκεται στο εσωτερικό περίβολο, φιλοξενούνται κάθε καλοκαίρι πολιτιστικές εκδηλώσεις στα πλαίσια του Διεθνούς Φεστιβάλ Πάτρας και του Οργανισμού Καλλιτεχνικών-Πολιτιστικών Εκδηλώσεων.

Σήμερα η ανασκαφή του εσωτερικού χώρου του και η αναστήλωση των τοίχων του και των πύργων του αποτελεί μείζον θέμα για την ανάδειξη των ιστορικών θησαυρών του και την απεικόνιση του κάστρου όπως ακριβώς ήταν πριν από πολλούς αιώνες.

β) Ρωμαϊκό Αμφιθέατρο ή Στάδιο

Στην οδό Ηφαίστου (μεταξύ των οδών Γεροκωστοπούλου και Πατρέως), στην πλαγιά που δημιουργεί υψομετρική διαφορά του εδάφους, υπάρχουν τμήματα μεγάλης ρωμαϊκής κατασκευής τα οποία ήρθαν στο φως τα έτη 1982-1983. Χρονολογείται περίπου στο 86 μ.Χ.

Το αμφιθέατρο ή στάδιο έχει εντοπιστεί σε επτά, μέχρι σήμερα οικόπεδα, περικλείεται από τις οδούς 25^{ης} Μαρτίου, Παντανάσσης, Υψηλάντη, με τμήματα προς την οδό Καραϊσκάκη και Γεροκωστοπούλου, και τμήμα προς την οδό Ερμού.

Την εποχή των Ρωμαίων φιλοξένησε αγώνες μονομάχων. Συγκεκριμένα, όπως μαρτυρούν οι σχετικές επιγραφές που εντοπίστηκαν και επιβεβαιώνουν την ταυτότητα του χώρου, στην αρένα αυτή φιλοξενήθηκαν τα «Καισάρεια», αθλητικές εκδηλώσεις προς τιμήν του Καίσαρα. Έτσι οι αρχαιολόγοι φτάνουν στο συμπέρασμα ότι κάτω απ' το κέντρο της Πάτρας υπάρχει ρωμαϊκή αρένα.

Η κατεδάφιση όλων των οικιών και των πολεοδομικών τετραγώνων, στο χώρο των οποίων υπάρχει το Ρωμαϊκό Στάδιο ή Αμφιθέατρο θα είναι παράλληλα μια ανάσα

στην πόλη η οποία έχει μεταβληθεί σε πολεοδομική ζούγκλα και μαζί με το Ωδείο θα αποτελέσουν ένα ενιαίο αρχαιολογικό σύνολο.

γ) Ρωμαϊκό Υδραγωγείο

Η Πάτρα έγινε ρωμαϊκή αποικία το 31 π.Χ. και η επικράτηση της ρωμαϊκής αρχιτεκτονικής ήταν καθολική. Πολλά δημόσια κτίρια και έργα έγιναν με δαπάνες των ρωμαίων αυτοκρατόρων και ευεργετών της πόλης. Μεταξύ αυτών ήταν το ρωμαϊκό υδραγωγείο, έργο απαραίτητο σε μια πολυάνθρωπη πόλη όπως η Πάτρα. Ήταν η εποχή που η Πάτρα διερχόταν τη μεγαλύτερη ακμή της ιστορίας της καταλαμβάνοντας τη θέση της πύλης της Ελλάδας προς την Ιταλία.

Οι Ρωμαίοι κατασκεύασαν μια μεγάλη δεξαμενή νερού στις πηγές του Ρωμανού, από όπου ξεκινά ο χείμαρρος του Διακονιάρη. Το υδραγωγείο της Πάτρας είχε μήκος από τη δεξαμενή έως το κάστρο 6,5 χλμ. Το νερό μεταφερόταν στο μεγαλύτερο τμήμα του με κτιστό υπόγειο αγωγό, ξεπερνώντας τις κοιλάδες και τις χαράδρες πάνω σε επιμελημένες τοξοστοιχίες, τμήματα των οποίων σώζονται έως σήμερα. Υπήρχαν διακλαδώσεις προς διάφορες κατευθύνσεις με μικρότερης διατομής σκεπαστούς αγωγούς. Η συνεχής ροή του νερού επιτυγχανόταν χάρις στην αρχή των συγκοινωνούντων δοχείων που γνώριζαν οι Έλληνες.

δ) Παλιό Δημοτικό Νοσοκομείο

Το νεοκλασικό κτίριο (σχέδιο του δανού αρχιτέκτονα Ch.E.Hansen), όπου στεγαζόταν το παλιό Δημοτικό Νοσοκομείο, βρίσκεται στην Άνω πόλη, κοντά στο νότιο τείχος του κάστρου. Άρχισε να λειτουργεί το 1872, με την επωνυμία «Δημοτικό Νοσοκομείο Πατρών ο Άγιος Ανδρέας». Το 1973 το νοσοκομείο μεταφέρθηκε στο νέο κεντρικό συγκρότημα, όπου και σήμερα λειτουργεί με την ίδια επωνυμία, και το κτίριο εγκαταλείφθηκε. Το 1984, με απόφαση του εφετείου Πάτρας, το κτίριο του παλιού νοσοκομείου παραχωρήθηκε στο Δήμο, ο οποίος άρχισε το 1989 εργασίες αποκατάστασης του.

Στις ανακαινισμένες αίθουσες Hansen, που τελείωσαν μέσα στο 1997, στεγάζεται μόνιμα η Δημοτική Πινακοθήκη με τη μόνιμη συλλογή, την αίθουσα περιοδικών εκθέσεων, την εικαστική βιβλιοθήκη, το τμήμα εκδόσεων, την εικαστική σχολή και τα παιδικά εργαστήρια. Στις υπόγειες αίθουσες Hansen προβλέπεται να λειτουργήσει το

μουσείο Ιστορίας της Ιατρικής και να στεγαστεί το μουσείο Τυπογραφίας με παλιές και νέες τυπογραφικές μηχανές.

ε) Δασύλλιο - Δημοτικό Τουριστικό Περίπτερο

Το Δασύλλιο προσφέρεται για περιπάτους αναψυχής, χάρη στους διαμορφωμένους δρομίσκους που το διασχίζουν και τον δροσερό ίσκιο που προσφέρουν τα πανύψηλα δέντρα. Υπάρχει Δημοτικό τουριστικό περίπτερο εναρμονισμένο στο περιβάλλον από το οποίο μπορεί κανείς να θαυμάσει την Πάτρα, το λιμάνι, τον Πατραϊκό αλλά και τις χαμηλές ακτές της περιοχής του Μεσολογγίου έως τα βουνά της Ρούμελης. Τις απογευματινές ώρες η κίνηση αυξάνεται καθώς πολλοί είναι εκείνοι που ανηφορίζουν στο Δασύλλιο για να δουν τον Πατραϊκό να βάφεται πορφυροκόκκινος από τα μοναδικά χρώματα του ηλιοβασιλέματος.

Η πευκοφύτευση του Δασυλλίου έγινε το Μάρτη του 1916 από μαθητές των Δημοτικών Σχολείων, των δυο Γυμνασίων και της Εμπορικής Σχολής κάτω από την επίβλεψη του Αυστριακού δασολόγου Στέγγελ. Η ιδέα της δεντροφύτευσης του άγονου λόφου, ήταν του Ανδρέα Μιχαλόπουλου.

στ) Ο Φάρος της Πάτρας

Ο φάρος, το στολίδι και σύμβολο της Πάτρας ήταν χτισμένος από πέτρα. Ο φάρος (όλος κι όλος 4-5 τετραγωνικά μέτρα) και το καφενεδάκι του συγκέντρωνε πλήθος κόσμου και μαζί με την Αγίου Νικολάου και τον μώλο, ήταν η καθημερινή βόλτα των Πατρινών. Στο χώρο γύρω από το φάρο γίνονταν συναυλίες και οι περισσότεροι από τους γνωστούς τραγουδιστές της εποχής είχαν τραγουδήσει εκεί. Όταν πρωτοφτιάχτηκε λειτούργησε σαν σηματοδότης. Με την κατασκευή του κυματοθραύστη όμως αυτός του ο ρόλος καταργήθηκε.

Στην περιοχή Αγ. Ανδρέα κατασκευάστηκε το 1999 ο σύγχρονος φάρος ο οποίος είναι πιστό αντίγραφο του παλαιού που κατεδαφίστηκε το 1972 και ο οποίος αποτελεί το σήμα κατατεθέν της Πάτρας. Βρίσκεται απέναντι από την εκκλησία του Αγ. Ανδρέα. Στο χώρο αυτό λειτουργεί καφετέρια και ουζερί και χρησιμοποιείται επίσης σαν χώρος για εκδηλώσεις και συναυλίες.

2.10 ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ

α) Γενικά

Ο ρόλος ενός λιμανιού για την οικονομική, κοινωνική και εμποροναυτιλιακή ανάπτυξη μιας παραλιακής πόλης, αλλά και της ευρύτερης περιοχής της, είναι τεράστιος, αφού μέσω αυτού αυξάνονται οι εμπορικές συναλλαγές και ανταλλάσσονται πολιτιστικά στοιχεία και ιδέες μεταξύ λαών. Βέβαια για τη σωστή εκμετάλλευση ενός λιμανιού υπάρχουν πολλοί παράγοντες που το επηρεάζουν. Σημαντικότεροι είναι: η γεωγραφική θέση του λιμανιού αλλά και της περιοχής, η εξαγωγική δυναμικότητα και ανάπτυξη της πόλης και γενικότερα της χώρας, η εξέλιξη της τεχνολογίας σε υποδομές και οι δημογραφικοί παράγοντες που καθορίζουν την κίνηση και τη ζωτικότητα της περιοχής.

β) Σύντομη ιστορία του λιμανιού της Πάτρας

Τα πρώτα δείγματα ναυτιλιακών και παράκτιων δραστηριοτήτων, κατά τα προϊστορικά χρόνια, έχουν εντοπιστεί στην περιοχή της Αγιάς. Μετά την ίδρυση της Πάτρας, τον 11ο π.Χ. αιώνα, σε θέση πλέον πιο κοντά στην θάλασσα, το λιμάνι της πόλης οργανώθηκε στην ανατολική παραθαλάσσια περιοχή της. Επί Φραγκοκρατίας, τον 13ο αιώνα, το λιμάνι των Πατρών μετατοπίστηκε, προς την βόρεια πλευρά της πόλης έτσι ώστε να βρίσκεται σε ευθεία γραμμή από το Κάστρο της πόλης και υπό την προστασία του.

Οι πρώτες σκέψεις για κατασκευή λιμανιού ξεκίνησαν στα τέλη 1928. Τα παράλια της Πάτρας μέχρι τότε ήταν ερημικά και δεν είχε ξεκινήσει ακόμα κανένας πολεοδομικός σχεδιασμός. Ακόμα και χωρίς λιμάνι η Πάτρα είχε έντονη κίνηση εμπορικών πλοίων από όλο τον κόσμο. Τα πλοία αυτά εξήγαγαν από την Πάτρα κυρίως σταφίδα, μετάξι, δέρματα, δημητριακά και εισήγαγαν οικοδομικά υλικά, είδη υφαντουργίας, ζάχαρη και καφέ. Οι εμπορικές αυτές δραστηριότητες εδραίωσαν το 'λιμάνι' της Πάτρας ως το σημαντικότερο εμπορικό κέντρο της ανατολικής Μεσογείου και δημιούργησαν τις πρώτες γραμμές πλοίων που συνέδεαν με δρομολόγια την Πάτρα με την Κέρκυρα, Ανκόνα, Πειραιά, Σμύρνη, Κωνσταντινούπολη, Γιβραλτάρ κ.λ.π. Ήταν εμφανέστατη πια η ανάγκη δημιουργίας λιμανιού λόγω αυξημένων εμπορικών και ναυτιλιακών δραστηριοτήτων. Η ιστορική απόφαση πάρθηκε στις 22 Αυγούστου 1836. Όμως λόγω οικονομικών δυσχερειών του δήμου το σχέδιο οριστικοποιήθηκε στα τέλη

της δεκαετίας του 1860. Η μελέτη ανατέθηκε στον Γάλλο μηχανικό Ν. Πασκάλ για την διαμόρφωση του φυσικού όρμου σε σύγχρονο τεχνητό λιμάνι και την εκτέλεση του έργου ανέλαβε ο Γάλλος μηχανικός Π. Μανιάκ, ολοκληρώνοντάς το στις 16 Ιουνίου 1889. Το συνολικό κόστος του έργου έφτασε στο ποσό των 4.932.000 δρχ. Το 1893 έγινε η διάνοιξη της διώρυγας της Κορίνθου με συνέπεια να συνδεθεί το Αιγαίο με το Ιόνιο και να μειωθεί έτσι η θαλάσσια απόσταση μεταξύ της Πάτρας και του Πειραιά

Μεγάλη ήταν η συμβολή του λιμανιού στην υπερπόντια μετανάστευση ιδιαίτερα στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα όπου και ιδρύθηκε η πρώτη ελληνική ωκεανοπόρος επιβατική γραμμή, όπως και ότι γνώρισε μεγάλη άνθηση σαν κέντρο σταφιδεμπορίου. Τα πλεονεκτήματα της γεωγραφικής θέσης του επεφύλαξαν μια εκτεταμένη περίοδο ακμής, που σημάδεψε τη ζωή της Πάτρας και διαμόρφωσε σε μεγάλο βαθμό τα χαρακτηριστικά της τοπικής οικονομίας. Το χαρακτηριστικά του λιμανιού σε όλη την περίοδο του μεσοπολέμου μέχρι και τις αρχές του Β΄ παγκόσμιου πόλεμου ορίζουν ένα εύρωστο λιμάνι με έντονη εμπορευματική δραστηριότητα. Υπήρχε ναυτική σύνδεση των Πατρών με όλη σχεδόν τη Δυτική Ελλάδα καθώς και με την Ιταλία και την Αλβανία. Ο Β΄ παγκόσμιος πόλεμος δημιουργεί μία τομή που ακολουθείται από μία φάση απραξίας και αναδιοργάνωσης μετά την απελευθέρωση. Από το 1951-52 αρχίζει πάλι να ανακτά σημαντική εμπορευματική δραστηριότητα. Ως χρονολογία ορόσημο μπορεί να χαρακτηριστεί το 1960 γιατί είναι η χρονιά εκείνη που δρομολογείται το πρώτο οχηματαγωγό πλοίο (ferry-boat) στη γραμμή Ελλάδας - Ιταλίας..

γ) Ο ρόλος του λιμανιού σήμερα

Σήμερα, η θέση της Πάτρας, ως αστικού κέντρου υπερτοπικής κλίμακας και συγκοινωνιακού κόμβου, ευνοεί τη χρησιμοποίησή της από τους τουρίστες, είτε ως σημείο εισόδου - εξόδου, είτε ως σημείο διέλευσης. Σήμερα εξυπηρετεί χιλιάδες κόσμο λόγω των υπερσύγχρονων πλοίων, τα οποία παρέχουν ταχύτητα και κυρίως ασφάλεια.

Το λιμάνι αποτελεί τη σημαντικότερη τερματική εγκατάσταση θαλάσσιων μεταφορών της Δυτικής Ελλάδας και το σημαντικότερο σημείο πορθμειακής σύνδεσης της χώρας με την Ιταλία, ενώ ο ρόλος του στο δίκτυο των εσωτερικών ακτοπλοϊκών συνδέσεων με τα νησιά του Ιονίου έχει αποδυναμωθεί, μετά την ανάπτυξη του λιμανιού της Κυλλήνης ως κύριου σημείου συνδέσεως της Ζακύνθου και της Κεφαλονιάς.

Οι εξελίξεις της διεθνούς μεταφορικής αγοράς στην ευρύτερη περιοχή της Αδριατικής και των Βαλκανίων, αναδεικνύουν και αναβαθμίζουν το ρόλο του λιμανιού της Πάτρας στο διεθνές δίκτυο των μεταφορών. Η κρίση των Βαλκανίων έχει σαν αποτέλεσμα την εκτροπή πολύ σημαντικού τμήματος του διεθνούς εμπορίου της χώρας στη θαλάσσια οδό εξυπηρέτησης.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι από το 1991 ως το 2001 το λιμάνι συγκέντρωνε την μισή περίπου από την συνολική επιβατική κίνηση εξωτερικού ολόκληρης της χώρας που διακινείται με πλοία. Κατά το διάστημα αυτό διακινήθηκαν από το λιμάνι • της Πάτρας:

	ΕΠΙΒΑΤΕΣ	ΦΟΡΤΗΓΑ	ΕΠΙΒΑΤΙΚΑ
1991	888.865	79.139	145.640
1992	964.430	113.514	155.595
1993	918.772	171.164	147.558
1994	923.972	193.212	152.373
1995	950.500	214.268	160.624
1996	1.027.978	224.613	186.232
1997	1.107.073	246.052	202.306
1998	1.182.391	257.562	217.665
1999	1.106.293	284.030	217.297
2000	1.275.987	292.661	251.242
2001	1.315.019	280.689	248.309

Οι προβλέψεις συγκλίνουν στο ότι ακόμα και μετά την αποκατάσταση της πολιτικής ομαλότητας στα Βαλκάνια, θα παραμείνει εξυπηρετούμενο από τη θαλάσσια οδό το μεγαλύτερο μέρος από την εκτραπέυσα κίνηση. Οι προβλεπόμενοι φόρτοι για το 2010 ανέρχονται σε 190.000 - 280.000 φορτηγά, 280.000 - 300.000 ιδιωτικά αυτοκίνητα, 10.000 λεωφορεία, 40.000 δίκυκλα και 1.700.000 επιβάτες το χρόνο. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το 1992 τα αντίστοιχα νούμερα ήσαν: 948.226 επιβάτες, 110.999 φορτηγά, 6.806 λεωφορεία, 153.096 επιβατικά και 17.883 δίκυκλα.

δ) Οι χώροι του λιμανιού

- Ε.Ο.Τ
- Έλεγχος Διαβατηρίων
- Ιστιοπλοϊκός Όμιλος
- Ιχθυόσκαλα
- Κατάστημα Αφορολόγητων Ειδών (Duty Free)
- Οργανισμός Λιμένος Πατρών (Κτίριο Υπηρεσιών Λιμένος)
- Λιμεναρχείο (Κτίριο Υπηρεσιών Λιμένος)
- Μαρίνα
- Πάρκινγκ
- Πλοηγική Υπηρεσία (Κτίριο Υπηρεσιών Λιμένος)
- Πυροσβεστικός Σταθμός (Κτίριο Υπηρεσιών Λιμένος)
- Τελωνείο (Κτίριο Υπηρεσιών Λιμένος)

ε) Το νέο λιμάνι

Οι εργασίες για το νέο λιμάνι άρχισαν τον Αύγουστο του 1997 με προϋπολογισμό έργου: 61.628.760 εκ. ευρώ (21 Δις δρχ.). Η χρηματοδότηση έγινε από το Εθνικό Σκέλος του Β' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και της εταιρείας «Interreg». Φορέας υλοποίησης του έργου είναι το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Η τοποθεσία κατασκευής του έργου είναι στην Ακτή Δυμαίων και στο ύψος των εκβολών του Διακονιάρη.

Το Νέο Λιμάνι θα έχει προιωντά κρηπιδώματα συνολικού μήκους 1000 μ. περίπου, με βάθος 11 μ. με την δημιουργία 5 νηοδόχων και 250.000 τ.μ. χερσαίων χώρων για την εξυπηρέτηση της επιβατικής κίνησης. Επίσης θα δημιουργηθεί εμπορική προβλήτα 300 μ. καθώς και χερσαίοι χώροι 140.000 τ.μ. για την εναπόθεση εμπορευμάτων και την εξυπηρέτηση της εμπορευματικής κίνησης. Θα προστατεύεται από κυματοθραύστη μήκους 1500 μ. παράλληλο με τα κρηπιδώματα και σε απόσταση 350 μ. από αυτά.

* Τα στοιχεία του πίνακα είναι του Οργανισμού Λιμένα Πατρών

Όταν ολοκληρωθούν οι εργασίες των λιμενικών έργων (κρηπιδώματα-κυματοθραύστης) των 4 νηοδόχων του Νέου Λιμανιού, θα συνδέεται με την περιμετρική της πόλης και προβλέπεται η σιδηροδρομική σύνδεση αυτού από εγκεκριμένη μελέτη του Ο.Σ.Ε., ως εμπορευματικός σταθμός.

στ) Λόγοι δημιουργίας νέου λιμανιού

Είναι παραδεκτό ότι ο ρόλος του Λιμανιού της Πάτρας είναι σημαντικός όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη της πόλης της Πάτρας και της ευρύτερης περιοχής αλλά και της Ελλάδας γενικότερα.

Οι δυνατότητες εξυπηρέτησης του σημερινού Λιμανιού όμως είναι περιορισμένες, λόγω ελλείψεως χερσαίων χώρων για την αντιμετώπιση της μεγάλης κίνησης φορτηγών και Ι.Χ. οχημάτων, ιδίως μετά τα γεγονότα στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Επίσης υπάρχουν μεγάλες δυσχέρειες στη σύνδεση του με το υπεραστικό δίκτυο, δεδομένου ότι το Λιμάνι περιβάλλεται ασφυκτικά από την πόλη και κατά συνέπεια όλη η κίνηση διέρχεται μέσα από το αστικό δίκτυο το οποίο είναι ανεπαρκές.

Το προτεινόμενο έργο σε συνδυασμό με την ολοκλήρωση του οδικού άξονα ΠΑΘΕ στοχεύει στην άμεση διασύνδεση της Ελλάδας με την Ε.Ε. ικανοποιώντας τους βασικούς στόχους της στρατηγικής μεταφορών της χώρας για εναλλακτικές διεθνείς συνδέσεις και υλοποίηση των ολοκληρωμένων μεταφορικών διαδρόμων στον άξονα Δύσης - Ανατολής.

2.11 ΓΕΦΥΡΑ ΡΙΟΥ – ΑΝΤΙΡΡΙΟΥ

α) Το ιστορικό του έργου

Το έργο της γέφυρας Ρίου - Αντιρρίου υπήρξε πριν απ' όλα το όραμα του πολιτικού Χαρίλαου Τρικούπη, ο οποίος καταγόταν από το γειτονικό Μεσολόγγι και διετέλεσε επανειλημμένα πρωθυπουργός την τελευταία εικοσαετία του 19ου αιώνα. Έπρεπε όμως να περάσουν εκατό ολόκληρα χρόνια για να καταστεί τεχνικά εφικτό το έργο και να δρομολογηθεί η κατασκευή του.

Ο διαγωνισμός προκηρύχθηκε το 1991 και οι προσφορές κατατέθηκαν την 1η Δεκεμβρίου του 1993. Έτσι, την 3η Ιανουαρίου 1996 το Ελληνικό Δημόσιο και η εταιρία «ΓΕΦΥΡΑ Α.Ε.» υπέγραψαν τη Σύμβαση Παραχώρησης για τη Μελέτη, Κατασκευή, Χρηματοδότηση, Συντήρηση και Εκμετάλλευση της γέφυρας Ρίου – Αντιρρίου. Μετά από χρονοβόρες και πολύπλευρες διαπραγματεύσεις η 24η Δεκεμβρίου 1997 λογίζεται ως η Ημερομηνία Θέσης σε Ισχύ, που είναι και ημερομηνία αναφοράς για την έναρξη του έργου. Στις 19 Ιουλίου 1998 ο Πρωθυπουργός Κώστας Σημίτης, παρουσία του Προέδρου της Δημοκρατίας Κωνσταντίνου Στεφανόπουλου, έθεσε τον θεμέλιο λίθο του έργου. Τα εγκαίνια της γέφυρας πραγματοποιήθηκαν στις 12 Αυγούστου 2004, παραμονή της τελετής έναρξης των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας, από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων κ. Γεώργιο Σουφλιά.

β) Η σύμβαση παραχώρησης για τη μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, συντήρηση και εκμετάλλευση της γέφυρας Ρίου-Αντιρρίου

Συμβαλλόμενα μέρη: Ελληνικό Δημόσιο, ΓΕΦΥΡΑ Α.Ε.

Είναι η βασική σύμβαση με την οποία το Δημόσιο αναθέτει στον Παραχωρησιούχο τη μελέτη, κατασκευή, χρηματοδότηση, συντήρηση και εκμετάλλευση της γέφυρας Ρίου-Αντιρρίου, παρέχοντάς του το δικαίωμα να εισπράττει διόδια για μια καθορισμένη περίοδο. Η σύμβαση κυρώθηκε από τη Βουλή στις 24 Απριλίου 1996 (νόμος 2395/96). Η διάρκειά της είναι 42 χρόνια από την Ημερομηνία Θέσης σε Ισχύ (24 Δεκεμβρίου 1997), αλλά προβλέπεται πρόωρη λήξη σε περίπτωση πρόωρης επίτευξης της συμβατικής απόδοσης των μετόχων. Η σύμβαση παραχώρησης της γέφυρας Ρίου - Αντιρρίου, καταρτίστηκε σύμφωνα με τα διεθνή νομικά πρότυπα, γεγονός που επέτρεψε στη συνέχεια την άντληση πόρων από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και έναν όμιλο ξένων κυρίως εμπορικών τραπεζών. Η υπογραφή της αποτέλεσε ορόσημο για την ανάπτυξη του συστήματος παραχώρησης έργων υποδομής σε ιδιώτες από το Δημόσιο.

γ) Χαρακτηριστικά του έργου

Το ότι η διάσταση του έργου υπερβαίνει τα στενά τοπικά όρια αποδεικνύεται από το γεγονός ότι έχει ενταχθεί από το 1994 στα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών (σύνοδος

Κέρκυρας) και στα δεκατέσσερα ευρωπαϊκά έργα πρώτης προτεραιότητας (σύνοδος Έσπεν).

Η καλωδιωτή γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου με βάση το άνοιγμα της που ανέρχεται στα 560 μέτρα βρίσκεται μέσα στην πρώτη δεκάδα παγκόσμια. Το γεγονός όμως, ότι η γέφυρα εδράζεται σε 4 πυλώνες αντί των παραδοσιακά σε κατασκευή 2, την κάνει να έχει την παγκόσμια πρωτιά έχοντας συνολικό μήκος καλωδιωτού καταστρώματος 2.252 μέτρα. Τα τεχνικά αυτά στοιχεία σε συνδυασμό με την αντιμετώπιση πληθώρας δύσκολων φυσικών χαρακτηριστικών, όπως μεγάλα βάθη θάλασσας μέχρι 65 μέτρα, πυθμένας μειωμένης αντοχής και έντονη σεισμικότητα στην περιοχή, προκαλούν πράγματι τον θαυμασμό και την επιβράβευση της όλης άρτιας τεχνικής κατασκευής.

δ) Λειτουργικότητα του έργου

Η μόνιμη σύνδεση του Ρίου με το Αντίρριο εξασφαλίζει:

- τη μείωση του χρόνου διέλευσης από 45 λεπτά κατά μέσο όρο σήμερα σε μόλις 5 λεπτά
- τη διέλευση μέσα σε άνετες και υψηλού επιπέδου συνθήκες και
- την ελαχιστοποίηση της επιρροής του καιρού στη μετάβαση από τη μία ακτή στην άλλη.

ε) Αξία του έργου

Η γέφυρα Ρίου - Αντιρρίου βρίσκεται στο σημείο όπου συναντώνται:

- Ο αυτοκινητόδρομος Πάτρας - Αθήνας - Θεσσαλονίκης - Ευζώνων, που συνδέει τις τρεις κυριότερες πόλεις της χώρας και αποτελεί τμήμα του ευρωπαϊκού δικτύου αυτοκινητοδρόμων
- Ο δυτικός άξονας Καλαμάτας - Πάτρας - Ηγουμενίσσας (Ιόνια Οδός)

Ο ρόλος της γέφυρας θα είναι σημαντικός για την ανάπτυξη των δεσμών μεταξύ της Πάτρας, που είναι η τρίτη σε μέγεθος πόλη της χώρας, και των κυρίως αγροτικών περιοχών της δυτικής Ελλάδας. Επίσης θα διευκολύνει την επικοινωνία της χώρας με την Ιταλία (και, κατ' επέκταση, με τη Δυτική Ευρώπη) μέσω των λιμανιών της Πάτρας και της Ηγουμενίσσας. Αλλά και η στενή περιοχή του έργου αναμένει πολλά οφέλη όπως: δημιουργία αρκετών μόνιμων θέσεων εργασίας, επιμόρφωση του ανθρώπινου δυναμικού

της περιοχής, βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και παραγωγικότητας των παραγωγικών μονάδων της περιοχής, διεύρυνση της ενδοχώρας της Πάτρας προς βορρά, και αντίστροφα η ενσωμάτωση των βορείως του Πατραϊκού περιοχών στην ενδοχώρα μιας πόλης, που μεταβάλλεται σε μητρόπολη της Δυτικής Ελλάδας.

2.12 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Γενικά

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας περιλαμβάνει τους νομούς Αιτωλοακαρνανίας, Αχαΐας και Ηλείας. Με έδρα την Πάτρα, η Περιφέρεια συγκεντρώνει ποσοστό • 6,8% του πληθυσμού και παράγει 5,3% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της χώρας (5η μεγαλύτερη συμμετοχή). Στην Περιφέρεια παράγεται 9,2% του προϊόντος του αγροτικού τομέα της χώρας, 4,2% της μεταποίησης και 5% των υπηρεσιών, σύμφωνα με την απογραφή του 2001. Με κατά κεφαλή προϊόν 9.429 € το 2001, κατατάσσεται 11η στις περιφέρειες και ισοδυναμεί με το 79% του μέσου όρου της Ελλάδας. Στους κατοίκους της αντιστοιχεί 51% του μέσου κατά κεφαλή προϊόντος της ΕΕ. Το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται στο 10,1% του εργατικού δυναμικού, με 9,7% για το σύνολο της Ελλάδας (Γ' τρίμηνο 2005).

Στην Περιφέρεια της Δυτικής Ελλάδας διαπιστώνεται ανεπαρκής και στρεβλή τουριστική αξιοποίηση σημαντικών φυσικών και πολιτιστικών πόρων. Υπάρχει επίσης ελλιπής στήριξη και προώθηση ειδικών μορφών τουρισμού σε συνδυασμό με την έλλειψη ειδικών τουριστικών υποδομών. Λόγω των παραπάνω, ακόμα και η Πάτρα δεν καταφέρνει να αποτελέσει τουριστικό προορισμό παραμένοντας ένα πέρασμα προς την υπόλοιπη Ελλάδα.

2.12.1 Τομείς παραγωγής Νομού Αχαΐας

α. Πρωτογενής Τομέας

Ο τομέας αυτός, συμβάλλει σημαντικά στην διαμόρφωση ενός "βιώσιμου" εισοδήματος για τα νοικοκυριά της υπαίθρου. Στο Ν.Αχαΐας, η γεωργία καταλαμβάνει το

7,56% του προϊόντος του νομού και καλλιεργείται σχεδόν όλο το φάσμα των Ελληνικών γεωργικών προϊόντων με ιδιαίτερη βαρύτητα στην σταφίδα, τα αμπελοοινικά προϊόντα, τα εσπεριδοειδή, τα κηπευτικά, τις πατάτες, το ελαιόλαδο κλπ. Τα τελευταία χρόνια η εκμηχάνιση προχωρεί με γρήγορους ρυθμούς με ευεργετικά αποτελέσματα στην παραγωγικότητα. Ιδιαίτερα αναπτυγμένος ποσοτικά παρουσιάζεται και ο κλάδος της κτηνοτροφίας. Η περιοχή δύναται να αναπτυχθεί αρκεί να ληφθούν διαρθρωτικά μέτρα όπως εισαγωγή νέων τεχνολογιών, υιοθέτηση ολοκληρωμένων συστημάτων καλλιεργειών, εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού, τυποποίηση των προϊόντων κ.ά.

β. Δευτερογενής Τομέας

Κύριο χαρακτηριστικό της πορείας του δευτερογενή τομέα στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ήταν η αποβιομηχάνιση που έπληξε κυρίως την Πάτρα την περίοδο 1984-1992. Ο Ν.Αχαΐας παράγει το 3,4% της συνολικής μεταποιητικής παραγωγής της χώρας, ποσοστό που παρουσιάζει σταδιακά μείωση από το 1990 που ήταν 4%. Η παρούσα περίοδος χαρακτηρίζεται από την αναδιάρθρωση της βιομηχανικής βάσης και την μετατόπιση των δραστηριοτήτων από τους παραδοσιακούς φθίνοντες κλάδους (μεγάλες μονάδες) προς ανταγωνιστικές και βιώσιμες δραστηριότητες. Ο αριθμός των μεταποιητικών και κατασκευαστικών επιχειρήσεων έχει τριπλασιαστεί. Ενώ το 1995 αριθμούσαν 1.223 επιχειρήσεις με συνολικό κύκλο εργασιών 134 δις δρχ, το 2000 αριθμούνται 3.768 επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών 45,9 εκ ευρώ.

Αντίθετα μείωση υπέστη ο αριθμός των μεταποιητικών επιχειρήσεων που απασχολούν πάνω από 10 άτομα, αυξάνοντας όμως τις πωλήσεις τους. Από την εξέταση των δεδομένων προκύπτει μια διαφοροποίηση του μεταποιητικού τομέα, καθόσον παρατηρείται μια συρρίκνωση της βιομηχανικής δραστηριότητας. Εντούτοις διαπιστώνεται ότι μέσα στους ίδιους κλάδους άλλες επιχειρήσεις προοδεύουν και άλλες φθίνουν. Τούτο οφείλεται στο βαθμό που κάθε επιχείρηση αξιοποιεί τις ευκαιρίες και τις δυνατότητες της Ευρωπαϊκής Αγοράς. Ήδη με τον προϋπάρχοντα Αναπτυξιακό Νόμο 2324/94 και τα διάφορα κοινοτικά προγράμματα αρκετές μεταποιητικές επιχειρήσεις προχώρησαν σε εκσυγχρονισμό των δομών δράσης τους, στην δημιουργία επωνύμων προϊόντων, στη βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων. Αρκετές

* τα ποσά και τα ποσοστά % καθώς και οι τιμές του ΑΕΠ στις παραγράφους 2.12.1 και 2.12.2 είναι της

επιχειρήσεις έχουν εξαγωγικό προσανατολισμό προς καταναλωτές Ευρωπαϊκών χωρών γεγονός που υποδηλώνει ότι η ποιότητα των προϊόντων τους είναι ανταγωνιστική έναντι των ξένων επιχειρήσεων.

Στον Ν.Αχαΐας παράγεται όλη η γκάμα των προϊόντων όπως τρόφιμα, ποτά, κλωστοϋφαντουργικά, έτοιμα ενδύματα, εμφιαλωμένα νερά, δέρματα, δερμάτινα είδη, ελαστικά - πλαστικά, μηχανές, προϊόντα από μη μεταλλικά ορυκτά κλπ.

Η ύπαρξη Βιομηχανικής Ζώνης σε ειδικά οργανωμένο χώρο εκτάσεως 4.050 στρεμμάτων, ο υπό κατασκευή χώρος για εγκατάσταση Βιοτεχνικών Πάρκων, η κατασκευή του Επιστημονικού Πάρκου Πατρών, η λειτουργία των Ερευνητικών Τμημάτων στο Πανεπιστήμιο της Πάτρας, η ολοκλήρωση των αναπτυξιακών έργων που βρίσκονται σε εξέλιξη καθώς και τα παρεχόμενα κίνητρα, επιδοτήσεις και φορολογικές ελαφρύνσεις, δημιουργούν βάσιμη ελπίδα ότι θα τονωθεί το επενδυτικό κλίμα. Υπάρχουν τομείς και κλάδοι που μπορούν να αναπτυχθούν. Οι κατευθύνσεις επενδυτικού ενδιαφέροντος, οι οποίες διαφαίνονται ελκυστικές αφορούν παραγωγή τυποποιημένων προϊόντων π.χ. παραγωγή βιολογικών προϊόντων, τυποποίηση ελαιόλαδου, κατασκευή προϊόντων συσκευασίας, κατασκευή συστημάτων πληροφορικής και Η/Υ, δραστηριότητες που να καλύπτουν τον τομέα της υψηλής τεχνολογίας συνεργαζόμενες προς τούτο με το Πανεπιστήμιο Πάτρας, το οποίο έχει σαφή τεχνολογικό προσανατολισμό κλπ.

γ. Τριτογενής Τομέας

Ο κλάδος των υπηρεσιών σημειώνει συνεχή ανοδική πορεία την τελευταία δεκαετία, αποτελώντας σήμερα το 66,6% του ΑΕΠ του νομού. Το εμπόριο του Ν.Αχαΐας διεξάγεται σε σημαντικό βαθμό από το πολεοδομικό συγκρότημα της Πάτρας και του Αιγίου. Ιδιαίτερα η Πάτρα αποτελεί πόλο έλξης για την Δυτική Πελοπόννησο, τα Ιόνια Νησιά καθώς και την κοντινή περιοχή της Δυτικής Στερεάς Ελλάδος. Στο Ν.Αχαΐας σήμερα καταγράφονται περίπου 5.600 εμπορικές επιχειρήσεις. Κύριο χαρακτηριστικό της ανάλυσης των δεδομένων είναι ότι στη συντριπτική πλειοψηφία πρόκειται για καταστήματα μικρού όγκου, όπου το απασχολούμενο προσωπικό είναι ένα (1) ή τρία (3) άτομα.

Ήδη έχει αρχίσει η διαδικασία εισόδου μεγάλων πολυκαταστημάτων ελληνικών και ξένων συμφερόντων. Πέραν των αλυσίδων Super Market άρχισαν να εγκαθίστανται στην Πάτρα υποκαταστήματα μεγάλων πολυεθνικών επιχειρήσεων όπως «Μακρο», «Zara», «Praktiker».

Ο Νομός Αχαΐας εκτός από εμπορικό και βιομηχανικό κέντρο είναι ταυτόχρονα διαμετακομιστικό και εξαγωγικό κέντρο με κυριότερο το λιμάνι της Πάτρας, που είναι η κύρια θαλάσσια πύλη εισόδου από την Δυτική Ευρώπη.

Η δημιουργία του νέου λιμένας αναμένεται να επαυξήσει τις διαμετακομιζόμενες ποσότητες εμπορευμάτων, ενώ παράλληλα οι σημειωθείσες προσπάθειες για δημιουργία μόνιμου Εκθεσιακού Κέντρου και η αναμενόμενη δημιουργία του Ηλεκτρονικού Κέντρου Εμπορίου από το Επιμελητήριο Αχαΐας θα τονώσει το εμπόριο της ευρύτερης περιοχής.

Στον τομέα του τουρισμού δεν παρατηρείται καμία ουσιαστική ανάπτυξη. Ο αριθμός των διανυκτερεύσεων τόσο αλλοδαπών όσο και ημεδαπών μειώνεται σταθερά την τελευταία δεκαετία. Η Αχαΐα και κυρίως η πόλη της Πάτρας είναι περισσότερο διαμετακομιστικό κέντρο θαλάσσιων μεταφορών και δεν έχει ακόμη καταστεί πόλος έλξης για τους τουρίστες.

Ο τομέας των μεταφορών διαθέτει αξιοποιήσιμο συγκριτικό πλεονέκτημα δυνάμενο να δημιουργήσει νέες θέσεις απασχόλησης, δοθέντος ότι ο Νομός Αχαΐας είναι κυρίαρχος συγκοινωνιακός κόμβος για ολόκληρη την Δυτική Ελλάδα αφού άλλωστε είναι η κύρια πύλη εισόδου-εξόδου προς την Δυτική Ευρώπη. Η μεγαλύτερη ζήτηση αναμένεται στους τομείς των θαλασσίων και χερσαίων μεταφορών. Ο υπό κατασκευή νέος λιμένας της Πάτρας, η Ζεύξη Ρίου - Αντίρριου, η Περιμετρική, ο εκσυγχρονισμός της σιδηροδρομικής γραμμής Πατρών - Αθηνών (διπλή γραμμή και μελλοντική ηλεκτροκίνηση), οι επενδύσεις στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, ο υπό κατασκευή άξονας ΠΑΘΕ (Πάτρα - Αθήνα - Θεσσαλονίκη - Εύζωνοι) και ο μελετώμενος Δυτικός Άξονας Καλαμάτα - Πάτρα - Αργίνο - Ηγουμενίτσα είναι βέβαιο ότι θα προσδώσουν για την περιοχή νέους αναπτυξιακούς ορίζοντες, ικανούς να αναβαθμίσουν περαιτέρω τον στρατηγικό ρόλο του Ν.Αχαΐας και ιδιαίτερα της Πάτρας. Η Ναυτιλιακή γραμμή Πατρών - Ιταλίας λόγω της σπουδαιότητας και της σημειούμενης μεγάλης ζήτησης τόσο για την

μεταφορά επιβατών όσο και εμπορευμάτων συγκεντρώνει ζωηρό επενδυτικό ενδιαφέρον εκ μέρους των ναυτιλιακών εταιρειών.

2.12.2. Επιχειρήσεις με σημαντική δραστηριότητα

Η επιχειρηματικότητα στην Πάτρα δεν είναι έντονη όσον αφορά επιχειρήσεις με διεθνή ακτινοβολία. Η επιλογή των παρακάτω επιχειρήσεων έγινε λόγω της πολυετούς δραστηριότητάς τους στον ελλαδικό αλλά και διεθνή χώρο και ότι οι έδρες τους βρίσκονται στην Πάτρα. Ακόμη οι επιχειρήσεις αυτές αποτελούν χορηγούς του πολιτιστικού έτους της Πάτρας συνεισφέροντας κάθε μια με το δικό της τρόπο.

α. «Achaia Clauss»

Οι εγκαταστάσεις της οινοποιίας «Achaia Clauss» βρίσκονται οκτώ χιλιόμετρα ΝΑ του κέντρου της Πάτρας. Ιδρυτής της, ήταν ο Βαυαρός Γουστάβος Κλάους που ήρθε στην Πάτρα το 1854 και τα κρασιά Μαυροδάφνη και Μοσχάτο ήταν τα πρώτα που παρήγαγε για τον εαυτό του. Το 1861 ίδρυσε την εταιρία «Achaia Clauss» και το 1869 άρχισαν οι πρώτες εξαγωγές προς την Γερμανία. Αργότερα οι εξαγωγές επεκτάθηκαν και σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες παράλληλα με την δημιουργία νέων ποικιλιών κρασιού.

Σήμερα η εταιρία, μετά την οικονομική κρίση του 1995 και την εξυγίανση της, λειτουργεί υπό την διεύθυνση διαφόρων μετόχων. Από το 1993 πρωτοπορεί στον τομέα της χρήσης ηλιακής ενέργειας. Παρόλο που στην Ελλάδα δεν έχει διαδοθεί η χρήση ηλιακών συστημάτων στις βιομηχανίες, είναι από τις πρώτες και ελάχιστες βιομηχανίες που έχει Κεντρική Ηλιακή Εγκατάσταση για προθέρμανση του νερού που χρησιμοποιείται για το πλύσιμο των φιαλών του κρασιού. Η «Sole E.Π.Ε.» το 1993 κατασκεύασε και εγκατέστησε σε ένα από τα κτίρια της βιομηχανίας, το εμφιαλωτήριο το οποίο καλύπτει επιφάνεια πάνω από 5000 τετραγωνικά μέτρα, 140 ηλιακούς συλλέκτες συνολικής επιφάνειας 308 m², προσανατολισμένους στον νότο, με κλίση 45⁰. Ανάλαβε επίσης την λειτουργία, συντήρηση και εκμετάλλευση της συγκεκριμένης εγκατάστασης, για διάστημα 6 χρόνων. Από τον Οκτώβριο του 1999 η ηλιακή εγκατάσταση είναι ιδιοκτησία της εταιρείας.

Το εμφιαλωτήριο, στη ταράτσα του οποίου στήθηκε η ηλιακή εγκατάσταση, έχει δυναμικότητα παραγωγής είκοσι χιλιάδες φιαλών την ώρα και συνολική ετήσια παραγωγή πέντε εκατομμύρια φιάλες. Η «Achaia Clauss» αποτελεί σήμερα μία από τις

μεγαλύτερες οινοποιητικές εταιρείες στην Ελλάδα και είναι η μεγαλύτερη εταιρεία εξαγωγής εμφιαλωμένου ελληνικού κρασιού εξάγοντας σε 42 χώρες.

β. Λουξ

Ο ιδρυτής της εταιρείας, Παναγιώτης Μαρλαφέκας, τη δεκαετία του '40 αρχίζει να ασχολείται με εμπόριο ποτών στην Πάτρα. Στις αρχές της δεκαετίας του '50 ιδρύει εργοστάσιο εμφιαλώσεως αναψυκτικών στην οδό Ηλείας & Γερμανού μέχρι το 1972, που μεταφέρει το εργοστάσιο από το κέντρο της Παλιάς Πάτρας σε ιδιόκτητες εγκαταστάσεις έκτασης 2.500 τ.μ., περίπου 8 χιλιόμετρα έξω από την Πάτρα (στην περιοχή Κεφαλόβρυσου) όπου βρίσκεται μέχρι σήμερα. Το βασικό στοιχείο που επιλέχτηκε η περιοχή είναι το άριστης ποιότητας νερό που διαθέτει.

Ο ιδρυτής αποχωρεί το 1989 και την επιχείρηση αναλαμβάνουν οι τρεις γιοι του. Η εταιρεία αλλάζει νομική μορφή το 1997 και γίνεται Ανώνυμος Βιομηχανική Εμπορική Εταιρεία. Με το νέο αυτό σχήμα η εταιρεία περνά σε αναπτυξιακές επενδύσεις, ύψους άνω των 3.000.000 € ενισχύοντας τη θέση της στην αγορά. Οι επενδύσεις που ολοκληρώθηκαν στις αρχές του 2001 και απέφεραν τζίρο που άγγιξε τα 5.600.000 € το 2002, περιλαμβάνουν καινούργιες γραμμές παραγωγής για Ρ.Ε.Τ και γυάλινης συσκευασίας μπουκάλια, καθώς και νέες σύγχρονες εγκαταστάσεις κέντρου διανομής στεγασμένου χώρου 3.000 τ.μ. σε ιδιόκτητη έκταση 10.000 τ.μ.

Σήμερα το εργοστάσιο έχει εξοπλιστεί με τα πλέον σύγχρονα μηχανήματα και χρησιμοποιεί τις πιο προηγμένες μεθόδους ποιοτικού ελέγχου, υγιεινής και σύγχρονης συσκευασίας. Η Εταιρεία και η παραγωγική διαδικασία δουλεύει υπό καθεστώς ISO 9002 & HACCP. Με τις νέες επενδύσεις που πραγματοποίησε και τα δύο συστήματα διασφάλισης ποιότητας, είναι πλέον από τις πιο σύγχρονες και εξελιγμένες μονάδες παραγωγής, αποθήκευσης και διακίνησης αναψυκτικών στην Ελλάδα. Συνολικά οι εγκαταστάσεις της διαμορφώνονται σε 12.500 τ.μ. με κάλυψη 4.500 τ.μ. Η εταιρεία για την διακίνηση των προϊόντων της, διαθέτει ιδιόκτητα φορτηγά αυτοκίνητα, ενώ από τον Φεβρουάριο του 2001, η «ΕΒΓΑ» αντιπροσωπεύει τα προϊόντα της στο Ν.Αττικής. Η ανάπτυξη του δικτύου της υποστηρίζεται από 100 αντιπροσώπους, παρέχοντας τους όλα τα βοηθητικά μέσα πώλησης, όπως ψυγεία, ράφια, καθώς και πλήρες διαφημιστικό πρόγραμμα και οι οποίοι καλύπτουν ολόκληρη την Δυτική Ελλάδα & Πελοπόννησο,

Αττική, Χαλκίδα κ.α. Εξαγωγές πραγματοποιούνται σε Γερμανία, Καναδά, Ηνωμένες Πολιτείες και Ιταλία.

γ. «Dur»

Το 1960 ιδρύεται στην Πάτρα από τους Νικόλαο Δούρο και Ανδρέα Δούρο εταιρία ενδυμάτων. Μια δεκαετία μετά η εταιρεία σημειώνει μεγάλη εξαγωγική δραστηριότητα και το 1980 κατοχυρώνει την επωνυμία «Dur» για τα προϊόντα της. Από το 1990 η εταιρεία δημιουργεί αλυσίδα εξειδικευμένων καταστημάτων με την επωνυμία «Dur Escape Land» σε ολόκληρη την Ελλάδα. Το 1996 αποκτά πιστοποιητικό ολικής ποιότητας ISO 9001 και βραβείο υψηλής ποιότητας και υπηρεσιών. Το 2000 πραγματοποιείται η εισαγωγή των μετοχών στην παράλληλη αγορά του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών και η αντιπροσώπευση των γυναικείων ενδυμάτων της Γαλλικής φίρμας «Victoire» και των ανδρικών ενδυμάτων της Ιταλικής φίρμας «Punto Rosso».

Η εταιρεία σήμερα συνεχίζει να εδρεύει στην Πάτρα, διαθέτει σύγχρονες εγκαταστάσεις και συστήματα παραγωγής και διατηρεί το έλεγχο των προϊόντων της από το σχεδιασμό ως την πώληση. Περιλαμβάνει σχεδιαστήριο, πλεκτήριο, βαφείο, κοπήριο, ραφείο, σιδερωτήριο, συσκευαστήριο και προωθεί τα προϊόντα της στα πολυάριθμα καταστήματα και εξειδικευμένα καταστήματα που διατηρεί σε όλη την Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό σε Κύπρο, Ιταλία, Γαλλία, Γερμανία, Νότιο Αφρική, Λίβανο, Σαουδική Αραβία κ.ά.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

3. Η ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ

3.1. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

3.1.1 Προς την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση¹

Η σημερινή Ευρωπαϊκή Ένωση με ιστορία περίπου μισό αιώνα δημιούργησε ανθεκτικούς δεσμούς που αποκλείουν το ενδεχόμενο ενός Ευρωπαϊκού εμφυλίου. Εντός των κρατών μελών της η Ένωση επιτάχυνε τη διαδικασία ώστε να ξεπεραστούν οι οικονομικές επιπτώσεις του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, φτάνοντας στην ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (1957, συνθήκη της Ρώμης). Η εξασφάλιση της ειρήνης σε συνδυασμό με την οικονομική συνοχή μέσω της νομισματικής ένωσης, δεν επαρκούν για μια μελλοντική Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Οι βασικοί παράγοντες που εμποδίζουν την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση είναι οι εξής:

- Ο αυξανόμενος αριθμός των κρατών μελών με αποτέλεσμα την διεύρυνση των οικονομικών και κοινωνικών διαφορών
- Οι αγορές δεν μπορούν να παραγάγουν μια πολιτικά ανθεκτική αλληλεγγύη
- Η δυσκολία ενσωμάτωσης διαφορετικών ηθών, εθίμων, παραδόσεων σε Ευρωπαϊκή κλίμακα (Ευρωπαϊκές αξίες)
- Έλλειψη κοινού νομικού πλαισίου (Ευρωσύνταγμα)
- Η θρησκεία ως παράγων διχασμού, αφού για πολλούς λαούς αποτελεί πυρήνα της παράδοσης τους

Θεωρείται ότι οι παλιές δυνάμεις που κινητοποίησαν την Ευρωπαϊκή ενοποίηση δεν έχουν πλέον επαρκή ισχύ ώστε να παράσχουν γνήσια πολιτική συνοχή, και ότι, συνεπώς, νέες πηγές ενεργείας θα πρέπει να αναζητηθούν και να ευρεθούν στον κοινό πολιτισμό της Ευρώπης. Ενώ οι παλιές δυνάμεις ολοκλήρωσης, επιθυμία για ειρήνη, εξωτερικές απειλές και οικονομική ανάπτυξη, χάνουν την αποτελεσματικότητά τους, ο

¹ Ινστιτούτο Ανθρωπιστικών Επιστημών, συνέδριο με θέμα «Η πνευματική και πολιτιστική διάσταση της Ευρώπης», Βιέννη / Βρυξέλλες 2004

ρόλος του κοινού Ευρωπαϊκού πολιτισμού -του πνευματικού παράγοντα της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης- αναπόφευκτα θα αποκτήσει μεγαλύτερη σημασία ως πηγή ενότητας και συνοχής. Αυτό δε σημαίνει, βεβαίως, ότι οι δυνάμεις που λειτούργησαν μέχρι τώρα δε θα παίζουν σημαντικό ρόλο στο μέλλον.

Συγχρόνως, η έννοια του Ευρωπαϊκού πολιτισμού θα πρέπει να κατανοηθεί καλύτερα και να καταστεί πολιτικά αποτελεσματική. Ο κοινός Ευρωπαϊκός πολιτιστικός χώρος δε μπορεί να οριστεί στενά, ούτε να περιορισθεί. Εν τούτοις, παρά τις δυσκολίες ορισμού, χωρίς αμφιβολία υπάρχει ένας χώρος κοινού ευρωπαϊκού πολιτισμού: ποικιλία διαφορετικών παραδόσεων, ιδεωδών και επιδιώξεων, συχνά αλληλένδετων και ταυτόχρονα αντιφατικών μεταξύ τους.

Για να παγιωθεί το ευρωπαϊκό πολιτιστικό μοντέλο χρειάζεται να ενισχυθεί ο διάλογος. Η Ευρώπη αντιλαμβάνεται ότι οφείλει, περισσότερο από οποτεδήποτε άλλοτε στο παρελθόν, να αρχίσει να ακούει. Να ακούει τις απαιτήσεις που γεννούν οι τεχνολογικές και κοινωνικές αλλαγές, να ακούει τους πολίτες της και τις τοπικές κοινότητες. Οι βασικές συνιστώσες της προσέγγισης αυτής είναι, αφενός, η προώθηση και η εκτεταμένη αναγνώριση ενός ευρωπαϊκού πολιτιστικού μοντέλου βασισμένου στη διαφορετικότητα και στον πλουραλισμό και, αφετέρου η εντατικοποίηση του διαλόγου μεταξύ των κρατών μελών, η δημιουργία νέων ευκαιριών συζήτησης μεταξύ των πολιτιστικών πραγματικοτήτων της Ευρώπης εκτός και εντός των θεσμικών οργάνων για τα θέματα της πολιτιστικής ταυτότητας.

3.1.2 Τρεις βασικές προβληματικές `περί «ευρωπαϊκού» πολιτισμού.

α) Πολιτισμική ομογενοποίηση

Κατά τη διάρκεια των διεθνών διαπραγματεύσεων της GATT (1992) και στη συνέχεια στις διεθνείς διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (1999) η έννοια της «πολιτισμικής διαφορετικότητας» αποτέλεσε το κύριο πεδίο αντιπαράθεσης και σύγκρουσης μεταξύ Η.Π.Α. και Ευρωπαϊκής Ένωσης (κυρίως Γαλλία). Απ' τη μια πλευρά, οι Η.Π.Α. εκλαμβάνουν τις κινηματογραφικές ταινίες ως κοινά καταναλωτικά προϊόντα και η κινηματογραφική εικόνα αποτελεί το δεύτερο

* Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών, 2005

εξαγωγίμο προϊόν τους. Συνεπώς μια επικείμενη απελευθέρωση της αγοράς του οπτικοακουστικού τομέα θα τους απέφερε αρχικά κολοσσιαίο όφελος, και μετέπειτα την παγίωση μιας παγκόσμιας πολιτισμικής ομογενοποίησης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, απ' την άλλη πλευρά, προώθησε και υπερασπίστηκε τον όρο της «πολιτισμικής διαφορετικότητας». Η έννοια αυτή υποδηλώνει την προσπάθεια της Ε.Ε. να στηρίξει τη πολιτισμική ποικιλομορφία και ετερότητα, καθώς και τη μοναδικότητα και την ιδιαιτερότητα του κάθε λαού ενάντια στη προσπάθεια καθολικής πολιτισμικής ομογενοποίησης του πλανήτη οφειλόμενη στην πολιτιστική δράση των Η.Π.Α. Η υπεράσπιση της πολιτισμικής διαφορετικότητας αποτελεί επιτυχώς τη βασική αρχή, γύρω από την οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση επιθυμεί να αναπτύξει τις πολιτιστικές πολιτικές της και πάνω στην οποία εδράζεται η ευρωπαϊκή ταυτότητα των πολιτών της.

Η έννοια της πολιτισμικής διαφορετικότητας απέκτησε οικουμενική διάσταση και χαρακτήρισε τις πολιτικές και δράσεις πολυάριθμων κρατών ανά τον κόσμο αλλά και ορισμένων διεθνών οργανώσεων (Unesco, Organisation Internationale de Francophonie).

β) Οι αποκλίνουσες προσεγγίσεις της Ευρώπης

Κύριο χαρακτηριστικό του ευρωπαϊκού τοπίου των πολιτιστικών πολιτικών είναι οι αποκλίνουσες προσεγγίσεις της κάθε χώρας σχετικά με ζητήματα πολιτισμού. Το κάθε κράτος έχει αναπτύξει έναν ιδιότυπο δημόσιο μηχανισμό διαχείρισης των πολιτιστικών προϊόντων, με το οποίο σκοπεύει να προφυλάξει τις ιδιαιτερότητές του και την πολιτισμική του μοναδικότητα. Από τη μια μεριά, η γαλλική προσέγγιση θεωρώντας το πολιτιστικό προϊόν απαραίτητο συστατικό της εθνικής της ταυτότητας και αναντικατάστατο εργαλείο της εθνικής της επιβεβαίωσης, επιδιώκει με κάθε τρόπο να προστατεύσει την εθνική της ταυτότητα από τις σειρήνες της αμερικανικής κουλτούρας οι οποίες απειλούν με πλήρη αφανισμό τη γαλλική γλώσσα και τις πολιτισμικές της ιδιομορφίες. Από την άλλη, η Μεγάλη Βρετανία διατηρεί ένα πλέγμα πολιτικών πολιτισμού φιλελεύθερης έμπνευσης, το οποίο βασίζεται στην ιδιωτική πρωτοβουλία και το ιδιωτικό κεφάλαιο. Τέλος, άλλες χώρες, όπως η Ιταλία, η Ισπανία κι η Γερμανία διαθέτουν συστήματα, τα οποία διακρίνονται από περιφερειακό κατακερματισμό, πολυπλοκότητα στη λήψη αποφάσεων και αποκεντρωτικές τάσεις. Κάθε σύστημα είναι απόρροια συγκεκριμένων αξιών και μιας ιδιαίτερης οπτικής γωνίας, από την οποία κάθε χώρα εκλαμβάνει την έννοια της πολιτιστικής και καλλιτεχνικής δράσης.

γ) Ελλιπής οικονομική υποστήριξη των πολιτιστικών προγραμμάτων

Ο προϋπολογισμός των ευρωπαϊκών πολιτιστικών πολιτικών δεν είναι δυστυχώς στο ύψος των φιλοδοξιών τις οποίες επιδεικνύει η Ε.Ε. Για παράδειγμα, ο προϋπολογισμός των προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 25, αφιερωμένων αποκλειστικά στον πολιτισμό και τον οπτικοακουστικό τομέα, Culture 2000 και Media, εκτιμάται στα 130 εκατομμύρια ευρώ ετησίως, ενώ η παραγωγή, η προώθηση, η διανομή κι η εκμετάλλευση μιας αμερικανικής ταινίας μέσου προϋπολογισμού ανέρχεται στο πόσο των 80 εκατομμυρίων ευρώ. Αντιλαμβάνεται κανείς ότι ο πολιτισμός θεωρείται για την Ευρωπαϊκή Ένωση ζήτημα δευτερεύουσας σημασίας.

Συνεπώς, αυτό που οφείλει να πράξει η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η ανάπτυξη μιας γενναιόδωρης πολιτικής πολιτισμού με σκοπό την ανάδυση και τη συγκρότηση μιας ευρωπαϊκής ταυτότητας διαμέσου της προαγωγής, της προώθησης και της εξαγωγής της διαφορετικότητας και της ιδιαιτερότητας του κάθε λαού.

3.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον πολιτισμό αναβαθμίζονται ανά τα χρόνια, άρα χρειάζεται να διαχωρίσουμε τις πολιτικές σε πρώτης γενιάς (παρελθόν), δεύτερης γενιάς (παρόν) και τρίτης γενιάς (μέλλον).

3.2.1 Παρελθόν

Ο πολιτισμός αποτέλεσε, από πολύ νωρίς, ένα από τα βασικά ζητήματα με τα οποία καταπιάστηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση, μολονότι από την αρχή, η φιλοδοξία μιας κοινής πολιτιστικής πολιτικής θεωρήθηκε ως ένα από τα πιο ακανθώδη θέματα, καθώς προσέκρουε στις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες της κάθε χώρας. Ακόμη και σήμερα, αν εξαιρεθούν ορισμένες διστακτικές προσπάθειες συγκρότησης ενός πλέγματος πολιτικών πολιτισμού, δεν υφίσταται κανένα ευρωπαϊκό όργανο αποκλειστικά αρμόδιο για το σύνολο των υποθέσεων του πολιτισμού. Ωστόσο, η Ευρωπαϊκή Ένωση δε παραιτήθηκε ποτέ από την υλοποίηση μιας κοινής πολιτικής πολιτισμού, εμμένοντας στην προσπάθεια παρέμβασης στα ζητήματα πολιτισμού είτε μέσω μιας απόπειρας θεσμοθέτησης κοινής πολιτιστικής δράσης είτε μέσω μιας απλής ενσωμάτωσης των πολιτιστικών θεμάτων στη σφαίρα της αρμοδιότητας των ήδη υπάρχοντων ευρωπαϊκών οργάνων και θεσμών.

Η πρώτη απόπειρα διαμόρφωσης ενός οργάνου επιφορτισμένου με θέματα πολιτισμού έλαβε χώρα το 1950 με τη δημιουργία του «Ευρωπαϊκού Κέντρου Πολιτισμού» με έδρα τη Λοζάννη, το οποίο είχε ως κύριο σκοπό να προσφέρει ένα χώρο συνάντησης των αντιπρόσωπων του πολιτισμού. Το Κέντρο προέβη στην υλοποίηση ενός σημαντικού αριθμού σχεδίων, όπως τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος Πολιτισμού, το οποίο με τη βοήθεια ιδιωτικών κεφαλαίων πραγματοποίησε τα πρώτα εκπαιδευτικά και πολιτιστικά σχέδια ευρωπαϊκού χαρακτήρα.

Από το 1980 κι έπειτα η Ευρώπη έδωσε μεγαλύτερη βαρύτητα στα θέματα του πολιτισμού, με αποτέλεσμα στις 13 Ιουνίου 1985 τη θεσμοθέτηση της πρώτης της πολιτικής «Ευρωπαϊκή Πόλη Πολιτισμού» και το 1992 τη θεσμοθέτηση του «Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Μήνα». Εντούτοις, η επιτάχυνση της ενσωμάτωσης του πολιτισμού στις κύριες προβληματικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η αύξηση του αριθμού των προγραμμάτων ενίσχυσης του πολιτιστικού τομέα πραγματοποιείται κυρίως με τη συνθήκη του Μάαστριχτ (1992), η οποία σηματοδοτεί και την πρώτη ουσιαστική και έκδηλη διατύπωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τα θέματα του πολιτισμού. Στόχος της είναι να συμβάλλει στην «ανάπτυξη των πολιτισμών των Κρατών Μελών». Ο στόχος της είναι διττός. Δεν συνεισφέρει μόνο στην ανάπτυξη των πολιτισμών των Κρατών Μελών με σεβασμό στην εθνική και περιφερειακή πολυμορφία, αλλά ταυτόχρονα προβάλλει την κοινή πολιτιστική κληρονομιά.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί τις ενέργειες συνεργασίας μεταξύ των πολιτιστικών φορέων των διαφόρων κρατών μελών ή συμπληρώνει τις πρωτοβουλίες τους, χωρίς να επιβάλλει όμως στα μέλη της να εναρμονίσουν την πολιτική τους για τον πολιτισμό.

Η δράση της Κοινότητας καλύπτει τέσσερις τομείς:

- βελτίωση της γνώσης και της διάδοσης του πολιτισμού και της ιστορίας των ευρωπαϊκών λαών,
- διατήρηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς ευρωπαϊκής σημασίας,
- μη εμπορικές πολιτιστικές ανταλλαγές,
- καλλιτεχνική και λογοτεχνική δημιουργία, συμπεριλαμβανομένου του οπτικοακουστικού τομέα.

Ακόμα η Κοινότητα και τα κράτη μέλη ευνοούν τη συνεργασία με τις τρίτες χώρες και τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς στον πολιτιστικό τομέα.

Επιπρόσθετα, το άρθρο 87(3)(δ) της Συνθήκης επιτρέπει τη χορήγηση ενισχύσεων εκ μέρους των Κρατών Μελών σε οικονομικούς παράγοντες για την προώθηση του πολιτισμού και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, με την προϋπόθεση ότι συμβιβάζονται με την κοινή αγορά, δηλαδή εάν δεν νοθεύονται οι κοινοτικοί κανόνες για τον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές.

3.2.1.1 Τα Προγράμματα Πρώτης Γενιάς: KALEIDOSCOPE, ARIANE, RAPHAEL (1993-1999)

Το πρόγραμμα «ΚΑΛΕΙΔΟΣΚΟΠΙΟ» απετέλεσε την πρώτη πολιτιστική πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Οι στόχοι του προγράμματος ήταν: ενίσχυση της καλλιτεχνικής και πολιτιστικής δημιουργίας καθώς και συνεργασία στον πολιτιστικό τομέα, με τη δημιουργία ευρωπαϊκών πολιτιστικών δικτύων.

Το πρόγραμμα «ARIAN» στόχευε στη συνεργασία των χωρών - μελών στους τομείς των εκδόσεων και της ανάγνωσης. Φιλοδοξία του προγράμματος ήταν η ενίσχυση δράσεων για την προώθηση της ανάγνωσης, της μετάφρασης κλπ.

Το πρόγραμμα «ΡΑΦΑΗΛ» ενθάρρυνε τη διαπολιτισμική συνεργασία στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς (αρχιτεκτονική, αρχαιολογία και «πρόσβαση» του κοινού). Το πρόγραμμα Πολιτισμός 2000 (δεύτερης γενιάς) θεωρείται ο αδελφός του «ΡΑΦΑΗΛ», ενώ καλύπτει και τομείς των παραπάνω προγραμμάτων.

3.2.2. Παρόν

Σήμερα οι πολιτικές που ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι τρεις: το Πρόγραμμα «Πολιτισμός 2000», το Πρόγραμμα υπέρ των οργανισμών και των ενεργειών πολιτιστικού ενδιαφέροντος και ο θεσμός της «Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης» – «Ευρωπαϊκός Πολιτιστικός Μήνας»

3.2.2.1 Το πρόγραμμα «Πολιτισμός 2000»

Το πρόγραμμα πλαίσιο «Πολιτισμός 2000» αποτελεί ενιαίο μέσο προγραμματισμού και χρηματοδότησης για τις κοινοτικές ενέργειες στον τομέα του

πολιτισμού, το οποίο θεσπίστηκε για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2000 έως την 31η Δεκεμβρίου 2006. Συγκεντρώνει τα παλαιά προγράμματα «Ραφαήλ», «Αριάδνη» και «Καλειδοσκόπιο» και είναι το μοναδικό επιχειρησιακό πρόγραμμα, από το έτος 2000 στο πολιτισμικό πεδίο. Έχει σχεδιαστεί ως μια ευρωπαϊκή προσέγγιση των πολιτιστικών προκλήσεων της παγκοσμιοποίησης με σκοπό να βελτιώσει τη συνοχή και την ορατότητα του πολιτισμού. Αναφέρεται σε όλους τους τομείς της τέχνης: τέχνες του θεάματος, εικαστικές τέχνες, λογοτεχνία, μουσική, ιστορία και πολιτιστική κληρονομιά. Στόχος του είναι να καθοδηγήσει την όλο και πιο έντονη διακρατική και ενδοευρωπαϊκή πολιτιστική συνεργασία, δίνοντας μια διέξοδο στην αναγνώριση των εθνικών και περιφερειακών πολιτιστικών διαφορών.

Το πρόγραμμα «Πολιτισμός 2000» υποστηρίζει σχέδια διακρατικής συνεργασίας, τα οποία συνεπάγονται τη συνεργασία δημιουργών, πολιτιστικών παραγόντων και πολιτιστικών φορέων στις χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα. Έως σήμερα συμμετέχουν οι φορείς 30 ευρωπαϊκών χωρών: των 25 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Βέλγιο, Τσεχική Δημοκρατία, Δανία, Γερμανία, Εσθονία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ιρλανδία, Ιταλία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Ουγγαρία, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβενία, Σλοβακία, Φινλανδία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο), των 3 χωρών του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ - Ισλανδία, Λιχτενστάιν, Νορβηγία) και των 2 υποψήφιων χωρών (Βουλγαρία και Ρουμανία). Επίσης επιτρέπει τη συνεργασία με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς οι οποίοι είναι αρμόδιοι στον τομέα του πολιτισμού (π.χ. Unesco).

Η Επιτροπή είναι επιφορτισμένη με την εφαρμογή του προγράμματος «Πολιτισμός 2000», με τη βοήθεια συμβουλευτικής επιτροπής. Τα κράτη μέλη μπορούν, επωφελούμενα από την χρηματοδοτική ενίσχυση της Επιτροπής, να ανοίξουν Πολιτιστικά Σημεία Επαφής (Π.Σ.Ε.). Αυτά έχουν ως αποστολή να εξασφαλίζουν την προώθηση του προγράμματος, να διευκολύνουν την πρόσβαση στο πρόγραμμα ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή στις ενέργειές του και να λειτουργούν ως πραγματικός σύνδεσμος με τους διάφορους φορείς των κρατών μελών που παρέχουν υποστήριξη στον πολιτιστικό τομέα.

α) Οι στόχοι του Προγράμματος «Πολιτισμός 2000»

Σύμφωνα με την απόφαση αριθ. 508/2000/ΕΚ άρθρο 1 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Φεβρουαρίου 2000, για τη θέσπιση του προγράμματος «Πολιτισμός 2000», καθορίστηκαν οι ακόλουθοι στόχοι:

- η προώθηση του πολιτιστικού διαλόγου και η αμοιβαία γνώση του πολιτισμού και της ιστορίας των ευρωπαϊκών λαών
- η προώθηση της δημιουργικότητας και η διασυνοριακή διάδοση του πολιτισμού, η κυκλοφορία των καλλιτεχνών, των δημιουργών και των λοιπών επαγγελματιών και φορέων του πολιτιστικού τομέα καθώς και των έργων τους, με ιδιαίτερη έμφαση στους νέους, στα κοινωνικώς μειονεκτούντα άτομα και στην πολιτισμική πολυμορφία
- η ανάδειξη της πολιτιστικής πολυμορφίας και η ανάπτυξη νέων μορφών πολιτιστικής έκφρασης
- η κοινή αποδοχή και η προβολή, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, της κοινής πολιτιστικής κληρονομιάς πανευρωπαϊκής σημασίας, η διάδοση της τεχνογνωσίας και η προαγωγή ορθών πρακτικών για τη διατήρηση και τη διαφύλαξή της
- η συνεκτίμηση του ρόλου του πολιτισμού στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη
- η ενθάρρυνση του διαπολιτισμικού διαλόγου και των ανταλλαγών μεταξύ ευρωπαϊκών και μη ευρωπαϊκών πολιτισμών
- η ρητή αναγνώριση του πολιτισμού ως οικονομικού παράγοντα αλλά και ως συντελεστή της κοινωνικής ένταξης και της ιδιότητας του πολίτη
- η βελτιωμένη πρόσβαση και συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή στην Ευρωπαϊκή Ένωση για όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό πολιτών

β) Δραστηριότητες για το Πρόγραμμα «Πολιτισμός 2000»

Η επίτευξη των στόχων που προβλέπει το πρόγραμμα πραγματοποιείται μέσω είτε των κάθετων δράσεων (σε συγκεκριμένο πολιτιστικό τομέα όπως η μουσική, οι τέχνες του θεάματος, οι πλαστικές και εικαστικές τέχνες, η λογοτεχνία, το βιβλίο και η ανάγνωση, συμπεριλαμβανομένης της μετάφρασης, καθώς επίσης και η πολιτιστική κληρονομιά), είτε των οριζόντιων δράσεων (υλοποίηση διατομεακών ολοκληρωμένων

δράσεων, δηλαδή προγραμμάτων που συνδέουν πολλούς πολιτιστικούς τομείς). Οι δράσεις αυτές είναι:

i) Ειδικές, καινοτόμες ή / και πειραματικές δράσεις

Κάθε έτος, η Κοινότητα στηρίζει εκδηλώσεις και σχέδια που πραγματοποιούνται σε εταιρική βάση ή με τη μορφή δικτύων. Τα εν λόγω σχέδια απαιτούν τη συμμετοχή φορέων τουλάχιστον τριών κρατών που λαμβάνουν μέρος στο πρόγραμμα «Πολιτισμός 2000». Οι εν λόγω δράσεις καλύπτουν κατ' αρχήν περίοδο ενός έτους, με δυνατότητα παράτασης για δύο ακόμη έτη. Αυτές οι δράσεις αποβλέπουν ιδιαίτερα στην ανάδειξη και την ανάπτυξη νέων μορφών πολιτιστικής έκφρασης, στη βελτίωση της πρόσβασης στον πολιτισμό, ιδίως των νέων και των μη ευνοημένων προσώπων, στην προβολή και διασφάλιση της κοινής ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, στην προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου καθώς και στην απευθείας μετάδοση πολιτιστικών εκδηλώσεων χάρη στις νέες τεχνολογίες της κοινωνίας της πληροφορίας.

ii) Ολοκληρωμένες δράσεις στο πλαίσιο διαρθρωμένων και πολυετών συμφωνιών διεθνικής πολιτιστικής συνεργασίας

Το εν λόγω μέτρο αφορά σχέδια σημαντικής ποιότητας με ευρωπαϊκή διάσταση, στα οποία λαμβάνουν μέρος τουλάχιστον πέντε κράτη που συμμετέχουν στο πρόγραμμα. Οι συμφωνίες πολιτιστικής συνεργασίας έχουν ως στόχο την υλοποίηση πολυετών και διαρθρωμένων πολιτιστικών δράσεων μεταξύ φορέων των κρατών μελών και φορέων άλλων κρατών που συμμετέχουν. Αυτές οι δράσεις αποσκοπούν στην συμπαραγωγή και κυκλοφορία έργων και άλλων πολιτιστικών εκδηλώσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (π.χ. εκθέσεων, φεστιβάλ, κ.λπ.), στην κινητικότητα καλλιτεχνών, δημιουργών και λοιπών πολιτιστικών Φορέων, στην περαιτέρω επιμόρφωση των επαγγελματιών του πολιτιστικού τομέα, στη χρήση νέων τεχνολογιών καθώς και σχέδια με στόχο την προβολή της πολιτιστικής πολυμέρειας και της πολυγλωσσίας.

iii) Ειδικές πολιτιστικές εκδηλώσεις με ευρωπαϊκή ή διεθνή διάσταση

Οι δράσεις αυτές, που είναι σημαντικών διαστάσεων και εμβλείας, θα πρέπει να έχουν σημαντική απήχηση στους λαούς της Ευρώπης και να καθιστούν εντονότερη την αίσθησή τους ότι ανήκουν στην ίδια κοινότητα και να τους ευαισθητοποιούν σχετικά με

την πολιτιστική πολυμορφία των κρατών μελών, καθώς και με τον διαπολιτιστικό και διεθνή διάλογο.

Στις εκδηλώσεις αυτές, συμπεριλαμβάνονται συγκεκριμένα:

- α) η Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πρωτεύουσα και ο Ευρωπαϊκός Πολιτιστικός Μήνας
- β) η οργάνωση συμποσίων για τη μελέτη θεμάτων κοινού πολιτιστικού ενδιαφέροντος με σκοπό την ανάπτυξη πολιτιστικού διαλόγου τόσο εντός όσο και εκτός της Κοινότητας
- γ) η οργάνωση καινοτόμων πολιτιστικών εκδηλώσεων που παρουσιάζουν ισχυρή έλξη και είναι προσιτές στους πολίτες γενικά, ιδίως στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς, των καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων και της Ευρωπαϊκής ιστορίας, και οι οποίες προβάλλουν τον δεσμό μεταξύ εκπαίδευσης, τεχνών και πολιτισμού
- δ) η αναγνώριση και ανάδειξη ευρωπαϊκών καλλιτεχνικών ταλέντων, ιδίως των νέων, μέσω, μεταξύ άλλων, των ευρωπαϊκών βραβείων στους διαφόρους πολιτιστικούς τομείς: λογοτεχνία, μετάφραση, αρχιτεκτονική, κ.λπ.
- ε) η υποστήριξη σχεδίων που έγιναν δεκτά από τις αρμόδιες αρχές των συμμετεχόντων κρατών και αφορούν τη συντήρηση και διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς εξέχουσας σημασίας η οποία συμβάλλει στην ανάπτυξη και τη διάδοση καινοτόμων εννοιών, μεθόδων και τεχνικών σε ευρωπαϊκό επίπεδο και τα οποία δύνανται να χαρακτηρισθούν ως ευρωπαϊκά εργαστήρια της πολιτιστικής κληρονομιάς.

γ) Χρηματοδότηση του προγράμματος «Πολιτισμός 2000»

Ο διατιθέμενος προϋπολογισμός για την εκτέλεση του προγράμματος «Πολιτισμός 2000» για την περίοδο 2000-2006 ανέρχεται σε 236,5 εκατ. ευρώ. Οι ετήσιες πιστώσεις εγκρίνονται από την αρμόδια για τον προϋπολογισμό αρχή εντός του ορίου των δημοσιονομικών προοπτικών. Ο προϋπολογισμός κατανέμεται ως εξής:

- 45% κατά το μέγιστο για τις ειδικές καινοτόμους και /ή πειραματικές ενέργειες
- 35% κατά το ελάχιστο για τις ενσωματωμένες ενέργειες
- 10% για τις ειδικές πολιτιστικές εκδηλώσεις (για την Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πρωτεύουσα διατίθενται ποσό από 200.000 έως 1.000.000 ευρώ)
- 10% για τις άλλες δαπάνες

3.2.2.2. Πρόγραμμα υπέρ των οργανισμών και των ενεργειών πολιτιστικού ενδιαφέροντος

Η απαίτηση για μεγαλύτερη δημοσιονομική διαφάνεια στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα έδωσε την ευκαιρία στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο να εγκρίνουν ένα νέο πρόγραμμα για την υποστήριξη συγκεκριμένων ή λειτουργικών ενεργειών που έχουν στόχο τη διαφύλαξη και την αξιοποίηση της κοινής πολιτιστικής και ιστορικής κληρονομιάς της Ευρώπης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση χορηγεί επιδοτήσεις με σκοπό την προώθηση των προγραμμάτων εργασίας των οργανισμών ευρωπαϊκού πολιτιστικού ενδιαφέροντος και την υποστήριξη συγκεκριμένων δραστηριοτήτων στον τομέα του πολιτισμού, για μια τριετία (2004-2006). Οι δραστηριότητες αυτές πρέπει ιδίως να συμβάλλουν, ή να έχουν τη δυνατότητα να συμβάλουν, στην ανάπτυξη και την εφαρμογή της πολιτικής και των ενεργειών κοινοτικής συνεργασίας στον τομέα του πολιτισμού.

Σε ό,τι αφορά την προώθηση των προγραμμάτων εργασίας, το πρόγραμμα χορηγεί κατά πρώτο λόγω επιδοτήσεις με αποδέκτες δύο συγκεκριμένους ευρωπαϊκούς οργανισμούς, ενώ στη συνέχεια ασχολείται γενικότερα με τους οργανισμούς ευρωπαϊκού πολιτιστικού ενδιαφέροντος που επιδιώκουν στόχους γενικού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος στον τομέα του πολιτισμού.

Οι δύο αυτοί οργανισμοί είναι: το Ευρωπαϊκό Γραφείο για τις λιγότερο διαδεδωμένες γλώσσες (BELMR), το οποίο εκπροσωπεί όλες τις κοινότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις οποίες ομιλείται μια περιφερειακή και μειονοτική γλώσσα και εξασφαλίζει τη διάδοση ευρωπαϊκών πληροφοριών σε αυτές τις κοινότητες, και τα κέντρα του δικτύου πληροφόρησης και τεκμηρίωσης Mercator, τα οποία συγκεντρώνουν και διαδίδουν σε ευρωπαϊκό επίπεδο πληροφορίες όσον αφορά τρεις ουσιαστικές πλευρές για την προώθηση των περιφερειακών και μειονοτικών γλωσσών: την εκπαίδευση, τη νομοθεσία και τα μέσα ενημέρωσης.

Γενικότερα, οι οργανισμοί ευρωπαϊκού πολιτιστικού ενδιαφέροντος είναι οργανισμοί με καθεστώς ανεξάρτητου νομικού προσώπου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, που δραστηριοποιούνται στον τομέα του πολιτισμού για περισσότερα από δύο χρόνια. Οι οργανισμοί αυτοί κατά κανόνα επιλέγονται με βάση προσκλήσεις υποβολής προτάσεων (κατ' εξαίρεση, προσδιορίζονται ήδη από το πρόγραμμα για την περίοδο 2004-2005). Οι δραστηριότητες που αναπτύσσουν αυτοί οι οργανισμοί πρέπει να

συμβάλλουν στην υλοποίηση ενεργειών έρευνας και διάδοσης των πληροφοριών, δικτύωσης των οργανισμών που δραστηριοποιούνται στον τομέα του πολιτισμού, άσκησης ρόλου ευαισθητοποίησης γύρω από την κοινή πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης.

Το πρόγραμμα προβλέπει επίσης συγκεκριμένες επιδοτήσεις για τις ενέργειες που αποσκοπούν στην προστασία και τη διατήρηση της μνήμης των χώρων μαρτυρίου αμάχων πολιτών, δηλ. των χώρων των στρατοπέδων συγκέντρωσης των ναζί. Οι ενέργειες αυτές επιλέγονται με βάση ετήσιες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων και λαμβάνουν συγκεκριμένη χρηματοδότηση.

3.2.2.3. «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης» – «Ευρωπαϊκός Πολιτιστικός Μήνας»

Η Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, που σχεδιάστηκε με στόχο να συμβάλει στην προσέγγιση των ευρωπαϊκών λαών, εγκαινιάστηκε με πρωτοβουλία της Μελίνας Μερκούρη από το Συμβούλιο Υπουργών στις 13 Ιουνίου 1985, και έκτοτε σημειώνει διαρκώς επιτυχία στο ευρωπαϊκό κοινό και αυξάνει τον πολιτιστικό και κοινωνικοοικονομικό της αντίκτυπο, μέσω του πλήθους των επισκεπτών που προσελκύει.

Αυτή η μεγάλη ετήσια εκδήλωση, που έχει ως στόχο την αξιοποίηση του πολιτισμικού πλούτου και της ποικιλομορφίας των ευρωπαϊκών πόλεων, δίνοντας έμφαση στην κοινή πολιτιστική κληρονομιά τους και στη ζωντάνια της πολιτιστικής δημιουργίας, υπήρξε αφορμή για πολλά πολιτιστικά γεγονότα και ανταλλαγές ποιότητας σε όλους τους καλλιτεχνικούς τομείς. Κάθε πόλη καταρτίζει ένα πρόγραμμα πολιτιστικών εκδηλώσεων προβάλλοντας την ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά της. Οι Ευρωπαϊκές Πολιτιστικές Πρωτεύουσες έχουν επίσης ως στόχο τη συμμετοχή πολιτιστικών παραγόντων από άλλα ευρωπαϊκά κράτη.

Ανταποκρινόμενοι στην επιθυμία όλο και περισσότερων πόλεων, τόσο εντός όσο και εκτός Κοινότητας, να μπορέσουν και αυτές με τη σειρά τους να φιλοξενήσουν την Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, οι υπουργοί Πολιτισμού στα συμπεράσματά τους για τη σύνοδο της 18ης Μαΐου 1990 αποφάσισαν τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Μήνα. Αυτή η μηνιαία εκδήλωση απέβλεπε στους ίδιους στόχους με την Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης και απευθυνόταν κυρίως στις χώρες της

Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Ουσιαστικά προετοίμαζε τις χώρες αυτές να υποδεχτούν τον μεγαλύτερης εμβέλειας θεσμό της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας μετά από την ένταξη τους ως κράτη-μέλη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Από το 1992 έως το 2001 ο θεσμός του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Μήνα πραγματοποιήθηκε και στις 10 υπό ένταξη χώρες (Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Τσεχία, Σλοβενία, Σλοβακία, Πολωνία, Μάλτα και Κύπρος). Το 2000 και το 2002 δεν διεξήχθη ο θεσμός. Το 2003 πραγματοποιήθηκε στην Αγία Πετρούπολη (Ρωσία) με αφορμή την επέτειο των διακοσίων χρόνων ζωής της πόλης. Μετά την διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε 25 κράτη μέλη (2004), ο θεσμός βρίσκεται σε αδράνεια.

Παρακάτω παρατίθενται οι πόλεις που υποδέχθηκαν το θεσμό αυτό:

1992: Κρακοβία (Πολωνία)	1998: Λινζ (Αυστρία), Βαλέττα (Μάλτα)
1993: Γκρατς (Αυστρία)	1999: Πλοβντιβ (Βουλγαρία)
1994: Βουδαπέστη (Ουγγαρία)	2000: ———
1995: Λευκωσία (Κύπρος)	2001: Μπάσελ (Ελβετία), Ρίγα (Λετονία)
1996: Αγία Πετρούπολη (Ρωσία)	2002: ———
1997: Λιουμπλιάνα (Σλοβενία)	2003: Αγία Πετρούπολη (Ρωσία)

Η Κοινότητα συνέβαλλε χρηματοδοτικά κάθε χρόνο στην Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης και στην πόλη που οριζόταν να διοργανώσει τον Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Μήνα στο πλαίσιο του προγράμματος «Πολιτισμός 2000»

3.2.2.4 Τα Όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που σχετίζονται με τον πολιτισμό

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Μεταξύ των 25 Επιτρόπων της Ε.Ε., αρμόδιος για θέματα πολιτισμού (καθώς επίσης εκπαίδευσης, κατάρτισης και πολυγλωσσίας) είναι ο Σλοβάκος Επίτροπος Ján Figel. Το έργο της Επιτροπής στον τομέα του πολιτισμού υλοποιεί η Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Πολιτισμού, με Γενικό Διευθυντή τον Nikolaus Van Der Pas και Προϊστάμενο του Τμήματος Πολιτισμού τον Harald Hartung. Η Επιτροπή διαχειρίζεται,

μεταξύ άλλων, τα κοινοτικά προγράμματα υποστήριξης πολιτιστικών δράσεων (Πολιτισμός 2000, Euromed Heritage κ.ο.κ.).

Συμβούλιο Ε.Ε. για θέματα Παιδείας-Νεότητας-Πολιτισμού

Το Συμβούλιο Ε.Ε. για θέματα Παιδείας, Νεότητας και Πολιτισμού, δηλαδή οι αντιστοίχως αρμόδιοι Υπουργοί των 25 κρατών μελών, συνεδριάζουν κανονικά στις Βρυξέλλες, τουλάχιστον μία φορά κάθε εξάμηνο. Συνήθως η χώρα που κάθε φορά ασκεί την Προεδρία του Συμβουλίου διοργανώνει επιπλέον στο έδαφός της μία τουλάχιστον άτυπη συνάντηση μεταξύ των Υπουργών.

Οι τακτικές συνεδριάσεις των Υπουργών προετοιμάζονται από την Επιτροπή Μονίμων Αντιπροσώπων: οι επικεφαλής των Μονίμων Αντιπροσωπειών των κρατών μελών στην Ε.Ε. συνεδριάζουν για να αποφασίσουν την ημερήσια διάταξη του Συμβουλίου των Υπουργών και να επικυρώσουν τα κείμενα που έχουν προηγουμένως συζητηθεί και εν πολλοίς συμφωνηθεί από την αρμόδια ομάδα εργασίας του Συμβουλίου, δηλ. την Επιτροπή Πολιτιστικών Υποθέσεων, σε συχνές συνεδριάσεις της. Αυτή η ομάδα εργασίας διαμορφώνει τα σχέδια ψηφισμάτων, οδηγιών, αποφάσεων, προγραμμάτων κ.λπ. βάσει των προτεραιοτήτων που θέτει η εκάστοτε Προεδρία.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Στο πλαίσιο της διαδικασίας της συναπόφασης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συζητεί και θέτει σε ψηφοφορία θέματα πολιτισμού, βάσει εισηγήσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αρμόδια για τη μελέτη και επεξεργασία τέτοιων θεμάτων σε επίπεδο Κοινοβουλίου είναι η Επιτροπή Πολιτισμού και Εκπαίδευσης.

3.2.3 Το Μέλλον

Τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά από αξιολογήσεις των κοινοτικών ενεργειών και προγραμμάτων στον τομέα του πολιτισμού και μια εκτεταμένη διαδικασία προβληματισμού σχετικά με τις μελλοντικές προοπτικές προέβησαν στη θέσπιση ενός νέου προγράμματος το οποίο καλείται «Πολιτισμός 2007». Αποτελεί ένα ενιαίο πολυετές πρόγραμμα για τις κοινοτικές ενέργειες στον τομέα του πολιτισμού και θα εφαρμοστεί από την 1η Ιανουαρίου 2007 έως την 31η Δεκεμβρίου του 2013. Το δημοσιονομικό κονδύλιο για την εκτέλεση του παρόντος προγράμματος ανέρχεται σε 408 εκατ. ευρώ.

3.2.3.1 Ελλείψεις των προηγούμενων προγραμμάτων

Μια από τις βασικότερες ελλείψεις των προηγούμενων προγραμμάτων είναι η ανεπαρκής προώθηση της Ευρωπαϊκής διάστασης. Σήμερα η κοινοτική δράση είναι αποσπασματική. Παράλληλα με το πρόγραμμα-πλαίσιο «Πολιτισμός 2000» συνυπάρχουν δύο άλλες κύριες κοινοτικές ενέργειες: η υποστήριξη προς τους οργανισμούς ευρωπαϊκού πολιτιστικού ενδιαφέροντος και η εκδήλωση Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης. Οι σχέσεις τους με το εν λόγω πρόγραμμα είναι ελάχιστες, έως και ανύπαρκτες. Αυτή η διάσπαση σε τρεις ενέργειες βλάπτει την εικόνα της Κοινότητας απέναντι στους πολίτες της, οι οποίοι αγνοούν το εύρος των προσπαθειών που καταβάλλονται για τη διαφύλαξη και την ακτινοβολία των πολιτισμών τους καθώς και για την ενσωμάτωση της πολιτιστικής διάστασης στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα, γεγονός που αποδυναμώνει τη συνεκτικότητα του συνόλου.

Από την άλλη μεριά το πρόγραμμα «Πολιτισμός 2000» έχει θέσει υπερβολικά μεγάλο αριθμό στόχων σε σχέση με τους περιορισμένους οικονομικούς πόρους που διαθέτει. Αυτό μειώνει την αποτελεσματικότητά του αλλά και την ευκρίνειά του εφόσον τα σχέδια που υποστηρίζει, όντας πολλά και ποικίλα, ενδέχεται να δημιουργήσουν μια εντύπωση διάσπασης. Εξάλλου, ο στεγανός διαχωρισμός μεταξύ των διαφόρων πολιτιστικών χώρων στο πλαίσιο του προγράμματος «Πολιτισμός 2000» έχει χαρακτηριστεί ως περιοριστικός παράγοντας για τους πολιτιστικούς φορείς, λόγω του ότι δεν επιτρέπει να ληφθεί επαρκώς υπόψη η μεταβαλλόμενη πραγματικότητα του τομέα, κινδυνεύοντας έτσι να αποκλείσει ορισμένες μορφές πολιτιστικής έκφρασης.

Επιπρόσθετα, στα είδη των υποστηριζόμενων ενεργειών, το κοινοτικό πολιτιστικό πρόγραμμα δεν λαμβάνει υπόψη ορισμένες ενέργειες. Συνεπώς, αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει πραγματική υποστήριξη στις δραστηριότητες προβληματισμού σχετικά με τις προκλήσεις και τα μέσα της πολιτιστικής συνεργασίας στην Ευρώπη.

3.2.3.2 Στόχοι και ενέργειες του Προγράμματος «Πολιτισμός 2007 - 2013»

Ο γενικός στόχος του προγράμματος είναι να συμβάλει στην ανάδειξη ενός κοινού πολιτιστικού χώρου για τους Ευρωπαίους μέσω της ανάπτυξης της πολιτιστικής συνεργασίας των δημιουργών, των πολιτιστικών φορέων και των πολιτιστικών

οργανισμών στις χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, με σκοπό να ενθαρρύνει τη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής ιθαγένειας.

Ειδικότεροι στόχοι του προγράμματος είναι:

- να προωθήσει τη διακρατική κινητικότητα των ατόμων που εργάζονται στον πολιτιστικό τομέα
- να ενθαρρύνει τη διακρατική κυκλοφορία των καλλιτεχνικών και πολιτιστικών έργων και προϊόντων
- να ενθαρρύνει το διαπολιτισμικό διάλογο.

Οι στόχοι του προγράμματος θα επιτευχθούν με την υλοποίηση των ακόλουθων ενεργειών:

α) Στήριξη πολιτιστικών ενεργειών:

Πόλοι συνεργασίας: Το πρόγραμμα υποστηρίζει βιώσιμους πόλους πολιτιστικής συνεργασίας διαρθρωμένους μεταξύ των ευρωπαϊκών πολιτιστικών φορέων. Κάθε πόλος πρέπει να αποτελείται από τουλάχιστον 6 φορείς από 6 διαφορετικές χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα και μπορεί να απαρτίζεται από φορείς από έναν ή περισσότερους τομείς γύρω από διάφορες δραστηριότητες ή πολυετή σχέδια, αλλά που να επιδιώκουν ένα κοινό στόχο.

Ενέργειες συνεργασίας: Το πρόγραμμα υποστηρίζει δράσεις πολιτιστικής συνεργασίας τομεακής ή διατομεακής φύσης μεταξύ των ευρωπαϊκών φορέων. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στη δημιουργικότητα και την καινοτομία. Θα ενθαρρυνθούν ιδιαίτερες οι ενέργειες που αποσκοπούν στη διερεύνηση δυνατοτήτων συνεργασίας με στόχο τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξή τους. Κάθε ενέργεια θα πρέπει να σχεδιαστεί και να υλοποιηθεί στο πλαίσιο εταιρικής σχέσης τουλάχιστον 4 πολιτιστικών φορέων από 3 διαφορετικές συμμετέχουσες χώρες, είτε οι φορείς αυτοί προέρχονται από έναν είτε από περισσότερους τομείς.

Ειδικές ενέργειες: Οι ενέργειες αυτές είναι ειδικές ως προς το ότι πρέπει να διαθέτουν σημαντική διάσταση και εμβέλεια, να έχουν μεγάλη απήχηση στους λαούς της Ευρώπης και να συμβάλλουν στην ενίσχυση της αίσθησής τους ότι ανήκουν στην ίδια κοινότητα, στην ευαισθητοποίησή τους όσον αφορά την πολιτιστική πολυμορφία των

κρατών μελών, καθώς και στο διαπολιτισμικό και διεθνή διάλογο. Οι ειδικές αυτές ενέργειες συμβάλλουν επίσης στην ενίσχυση της προβολής της κοινοτικής πολιτιστικής δράσης καθώς και στην ενδυνάμωση της πολιτιστικής ακτινοβολίας της ηπείρου μας. Στο πλαίσιο αυτό θα δοθεί επίσης σημαντική στήριξη στις «Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης» προκειμένου να ενισχυθεί η υλοποίηση δραστηριοτήτων που τονίζουν την ευρωπαϊκή προβολή και τη διευρωπαϊκή πολιτιστική συνεργασία

β) Στήριξη των οργανώσεων που δραστηριοποιούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο στον πολιτιστικό τομέα καθώς και των ενεργειών που αποσκοπούν, αφενός, στο να προστατεύσουν και να διατηρήσουν ζωντανούς στη συλλογική μνήμη τους κυριότερους χώρους και τα αρχεία που συνδέονται με τη μεταφορά και τον εγκλεισμό άμαχων πληθυσμών και που συμβολίζονται από τα μνημεία που έχουν ανεγερθεί στα πρώην στρατόπεδα συγκέντρωσης και σε άλλους τόπους μαζικών μαρτυριών και εκτελέσεων αμάχων, και αφετέρου, στο να διαιωνίσουν τη μνήμη εκείνων που χάθηκαν στα στρατόπεδα αυτά.

γ) Στήριξη των εργασιών ανάλυσης καθώς και συλλογής και διάδοσης πληροφοριών στον τομέα της πολιτιστικής συνεργασίας.

Τέλος, κάθε ενέργεια θα πρέπει να συνδέεται με τουλάχιστον δύο από τους τρεις ειδικούς στόχους που καθορίζονται στη απόφαση για το Πρόγραμμα 2007 (άρθρο 3). Επιπλέον για την επίβλεψη του προγράμματος θα υπάρχει συγκεκριμένο όργανο (επιτροπή) όπου θα απαρτίζεται από εκπροσώπους των κρατών μελών.

3.3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ «ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ»

3.3.1. Ιδέα

Ο θεσμός «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης» καθιερώθηκε μετά από υπόδειξη της Μελίνας Μερκούρη, της τότε Υπουργού πολιτισμού της Ελλάδας, και συμφωνήθηκε από τους Υπουργούς Πολιτισμού σε μια άτυπη συνεδρίαση. Στις 28 Νοεμβρίου του 1983 κάλεσε τους Υπουργούς Πολιτισμού της (τότε) Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και τους έθεσε το ερώτημα: *"Πως είναι δυνατόν μια κοινότητα που στερείται την πολιτιστική της διάσταση να μπορεί να αναπτυχθεί"*. Σημείωσε ακόμη πως *"ο πολιτισμός είναι η ψυχή της κοινωνίας και πως ο καθορισμός της ευρωπαϊκής ταυτότητας βρίσκεται ακριβώς στο σεβασμό της ιδιαιτερότητας και στο να δημιουργήσουμε*

ένα παράδειγμα ζωντανό μέσα από ένα διάλογο των πολιτισμών της Ευρώπης. Η φωνή μας είναι καιρός να ακουστεί με την ίδια δύναμη όπως αυτή των τεχνοκρατών. Ο πολιτισμός, η τέχνη και η δημιουργία, δεν είναι λιγότερο σημαντικά από το εμπόριο, την οικονομία, την τεχνολογία". Έτσι ξεκίνησε ο θεσμός των Πολιτιστικών Πρωτευουσών της Ευρώπης, που υλοποιήθηκε το 1985 με πρώτη Πολιτιστική Πρωτεύουσα την Αθήνα. Ο θεσμός των Πολιτιστικών Πρωτευουσών είναι σήμερα ο πιο σοβαρός και μεγάλος επίσημος πολιτιστικός θεσμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κάθε πολιτιστική πρωτεύουσα έχει ως βασική αρχή ότι ο θεσμός δεν είναι φεστιβάλ, αλλά τόπος για προβληματισμό, για ανταλλαγή ιδεών, για επικοινωνία πνευματικών ανθρώπων, καλλιτεχνών, επιστημόνων, που με τα έργα τους προωθούν την ευρωπαϊκή σκέψη. Η Μελίνα συνέβαλε ιδιαίτερα στο να γίνει η Θεσσαλονίκη Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης το 1997, μια πόλη που, όπως έλεγε, *"έχει το χάρισμα, να πάρει και το χρίσμα"*. Συνέβαλε επίσης να παρουσιασθεί η ληλασία της πολιτιστικής κληρονομιάς στην κατεχόμενη Κύπρο και να γιορταστεί στην Κύπρο ο μήνας ευρωπαϊκού πολιτισμού το 1994.

3.3.2. Ευρωπαϊκές Πόλεις Πολιτισμού

Το αρχικό σχέδιο «ευρωπαϊκή πόλη πολιτισμού» δεν ήταν αρχικά μια κοινοτική δράση της Ε.Ε. αλλά προωθήθηκε σε διακυβερνητικό επίπεδο το 1985 από το Συμβούλιο των υπουργών (ψήφισμα 85/C153/O2), πάνω στη βάση ότι η Ευρώπη είναι και παραμένει κέντρο πλούσιων και ποικίλων πολιτιστικών δραστηριοτήτων, και ότι οι πόλεις έχουν διαδραματίσει έναν σημαντικό ρόλο στη δημιουργία και διάδοση των πολιτισμών της Ευρώπης.

Ο στόχος του πρώτου σχεδίου των πόλεων του πολιτισμού ήταν "να ανοίξει στο ευρωπαϊκό κοινό ιδιαίτερες πτυχές του πολιτισμού μιας ενδιαφερόμενης πόλης, μιας περιοχής ή μιας χώρας, και να συγκεντρώνει στην οριζόμενη πόλη έναν αριθμό πολιτιστικών συνεισφορών από άλλα κράτη μέλη" (ψήφισμα 85/C153/O2). Η αρχική ιδέα ήταν ότι κάθε έτος ένα κράτος μέλος πρέπει να ορίσει μια πόλη για να οργανώσει το γεγονός, και τα κράτη θα διαδέχονταν το ένα το άλλο κατά αλφαβητική σειρά. Η απόφαση για την επιλογή της πόλης θα έπρεπε να παρθεί τουλάχιστον δύο χρόνια πριν, ώστε να μπορούν να γίνουν οι απαραίτητες διευθετήσεις. Η αλφαβητική σειρά των υποψηφιοτήτων για τα κράτη δεν υιοθετήθηκε εντελώς. Το κράτος μέλος, στο οποίο

βρίσκεται η επιλεγείσα ευρωπαϊκή πόλη, όριζε την αρχή του κράτους μέλους που θα αναλάμβανε την ευθύνη της οργάνωσης και χρηματοδότησης των εκδηλώσεων.

Οι «Ευρωπαϊκές Πόλεις Πολιτισμού» που επιλέχθηκαν (1985-2004) ήταν:

	ΠΟΛΗ	ΧΩΡΑ
1985	Αθήνα	Ελλάδα
1986	Φλωρεντία	Ιταλία
1987	Άμστερνταμ	Κάτω Χώρες
1988	Βερολίνο	Γερμανία
1989	Παρίσι	Γαλλία
1990	Γλασκόβη	Ηνωμένο Βασίλειο
1991	Δουβλίνο	Ιρλανδία
1992	Μαδρίτη	Ισπανία
1993	Αμβέρσα	Βέλγιο
1994	Λισσαβόνα	Πορτογαλία
1995	Λουξεμβούργο	Λουξεμβούργο
1996	Κοπεγχάγη	Δανία
1997	Θεσσαλονίκη	Ελλάδα
1998	Στοκχόλμη	Σουηδία
1999	Βαϊμάρη	Γερμανία
2000 (Επιλέχθηκαν κατ' εξαίρεση εννέα πόλεις)	Αβινιόν Μπέργκεν Μπολόνια Βρυξέλλες Κρακοβία Ελσίνκι Πράγα Ρέικιαβικ	Γαλλία Νορβηγία Ιταλία Βέλγιο Πολωνία Φινλανδία Τσεχία Ισλανδία

	Σαντιάγο ντε Κομποστέλα	Ισπανία
2001	Ρότερνταμ Πόρτο	Κάτω Χώρες Πορτογαλία
2002	Μπρυζ Σαλαμάνκα	Βέλγιο Ισπανία
2003	Γκρατς	Αυστρία
2004	Γένοβα Λίλ	Ιταλία Γαλλία

Από τον πίνακα συμπεραίνεται ότι η επιλογή των πόλεων 1985-1994 ήταν κυρίως πρωτεύουσες (Αθήνα, Άμστερνταμ, Δουβλίνο, Μαδρίτη κ.λπ.), ιστορικά πολιτιστικά κέντρα (Φλωρεντία) και σημαντικά μητροπολιτικά κέντρα (Γλασκόβη, Αμβέρσα).

Το 1992, το Συμβούλιο των υπουργών έφθασε σε ορισμένα συμπεράσματα σχετικά με την επιλογή των Ευρωπαϊκών Πόλεων Πολιτισμού που θα εφαρμόζονταν από το 1996 και μετά (ψηφίσματα 92/C 1501 και 92/C 336/02). Το δεύτερο σε σειρά ψήφισμα πρότεινε να εναλλάσσεται η επιλογή μεταξύ των πόλεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των πόλεων από άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ότι οι πόλεις δεν πρέπει να είναι από την ίδια γεωγραφική ζώνη για διαδοχικά έτη, ότι μια μέση λύση πρέπει να βρεθεί μεταξύ πρωτευουσών και επαρχιακών πόλεων, και ότι ένα ζεύγος πόλεων θα μπορούσε να υποδειχθεί από κοινού. Επίσης αποφασίστηκε πως το Συμβούλιο θα δέχεται και θα λαμβάνει υπόψη του φακέλους υποψηφιότητας, εφόσον αυτοί παρέχουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το στάδιο προετοιμασίας και τα σχέδια της ενδιαφερόμενης πόλης.

3.3.3. Ευρωπαϊκές Πολιτιστικές Πρωτεύουσες

Στις 25 Μαΐου 1999, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμφώνησαν ότι στο θεσμό Ευρωπαϊκή Πόλη Πολιτισμού πρέπει να δοθεί το κύρος κοινοτικής δράσης, στο πλαίσιο της απόφασης 1419/1999/EC που αναφέρεται στη θέσπιση κοινοτικής δράσης όσον αφορά την εκδήλωση «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης» για το διάστημα 2005 έως 2019. Η απόφαση αυτή δίνει έμφαση στην ευρωπαϊκή διάσταση, βασισμένη κυρίως στην πολιτιστική συνεργασία,

σύμφωνα με τους στόχους και τη δράση που προβλέπονται κατά το άρθρο 151 της Συνθήκης.

3.3.3.1. Στόχος

Άρθρο 1 της απόφασης 1419/1999/EC

Θεσπίζεται κοινοτική δράση με τίτλο «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης»^{*}. Στόχος της είναι να προβάλλει τον πλούτο, την ποικιλομορφία και τα κοινά χαρακτηριστικά των ευρωπαϊκών πολιτισμών και να συμβάλει στη βελτίωση της αμοιβαίας γνωριμίας μεταξύ των ευρωπαϊκών πολιτών.

3.3.3.2. Δράσεις που στοχεύουν στην Ευρωπαϊκή Διάσταση

Στα άρθρα 5 και 4 της απόφασης τονίζεται η προώθηση της ευρωπαϊκής συνεργασίας ανάμεσα στα κράτη μέλη και σε τρίτες χώρες. Αντίστοιχα το άρθρο 5 αναφέρεται στον τρόπο κατάρτισης του πολιτιστικού προγράμματος και το άρθρο 4 στη σχέση του θεσμού με τρίτες χώρες

Άρθρο 5

Κάθε πόλη καταρτίζει πρόγραμμα πολιτιστικών εκδηλώσεων, προβάλλοντας την πολιτιστική ιδιομορφία και κληρονομιά της καθώς και τη θέση της στην κοινή πολιτιστική κληρονομιά, και εντάσσοντας στις εκδηλώσεις πολιτιστικούς φορείς άλλων ευρωπαϊκών χωρών, προκειμένου να καθιερωθεί διαρκής συνεργασία. Κατά την προετοιμασία του προγράμματός της, η ορισθείσα πόλη θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη, στο μέγιστο δυνατό βαθμό, εκτός των προαναφερόμενων στοιχείων, τον κατάλογο του παραρτήματος II (βλ. σελ. 71), στον οποίο περιέχονται τα κριτήρια προγραμματισμού και αξιολόγησης. Κατ' αρχήν το πρόγραμμα αυτό θα πρέπει να διαρκεί ένα έτος, αλλά, κατ' εξαίρεση, οι ορισθείσες πόλεις έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν και μικρότερο χρονικό διάστημα. Οι πόλεις μπορούν, εφ' όσον θέλουν, να περιλαμβάνουν και την γύρω περιοχή στο πρόγραμμά τους. Θα πρέπει να υπάρχει σύνδεσμος μεταξύ των προγραμμάτων των πόλεων που έχουν ορισθεί το ίδιο έτος.

Άρθρο 4

Οι ευρωπαϊκές τρίτες χώρες μπορούν να λαμβάνουν μέρος στη δράση αυτή. Οποιαδήποτε από τις χώρες αυτές μπορεί να προτείνει την υποψηφιότητα μίας πόλης ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης και θα πρέπει να κοινοποιήσει την πρότασή της στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομοφώνως βάσει συστάσεων της Επιτροπής, ορίζει επισήμως μία από αυτές τις προταθείσες πόλεις ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης για κάθε έτος, λαμβάνοντας υπόψη ότι είναι επιθυμητή μια περίοδος προετοιμασίας τεσσάρων ετών.

^{*} Πολλές πόλεις είχαν αυτοονομαστεί «Ευρωπαϊκές Πολιτιστικές Πρωτεύουσες» πριν από την απόφαση 1419/1999/EC

3.3.3.3. Ορισθείσες Πολιτιστικές Πρωτεύουσες (2005-2019)

Στο άρθρο 2 παράγραφος 1 της απόφασης διευκρινίζεται ο τρόπος επιλογής των χωρών που θα διοργανώσουν τον θεσμό.

Άρθρο 2 παρ.1

Μία πόλη ενός κράτους μέλους ορίζεται Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, εκ περιτροπής, όπως ορίζεται στον παρακάτω πίνακα. Η χρονολογική σειρά που προβλέπεται στο παράρτημα Ι μπορεί να τροποποιηθεί μετά από κοινή συμφωνία μεταξύ των ενδιαφερομένων κρατών μελών. Η υποψηφιότητα ή οι υποψηφιότητες κοινοποιούνται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, ενδεχομένως μαζί με σχετική σύσταση, το αργότερο τέσσερα έτη πριν από την αναμενόμενη έναρξη της εκδήλωσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ Ι ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ 1419/1999/ΕΚ

ΕΤΟΣ	ΧΩΡΑ
2005	Ιρλανδία
2006	Κάτω Χώρες
2007	Λουξεμβούργο
2008	Ηνωμένο Βασίλειο
2009	Αυστρία
2010	Γερμανία
2011	Φινλανδία
2012	Πορτογαλία
2013	Γαλλία
2014	Σουηδία
2015	Βέλγιο
2016	Ισπανία

2017	Δανία
2018	Ελλάδα
2019	Ιταλία

Τον Νοέμβριο του 2003, η Επιτροπή υπέβαλε στο Κοινοβούλιο, σύμφωνα με τα άρθρα 251 (2) και 151 (5) από τη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μια πρόταση τροποποίησης για την απόφαση 1419/1999/EK (COM(2003) 700- 2003/0274). Το σχέδιο ψηφίσματος πρότεινε από το 2009 και μετά δύο ευρωπαϊκές πόλεις ως Ευρωπαϊκές Πολιτιστικές Πρωτεύουσες κάθε έτος σε απάντηση στην άφιξη των νέων κρατών μελών. Επιπλέον, ότι κάθε οριζόμενο κράτος μέλος πρέπει να υποβάλει τουλάχιστον δύο πόλεις στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών τέσσερα έτη πριν από τη διοργάνωση του γεγονότος, και πρέπει να συνοδεύεται από μια σύσταση. Επίσης, το ψήφισμα πρότεινε ότι μια επιτροπή επιλογής αποτελούμενη από εμπειρογνώμονες θα αναθεωρούσε και θα παρουσίαζε μια έκθεση σχετικά με τις υποψήφιες πόλεις.

Μετά την τροποποίηση ο Πίνακας διαμορφώθηκε ως εξής:

	ΠΟΛΗ		
2005	Κορκ	Ιρλανδία	
2006	Πάτρα	Ελλάδα*	
2007	Λουξεμβούργο και Σιμπίου	Λουξεμβούργο	Ρουμανία
2008	Λίβερπουλ και Σταβάνγκερ	Ηνωμένο Βασίλειο	Νορβηγία
2009	Λιντζ και Βίλνιους	Αυστρία	Λιθουανία
2010		Γερμανία	Ουγγαρία
2011		Φινλανδία	Εσθονία
2012		Πορτογαλία	Σλοβενία
2013		Γαλλία	Σλοβακία
2014		Σουηδία	Λετονία
2015		Βέλγιο	Τσεχική Δημοκρατία
2016		Ισπανία	Πολωνία
2017		Δανία	Κύπρος
2018		Κάτω Χώρες*	Μάλτα
2019		Ιταλία	

3.3.3.4. Διαδικασία Επιλογής των Πόλεων

Τα όργανα που ασχολούνται με τον καθορισμό των εκάστοτε πόλεων που θα διοργανώσουν τον θεσμό από το 2005 έως το 2019 είναι: το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το

* Το Συμβούλιο Πολιτιστικών θεμάτων / Οπτικοακουστικού τομέα σημείωσε, κατά τη συνεδρίασή του στις 28 Μαΐου 1998, την αμοιβαία αλλαγή θέσεων στη χρονολογική σειρά μεταξύ της Ελλάδας και των Κάτω Χωρών σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 1 της απόφασης αριθ. 1419/1999/ΕΚ.

Συμβούλιο, η Επιτροπή (Commission), η Επιτροπή των Περιφερειών και μια ειδική Επιτροπή. Η ειδική αυτή Επιτροπή αποτελείται από επτά ανεξάρτητες προσωπικότητες υψηλού κύρους, που είναι εμπειρογνώμονες στον πολιτιστικό τομέα, δύο από τις οποίες ορίζονται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, δύο από το Συμβούλιο, δύο από την Επιτροπή και μία από την Επιτροπή των Περιφερειών.

Η διαδικασία επιλογής από το 2005 έως το 2019 είναι η εξής:

- Οι εθνικές αρχές της εκάστοτε χώρας προσδιορίζουν τις υποψήφιες προς διοργάνωση του θεσμού πόλεις. Αυτές οι υποψηφιότητες κοινοποιούνται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Επιτροπή (Commission) και την Επιτροπή των Περιφερειών τέσσερα έτη πριν από την έναρξη του γεγονότος.
- Η ειδική Επιτροπή λαμβάνοντας υπόψη τους φακέλους υποψηφιότητας των πόλεων καταρτίζει μια έκθεση στην οποία κρίνει εάν οι φάκελοι αυτοί είναι ενάντια ή όχι με το άρθρο 3 της απόφασης 1419/1999/ΕΚ (το οποίο περιγράφει επακριβώς το περιεχόμενο ενός φακέλου υποψηφιότητας). Αυτή η έκθεση μεταβιβάζεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο και την Επιτροπή (Commission). Για να εξασφαλίσει μια όσον το δυνατό αντικειμενικότερη άποψη, παρακολουθεί μια παρουσίαση του φακέλου υποψηφιότητας από τους αντιπροσώπους κάθε πόλης και αν το κρίνει σκόπιμο επισκέπτεται την πόλη αυτή.
- Το Κοινοβούλιο γνωμοδοτεί για τις υποψηφιότητες μέσα σε τρεις μήνες αφότου λάβει την έκθεση.
- Η Επιτροπή (Commission) λαμβάνοντας υπόψη την γνώμη του Κοινοβουλίου και την έκθεση της ειδικής Επιτροπής συντάσσει σύσταση προς το Συμβούλιο.
- Το Συμβούλιο επίσημα αποφασίζει ποια / ποιες πόλεις θα φιλοξενήσουν τον θεσμό «Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πρωτεύουσα».

Ο Φάκελος Υποψηφιότητας

Ο φάκελος υποψηφιότητας περιλαμβάνει ένα πολιτιστικό σχέδιο, ευρωπαϊκής διάστασης, το οποίο βασίζεται κυρίως στην πολιτιστική συνεργασία, σύμφωνα με τους στόχους και τις δράσεις που προβλέπονται από το άρθρο 151 της συνθήκης.

Ο φάκελος καθορίζει σε ποιο μέτρο η υποψήφια ευρωπαϊκή πόλη προτίθεται:

- να προβάλλει τα κοινά ευρωπαϊκά πολιτιστικά ρεύματα που είτε η ίδια ενέπνευσε, είτε στα οποία συνέβαλε σημαντικά,
- να προωθήσει εκδηλώσεις στις οποίες συμμετέχουν πολιτιστικοί φορείς από άλλες πόλεις των κρατών μελών, οδηγώντας έτσι στην καθιέρωση μιας διαρκούς πολιτιστικής συνεργασίας, και να ευνοήσει την κυκλοφορία τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση,
- να υποστηρίξει και να ενισχύσει το δημιουργικό έργο, το οποίο αποτελεί βασικό στοιχείο κάθε πολιτιστικής πολιτικής,
- να εξασφαλίσει την κινητοποίηση και τη συμμετοχή μεγάλων στρωμάτων του πληθυσμού, και κατά συνέπεια, να εγγυηθεί την κοινωνική διάσταση της δράσης και την επέκτασή της πέραν του έτους των εκδηλώσεων,
- να προωθήσει την υποδοχή των πολιτών της Ένωσης και να ευνοήσει την ευρύτερη δυνατή διάδοση των προβλεπόμενων εκδηλώσεων ανατρέχοντας σε όλες τις μορφές πολυμέσων,
- να προωθήσει τον διάλογο μεταξύ των πολιτισμών της Ευρώπης και του υπόλοιπου κόσμου, και, με το πνεύμα αυτό, να ενισχύσει το άνοιγμα και την κατανόηση των άλλων, στοιχεία που αποτελούν θεμελιώδεις πολιτιστικές αξίες,
- να αξιοποιήσει την ιστορική κληρονομιά, την αστική αρχιτεκτονική και την ποιότητα ζωής στην πόλη.

3.3.3.5 Κριτήρια προγραμματισμού και αξιολόγησης των προγραμμάτων

Τα προγράμματα των ορισθέντων πόλεων σύμφωνα με την απόφαση 1499/1999/ΕΚ θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν:

- προώθηση των κοινών καλλιτεχνικών ρευμάτων κατά τη διαμόρφωση των οποίων η πόλη έχει διαδραματίσει ιδιαίτερο ρόλο,
- διοργάνωση καλλιτεχνικών εκδηλώσεων (μουσική, χορός, θέατρο, εικαστικές τέχνες, κινηματογράφος, κ.λπ.) και βελτίωση της προβολής και διαχείρισης των τεχνών,
- προώθηση της γνώσης του ευρωπαϊκού κοινού σχετικά με τις προσωπικότητες και τα γεγονότα που σημάδεψαν την ιστορία και την πολιτιστική ταυτότητα της πόλης,

- διοργάνωση ειδικών δραστηριοτήτων για την ενθάρρυνση της καλλιτεχνικής καινοτομίας και τη δημιουργία νέων μορφών πολιτιστικής δράσης και διαλόγου,
- λήψη μέτρων για τη μεγαλύτερη πρόσβαση και ευαισθητοποίηση σε θέματα σταθερής και κινητής καλλιτεχνικής κληρονομιάς καθώς και καλλιτεχνικών δημιουργών που χαρακτηρίζουν την πόλη,
- οργάνωση ειδικών πολιτιστικών σχεδίων για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των νέων στον πολιτισμό,
- οργάνωση ειδικών πολιτιστικών σχεδίων για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής,
- διάδοση στο ευρύτερο κοινό των προγραμματισμένων ενεργειών, ιδίως με τα πολυμέσα και τα οπτικοακουστικά μέσα καθώς και μια πολυγλωσσική προσέγγιση,
- συμβολή στην ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας, κυρίως της απασχόλησης και του τουρισμού,
- ανάγκη ανάπτυξης ενός ποιοτικού και καινοτόμου πολιτιστικού τουρισμού, λαμβανομένης δεόντως υπόψη της σημασίας που έχει στη συνάρτηση αυτή η βιώσιμη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς και η εναρμόνιση των προσδοκιών των επισκεπτών με τις προσδοκίες του τοπικού πληθυσμού,
- οργάνωση σχεδίων για την ενθάρρυνση της ανάπτυξης δεσμών μεταξύ της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και των στρατηγικών καινούργιας ανάπτυξης του αστικού χώρου,
- ανάληψη κοινών πρωτοβουλιών για την προώθηση του πολιτιστικού διαλόγου μεταξύ της Ευρώπης και του υπόλοιπου κόσμου.

3.3.4. Ο Θεσμός στην Πράξη

3.3.4.1. Καθορισμός των Στόχων από τις Πόλεις

Στο πρώτο διακυβερνητικό ψήφισμα, και έπειτα στην απόφαση του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ο ευρύς στόχος του θεσμού της Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Πρωτεύουσας καθορίστηκε ως εξής «για να ανοίξει στο ευρωπαϊκό κοινό ιδιαίτερες πτυχές του πολιτισμού της ενδιαφερόμενης πόλης, της περιοχής ή της χώρας»

και «για να δώσει έμφαση στην αφθονία και ποικιλομορφία της ευρωπαϊκής πολιτιστικής συνήθειας και των κοινών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων, ώστε να προαχθεί η μεγαλύτερη αμοιβαία εξοικείωση μεταξύ των ευρωπαϊκών πολιτών». Από την έναρξη του θεσμού, καμία πόλη δε χρησιμοποίησε την ανωτέρω διατύπωση του στόχου. Όταν τον εξέφραζε είτε προσέθετε είτε συχνότερα αντικαθιστούσε την πρόταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με μια σειρά εναλλακτικών στόχων, στοχεύοντας περισσότερο να τον συνδυάσει με τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα και τις φιλοδοξίες της.

Κάθε πόλη λοιπόν διατυπώνει μια επίσημη αποστολή (βασικός στόχος) και σε προτεραιότητα τους υπόλοιπους στόχους της. Έχει καθιερωθεί από τις πόλεις να διατυπώνεται η αποστολή με ένα συγκεκριμένο και λακωνικό τίτλο. Μερικές από τις δηλώσεις αποστολής εστιάζουν στους κατοίκους της πόλης και στην εσωτερική αλλαγή, άλλες επάνω στον επηρεασμό της εξωτερικής αντίληψης ή του ρόλου της πόλης.

Για παράδειγμα:

- *"Για να γίνει η μητρόπολη των Βαλκανίων"* (Θεσσαλονίκη 1997)
- *"Για να χτίσει τις γέφυρες, να δημιουργήσει τις συνεργίες μεταξύ των καλλιτεχνών διαφορετικών γλωσσικών κοινοτήτων και να γίνει μια μηχανή για τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη "* (Βρυξέλλες 2000)
- *"Για να βάλει το Γκράτς στον πολιτιστικό χάρτη της Ευρώπης και για να μετατρέψει τη ζωή στην πόλη μέσω ενός προγράμματος που βασίζεται σε μια ευρεία έννοια του πολιτισμού για να κάνει τους ανθρώπους να καταλάβουν και πραγματικά να νιώσουν ότι ο πολιτισμός είναι μέρος της καθημερινής ζωής "* (Γκράτς 2003)
- *"Για να παρουσιάσει στο διεθνές κοινό το μοναδικό ρόλο της Κρακοβίας ως πολιτιστικό κέντρο για την Πολωνία και την Ευρώπη "* (Κρακοβία 2000)
- *"Για να δείξει ότι το Σαντιάγο είναι κάτι περισσότερο από ένα προσκόνημα, και για να φέρει τον ευρωπαϊκό πολιτισμό στους πολίτες του Σαντιάγο "* (Σαντιάγο 2000)
- *"Για να επαναπροσδιορίσει την πολιτιστική ταυτότητά του ως πόλη με πολλές κλίσεις, όπου λιμένας, βιομηχανία, τουριστικές και πολιτιστικές δραστηριότητες συνυπάρχουν "* (Γένοβα 2004)

- Η Λίλ ήταν ιδιαίτερα εντυπωσιακή στην επίσημη αποστολή της, η οποία διαβάζεται περισσότερο ως δήλωση οράματος:

"Ονειρευτήκαμε τη Λίλ ως διαστημόπλοιο που αλλάζει το ύφασμα του χρόνου, ένα μέρος όπου ο καθένας μπορεί να ζήσει στο δικό του ρυθμό, περνώντας μέσω εξωτικών παράλληλων κόσμων, περπατώντας μέσω των νέων συνόρων που άνοιξαν και ήδη αφέθηκαν... μια διαδικασία μεταμόρφωσης με τη δυνατότητα και την ενέργεια να αναδιαμορφωθεί μονίμως ο κόσμος " (Λίλ 2004)

Οι υπόλοιποι στόχοι για τις περισσότερες πόλεις ήταν κοινοί αλλά διέφεραν ως προς την προτεραιότητα, άλλοτε υψηλή άλλοτε χαμηλή. Αυτό οφείλεται στις διαφορετικές προσεγγίσεις από κάθε πόλη ανάλογα με τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα, τις φιλοδοξίες και τις ανάγκες της. Οι στόχοι αυτοί έχουν αντίκτυπο στον οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό τομέα. Το μοντέλο αυτό καθιερώθηκε από την Γλασκόβη το 1990 και ακολουθείται ακόμα και σήμερα από τις πόλεις.

Οι περισσότερες πόλεις ακολούθησαν τον παρακάτω κατάλογο στόχων σε σχέση με την προτεραιότητα:

υψηλή προτεραιότητα:

- Αύξηση του διεθνούς προφίλ της πόλης/ περιοχής
- Διεξαγωγή ενός προγράμματος πολιτιστικών δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων τέχνης
- Μακροπρόθεσμη πολιτιστική ανάπτυξη της πόλης/ περιοχής
- Προσέλκυση των επισκεπτών από τη χώρα και άλλες χώρες
- Ενίσχυση των συναισθημάτων της υπερηφάνειας και της αυτοπεποίθησης
- Ανάπτυξη και επέκταση του τοπικού ακροατηρίου για τον πολιτισμό
- Δημιουργία μιας εορταστικής ατμόσφαιρας

μέση προτεραιότητα:

- Παραγωγή βελτιώσεων στην πολιτιστική υποδομή
- Ανάπτυξη των σχέσεων με άλλες ευρωπαϊκές πόλεις / περιοχές και προαγωγή της ευρωπαϊκής πολιτιστικής συνεργασίας

- Προώθηση της δημιουργικότητας και της καινοτομίας
- Ανάπτυξη της σταδιοδρομίας / των ταλέντων των τοπικών καλλιτεχνών

χαμηλή προτεραιότητα:

- Οικοδόμηση της κοινωνικής συνοχής και της κοινοτικής ανάπτυξης
- Οικονομική ανάπτυξη
- Ενθάρρυνση του καλλιτεχνικού και φιλοσοφικού διαλόγου
- Βελτιώσεις στην μη-πολιτιστική υποδομή
- Εορτασμός μιας επετείου ή της ιστορίας της πόλης / περιοχής

Εντούτοις, υπήρξαν πόλεις που σχεδόν αντέστρεψαν αυτόν τον κατάλογο προτεραιοτήτων. Παραδείγματος χάριν, στις Βρυξέλλες, η οικοδόμηση κοινωνικής συνοχής και κοινοτικής ανάπτυξης ήταν μια υψηλή προτεραιότητα, και η προσέλκυση επισκεπτών ήταν μια χαμηλή προτεραιότητα. Για τη Στοκχόλμη, η ενθάρρυνση της καλλιτεχνικής και φιλοσοφικής συζήτησης ήταν μια υψηλή προτεραιότητα και η ανάπτυξη της πολιτιστικής υποδομής ήταν χαμηλή. Στο Πόρτο, η οικονομική ανάπτυξη του και οι βελτιώσεις στην μη-πολιτιστική υποδομή ήταν σημαντικός στόχος αντίστοιχος της διεξαγωγής ενός προγράμματος πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Η διαδικασία καθορισμού των στόχων σε κάθε πόλη διεξάγεται με διαβουλεύσεις. Οι περισσότερες πραγματοποίησαν συνεδριάσεις και συζητήσεις ή προσκεκλημένες γραπτές υποβολές. Συνήθως οι πόλεις λαμβάνουν υπόψη τις απόψεις των πολιτικών και των πολιτιστικών οργανισμών και λιγότερο εκπρόσωπους του τουριστικού τομέα, της επιχειρηματικής κοινότητας και του τοπικού πληθυσμού.

3.3.4.2. Λειτουργικά Χαρακτηριστικά Γνωρίσματα των Πόλεων

α) Δομές Διακυβέρνησης

Η διακυβέρνηση είναι ένα κεντρικό ζήτημα για όλες τις Πολιτιστικές Πρωτεύουσες. Είτε στην περίοδο υποβολής της υποψηφιότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ή μετά από την απονομή του τίτλου, κάθε πόλη πρέπει να αποφασίσει σχετικά με την προσέγγισή της στη διαχείριση του πολιτιστικού έτους. Γενικά ο δήμος (Μπολόνια, Κοπεγχάγη, Ελσίνκι, Γκρατς), μερικές φορές εθνικές αρχές (Θεσσαλονίκη) και μερικές

φορές τα δύο από κοινού (Ρέικιαβικ, Λουξεμβούργο) καθόρισαν το πρότυπο προς εφαρμογή, επηρεαζόμενοι από την εμπειρία προηγούμενων πόλεων και του νομικού συστήματος της εκάστοτε χώρας.

Υπάρχουν τρία κύρια πρότυπα διακυβέρνησης του πολιτιστικού έτους:

- Μια αυτόνομη δομή με νομικό καθεστώς ως επιχείρηση, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα
- άμεση διοίκηση μέσα σε μια υπάρχουσα τοπική κυβερνητική δομή (π.χ. δήμος)
- Ένα μικτό πρότυπο που περιλαμβάνει και τα δύο ανωτέρω

Οι περισσότερες από τις πόλεις επέλεξαν μια αυτόνομη νομική δομή (1^ο πρότυπο). Κάποιες πόλεις (π.χ. Αβινιόν, Σαντιάγο) διαχειρίστηκαν τη λειτουργία μέσα από το δήμο (2^ο πρότυπο). Ένα μικτό πρότυπο υιοθετήθηκε από την Κρακοβία που άρχισε με μια αυτόνομη δομή και μετά από ένα έτος άλλαξε σε άμεση διοίκηση από το δήμο. Πέραν της οποιασδήποτε μορφής, κατά μέσον όρο, η κυβερνώντας δομή καθιερώθηκε 3-4 έτη πριν από την πραγματοποίηση του πολιτιστικού έτους.

Δεν μπορεί να ειπωθεί ότι υπάρχει ένα ιδανικό πρότυπο για μια δομή διακυβέρνησης, αν και η αυτόνομη δομή αναφέρθηκε συχνότερα ως έχοντας τα περισσότερα πλεονεκτήματα για να αναπτυχθούν συνεργασίες και να εστιάσουν στην παράδοση του γεγονότος. Η πλειοψηφία των δομών καταργείτο τελικά μετά από το πολιτιστικό έτος, ή μετά από το κλείσιμο των τελικών νομικών και οικονομικών ευθυνών τους, εντούτοις διάφορες δομές μετασχηματίστηκαν σε οργανισμούς για να συνεχίσουν την εργασία.

β) Όργανα Διαχείρισης του Πολιτιστικού Έτους

Τα όργανα που ασχολούνται για την επίτευξη του γεγονότος είναι ιεραρχικά τα εξής:

- το Διοικητικό Συμβούλιο
- η Εκτελεστική Επιτροπή
- η Λειτουργική Δομή

Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι το όργανο που δίνει τις κατευθυντήριες γραμμές στα υπόλοιπα όργανα για την επίτευξη των στόχων. Από πόλη σε πόλη οι αρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου διαφέρουν. Οι συνηθέστερες είναι:

- να παίρνει χρηματοδοτικές αποφάσεις και να έχει τον γενικό οικονομικό έλεγχο
- να αναπτύσσει τις πολιτικές και τις στρατηγικές
- να παίρνει τις αποφάσεις για τα πολιτιστικά προγράμματα
- να συλλέγει τα κεφάλαια και την εγγυοδοσία

Το μέγεθος των Διοικητικών Συμβουλίων ποικίλει από 6 (Μπολόνια, Γένοβα) έως 42 μέλη (Λίλ). Η ιδιότητα μέλους συνήθως είναι ένα μίγμα πολιτικών από την πόλη και τις περιφερειακές αρχές, αντιπρόσωπων από τις εθνικές αρχές, πολιτιστικά ιδρύματα, πανεπιστήμια και ιδρύματα. Στην πλειοψηφία των πόλεων τα Διοικητικά Συμβούλια προεδρεύονταν από το δήμαρχο της σχετικής πόλης.

Η Εκτελεστική Επιτροπή δημιουργείται από το Διοικητικό Συμβούλιο και αποτελείται από μέλη του. Αυτό συμβαίνει σε ορισμένες περιπτώσεις πόλεων όπου το Διοικητικό Συμβούλιο απαρτίζεται από πολλά μέλη. Η Εκτελεστική Επιτροπή είναι ο συνδετικός κρίκος ανάμεσα στο Διοικητικό Συμβούλιο και τη Λειτουργική Δομή. Οι συνηθέστερες αρμοδιότητές της είναι:

- η προώθηση και ανάπτυξη των κατευθυντήριων γραμμών από το Διοικητικό Συμβούλιο στην Λειτουργική Δομή
- η διοίκηση και ο έλεγχος στη δράση της Λειτουργικής Δομής
- η εκπροσώπηση της Δομής Διακυβέρνησης
- η εισήγηση στο Διοικητικό Συμβούλιο ζητημάτων προς επίλυση

Ένα παράδειγμα πόλης που έδωσε έμφαση σε αυτό το όργανο ήταν η Λίλ η οποία διαίρεσε το Διοικητικό Συμβούλιο της σε τρεις Επιτροπές (θεσμική, οικονομική και πολιτιστική).

Η Λειτουργική Δομή ορίζεται ως το σώμα ή οι οργανισμοί (δήμοι) που διαχειρίζονται τις καθημερινές διαδικασίες του πολιτιστικού έτους. Η ιεραρχική δομή των περισσότερων Λειτουργικών Δομών στελεχώθηκε από έναν γενικό διευθυντή και μια ανώτερη διαχειριστική ομάδα μεταξύ 2 και 5 ανθρώπων. Ο γενικός διευθυντής

συνήθως κατείχε το γενικό έλεγχο της δομής ενώ οι υπόλοιποι διευθυντές (διαχειριστική ομάδα) ξεχωριστά διαχειρίζονταν τους εξειδικευμένους στόχους που τους ανατίθονταν (καλλιτεχνικός διευθυντής, οικονομικός διευθυντής, διευθυντής μάρκετινγκ κ.α.). Κάθε διεύθυνση της Λειτουργικής Δομής στελεχωνόταν από συγκεκριμένο προσωπικό για την επίτευξη των καθημερινών συγκεκριμένων στόχων. Οι διευθυντές της λειτουργικής δομής διορίζονταν συνήθως 3 έτη πριν από το πολιτιστικό έτος. Αν και οι ακριβείς ευθύνες των δομών ποίκιλλαν από πόλη στην πόλη, οι πολύ συχνοί στόχοι ήταν:

- Συντονισμός του πολιτιστικού προγράμματος
- Έναρξη και ανάπτυξη των προγραμμάτων
- Επικοινωνία, προώθηση και μάρκετινγκ
- Χρηματοδότηση και σύνταξη προϋπολογισμού
- Συλλογή κεφαλαίων / εγγυοδοσία (χορηγίες)

Σε μερικές πόλεις, αυτές οι δομές διαχειρίστηκαν επίσης ζητήματα τουρισμού και οικονομικής ανάπτυξης, κοινωνικής και κοινοτικής ανάπτυξης και εργασίες υποδομής (Πόρτο, Θεσσαλονίκη), αν και στην πλειοψηφία των πόλεων αυτές οι μη-πολιτιστικές ευθύνες πάρθηκαν από άλλες οργανώσεις και δομές όπως δήμους, τμήματα περιφερειακών ή εθνικών αρχών και συμβουλίων τουρισμού.

Το μέγεθος των λειτουργικών δομών των πόλεων ποικίλλει αρκετά από 6 πλήρους απασχόλησης προσωπικό (Ρέικιαβικ, Σαντιάγκο, Αβινιόν) σε 200 (Θεσσαλονίκη) στην αιχμή της δραστηριότητας. Οι αριθμοί προσωπικού αφορούν κυρίως τις λειτουργίες της οργάνωσης, και οι αριθμοί προσωπικού συσχετίζονται κατά προσέγγιση με την κλίμακα των άμεσων λειτουργιών που είναι να αναληφθούν. Λίγες πόλεις ανέπτυξαν τα προγράμματα εθελοντών (Στοκχόλμη: 650 εθελοντές, Μπριζ: 85) για να ενεργήσουν ως μέσο για τις πληροφορίες και να βοηθήσουν τη λειτουργική ομάδα.

Στις περισσότερες πόλεις, η λειτουργική δομή παρέμεινε σε ισχύ αφότου τελείωσε το πολιτιστικό έτος για μια περίοδο μεταξύ 3 και 8 μηνών. Οι κύριες λειτουργίες της ήταν η αξιολόγηση του πολιτιστικού έτους και η περάτωση των οικονομικών απολογισμών. Σε διάφορες πόλεις, η λειτουργική ομάδα συνέχισε να προάγει πολιτιστικά προγράμματα ακόμα και όταν ο τίτλος είχε μεταβιβαστεί επίσημα

προς την επόμενη κατά σειρά πόλη. Στη Σαλαμάνκα για παράδειγμα, η λειτουργική δομή παρέμεινε σε ισχύ μετά από το 2002 για να διαχειριστεί τη νέα πολιτιστική υποδομή που προέκυψε από το πολιτιστικό έτος.

3.3.4.3 Δραστηριότητες του πολιτιστικού έτους

α) Πολιτιστικό πρόγραμμα

Το πρόγραμμα των Πολιτιστικών Πρωτευουσών ήταν στις περισσότερες περιπτώσεις το κεντρικό στοιχείο του πολιτιστικού έτους και διαμορφωνόταν μέσω μιας διαδικασίας που διάρκεσε διάφορα έτη προετοιμασίας, διαβουλεύσεων και οργάνωσης. Η προσέγγιση και το περιεχόμενο των πολιτιστικών προγραμμάτων κάθε πόλης καθορίστηκαν και περιγράφηκαν από μια σειρά διαφορετικών παραγόντων, μερικών καλλιτεχνικών, άλλων πολιτικών, και ακόμα άλλων που αφορούν σταθερά τους πόρους (ανθρώπινο δυναμικό και οικονομικοί πόροι) σε κάθε πόλη.

Η ανάπτυξη προγράμματος είναι μια από τις μέγιστες προκλήσεις σε οποιοδήποτε πόλη και πρέπει να εκτιμήσει πολλούς διαφορετικούς παράγοντες, συγκρουόμενα ενδιαφέροντα και εξωτερικές πιέσεις. Συγκεκριμένα πρέπει να υπάρξει ισορροπία ανάμεσα σε συγκρουόμενες απόψεις και στρατηγικές λαμβάνοντας υπόψη το περιβάλλον (δυνατότητες και ανάγκες της πόλης). Τα προγράμματα πρέπει να βρουν ισορροπία μεταξύ:

- Καλλιτεχνικού οράματος και πολιτικών ενδιαφερόντων
- Παραδοσιακού και σύγχρονου πολιτισμού
- Υψηλού προφίλ γεγονότων και τοπικών πρωτοβουλιών
- Κέντρο πόλεων και προαστιακών / περιφερειακών θέσεων
- Υψηλής ποιότητας τέχνη και δημοφιλή τέχνη
- Καθιερωμένων πολιτιστικών οργανώσεων και ανεξάρτητων ομάδων και καλλιτεχνών
- Ελκυστικότητα στους τουρίστες και τον τοπικό πληθυσμό
- Διεθνών ονομάτων και τοπικών ταλέντων
- Συνηθισμένων δραστηριοτήτων και νέων δραστηριοτήτων
- Επαγγελματικών προγραμμάτων και ερασιτεχνικών προγραμμάτων

Η διοργάνωση του πολιτιστικού προγράμματος ποίκιλε από την πραγματοποίηση εκδηλώσεων ακριβώς μέσα στα σύνορα πόλεων (π.χ. Σαντιάγκο) μέχρι και τη διεξαγωγή προγραμμάτων σε άλλη χώρα (π.χ. Λίλ). Όλα τα προγράμματα των πόλεων πραγματοποιήθηκαν μέσα στην οριζόμενη πόλη αλλά η πλειοψηφία περιέλαβε επίσης τα προάστια και την περιφέρεια της πόλης. Το μήκος του επίσημου προγράμματος ποικίλει από 9 μήνες σε 13 μήνες, αν και πολλές πόλεις οργάνωσαν γεγονότα στα έτη που προηγήθηκαν του πολιτιστικού τους έτους. Οι διοργανωτές της Κρακοβίας, παραδείγματος χάριν, διεξήγαν μια σειρά από πολιτιστικά έτη για τέσσερα έτη φτάνοντας στο 2000 που έλαβαν το τίτλο. Εκτός από την Κρακοβία τα πολιτιστικά προγράμματα άρχιζαν κάπου μεταξύ του καλοκαιριού πριν από το πολιτιστικό έτος και του Φεβρουάριου του έτους. Η πλειοψηφία των πόλεων άρχισε το πρόγραμμα τον Ιανουάριο του έτους αλλά όχι την πρώτη ημέρα. Διάφορες πόλεις αποφάσισαν να επιλέξουν μια σημαντική ημέρα στο έτος για να αρχίσουν το πρόγραμμα (η Λίλ επάνω στη γιορτή του Αγίου Βασίλη, η Μπριζ άρχισε 20.02.2002). Η ημερομηνία λήξης της προθεσμίας των πολιτιστικών προγραμμάτων κυμάνθηκε από το Νοέμβριο του έτους μέχρι τον Ιανουάριο μετά από το έτος ενώ η περίοδος προγραμματισμού για το πρόγραμμα κυμάνθηκε από 2 έως 4 έτη, με τις περισσότερες πόλεις να ξοδεύουν 3 έτη για την προετοιμασία τους.

Όλες οι πόλεις ανέπτυξαν συγκεκριμένους προσανατολισμούς ή κατευθύνσεις για τα πολιτιστικά προγράμματά τους, που κυμαίνονταν από ένα γενικό θέμα (Ρέικιαβικ) σε μερικές πόλεις, σε ένα πλήθος θεμάτων σε άλλες (Θεσσαλονίκη). Στο ένα τρίτο των πόλεων αναπτύχθηκε ένα ενοποιητικό θέμα για το πρόγραμμα. Παραδείγματος χάριν: "Τέχνη και δημιουργικότητα" (Αβινιόν), "Το ταξίδι" (Γένοβα), "Γέφυρες στο μελλοντικό" (Πόρτο) κ.α. Κάποιες πόλεις δημιούργησαν πρόγραμμα που είχε σαν κύρια βάση "την πόλη", άλλες το χώρισαν σε εποχές ενώ άλλες χρησιμοποίησαν βασικές λέξεις ή αρχές αντί για θέματα. Αντίστοιχα παραδείγματα είναι της Πράγας που είχε τρία σημαντικά θέματα: "η ιστορία της πόλης", "της πόλης των ανοικτών πυλών" και "μιας πόλης για να ζήσεις", του Μπέργκεν που είχε "την άνοιξη: όνειρα", "το καλοκαίρι: περιπλάνηση", "το φθινόπωρο: διαστήματα", της Κρακοβίας που στράφηκε "στη σκέψη, την πνευματικότητα και τη δημιουργικότητα".

Κάθε πόλη έλαβε υπόψη της ειδικά κριτήρια για να επιλέξει τις εκδηλώσεις για το πρόγραμμα τους. Τα πιο κοινά κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν από σχεδόν όλες τις

πόλεις ήταν: η ποιότητα του προγράμματος και το κόστος του προγράμματος (σαν τα πιο κύρια), ενώ τη σχετικότητα των σχεδίων στους στόχους του προγράμματος, την εμπειρία των διοργανωτών και τον μακροπρόθεσμο αντίκτυπο (σαν δευτερεύουσας σημασίας). Ελάχιστες πόλεις χρησιμοποίησαν την ευρωπαϊκή σημασία του προγράμματος ως κριτήριο για την επιλογή.

Το εύρος των πολιτιστικών προγραμμάτων ήταν παρόμοιο, δεδομένου ότι επιδίωξαν να περιλάβουν μια σειρά προγραμμάτων σε διαφορετικούς πολιτιστικούς τομείς. Τα προγράμματα περιέλαβαν γενικά ένα μίγμα κλασσικού/ παραδοσιακού και σημερινού/ σύγχρονου θεάτρου, χορού, όπερας, εικαστικών τεχνών, κινηματογράφου και οπτικοακουστικών μέσων, λογοτεχνίας, αρχιτεκτονικής, σχεδίου, μόδας και χειροτεχνιών. Η μουσική παρουσιάστηκε με πολλές διαφορετικές μορφές (συμπεριλαμβανομένου κλασσικής/ παραδοσιακής, σημερινής/ σύγχρονης, ποπ /ροκ, τζαζ, παγκόσμιας, ηλεκτρονικής), και αναπτύχθηκαν προγράμματα που εστίασαν στην κληρονομιά/ την ιστορία, τα αρχεία/ τις βιβλιοθήκες, και την ψηφιακή τέχνη /τα νέα μέσα/ Διαδίκτυο. Ειδικά τηλεοπτικά προγράμματα, παρελάσεις, φεστιβάλ, υπαίθριες εκδηλώσεις και συνέδρια ήταν επίσης μέρος των προγραμμάτων. Οι τομείς που περιλήφθησαν περισσότερο ήταν:

- Θέατρο
- Εικαστικές τέχνες
- Μουσική
- Παρελάσεις οδών ή υπαίθρια γεγονότα
- Κληρονομιά και ιστορία
- Αρχιτεκτονική
- Συνέδρια

Η συμμετοχή στον πολιτισμό από το ευρύ κοινό ήταν ένας στόχος για το μεγαλύτερο μέρος των Πολιτιστικών Πρωτευουσών. Η οργάνωση συγκεκριμένων εκδηλώσεων σε δημόσιους χώρους και οι συναυλίες από διεθνείς καλλιτέχνες ήταν γενικά τα προγράμματα που έλαβαν την περισσότερη προσοχή από το κοινό και τα Μ.Μ.Ε. Βέβαια πολλές πόλεις δεν εστίασαν μόνο εκεί, αλλά έδωσαν υψηλή προτεραιότητα στην κοινοτική ανάπτυξη και τον κοινωνικό συνυπολογισμό. Αυτές οι

αλλαγές στο πολιτιστικό πρόγραμμα προέρχονται από τους διαφορετικούς ορισμούς του πολιτισμού. Έτσι μερικές πόλεις επέλεξαν μια ευρύτερη ανθρωπολογική άποψη του πολιτισμού δημιουργώντας προγράμματα που απευθύνονταν σε συγκεκριμένες ομάδες-στόχους (Κοπεγχάγη, Βρυξέλλες, Ρότερνταμ, Ελσίνκι, Γκρατς, Στοκχόλμη). Το Ελσίνκι χρησιμοποίησε τα συνθήματα "μια πόλη των παιδιών και μια πόλη για όλους" και το Ρότερνταμ "ζωτικής σημασίας Πόλη" και "young@Rotterdam" μεταξύ των άλλων. Η πιο κοινή ειδική ομάδα-στόχος ήταν οι νέοι και οι περισσότερες πόλεις είχαν προγράμματα που ήταν συγκεκριμένα για παιδιά και νεολαία. Πολλές πόλεις ανέπτυξαν επίσης προγράμματα με τα σχολεία. Λίγα προγράμματα πόλεων αναπτύχθηκαν ειδικά για γυναίκες, ηλικιωμένους, ανέργους, και ομάδες μειονότητας.

Για όλες τις πόλεις, οι δαπάνες για το πολιτιστικό πρόγραμμα αποτέλεσαν το μεγαλύτερο μέρος από τις λειτουργικές δαπάνες, που είναι ίσο με κατά μέσον όρο με το 63% των συνολικών λειτουργικών δαπανών. Οι προϋπολογισμοί προγράμματος κυμάνθηκαν από 5.48 εκατομμύρια ευρώ στο Ρέικιαβικ ως 58.6 εκατομμύρια ευρώ στη Λιλ με έναν γενικό μέσο όρο 25.6 εκατομμύρια ευρώ.

β) Υποδομή

Πολλές πόλεις θεώρησαν την ανάπτυξη υποδομής ως στόχο του πολιτιστικού έτους. Κατά μέσον όρο όμως κατείχε χαμηλότερη προτεραιότητα σε σχέση με άλλους στόχους, όπως τον αυξανόμενο τουρισμό, την εικόνα της πόλης, τους μακροπρόθεσμους και βραχυπρόθεσμους στόχους. Εντούτοις, η άποψη ότι οι βελτιώσεις στις υποδομές βοηθούν στην επίτευξη των υπόλοιπων στόχων ενισχύει αυτή τη δραστηριότητα. Για τουλάχιστον τρεις πόλεις, η ανάπτυξη υποδομής (Πόρτο, Θεσσαλονίκη και Γένοβα) ήταν βασικός στόχος του έτους, και ενδεχομένως σημαντικότερος από το πολιτιστικό πρόγραμμα.

Οι περισσότερες πόλεις χρησιμοποίησαν το έτος για να κάνουν εκτενείς βελτιώσεις στην υποδομή τους. Η πολιτιστική υποδομή του παραδοσιακού τύπου (θέατρα, μουσεία, στοές, πολιτιστικά κέντρα κ.λπ.) ήταν μια υψηλότερη προτεραιότητα για αυτές τις πόλεις από την μη-πολιτιστική υποδομή. Σχεδόν όλες οι πόλεις ανακαίνισαν ιστορικά κτήρια. Οι πιο κοινές περιπτώσεις ήταν εργασίες σε περιοχές κληρονομιάς ή τη μετατροπή των παλαιών κτηρίων σε μουσεία, γκαλερί, βιβλιοθήκες και χώρους εικαστικών εκδηλώσεων. Αρκετές πόλεις δημιούργησαν νέους τόπους συναντήσεως

τεχνών και πολιτιστικά κέντρα. Τα δεκαπέντε τελευταία χρόνια κατασκευάστηκαν πάνω από τριάντα νέα μουσεία, τρεις σημαντικές νέες αίθουσες συναυλιών, πάνω από δώδεκα νέα θέατρα, και αρκετοί πολλαπλών χρήσεων χώροι.

Τα προγράμματα υποδομής περιέλαβαν σε μερικές περιπτώσεις και έργα που δεν αφορούσαν τον πολιτισμό ή τους στόχους της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας. Οι κύριες δαπάνες στη Βαιμάρη περιέλαβαν ανακαινίσεις σε νοσοκομεία και την κατασκευή ενός νέου κτήριου για το πανεπιστήμιο. Ακόμα ανέπτυξαν δημόσιους χώρους, το φωτισμό τους και εκτέλεσαν εργασίες για την υποδομή μεταφορών (επανασχεδιασμός του αερολιμένα στη Θεσσαλονίκη με κόστος δέκα εκατομμύρια ευρώ, ανακαίνιση του σιδηροδρομικού σταθμού στη Βαιμάρη κ.α.).

Διάφορες πόλεις εξέτασαν προσεκτικά τη θέση της νέας πολιτιστικής υποδομής. Το μουσείο τέχνης Tensta μέσα στη Στοκχόλμη ήταν μια προσπάθεια να αναπτυχθούν οι εικαστικές τέχνες στα περίχωρα της πόλης. Το Πρόγραμμα κτηρίων της Θεσσαλονίκης επεκτάθηκε στους γειτονικούς δήμους και στις περιοχές κληρονομιάς πέρα από την περιοχή, όπως η εργασία για τα μοναστήρια του Όρους Άθως. Η Λίλ υποκίνησε την ανακαίνιση δώδεκα κτηρίων, στην περιφέρεια και στα σύνορα με το Βέλγιο, ως κέντρα τεχνών που αποκαλούνται "Maisons Folie".

Ενώ όλα τα έργα υποδομής συνδέθηκαν με κάποιο τρόπο με το θεσμό, τα περισσότερα από αυτά ήταν ήδη σε εξέλιξη προγράμματα ή ξεκίνησαν με αφορμή το θεσμό. Αυτό βοήθησε τις πόλεις να αναπτύξουν νέα προγράμματα και να επιταχυνθούν προγράμματα που είχαν χρονοτριβήσει. Παραδείγματος χάριν, το Γκρατς άνοιξε το νέο μουσείο τέχνης του, το Kunsthau, μετά από πάνω από 20 έτη προγραμματισμού.

Τα περισσότερα έργα ή ανακαινίσεις (προγράμματα υποδομής) υλοποιήθηκαν από το δήμο της εκάστοτε πόλης σε συμφωνία με το κράτος ή την περιφέρεια. Η χρηματοδότηση και η διαχείριση του προγράμματος συνήθως δεν ενέπεσε στην ευθύνη της Λειτουργικής Δομής. Υπάρχουν εξαιρέσεις εντούτοις: το νησί στον ποταμό MUR στο Γκρατς ρυθμίστηκε από την Λειτουργική Δομή (με 5 εκ. ευρώ), στη Βαιμάρη ένας αριθμός κύριων προγραμμάτων ήταν αποτέλεσμα των συνεργασιών μεταξύ της Λειτουργικής Δομής και των πολιτιστικών ιδρυμάτων στην πόλη.

Οι δαπάνες υποδομής ανά πόλη κυμάνθηκαν από 7.8 εκατομμύρια ευρώ στην Μπαλόνια σε 232.6 εκατομμύρια ευρώ στη Θεσσαλονίκη. Ο σημαντικότερος παράγοντας για το ύψος των εξόδων υποδομής ήταν οι αντίληπτες ανάγκες της πόλης και

η δυνατότητα να πειστεί το κράτος και οι περιφερειακές κυβερνήσεις για να συμβάλουν οικονομικά. Οι τρεις πόλεις που έχουν την πλέον σημαντική ανάπτυξη υποδομής, από το θεσμό, είναι νότιες ευρωπαϊκές χώρες και όλες δεν είναι πρωτεύουσες πόλεις (Θεσσαλονίκη, Πόρτο, Γένοβα).

γ) Επικοινωνία και προώθηση

Στις περισσότερες πολιτιστικές πρωτεύουσες υπήρχε προσωπικό (είτε σε τμήμα της Λειτουργικής Δομής είτε από το δήμο) που δραστηριοποιούνταν πάνω σε θέματα όπως επικοινωνίας και προώθησης. Η χρησιμοποίηση τέτοιων τρόπων δράσεων βελτιώνουν τη διαθεσιμότητα και τη διάδοση των πληροφοριών για τα πολιτιστικά προγράμματα και τις εκδηλώσεις ενώ παράλληλα αποτελούν εργαλεία για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων των πόλεων. Βασικοί στόχοι των πόλεων που αφορούν τις επικοινωνία και την προώθηση είναι:

- Η αύξηση της διεθνούς εικόνας μιας πόλης
- Η αλλαγή της εικόνας της πόλης
- Η αύξησης ξένου και εσωτερικού τουρισμού
- Η διεύρυνση του κοινού προς το πολιτισμό

Η στρατηγική επικοινωνίας και προώθησης που χαράσσεται από κάθε πόλη αποτελεί κινητήρια δύναμη για την επίτευξη τόσο σημαντικών στόχων. Κάθε Πολιτιστική Πρωτεύουσα ανέπτυξε την στρατηγική της ανάλογα με την αγορά-στόχο και τις μεθόδους (εργαλεία) που χρησιμοποίησε.

Κατά μεγάλη πλειοψηφία προτεραιότητα για τις περισσότερες πόλεις ήταν ο τοπικός πληθυσμός, ή περιφερειακός, λόγω του ότι τα πολιτιστικά προγράμματα αφορούσαν περισσότερο το συγκεκριμένο κοινό. Για δύο πόλεις, το εθνικό ακροατήριο ήταν εξίσου ή περισσότερο σημαντικό από το τοπικό ακροατήριο (Βαϊμάρη και Αβινιόν). Μόνο δύο διοργανώτριες εκτίμησαν το ευρωπαϊκό ή διεθνές κοινό ως ακροατήριο προτεραιότητας (Πράγα και Μπαλόνια). Για την αποτελεσματικότερη προώθηση του πολιτιστικού προγράμματος οι διοργανωτές επέλεξαν το ακροατήριο μεταξύ των κοινωνικών ομάδων:

- Οι καθοδηγητές γνώμης και οι πολιτιστικοί επαγγελματίες (υψηλή προτεραιότητα)
- Πολιτικοί, νέοι και παιδιά (μεσαία προτεραιότητα)
- Ηλικιωμένοι, εθνικές μειονότητες και με ειδικές ανάγκες άτομα.(χαμηλή προτεραιότητα)

Μόνο ένας μικρός αριθμός από τις πόλεις προσδιόρισαν την τρίτη κατηγορία ως υψηλή προτεραιότητα. Ακόμα ορισμένες πόλεις θεώρησαν ότι για το γεγονός πρέπει να λάβουν υπόψη τους ολόκληρο τον πληθυσμό της πόλης, απεικονίζοντας έτσι την απουσία ενός σχεδίου για τις στρατηγικές επικοινωνίας και την έλλειψη αγοράς-στόχου.

Ένας ακόμη σημαντικός παράγοντας για τη προώθηση του γεγονότος είναι και ο τρόπος που θα επικοινωνήσεις με το ακροατήριο που σε ενδιαφέρει. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν για την επικοινωνία και την προώθηση δεν διέφεραν από πόλη σε πόλη. Οι συνηθέστεροι ήταν:

- Τυπωμένη ύλη
- Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
- Διαδίκτυο και νέα μέσα
- Εμπορικά προϊόντα
- Ειδικά γεγονότα
- Πρεσβευτές και εθελοντές

Πολλές πόλεις χρησιμοποίησαν εμπορικό σήμα εμπνευσμένο από την πόλη και το πολιτιστικό πρόγραμμα. Ένα ισχυρό εμπορικό σήμα μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερη συνειδητοποίηση του γεγονότος ή των βασικών θεμάτων και πτυχών του προγράμματος. Το Γκρατς π.χ. κατάφερε να συνδέσει μέσω του εμπορικού του σήματος το θεσμό με ορισμένες αξίες ή ιδέες. Είναι σημαντικό ότι αρκετές πρώην διοργανώτριες χρησιμοποιούν ακόμα και σήμερα το εμπορικό τους σήμα για να προωθήσουν την πόλη τους.

Οι εκστρατείες προώθησης οργανώνονται και υποστηρίζονται συχνά και από δημόσιους και ιδιωτικούς συνεργάτες. Το είδος των εταιριών που συνεργάζονται περισσότερο είναι επιχειρήσεις μεταφορών και Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης ως χορηγοί

επικοινωνίας. Σχεδόν τρεις με τέσσερις πόλεις συνεργάστηκαν με τουριστικές μονάδες, με ξενοδοχεία, και εταιρίες αερογραμμών.

δ) Εγγυοδοσία

Η εγγυοδοσία και η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα αποτελούν κρίσιμα ζητήματα για την επιτυχία μιας τέτοιας διοργάνωσης. Οι περισσότερες πόλεις επιδίωξαν να αυξήσουν κατά ένα ποσοστό τα έσοδα τους προσελκύοντας χορηγούς, είτε για να αντεπεξέλθουν στις ανάγκες του γεγονότος είτε για να εμπλουτίσουν περισσότερο το πρόγραμμά τους. Επιπλέον θα πρέπει να τονιστεί ότι οι κυβερνητικές και ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις δεν επαρκούν για την διοργάνωση ενός τέτοιου θεσμού.

Οι συνήθεις χορηγοί που ανταποκρίνονται στο κάλεσμα των διοργανωτών είναι τοπικές ή περιφερειακές εταιρίες και από διαφορετικούς τομείς όπως: επιχειρήσεις μη αλκοολούχων ποτών, ξενοδοχεία, μεταφορικές εταιρίες, κατασκευαστικές, τραπεζικοί όμιλοι κ.α. Μόνο έξι διοργανώτριες κατάφεραν να συμφωνήσουν με διεθνείς χορηγούς, με τρεις από αυτές να εμφανίζουν στους καταλόγους τους την Coca Cola. Στις περισσότερες πόλεις, οι στρατηγικές εγγυοδοσίας ήταν ανύπαρκτες ή επιφανειακές, στηρίζονταν μόνο στις προσωπικές επαφές τοποθετώντας σε δεύτερη μοίρα την επαγγελματική πείρα και την εμπειρία. Έτσι ο θεσμός που είναι ένα διεθνές πρόγραμμα από την άποψη της προσιτότητάς δεν πλαισιώνεται από πολυεθνικές και μη ευρωπαϊκές επιχειρήσεις.

Τα κυριότερα προβλήματα που δυσκολεύουν τις πόλεις στη προσέγγιση χορηγών είναι η μη ύπαρξη ενός κοινού εμπορικού σήματος και η δυσπιστία των επιχειρήσεων. Δεδομένου ότι ένα κοινό εμπορικό σήμα για το θεσμό δεν υπάρχει, οι πιθανοί χορηγοί σχεδόν σε κάθε πόλη έχουν δυσκολίες στην κατανόηση της έννοιας και της εμπιστοσύνης τους στο θεσμό (αντίθετα από τους ολυμπιακούς αγώνες). Ακόμα οι χορηγοί που συμμετείχαν σε πολλές διοργανώσεις του θεσμού είχαν υψηλές προσδοκίες από τις επενδύσεις τους, οι οποίες δεν ήταν στις περισσότερες περιπτώσεις ικανοποιητικές ή κάποιες από αυτές αποδόθηκαν μακροπρόθεσμα.

Η εγγυοδοσία λοιπόν αποτελεί μια σύνθετη δραστηριότητα για τους διοργανωτές και χρειάζεται κατάλληλους τρόπους προσέγγισης. Γι' αυτό το λόγο επιλέγονται ικανά στελέχη με πολυετή πείρα ή εταιρίες, εκτός οργάνων διαχειρίσεις του θεσμού, για τη προσέγγιση χορηγών.

3.3.5 Δίκτυο Ευρωπαϊκών Πολιτιστικών Πρωτευουσών και Μηνών

Το «Δίκτυο Ευρωπαϊκών Πολιτιστικών Πρωτευουσών και Μηνών» (ECCM: The Network of European Cultural Capitals and Months), είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός που εδρεύει στο υπουργείο Πολιτισμού του Λουξεμβούργου και συνεργάζεται στενά με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αυτός ο οργανισμός ιδρύθηκε το 1992 (στη Μαδρίτη) από τους οργανωτές των 7 πρώτων Πολιτιστικών Πρωτευουσών, που υπήρχαν μέχρι τότε. Σήμερα, στο «Δίκτυο» μετέχουν εκπρόσωποι και των 32 πόλεων που υπήρξαν ήδη Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης, καθώς και αυτών που έχουν ήδη επιλεγεί ή ενδιαφέρονται να θέσουν υποψηφιότητα για να διοργανώσουν το θεσμό. Σκοπός του «Δικτύου» είναι ακριβώς η δικτύωση πόλεων που υπήρξαν ή θα υπάρξουν Πολιτιστικές Πρωτεύουσες και η ανταλλαγή εμπειριών. Ο οργανισμός αυτός είναι με άλλα λόγια ο «τόπος» όπου καταφεύγει για πληροφορίες και εις βάθος ενημέρωση κάθε ενδιαφερόμενη ευρωπαϊκή χώρα ή πόλη, αλλά και οργανισμοί απ' όλο τον κόσμο που έχουν αναπτύξει ή φιλοδοξούν να αναπτύξουν θεσμούς ανάλογους με αυτόν. Εκεί θα πάρουν στατιστικά στοιχεία, εκεί θα μάθουν ποιους στόχους είχε θέσει η κάθε πόλη, τι σχέδια εφάρμοσε και με ποια αποτελέσματα, εκεί θα δουν τις διαφορές (τεράστιες συχνά) ως προς το πώς αντελήφθη κάθε πόλη το θεσμό και ποιον τομέα επέλεξε για να προβάλει ιδιαίτερα. Κάποιες πόλεις, λ.χ., έβαλαν ως κύριο στόχο όχι τόσο τις καλλιτεχνικές εκδηλώσεις όσο ευρύτερα πολιτιστικές δράσεις αλλά τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στην πόλη, ένα τέτοιο παράδειγμα είναι το Γκρατς που έβαλε στόχο να γίνουν όλοι οι δημόσιοι χώροι του προσβάσιμοι στους αναπήρους.

Τα τελευταία χρόνια το «Δίκτυο» δραστηριοποιείται στην διοργάνωση διεθνών συναντήσεων όλων των σημαντικών πολιτιστικών δικτύων του κόσμου διότι η ιδέα αυτού του θεσμού έχει υιοθετηθεί και σε άλλες περιοχές του κόσμου: Βόρεια και Νότια Αμερική, Αραβικό κόσμο, Ρωσική Ομοσπονδία κ.ά. Σημαντικό ακόμη είναι ότι επιλέχθηκε να οργανώνει και να παρουσιάζει μια μεγάλη, μόνιμη αλλά και περιοδεύουσα έκθεση η οποία αφορά τόσο το ιστορικό του θεσμού, όσο και την ουσία του. Η έκθεση θα παρουσιάζεται κάθε χρόνο σε τρεις πόλεις: στις δύο διοργανώτριες που θα ορίζονται από το 2009 (μία από τις «παλιές» χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μία από τις νέες) και σε μία από τις πρώην Πολιτιστικές Πρωτεύουσες. Η πόλη που θα παρουσιάζει κάθε

φορά την έκθεση θα οργανώνει ένα δικό της καινούργιο κομμάτι, που εν συνεχεία θα ενσωματώνεται και θα ακολουθεί την έκθεση.

Είναι φανερό ότι ο οργανισμός αυτός θα συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη των στόχων του θεσμού και είναι προς τιμή της χώρας μας που η ελληνική παρουσία είναι έντονη. Γενικός Γραμματέας του έχει εκλεγεί από το 2003 ο Ροδόλφος Μασλίας, στέλεχος του Ευρωκοινοβουλίου, ενώ ο Σπύρος Μερκούρης, που υπήρξε ένα τα 7 ιδρυτικά μέλη του «Δικτύου», είναι επίτιμος πρόεδρος της οργάνωσης και επικεφαλής της τεχνικής ομάδας εργασίας για την πρώτη παρουσίαση της έκθεσης σε Πάτρα και Αθήνα.

3.4. ΑΛΛΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

Κατά την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον οπτικοακουστικό τομέα και σχετικά με την περιφερειακή ανάπτυξη, την απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση, την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη, τη γεωργία, την κοινωνία της πληροφορίας, τον τουρισμό και τις επιχειρήσεις, συνυπολογίζουν διάφορες πολιτιστικές πτυχές

α) Πολιτισμός και οπτικοακουστικός τομέας

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαχειρίζεται το πρόγραμμα «MEDIAPlus» στόχος του οποίου είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας όσον αφορά την κατάρτιση των επαγγελματιών του οπτικοακουστικού τομέα καθώς και την ανάπτυξη, τη διανομή έργων και την προώθηση ευρωπαϊκών οπτικοακουστικών έργων.

Επιπλέον, ύστερα από την έγκριση της οδηγίας «Τηλεόραση χωρίς σύνορα» το 1989, ένα νομικό πλαίσιο για την ελεύθερη παροχή τηλεοπτικών υπηρεσιών στην Ένωση ευνοεί την ανάπτυξη ευρωπαϊκής τηλεοπτικής αγοράς καθώς και συναφών υπηρεσιών, όπως η τηλεοπτική διαφήμιση και η παραγωγή οπτικοακουστικών προγραμμάτων.

β) Πολιτισμός και Περιφερειακή Ανάπτυξη

Προκειμένου να επιτευχθεί η καλύτερη δυνατή οικονομική και κοινωνική συνοχή, η Ευρωπαϊκή Ένωση ενεργεί χρησιμοποιώντας τα διαρθρωτικά ταμεία.

Χρηματοδοτεί σχέδια με σκοπό τη μείωση της καθυστέρησης στην ανάπτυξη ορισμένων περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο προϋπολογισμός για την περιφερειακή ανάπτυξη είναι το σημαντικότερο μέρος του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού που διατίθεται για τον πολιτισμό.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ζητεί από τα κράτη μέλη να ενισχύσουν την πολιτιστική ανάπτυξη ως δυναμική δημιουργίας θέσεων εργασίας. Πράγματι ο πολιτισμός δίνει τη δυνατότητα σε μια περιφέρεια όχι μόνο να επιβεβαιώσει την ταυτότητά της αλλά και να αναπτύξει το τουριστικό δυναμικό της.

γ) Πολιτισμός και ανθρώπινο δυναμικό

Μετά τη θέση σε ισχύ της συνθήκης του Άμστερνταμ την 1/5/1999 και την επιβεβαίωση ότι η απασχόληση είναι ένα θέμα κοινού ενδιαφέροντος για τα κράτη μέλη, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δική της πολιτική για την απασχόληση. Η Ένωση υιοθέτησε κυρίως ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση. Η στρατηγική περιλαμβάνει τις ευρωπαϊκές δραστηριότητες σχετικά με την απασχόληση. Η επαγγελματική κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού στον πολιτιστικό τομέα γίνεται κυρίως μέσω διαρθρωτικών παρεμβάσεων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ).

Από τις δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση επωφελούνται οι εκπαιδευτικοί, οι μαθητές και οι σπουδαστές όλων των επιστημονικών κλάδων καθώς και άλλοι επαγγελματίες που ενδιαφέρονται για την πολιτιστική δράση. Για παράδειγμα, το πρόγραμμα Σωκράτης ενθαρρύνει την κινητικότητα των σπουδαστών, των μαθητών και των καθηγητών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το πρόγραμμα Leonardo προωθεί την επαγγελματική κατάρτιση, ενώ το πρόγραμμα «Νεολαία» μπορεί να προωθήσει την υλοποίηση πολιτιστικών σχεδίων από νέους Ευρωπαίους. Τέλος, το πρόγραμμα διαφύλαξης και προώθησης των μειονοτικών ή περιφερειακών γλωσσών συμβάλλει επίσης στην προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

δ) Πολιτισμός και έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη

Η έρευνα και η τεχνολογική ανάπτυξη στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης φανερώνει τις επιλογές της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά τον πολιτισμό. Το έκτο πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη (2002 - 2006)

αποσκοπεί κυρίως στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και στο να τεθεί η έρευνα στην υπηρεσία των πολιτών. Ορισμένες θεματικές προτεραιότητες της έρευνας συγκεντρώνουν τους πόρους τους σε ενέργειες που αφορούν άμεσα την πολιτιστική δράση. Η θεματική προτεραιότητα «Πολίτες και διακυβέρνηση στην κοινωνία της γνώσης» προβλέπει προϋπολογισμό ύψους 225 εκατ. ευρώ για να κινητοποιηθεί το ευρωπαϊκό ερευνητικό δυναμικό των οικονομικών, πολιτικών, κοινωνικών επιστημών και επιστημών του ανθρώπου που χρειάζεται για να οικοδομηθεί μια κοινωνία της γνώσης.

ε) Πολιτισμός και γεωργία

Παρόλο που οι διατάξεις της συνθήκης σχετικά με την εφαρμογή της κοινής αγροτικής πολιτικής δεν αφορούν ρητά την πολιτιστική δράση, δεν πρέπει να αγνοείται ότι η γεωργία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Επιπλέον, υπάρχουν διατάξεις που προωθούν τις παραδοσιακές μορφές παραγωγής καθώς και τη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς ή τη δημιουργία θέσεων εργασίας που συνδέονται με τον πολιτισμό. Πρόκειται κυρίως για τομείς όπως του κρασιού και του ελαιόλαδου, λαμβάνοντας υπόψη τον παραδοσιακό χαρακτήρα αυτών των μορφών παραγωγής. Όσον αφορά την αγροτική ανάπτυξη, υποστηρίζονται οι πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στην αύξηση των θέσεων εργασίας και στον περιορισμό της αστευφιλίας.

Τέλος η κοινοτική πρωτοβουλία Leader αφορά την αξιοποίηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και τη δημιουργία νέων δραστηριοτήτων, όπως ο αγροτουρισμός.

στ) Πολιτισμός και κοινωνία της πληροφορίας

Η εμφάνιση των νέων τεχνολογία της πληροφορίας συνεπάγεται νέες μεθόδους εργασίας στον πολιτιστικό τομέα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προωθεί την εφαρμογή αυτών των νέων μέσων στον πολιτιστικό τομέα. Εκτός από το ερευνητικό πρόγραμμα «κοινωνία της πληροφορίας φιλική προς το χρήστη», η πρωτοβουλία «e-Europe» αποσκοπεί στην προσέγγιση της κοινωνία της πληροφορίας και του ευρωπαϊού πολίτη.

ζ) Πολιτισμός και μικρομεσαίες επιχειρήσεις

Η Ευρωπαϊκή Ένωση υποστηρίζει ιδιαίτερα την ανάπτυξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Αυτές οι μικρές επιχειρήσεις μπορούν να δραστηριοποιούνται

στον πολιτιστικό τομέα. Έτσι το πολυετές πρόγραμμα για την υποστήριξη των επιχειρήσεων και του επιχειρηματικού πνεύματος και κυρίως των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (2001-2006) αποσκοπεί στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, την απλοποίηση του διοικητικού περιβάλλοντος, την ενθάρρυνση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση, την προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος και τη διευκόλυνση της πρόσβασής τους στα δίκτυα ενίσχυσης των επιχειρήσεων.

η) Αδελφοποίηση πόλεων

Από το 1989, με πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρέχει οικονομική βοήθεια για αδελφοποιήσεις πόλεων σε ετήσια βάση, με σκοπό την ενίσχυση των ανταλλαγών μεταξύ των πολιτών και τη διοργάνωση συνεδριάσεων, διασκέψεων κλπ.

Ο σκοπός αυτής της πρωτοβουλίας είναι ότι μια Ευρώπη γλωσσικά και πολιτιστικά ποικιλόμορφη είναι παράλληλα μια Ευρώπη στην οποία επικρατεί διαπολιτισμικός διάλογος, σεβασμός για την κοινωνική και πολιτιστική πολυμορφία και τις παραδόσεις, καθώς και ανοχή, με την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.

4. ΠΑΤΡΑ 2006 – ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

4.1 Η ΥΠΟΨΗΦΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Ο ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Σύμφωνα με την εκ περιτροπής διαδικασία ανάληψης του θεσμού όπως έχει καθοριστεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση, για το έτος 2006 ήταν η σειρά της Ολλανδίας να διοργανώσει τον θεσμό ενώ η σειρά της Ελλάδας το 2018. Στις 28 Μαΐου 1998, στο συμβούλιο των υπουργών Πολιτισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι Ολλανδοί δεν διεκδίκησαν τον θεσμό με ιδιαίτερη θέρμη επειδή είχε αρχίσει να χάνει τη λάμψη του. Ο τότε υπουργός πολιτισμού της Ελλάδας (Ε.Βενιζέλος) εκμεταλλεύτηκε την ευκαιρία, και με διπλωματικές διαπραγματεύσεις πραγματοποιήθηκε αμοιβαία αλλαγή θέσεων στη χρονολογική σειρά μεταξύ της Ελλάδας και της Ολλανδίας*.

Η Ελλάδα έπρεπε να υποδείξει μια πόλη η οποία και θα φιλοξενούσε τον θεσμό για το 2006. Οι υποψήφιες πόλεις ήταν η Πάτρα, η Καλαμάτα και τα Ιωάννινα. Ύστερα από πολιτικές διαβουλεύσεις προτείνεται η πόλη των Πατρών.

Η υποψηφιότητα της Πάτρας για το 2006 ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης γνωστοποιήθηκε στην Επίτροπο Viviane Reding με γράμμα στις 28 Ιουνίου 2001 από τον Υπουργό Πολιτισμού της Ελλάδας Ευάγγελο Βενιζέλο. Ο φάκελος υποψηφιότητας στάλθηκε στην Επιτροπή στις 28 Δεκεμβρίου 2001 με γράμμα από τον Δήμαρχο Πατρών Ευάγγελο Φλωράτο. Κοινοποιήθηκε στην ειδική Επιτροπή Επιλογής στις 3 Ιουλίου 2001 με γράμμα από την Επιτροπή.

Ακολουθώντας τη νέα διαδικασία επιλογής, η ειδική Επιτροπή λαμβάνοντας υπόψη τους φακέλους υποψηφιότητας των πόλεων καταρτίζοντας έκθεση στην οποία κρίνει εάν οι φάκελοι αυτοί είναι ενάντια ή όχι με το άρθρο 3 της απόφασης 1419/1999/ΕΚ. Για να εξασφαλίσει μια όσον το δυνατό αντικειμενικότερη άποψη, παρακολουθεί μια παρουσίαση του φακέλου υποψηφιότητας από τους αντιπροσώπους κάθε πόλης και αν το κρίνει σκόπιμο επισκέπτεται την πόλη αυτή. Η διαδικασία αυτή εφαρμόζεται για πρώτη φορά το 2006 όπου η Πάτρα είναι και η μοναδική υποψήφια.

Ο Φάκελος Υποψηφιότητας:

* Εφημερίδα «Το Βήμα», 23/10/2005

Στον φάκελο γίνεται μια παρουσίαση της πόλης των Πατρών από το χθες στο σήμερα με αναφορές στην ιστορία της, στον πολιτισμό της, στην αρχιτεκτονική της, στους θεσμούς της, προβάλλοντας έτσι την σημασία της στα πολιτιστικά δρώμενα. Από ανέκαθεν μια κοινωνία «ανοικτή» σε πολιτιστικά ρεύματα και νοοτροπίες λόγω του λιμανιού της, τονίζεται το πώς η πόλη καλύπτει τις προδιαγραφές μια Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, σύμφωνα με τα κριτήρια προγραμματισμού και αξιολόγησης του παραρτήματος II της απόφασης 1419/1999. Στην συνέχεια παρατίθεται οι προτάσεις για το πολιτιστικό έτος περικλείοντας: το κεντρικό πρόγραμμα «Γέφυρες και Διάλογοι», γενικά και ειδικά προγράμματα, πολιτιστικό πρόγραμμα σε 15 θεματικές ενότητες και τις αντίστοιχες εκδηλώσεις. Επίσης την οργανωτική διάρθρωση, τους στόχους, τη χρηματοδότηση, τις υποδομές αλλά και αναμενόμενα αποτελέσματα.

Η υποψηφιότητα της Πάτρας ενισχύεται από τις πόλεις που έχουν αδελφοποιηθεί με την Πάτρα και από τα ψηφίσματα δικτύων και ενώσεων τα οποία στις συνελεύσεις των στήριξαν ομόφωνα την υποψηφιότητα της Πάτρας και συναποφάσισαν να συνδράμουν στο πολιτιστικό έτος της. (Δίκτυο «Πόλεις στη Μεσόγειο», Ένωση Αρχαίων Ελληνικών Λιμανιών της Μεσογείου και του Εύξεινου Πόντου, Δίκτυο Βαλκανικών Πόλεων (BalciNet), Ένωση Πόλεων Αδριατικής – Ιονίου, Δίκτυο Προέδρων Δημοτικών Συμβουλίων Ελλάδας).

Σχεδόν καμία από τις προτάσεις του φάκελου υποψηφιότητας δεν υλοποιήθηκε. Ο φορέας Αναπτυξιακή Αχαΐας που είχε δημιουργηθεί για να διεξάγει τον θεσμό αντικαταστάθηκε από τον οργανισμό Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης - Πάτρα 2006 Α.Ε. και η όλη προσέγγιση σε όλα τα επίπεδα αναδιαμορφώθηκε.

Οι συναντήσεις της Ειδικής Επιτροπής Επιλογής και της Ελληνικής Αντιπροσωπείας:

Στις 3 Σεπτεμβρίου 2002, στις Βρυξέλλες, η Ελληνική Αντιπροσωπεία κλήθηκε να παρουσιάσει τον φάκελο υποψηφιότητας στην Ειδική Επιτροπή Επιλογής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η παρουσίαση του φακέλου περιλάμβανε αναφορά σε όλη την πορεία της υποψηφιότητας, με έμφαση στη φιλοσοφία και τους στόχους της πόλης για το θεσμό, την υλοποίηση της συγκεκριμένης φιλοσοφίας μέσα από δράσεις του προγράμματος, το σχεδιασμό για τις πολιτιστικές υποδομές, την υπάρχουσα πολιτιστική δραστηριότητα στην Πάτρα, το οργανόγραμμα και την εκπαίδευση και συμμετοχή της

νεολαΐας. Ακολούθησε η διαδικασία των ερωτημάτων από την Επιτροπή Επιλογής, οι οποίες αφορούσαν κυρίως το πρόγραμμα της διοργάνωσης, τη σημερινή κατάσταση της Πάτρας και τη φιλοσοφία που πρόκειται να υιοθετήσει η αγαϊκή πρωτεύουσα εάν τελικά φιλοξενήσει το θεσμό.

Το όλο εγχείρημα όπως παρουσιάστηκε, χαρακτηρίστηκε φιλόδοξο από την Ειδική Επιτροπή Επιλογής σε όρους χρηματοδότησης, οργάνωσης και ανάπτυξης υποδομών, αν και η έλλειψη λεπτομερειών δυσκόλεψε την Επιτροπή Επιλογής να αξιολογήσει τις προθέσεις της Πάτρας. Το επίπεδο πολιτικής και οικονομικής υποστήριξης κρίθηκε ικανοποιητικό και το εγχείρημα φάνηκε πως ταιριάζει με μια μακροπρόθεσμη προοπτική ανάπτυξης για την πόλη.

Η Ειδική Επιτροπή Επιλογής έκρινε αναγκαία μια επιπλέον συνάντηση και το διήμερο 20-21 Σεπτεμβρίου 2002 επισκέφθηκε την Πάτρα για μια επί τόπου πιστοποίηση των όσων αναφέρθηκαν στις Βρυξέλλες. Κατά την διάρκεια της επίσκεψης η Ειδική Επιτροπή Επιλογής παρατήρησε πως υπάρχει ένας υψηλός βαθμός κινητοποίησης της τοπικής κοινωνίας για συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες, ειδικά από ερασιτέχνες, αλλά και από τοπικές πολιτιστικές ομάδες. Επίσης παρακολούθησε προκαταρκτικά πλάνα προώθησης και επικοινωνίας.

Από καλλιτεχνική σκοπιά αναγνώρισε την πιθανότητα ανάπτυξης συγκεκριμένων πολιτιστικών παραδόσεων εξαιρετικής σημασίας για την Πάτρα, όπως το καρναβάλι και το θέατρο σκιών. Παρ' όλα αυτά, η Επιτροπή Επιλογής έκρινε την παρουσίαση των πολιτιστικών προγραμμάτων και σχεδιασμών για το 2006 σημαντικά ελλιπή σε λεπτομέρειες και συνεπώς δύσκολο στο να αξιολογηθεί. Από τις ενδείξεις ήταν αδύνατον να διακρίνει μια πολιτιστική φιλοδοξία Ευρωπαϊκής διάστασης και σημασίας για το γεγονός. Αν και παρουσιάστηκαν πλήθος πιθανών εκδηλώσεων, δεν πείστηκαν πως υπήρχε ένα ενιαίο καλλιτεχνικό όραμα και το γεγονός αυτό θα έθετε ερωτηματικά για την Ευρωπαϊκή και Διεθνή αξιοπιστία του θεσμού σε πολιτιστικούς όρους.

Η τελική έκθεση:

Παρά τις προσπάθειες της πόλης των Πατρών στην ανάπτυξη προτάσεων, δεν συμπίπτουν επακριβώς με τα προκαθορισμένα κριτήρια της απόφασης 1419/1999 ΕΚ. Συγκεκριμένα οι προτάσεις της Πάτρας δεν παρουσιάζουν με σαφήνεια ένα πολιτιστικό πρόγραμμα Ευρωπαϊκής διάστασης. Αυτό το συμπέρασμα δημιούργησε ένα δίλημμα

στην Επιτροπή Επιλογής όταν προσπάθησε να αποφανθεί, και έγινε πιο σύνθετο λόγω έλλειψης εναλλακτικών υποψηφιοτήτων. Έπειτα από διάλογο, η άποψη της Επιτροπής Επιλογής είναι ότι η Πάτρα ίσως είναι ικανή να οργανώσει σημαντικά γεγονότα για το 2006, μόνο αν καταφέρει να βελτιώσει τις αρχικές προτάσεις της και να χειριστεί κάποιες σημαντικές αδυναμίες της. Πραγματοποιώντας τα ακόλουθα ίσως η Πάτρα να αγγίξει ένα διαφορετικό μοντέλο ως πολιτιστική πόλη. Η Επιτροπή Επιλογής πρότεινε:

- Η πόλη να επανδρώσει έναν έμπειρο καλλιτεχνικό διευθυντή και λοιπούς διευθυντές για το γεγονός, οι οποίοι θα έχουν την δυνατότητα να βοηθήσουν την πόλη να αναπτύξει ένα ενιαίο καλλιτεχνικό όραμα για το πρόγραμμα, και οι οποίοι θα έχουν ουσιώδη διεθνή εμπειρία στην οργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων ευρείας κλίμακας σε Ευρωπαϊκή διάσταση.
- Η πόλη να εστιάσει τις προσπάθειές και το δυναμικό της σε πρόσφορο προς μεταχείριση αριθμό σημαντικών εκδηλώσεων διεθνούς ποιότητας.
- Η πόλη να διασφαλίσει πως διάφορες από τις πολιτιστικές εκδηλώσεις είναι σαφώς ευρωπαϊκής σημασίας.
- Η πόλη να αναπτύξει στρατηγικά σχέδια για να διασφαλίσει την διεξαγωγή και την υποστήριξη των πολιτιστικών προγραμμάτων και εκδηλώσεων για το 2006.

Μέχρι τις αρχές του 2003 η έκθεση γνωστοποιήθηκε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο και την Επιτροπή (Commission). Η Πάτρα είχε τεθεί υπό κηδεμονία. Έπειτα από επισκέψεις του κ. Βενιζέλου και γνωστών προσωπικοτήτων του πνεύματος η κατάσταση ανατράπηκε.

Το Συμβούλιο, έπειτα από σύσταση της Επιτροπής (Commission) η οποία έλαβε υπόψη την γνώμη του Κοινοβουλίου και την έκθεση της ειδικής Επιτροπής, αποφάσισε στις 6 Μαΐου 2003 τον καθορισμό της Πάτρας ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης για το 2006

4.2. ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

Μετά την απόφαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διοργάνωση του πολιτιστικού έτους 2006 από την Πάτρα, το τότε Υπουργείο Πολιτισμού έκρινε σκόπιμο την δημιουργία ενός φορέα ονόματι «Αναπτυξιακή Αχαΐας Α.Ε.», προκειμένου να

υλοποιηθούν τα απαραίτητα έργα, υπό την εποπτεία του δήμου. Την ίδια περίοδο προηγήθηκαν οι δημοτικές εκλογές (2002) με νικητή τον κ. Καράβολα και αλλαγή της δημοτικής ηγεσίας.

Ο Οργανισμός «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, Πάτρα 2006 Α.Ε.» συστάθηκε το Μάρτιο του 2005 από τον τότε υφυπουργού Πολιτισμού κ. Τατούλη, καταργώντας την μέχρι τότε εταιρεία του δήμου και ιδρύοντας έναν κρατικό οργανισμό. Η αλλαγή αυτή εννέα μήνες πριν από την έναρξη του πολιτιστικού έτος επηρεάστηκε σίγουρα από τις πολιτικές αλλαγές στο δήμο αλλά και στο κράτος. Ακόμα σημαντικό είναι το ότι ο προηγούμενος φορέας δεν είχε δραστηριοποιηθεί όσο θα έπρεπε και η νέα κυβέρνηση ήθελε ένα φορέα να τον ελέγχει αποφεύγοντας το μοντέλο διακυβέρνησης της Θεσσαλονίκης του 1997, όπου μέχρι και σήμερα η υπόθεση δεν έχει ξεκαθαριστεί και βρίσκεται στα δικαστήρια.

4.2.1. «Αναπτυξιακή Αχαΐας Α.Ε.»

Η «Αναπτυξιακή Αχαΐας Α.Ε.», ιδρύθηκε από το Δήμο Πατρών και την ΤΕΔΚ Ν.Αχαΐας, μετά από απόφαση των συναντήσεων του τότε υπουργού πολιτισμού κ. Βενιζέλου και του δημάρχου Πατρών κ. Καράβολα. Η νομική μορφή του φορέα είχε ως κύριο μέτοχο τον ίδιο τον Δήμο Πατρών, με τη συμμετοχή και της Τοπικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων που ήταν μέτοχος επίσης, με σκοπό την προετοιμασία και διαχείριση του πολιτιστικού και επικοινωνιακού προγράμματος.

Τα έργα υποδομής που θα προικοδοτούσαν την Πάτρα και γενικότερα την Αχαΐα με νέες πολιτιστικές υποδομές, θα τα διαχειριζόταν στο σύνολό του ο Δήμος Πατρών. Θεωρήθηκε όμως αναγκαίο η πρόσληψη ενός τεχνικού συμβούλου που θα υποστηρίζει τις τεχνικές υπηρεσίες του δήμου λόγω του μικρού χρονικού διαστήματος που απέμενε.

4.2.2. Ο Οργανισμός «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, Πάτρα 2006 Α.Ε.»

Στις 7 Μαρτίου 2005 δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ο ιδρυτικός νόμος βάσει του οποίου συστάθηκε ο φορέας της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης, με τη μορφή μονομετοχικού οργανισμού (μόνος μέτοχος το κράτος), νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου. Συγκεκριμένα, η πλειοψηφία της Επιτροπής Μορφωτικών Υποθέσεων της Βουλής ενέκρινε το σχέδιο νόμου με θέμα την «Ίδρυση

Οργανισμού Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης - Πάτρα 2006 Α.Ε.» ύστερα από σχετική συζήτηση.

Έτσι λοιπόν η διοργάνωση και διαχείριση του Θεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας 2006, ανατέθηκε στον Οργανισμό «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, Πάτρα 2006 Α.Ε.» με λήξη την 01/01/2007. Ο νόμος αυτός δίνει τη δυνατότητα για ένα πολύ ευέλικτο νομικό σχήμα που εξαιρείται από όλες τις γραφειοκρατικές διαδικασίες που σχετίζονται με την διαχείριση δημοσίων κονδυλίων. Η βασική πηγή χρηματοδότησης του Οργανισμού είναι ο Προϋπολογισμός Δημοσίων επενδύσεων του Υπουργείου Πολιτισμού.

Διοικείται από διοικητικό συμβούλιο, αποτελούμενο από δεκαπέντε προσωπικότητες υψηλού κύρους, με αρμοδιότητα κυρίως να γνωμοδοτεί και να χαράσσει την γενική στρατηγική. Πέντε από τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, απαρτίζουν την Εκτελεστική Επιτροπή, η οποία έχει αρμοδιότητα και υποχρέωση να διοικεί και να εκπροσωπεί τον Οργανισμό και να φροντίζει για την επίτευξη των στόχων του. Συντονιστής της Εκτελεστικής Επιτροπής είναι ο κ. Χρήστος Ροϊλός, ο οποίος συμμετέχει ως εκπρόσωπος του Ελληνικού Υπουργείου Πολιτισμού και εκτελεί χρέη διευθύνοντα συμβούλου του οργανισμού. Τέλος, το διοικητικό συμβούλιο έχει ορίσει καλλιτεχνικό διευθυντή του οργανισμού τον Αλέξη Αλάτση, ο οποίος έχει αποκλειστική αρμοδιότητα και ευθύνη σε ό,τι αφορά στην διεξαγωγή και εμπλούτιση του καλλιτεχνικού προγράμματος μετά την αποχώρηση του Θάνου Μικρούτσικου από το πόστο του καλλιτεχνικού διευθυντή.

Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου είναι τα εξής :

- ΚΑΡΑΒΟΛΑΣ Ανδρέας, Δήμαρχος Πατρών, Πρόεδρος Διοικητικού Συμβουλίου
- ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ Παύλος, Δικηγόρος, Αντιπρόεδρος Διοικητικού Συμβουλίου
- ΚΑΒΒΑΔΑΣ Παναγιώτης, Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος,
- ΚΑΤΣΙΚΟΠΟΥΛΟΣ Δημήτρης, Νομάρχης Αχαΐας
- ΦΛΩΡΑΤΟΣ Ευάγγελος, Εκπρόσωπος Μείζονος Μειοψηφίας Δήμου Πατρών
- ΧΑΤΖΗΘΕΟΔΩΡΟΥ Χρήστος, Πρύτανης Πανεπιστημίου Πατρών
- ΣΙΑΦΑΡΙΚΑΣ Παναγιώτης, Πρόεδρος Ε.Α.Π.
- ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΣ Γρηγόρης, Πρόεδρος ΤΕΔΚ Ν. Αχαΐας

- ΒΑΡΑΚΗΣ Γιάννης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών
- ΓΑΤΟΠΟΥΛΟΥ Ευγενία, Διευθύντρια Υπηρεσίας Μνημείων Δυτικής Ελλάδος
- ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΣ Σπύρος, Πρόεδρος ΔΕΠΑΠ
- ΠΑΪΠΕΤΗΣ Στέφανος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών
- ΠΟΛΥΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ Άγγελος, Καθηγητής ΤΕΙ Πατρών
- ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ Δημήτρης, Πολιτικός Μηχανικός
- ΡΟΪΛΟΣ Χρήστος, Συντονιστής της Εκτελεστικής Επιτροπή και Εκπρόσωπος ΥΠΠΟ

Τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής είναι τα εξής :

- ΡΟΪΛΟΣ Χρήστος, Συντονιστής της Εκτελεστικής Επιτροπή και Εκπρόσωπος ΥΠ.ΠΟ.
- ΚΑΡΑΒΟΛΑΣ Ανδρέας, Δήμαρχος Πατρών, Πρόεδρος Διοικητικού Συμβουλίου
- ΚΑΤΣΙΚΟΠΟΥΛΟΣ Δημήτρης, Νομάρχης Αχαΐας
- ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ Δημήτρης, Πολιτικός Μηχανικός
- ΠΟΛΥΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ Άγγελος, Καθηγητής ΤΕΙ Πατρών

Η Λειτουργική Δομή του οργανισμού περιλαμβάνει τις εξής Διευθύνσεις και Διευθυντές:

- Διεύθυνση Καλλιτεχνικού Προγράμματος
Διευθνή, Αλέξης Αλάτσης
- Διεύθυνση Κατάρτισης Καλλιτεχνικού Προγράμματος
Βοηθός καλλιτεχνικού Διευθνή, Τ.Κοκοβίκα
- Διεύθυνση Επικοινωνίας, Marketing και Χορηγιών
Διευθνή, Μιχάλης Βασιλάκης
- Διεύθυνση Διοίκησης
Διευθνή, Ιωάννης Παρσκευουλάκος
- Τμήμα Εθελοντισμού
Διευθνή, Άγγελος Πολυδωροπουλος
- Γραφείο συντονιστή Εκτελεστικής Επιτροπής
Συντονιστής, Χρήστος Ροϊλός
- Διεύθυνση Παραγωγής

Διευθυντής, Δημήτρης Γιολάσης

Η αρχική δομή του οργανισμού ήταν διαφορετική διότι υπήρχε ξεχωριστή Διεύθυνση Μάρκετινγκ με Διευθυντή τον κ. Δημήτρη Τουλιάτο. Ο λόγος απομάκρυνσης του από τον οργανισμό ήταν η υπέρβαση συγκεκριμένου προϋπολογισμού σε δράση του οργανισμού. Συγκεκριμένα στη φιλοξενία των Πρέσβευων των Ευρωπαϊκών χωρών όπου ενώ ο προϋπολογισμός δεν έπρεπε να υπερβεί τα 17.000,00 ευρώ, η Διεύθυνση Μάρκετινγκ εμφάνισε έξοδα ύψους 37.000,00 ευρώ, υπερβαίνοντας δραματικά τον προϋπολογισμό. Αντικαταστατής δε βρέθηκε λόγω του ότι θεωρήθηκε λειτουργικότερη η σύμπτυξη της Διεύθυνσης Μάρκετινγκ με την Διεύθυνση Επικοινωνίας και Χορηγίων.

Ακόμη δυο Διευθυντές της Λειτουργικής Δομής δήλωσαν παραίτηση κατά τη διεξαγωγή του πολιτιστικού έτους. Η πρώτη παραίτηση αφορούσε τον πρώην Καλλιτεχνικό Διευθυντή κ. Θάνο Μικρούτσικο στις αρχές του πολιτιστικού έτους ενώ η δεύτερη τον πρώην Διευθυντή Επικοινωνίας, Marketing και Χορηγίων κ. Γιώργο Παναγιωτόπουλο στο πρώτο δεκαήμερο του Αυγούστου. Η παραίτηση του κ. Θάνου Μικρούτσικου αποτέλεσε ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετώπισε ο οργανισμός μέχρι σήμερα. Από τη μια, η απώλεια του εμπνευστή του καλλιτεχνικού προγράμματος και από την άλλη, η παραίτηση του την κρίσιμη στιγμή (έναρξη του θεσμού) χειροτέρευσαν την ήδη υπάρχουσα κατάσταση. Οι σημαντικότεροι λόγοι παραίτησης του ήταν οι εξής:

- προβλήματα συνεργασίας με τον οργανισμό και την κυβέρνηση
- η χρηματοδότηση ήταν ανεπαρκής για τη στήριξη του προγράμματος
- η ροή των χρηματοδοτήσεων δεν ήταν συνεχής
- η προετοιμασία για την υποδοχή του θεσμού ήταν ελλιπής

Εκτός από τους Διευθυντές η Λειτουργική Δομή έχει στελεχωθεί από τριάντα περίπου άτομα τα οποία ασχολούνται με τις καθημερινές λειτουργίες του Οργανισμού υπό την επίβλεψη και την καθοδήγηση των διευθυντών τους. Έτσι ο οργανισμός έχει στελεχωθεί από ένα νομικό σύμβουλο για την κατάρτιση του καλλιτεχνικού προγράμματος, από δημοσιογράφους για την ενημέρωση του τύπου, από εξειδικευμένους συμβούλους για κάθε Διεύθυνση, από διοικητικά στελέχη, γραμματείες για όλες τις

Διευθύνσεις, υπεύθυνους για την ιστοσελίδα του οργανισμού και άλλους εξωτερικούς συνεργάτες.

Όλο το προσωπικό του Πάτρα 2006 προσελήφθη σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπει ο Κανονισμός που ομόφωνα ενέκρινε το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού. Ακολουθήθηκε διαδικασία δημοσίευσης αναλυτικής προκήρυξης στον τοπικό Τύπο, σύσταση επιτροπών αξιολόγησης αποτελουμένων από τον Διευθυντή της Διεύθυνσης τοποθέτησης και δύο μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού.

Τέλος, η κάθε επιτροπή επέλεξε με βάση τα υποβληθέντα βιογραφικά το κατάλληλο στέλεχος για την κάθε θέση. Εξαιρέση αποτελούν οι 7 Διευθυντές και ακόμη 7 στελέχη που είχαν επιλεγεί από την επιχείρηση του Δήμου Πατρών «Αναπτυξιακή Αχαΐας Α.Ε.», και στις συμβάσεις των οποίων υπεισήλθε ο Οργανισμός με διάταξη απευθείας από τον ιδρυτικό νόμο 3322/2005.

4.3. ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

Ο θεσμός «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης» από την έναρξη του μέχρι και σήμερα στοχεύει στην προβολή του πλούτου, της ποικιλομορφίας και των κοινών χαρακτηριστικών των ευρωπαϊκών πολιτισμών συμβάλλοντας στη βελτίωση της αμοιβαίας γνωριμίας μεταξύ των ευρωπαίων πολιτών.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει πειστεί μετά από 20 χρόνια ότι ο θεσμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως ένα από τα εργαλεία για την επίτευξη ενός τόσο δύσκολου στόχου. Απόδειξη των παραπάνω είναι η συνεχής μελέτη, εξέλιξη και αναζωογόνηση του θεσμού αποφεύγοντας λάθη του παρελθόντος. Έτσι τα τελευταία χρόνια δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ευρωπαϊκή διάσταση, τονίζοντας στις διοργανώτριες πόλεις ότι ο εμπλουτισμός της έννοιας αυτής στις δράσεις τους είναι απαραίτητος. Κάθε διοργανώτρια πόλη λοιπόν, πρέπει να λαμβάνει υπόψη στόχους όπως: την προώθηση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής ανταλλαγής, την ανάπτυξη σχέσεων με άλλες Ευρωπαϊκές πόλεις και περιφέρειες, την υποστήριξη της δημιουργικότητας, την ένταξη των κατοίκων της περιοχής στο θεσμό, την επαφή διαφορετικών ευρωπαϊκών πολιτιστικών ρευμάτων κ.α. Αυτοί όμως οι στόχοι δεν επιφέρουν μονόπλευρα οφέλη αλλά μπορούν να συνδυαστούν και με την ίδια την πόλη (προσωπικό όφελος).

Βέβαια ο θεσμός δίνει τη δυνατότητα σε κάθε πόλη να προωθήσει και τους προσωπικούς της στόχους. Ο θεσμός λοιπόν είναι και μια ευκαιρία για κάθε

διοργανώτρια πόλη να επιτύχει στόχους που πριν δε θα μπορούσε. Οι στόχοι αυτοί είναι διαφορετικοί από πόλη σε πόλη διότι παράγοντες επιλογής είναι οι ανάγκες της κάθε πόλης, το όραμα της, τα φυσικά και γεωγραφικά χαρακτηριστικά της, η ιστορία της κ.α.

Η φιλοσοφία του οργανισμού «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, Πάτρα 2006 Α.Ε.» βασίζεται στο συνδυασμό πολιτισμού και ανάπτυξης. Δράσεις λοιπόν αναπτυξιακού χαρακτήρα με αφορμή το πολιτισμό μπορούν να αποτελέσουν το μοχλό για μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της πόλης. Άρα για την Πάτρα ο θεσμός είναι η αρχή για την επίτευξη μακροπρόθεσμων και αναγκαίων στόχων. Έτσι η Πάτρα μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη ευρωπαϊκής συνείδησης, στην ανάπτυξη διαλόγου, στην ανάπτυξη καλλιτεχνικής δημιουργίας αλλά να κερδίσει και η ίδια η πόλη ανάπτυξη στον τουρισμό και την οικονομία της.

Η **αποστολή** του «Πάτρα 2006», λοιπόν, είναι να θέσει σε λειτουργία μια σειρά αναπτυξιακών δράσεων και να γίνει κινητήριο δύναμη για μακροχρόνια ανάπτυξη της πόλης.

Ο οργανισμός λαμβάνοντας υπόψη τις ευρωπαϊκές προοπτικές και την αποστολή του έθεσε γενικά τους εξής στόχους:

- Ενίσχυση της Ευρωπαϊκής συνεργασίας σε θέματα πολιτισμού δίνοντας την ευκαιρία σε καλλιτέχνες και πολιτιστικούς οργανισμούς να συναντηθούν και να ανταλλάξουν απόψεις μέσα σε ευρωπαϊκό πλαίσιο.
- Δημιουργία δικτύων συνεργασίας ανάμεσα στην Πάτρα και άλλες ευρωπαϊκές πόλεις προβάλλοντας την πολιτιστική και καλλιτεχνική δραστηριότητα της περιοχής που θα μπορούσε να συνεισφέρει στην Ευρωπαϊκή σκέψη.
- Προώθηση των νέων καλλιτεχνών δίνοντας έμφαση σε δημιουργίες που διαθέτουν φαντασία και στοιχεία καινοτομίας.
- Ενίσχυση της εικόνας της πόλης στο εξωτερικό προβάλλοντας τις φυσικές ομορφιές της περιοχής αλλά και την ποικιλία των ευκαιριών που προσφέρει η πόλη για κάθε είδους δραστηριότητα.
- Διασφάλιση μακροπρόθεσμης πολιτιστικής ανάπτυξης για την περιοχή θέτοντας τις βάσεις ενός παρατηρητηρίου που θα ασχολείται με την πορεία προς την ευρωπαϊκή ενοποίηση. Αυτό θα επιτευχθεί μέσα από την διοργάνωση τριών κύκλων Διεθνών Συνεδρίων που στην συνέχεια θα υιοθετηθούν από την πόλη και

θα μετατραπούν σε ετήσιους θεσμούς, αλλά κυρίως μέσω της μετατροπής ορισμένων κύκλων του καλλιτεχνικού προγράμματος σε διεθνώς αναγνωρίσιμους θεσμούς.

- Ενθάρρυνση της συμμετοχής των πολιτών διαμορφώνοντας ένα άψογα οργανωμένο Πρόγραμμα Εθελοντισμού και προσκαλώντας την τοπική κοινωνία να λάβει ενεργό μέρος στην διοργάνωση του ΠΑΤΡΑ 2006.
- Προσέλκυση επισκεπτών από την Ελλάδα και το εξωτερικό και εξασφάλιση με αυτό τον τρόπο προϋποθέσεων για παραγωγικό διάλογο μεταξύ των Ευρωπαϊκών πολιτών.

Οι παραπάνω στόχοι αποτελούν την κατευθυντήρια γραμμή που θα ακολουθήσει η Πάτρα για τα επόμενα χρόνια αρχίζοντας από το πολιτιστικό της έτος. Για την επίτευξη τους όμως, χρειάζεται μια πιο συγκεκριμένη προσέγγιση και δράσεις που θα επιφέρουν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Έτσι ο οργανισμός έθεσε πέντε συγκεκριμένους στόχους και τις κατάλληλες δράσεις για την υλοποίησή τους. Κάθε στόχος έχει διάρκεια χωρίς να επικεντρώνεται στο 2006, έτσι μακροπρόθεσμα η Πάτρα θα μπορέσει να αντιμετωπίσει τα προβλήματα της ή έστω να δημιουργήσει νέες ευκαιρίες για ανάκαμψη. Οι πέντε στόχοι και οι τρόποι επίτευξης (δράσεις) του καθενός ξεχωριστά είναι οι εξής:

Ο **πρώτος στόχος** είναι η εδραίωση της Πάτρας ως πολιτιστικό κέντρο της Δυτικής Ελλάδας. Ο στόχος αυτός μπορεί να επιτευχθεί μέσα από ένα προσεχτικά σχεδιασμένο καλλιτεχνικό πρόγραμμα. Το καλλιτεχνικό πρόγραμμα της Πάτρας διαιρείται σε θεματικές περιόδους (ενότητες), η κάθε μία εκ των οποίων είναι αφιερωμένη σε μία μορφή τέχνης. Κάθε ενότητα λοιπόν έχει αυτόνομη και ξεχωριστή θεματολογία. Επίσης είναι αρκετά μικρή ώστε να μπορεί να συντηρηθεί από την πόλη και την ευρύτερη περιοχή, αλλά και αρκετά μεγάλη ώστε να αποτελέσει ένα αυτόνομο Φεστιβάλ από μόνη της. Η σχεδίαση του καλλιτεχνικού προγράμματος στοχεύει στο να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις και να διευκολύνει την υιοθέτηση των επιμέρους θεματικών περιόδων, από την πόλη, ως νέους πολιτιστικούς θεσμούς, που πιθανότατα θα πάρουν την μορφή Φεστιβάλ. Η δημιουργία νέων πολιτιστικών θεσμών στην πόλη, θα δημιουργήσει επίσης μεσοπρόθεσμα και νέες ευκαιρίες απασχόλησης για τους νέους της περιοχής. Στο μεταξύ, οι καλλιτέχνες της πόλης θα έχουν την ευκαιρία, μέσα από το

καλλιτεχνικό πρόγραμμα να έρθουν σε επαφή με καλλιτέχνες του εξωτερικού που δεν είναι εύκολα προσβάσιμοι.

Ο **δεύτερος στόχος** είναι η προβολή της πόλης της Πάτρας τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Η Πάτρα θα εκμεταλλευτεί τα πλεονεκτήματα της όπως: το λιμάνι της, τη γεωγραφική της θέση, την ιστορία της κ.α., μέσω μιας οργανωμένης επικοινωνιακής καμπάνιας. Μακροπρόθεσμα η Πάτρα μπορεί να μετατραπεί σε πόλο έλξης ανθρώπων που επιθυμούν να επισκεφθούν μια κοσμοπολίτικη πόλη. Με την ενίσχυση του διεθνούς προφίλ της, θα αποκομίσει οφέλη στον τομέα του τουρισμού και δε θα θεωρείται ένα «πέραςμα» αλλά θα μετατραπεί σε σημείο προορισμού. Αρχικά όμως επιτυχία θα είναι η παραμονή των σημερινών «διερχομένων» (περίπου 1.5 εκ. επισκέπτες το χρόνο) δύο με τρεις ημέρες στην πόλη. Αυτή λοιπόν η ανάπτυξη του τουριστικού τομέα, θα επιφέρει εισροή κεφαλαίου και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Μακροπρόθεσμα δε, σε εθνικό επίπεδο, μια τέτοιου τύπου ανάπτυξη, θα μπορούσε να προκαλέσει και προσέλκυση επενδυτικού κεφαλαίου για την ανάπτυξη τουριστικών υποδομών.

Ο **τρίτος στόχος** έχει να κάνει με την ανανέωση της πόλης και τη βελτίωση της εικόνας της. Σημαντικός παράγοντας για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι η καλή συνεργασία μεταξύ Υπουργείου Πολιτισμού, Δημοτικής Αρχής και του Οργανισμού. Τα έργα και οι αναπλάσεις είναι οι κύριες δράσεις για την ανανέωση της Πάτρας, εν όψει του 2006, αλλά και μετά το πολιτιστικό έτος.

Ο Δήμος Πατρών έχει αναλάβει να φέρει εις πέρας τα μεγάλα έργα όπως είναι η κατασκευή Ανοιχτού Θεάτρου, Κλειστού Θεάτρου, το Παλαιό Δημοτικό Νοσοκομείο αλλά και την αναπαλαίωση κτηρίων όπως είναι οι Αποθήκες του ΑΣΟ. Πέρα όμως από τα έργα, ασχολείται και με αναπλάσεις σε διάφορα σημεία της πόλης όπου θα ομορφύνουν και θα βελτιώσουν την εικόνα της πόλης. Τα έργα που έχουν ανατεθεί στο Δήμο γίνονται με αφορμή την Πολιτιστική Πρωτεύουσα και όχι για τους σκοπούς της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, έτσι έχουν ως ορίζοντα ολοκλήρωσης το 2007 ή και μέχρι το 2009. Παράλληλα ο Οργανισμός ασχολήθηκε με εργασίες ανακαίνισης σε ιστορικά κτήρια της πόλης και τα μεταμόρφωσε σε εκθεσιακούς χώρους και σε χώρους που θα χρησιμοποιηθούν για το θεσμό. Ακόμα κατασκεύασε ένα λυόμενο κλειστό θέατρο υψηλών προδιαγραφών με χωρητικότητα 800 θεατών.

Ο **τέταρτος στόχος** έχει χαρακτήρα πιο ανθρώπινο. Πρόκειται για την επιθυμία να αποτελέσει το 2006, έτος συνειδητοποίησης της σπουδαιότητας του εθελοντισμού. Η επιτυχία της διοργάνωσης εξαρτάται από το ανθρώπινο δυναμικό αυτής της πόλης. Η Πολιτιστική Πρωτεύουσα παίρνει ζωή από το κέφι και την πνοή που θα της δώσει ο καθένας από τους πολίτες της διοργανώτριας πόλης.

Το παράδειγμα του «ΑΘΗΝΑ 2004» θέλει να το συνεχίσει και ο οργανισμός «ΠΑΤΡΑ 2006», έτσι οργάνωσε ένα πρόγραμμα εθελοντισμού στο οποίο κατάφερε να δημιουργήσει ένα σώμα εθελοντών περίπου στα χίλια άτομα. Το εγχείρημα αυτό έχει σαν σκοπό στην ενεργοποίηση των πολιτών της Πάτρας να συμμετάσχουν στην προετοιμασία του μεγαλύτερου θεσμού που φιλοξένησε ποτέ αυτή η πόλη δίνοντας περισσότερη βαρύτητα στους νέους. Ο εθελοντισμός προσφέρει συλλογικότητα και αυτό το χρειάζεται η Πάτρα για μια επιτυχημένη διεξαγωγή του θεσμού. Μακροπρόθεσμα οι εθελοντές θα μπορούν να συνεχίσουν να δραστηριοποιούνται σε θέματα πολιτισμού και να αποτελέσουν φορείς μιας διαρκούς πολιτιστικής ανάπτυξης της πόλης.

Ο **πέμπτος στόχος** είναι η ανάδειξη της επιστημονικής δραστηριότητας της πόλης. Το συνεδριακό πρόγραμμα «Τι Τρέχει με την Ευρώπη;», αποτελείται από τρεις συνεδριακούς κύκλους, από τους οποίους ο καθένας, ακριβώς όπως και με το καλλιτεχνικό πρόγραμμα, μπορεί να θεσμοθετηθεί και να μείνει στην πόλη. Το συνεδριακό πρόγραμμα θα αποτελέσει την βάση επιστημονικού προβληματισμού και κοινωνικού διαλόγου. Μακροπρόθεσμος στόχος του προγράμματος είναι η δημιουργία ενός παρατηρητηρίου που θα παρακολουθεί και θα αναλύει την πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Θα πρόκειται για μόνιμο όργανο με έδρα την Πάτρα

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αυτή την εποχή έχει δώσει μεγάλη έμφαση σε θέματα όπως της Ευρωπαϊκής ταυτότητας και την πορεία του ευρωπαϊκού κεκτημένου, έτσι η δημιουργία ενός παρατηρητηρίου μοντέλου, που θα αποτελέσει τον πρώτο ευρωπαϊκό θεσμό πολιτικού χαρακτήρα της πόλης. Κάτι τέτοιο, σίγουρα μπορεί να αυξήσει το κύρος της πόλης σε πανελλήνιο επίπεδο αλλά και να προκαλέσει το ενδιαφέρον Πανεπιστημίων αλλά και άλλων μη κυβερνητικών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται σε πολιτικά και κοινοτικά ζητήματα, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.

4.4. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

Η χρηματοδότηση αποτελεί έναν αναγκαίο και καθοριστικό παράγοντα για την επιτυχία του θεσμού σε κάθε πόλη. Απαραίτητες προϋποθέσεις για κάθε πόλη αποτελούν: η χρηματοδότηση να ανταποκρίνεται στις δράσεις της κάθε πόλης, η ροή των χρηματοδοτήσεων να είναι συνεχής και να υπάρχει σωστή διαχείριση. Πολλές διοργανώτριες πόλεις δεν πήραν στα σοβαρά τον παράγοντα χρηματοδότηση και αποδείχτηκε για κάποιες από αυτές ένας από τους σπουδαιότερους λόγους της αποτυχίας τους. Το μέγεθος της χρηματοδότησης για κάθε πόλη επηρεάζεται από μεταβλητές όπως: τους στόχους και το όραμα της κάθε πόλης, το εύρος και την κλίμακα του προγράμματος, το εισόδημα που ήταν διαθέσιμο από όλες τις πηγές χρηματοδότησης, το πολιτικό περιβάλλον, τις ανάγκες της εκάστοτε πόλης και τη βαρύτητα που δίνει η πόλη για το θεσμό.

Κάθε χρηματοδότηση έχει σαν σκοπό την κάλυψη δαπανών, έτσι για το θεσμό έχουμε δυο ειδών δαπάνες τις λειτουργικές και τις κύριες. Οι συνολικές λειτουργικές δαπάνες χωρίζονται:

- δαπάνες προγράμματος: καλύπτοντας γενικά τις δαπάνες των πολιτιστικών προγραμμάτων και των εκδηλώσεων, αλλά μερικές φορές και δαπάνες διαχείρισης προσωπικού, προγράμματος και μάρκετινγκ που αφορούν άμεσα τα προγράμματα. Οι μέσες δαπάνες για το πρόγραμμα ήταν 62.6% των συνολικών λειτουργικών δαπανών για κάθε πόλη.
- δαπάνες προώθησης και μάρκετινγκ: περιλαμβάνοντας γενικά τις δαπάνες των επικοινωνιών, τυπωμένης ύλης, διαφήμισης, δημόσιες σχέσεις, και χρήση των ηλεκτρονικών μέσων. Σε μερικές πόλεις, δαπάνες συμπεριλαμβανόμενες δαπάνες του μάρκετινγκ τουρισμού. Οι μέσες δαπάνες για την προώθηση και το μάρκετινγκ ήταν 14.3% για κάθε πόλη.
- αμοιβές/μισθοί και γενικά έξοδα: καλύπτοντας γενικά τις αμοιβές όλου του προσωπικού που απασχολήθηκε άμεσα στη διοργανώτρια αρχή. Στα γενικά έξοδα συγκαταλέγονται δαπάνες: γραφείων, εξοπλισμού, τηλεφώνων, λογιστικού ελέγχου. Ορισμένες πόλεις περιέλαβαν τις αμοιβές/μισθούς και ορισμένα γενικά

* Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, κ.Παρασκευουλάκος (πρώην οικονομικός διευθυντής του Οργανισμού Πάτρα 2006), κ.Λάζαρης (αντιδήμαρχος Πατρών)

έξοδα δαπάνες στις δαπάνες προγράμματος. Οι μέσες δαπάνες για αμοιβές/μισθούς και γενικά έξοδα ήταν 15.1% για κάθε πόλη.

Το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης απορροφάται στις κύριες συνολικές δαπάνες. Αυτές συνήθως χωρίζονται σε:

- Νέες παροχές/αναβάθμιση πολιτιστικών υποδομών: συμπεριλαμβανομένων των μουσείων, στοών, θεάτρων, αιθουσών συναυλιών, κέντρων τεχνών κ.λπ.
- Αστική ανανέωση: έχει σαν σκοπό να ομορφύνει την πόλη με έργα όπως ανακαίνιση κτηρίων, δημιουργία κήπων, φύτευση δέντρων σε οδούς, πεζοδρομία για ανάπηρους και τυφλούς κ.λπ.
- Άλλες υποδομές: επενδύσεις που έχουν σχέση με τη μεταφορά όπως χώρους λιμανιών, υπόγειους, σιδηροδρομικούς σταθμούς, αλλά και επενδύσεις που αφορούν την παιδεία και την υγεία όπως σχολεία, νοσοκομεία κ.λπ.

Ο κύριος χρηματοδότης του θεσμού για όλες τις πόλεις είναι ο δημόσιος τομέας. Η συμβολή του δημόσιου τομέα σε κάθε διοργανώτρια πόλη περιλαμβάνει τα κεφάλαια από τις εθνικές κυβερνήσεις, από τους δήμους της πόλης, από την περιφέρεια και από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο δημόσιος τομέας συμβάλλει κατά μέσον όρο περίπου 77.5% των συνολικών λειτουργικών δαπανών του θεσμού για κάθε πόλη. Ενώ ο ιδιωτικός τομέας μέσω της εγγυοδοσίας, είτε χρηματικά είτε με άλλο τρόπο, συμβάλλει κατά έναν μέσο όρο 13% των συνολικών λειτουργικών δαπανών του θεσμού. Έσοδα ακόμα εξασφαλίζονται από την πώληση εισιτηρίων σε εκδηλώσεις του πολιτιστικού έτους και από την πώληση αναμνηστικών αντικειμένων του θεσμού κ.α. Όσον αφορά τις κύριες συνολικές δαπάνες τις αναλαμβάνει τις περισσότερες φορές εξ ολόκληρου ο δημόσιος τομέας.

Για την διεξαγωγή του θεσμού στην Πάτρα το υπουργείο πολιτισμού συμβάλλει με τρεις διαφορετικές χρηματοδοτήσεις. Η πρώτη κυμαίνεται στα εκατό εκατομμύρια ευρώ (100.000.000 €) και τη διαχείριση της την έχει αναλάβει ο δήμος Πατρών. Η χρηματοδότηση αυτή αφορά κύριες δαπάνες με ορίζοντα χρόνου μέχρι το 2009. Είναι λοιπόν ένα αναπτυξιακό πρόγραμμα το οποίο πραγματοποιείται με αφορμή το θεσμό και θα αποτελέσει τις βάσεις για την επίτευξη των μακροπρόθεσμων στόχων της Πάτρας.

Οι άλλες δυο κυμαίνονται περίπου στα είκοσι οχτώ εκατομμύρια ευρώ (28.000.000 €) και τη διαχείριση τους έχει αναλάβει ο οργανισμός «Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης - Πάτρα 2006 Α.Ε.». Ο οργανισμός λοιπόν διαχειρίζεται είκοσι τρία εκατομμύρια ευρώ (23.000.000 €) για τις συνολικές λειτουργικές δαπάνες (μια χρηματοδότηση) και πέντε εκατομμύρια ευρώ (5.000.000 €) για κύριες δαπάνες (η άλλη χρηματοδότηση). Για τις συνολικές λειτουργικές δαπάνες απορροφούνται δέκα οχτώ εκατομμύρια τετρακόσες χιλιάδες ευρώ (18.400.000 €) στο καλλιτεχνικό πρόγραμμα και τέσσερα εκατομμύρια εξακόσιες χιλιάδες ευρώ (4.600.000 €) για μάρκετινγκ και προώθηση. Από τα πέντε εκατομμύρια (5.000.000 €) για τις κύριες δαπάνες απορροφήθηκαν τα τρία εκατομμύρια πεντακόσιες χιλιάδες ευρώ (3.500.000 €) για ανάπλαση παλαιών κτηρίων που χρησιμοποιούνται για εκδηλώσεις και εικαστικά ενώ το υπόλοιπο ενάμισι εκατομμύριο τη δημιουργία ενός λυόμενου θεάτρου χωρητικότητας οχτακοσίων (800) ατόμων. Ο προϋπολογισμός του οργανισμού για το θεσμό κυμαινόταν το Μάρτιο του 2006 στα τριάντα εφτά εκατομμύρια πεντακόσιες χιλιάδες ευρώ (37.500.000 €) όμως θα αναμορφωθεί.

Τέλος η Ευρωπαϊκή Ένωση χρηματοδοτεί κάθε Πολιτιστική Πρωτεύουσα με πεντακόσιες χιλιάδες ευρώ (500.000 €) όμως η Πάτρα προσπαθεί να διεκδικήσει ένα εκατομμύριο ευρώ επειδή από του χρόνου διπλασιάζεται η συνεισφορά της Ε.Ε (πρόγραμμα «Πολιτισμός 2007»).

4.5. ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ «ΠΑΤΡΑ 2006 Α.Ε.»

Εν όψη του θεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης για το 2006 ο οργανισμός «ΠΑΤΡΑ 2006» δραστηριοποιήθηκε στους εξής τομείς:

- Στη δημιουργία και διεξαγωγή του πολιτιστικού προγράμματος
- Στη διεκπεραίωση έργων υποδομής σε συνεργασία με το Δήμο Πατρών
- Στην επικοινωνία και προώθηση του γεγονότος
- Στην εύρεση χορηγών (εγγυοδοσία)
- Στη δημιουργία σώματος εθελοντών

4.5.1. Το πολιτιστικό πρόγραμμα

Το πολιτιστικό πρόγραμμα αποτελείται από το καλλιτεχνικό πρόγραμμα (εκδηλώσεις και εικαστικά), από το πρόγραμμα "Τι τρέχει με την Ευρώπη;" που είναι ένας συνεδριακός κύκλος και το πρόγραμμα "Όλη η Ευρώπη μια πόλη" που στοχεύει στην ανάδειξη του πολιτισμού της κάθε χώρας.

4.5.1.1 Καλλιτεχνικό πρόγραμμα

Για την κατάρτιση και την διεξαγωγή του καλλιτεχνικού προγράμματος επιλέχτηκε ο μουσικοσυνθέτης και πρώην Υπουργός Πολιτισμού Θάνος Μικρούτσικος ο οποίος θα ασχολείται και με την εύρεση χορηγικών πόρων. Ο πρώην Καλλιτεχνικός Διευθυντής (παραιτήθηκε στις αρχές του έτους) κατάρτισε το 95% του καλλιτεχνικού προγράμματος αφού είχε μεταφέρει στην Εκτελεστική Επιτροπή 1.455 προτάσεις για να εισαχθούν στο καλλιτεχνικό πρόγραμμα (Ιούλιος του 2005). Η Εκτελεστική επιτροπή επέλεξε τις 100 καλύτερες προτάσεις οι οποίες αποτελούν και το μεγαλύτερο μέρος του καλλιτεχνικού προγράμματος. Μετά την αποχώρηση του κ. Θάνου Μικρούτσικου τη θέση του Καλλιτεχνικού Διευθυντή ανέλαβε ο βοηθός του, Αλέξης Αλάτσης, ο οποίος τελειοποίησε το καλλιτεχνικό πρόγραμμα ενισχύοντας την ευρωπαϊκή του διάσταση (υπόδειξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης).

Η φιλοσοφία του προγράμματος ανταποκρίνεται ακριβώς στην στρατηγική που έχει χαραχθεί, δηλαδή στη δημιουργία μια πορείας αναπτυξιακού χαρακτήρα με τον πολιτισμό να κατέχει πρωτεύοντα ρόλο.

Έτσι ανταποκρίνεται στα ακόλουθα βασικά στοιχεία:

- Την ενδυνάμωση της αναγνωρισιμότητας της εικόνας της πόλης καθώς και της πολιτιστικής της δραστηριότητας σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.
- Την διαρκή βελτίωση των πολιτιστικών φορέων και των καλλιτεχνικών κοινοτήτων μέσω της οργανωμένης και συντονισμένης συνεργασίας.
- Την προώθηση της δημιουργικής συνεργασίας και την εδραίωση της επικοινωνίας με καλλιτέχνες από την Ελλάδα και το εξωτερικό.
- Την αξιοποίηση και προβολή στοιχείων της ιστορικής διαδρομής, παράδοσης και αναγνωρισιμότητας της πόλης και της Αχαΐας, ως πύλη της Ελλάδος στην Δύση, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

Η συνειδητή ανάγκη δημιουργίας ενός ορισμένου (πιο συγκεκριμένου) προγράμματος, που θα μπορούσε να λειτουργήσει αποτελεσματικά όχι μόνο κατά τη διάρκεια του χρόνου υλοποίησης του θεσμού, αλλά και μετά το 2006, οδήγησε στον επιμερισμό του προγράμματος σε οκτώ θεματικούς κύκλους, πολλοί εκ των οποίων έχουν τη δυνατότητα να λειτουργήσουν αυθύπαρκτα ως Φεστιβάλ. Ο κάθε κύκλος εκφράζει τους προαναφερθέντες στόχους και επίσης επιτρέπει τόσο στις παραδοσιακές όσο και στις σύγχρονες εκφράσεις της Τέχνης, που αντιπροσωπεύονται από καλλιτέχνες όλων των καλλιτεχνικών ρευμάτων, να επικεντρωθούν και να συνεργαστούν στο πλαίσιο ενός συγκεκριμένου και ιδιαίτερου περιεχομένου προγράμματος. Οι προταθείσες εκδηλώσεις έχουν αξιολογηθεί όχι μόνο με κριτήριο την καλλιτεχνική τους αξία, αλλά και σε σχέση με την συνεκτικότητα και τη συμβατότητά τους με τους κύκλους του προγράμματος, με συγκεκριμένους στόχους και, σίγουρα, σε σχέση με την δυνατότητα υλοποίησης τους με βάση τον οικονομικό προϋπολογισμό και άλλες παραμέτρους.

Γνωρίζοντας με τις ανάγκες της πόλης και τις δυνατότητες και τις προσδοκίες των πολιτών της, ο οργανισμός «ΠΑΤΡΑ 2006» προσδοκά τη χρησιμοποίηση του καλλιτεχνικού προγράμματος ως πιλοτική πλατφόρμα για την μακροχρόνια αναζωογόνηση της πόλης με γνώμονα την Τέχνη και τον Πολιτισμό.

Το καλλιτεχνικό πρόγραμμα είναι χωρισμένο σε οκτώ θεματικούς κύκλους (όπως ειπώθηκε παραπάνω) όπου κάθε κύκλος έχει συγκεκριμένο τίτλο και διάρκεια. Η ονομασία της κάθε ενότητας είναι επηρεασμένη από την χρονική περίοδο διεξαγωγής της (μέρες έναρξης, μέρες λήξης) ή από την ιστορία της Πάτρας (καρναβάλι, θρησκεία και τέχνη) ή από τους στόχους της Πάτρας και της Ευρώπης (ευρωπαϊκή διάσταση) κ.α. Οι θεματικοί κύκλοι είναι έτσι τοποθετημένοι ώστε να υπάρχει δράση σε όλη τη διάρκεια του έτους, με αποκορύφωμα βέβαια την καλοκαιρινή περίοδο.

Αναλυτικά το καλλιτεχνικό πρόγραμμα χωρίζεται στις εξής ενότητες:

α) Μέρες έναρξης (10 Ιανουαρίου - 21 Ιανουαρίου 2006)

Η Πάτρα καλωσόρισε την Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης την 13η Ιανουαρίου. Έτσι για μία εβδομάδα πραγματοποιήθηκαν εκδηλώσεις για τον εορτασμό της φιλοξενίας του θεσμού. Εκείνες τις ημέρες το κοινό είχε την ευκαιρία, μεταξύ άλλων, να επισκεφθεί την Έκθεση «Leonardo Da Vinci... Επιστήμονας, Εφευρέτης,

Καλλιτέχνης» και να παρακολουθήσει Συναυλία της Συμφωνικής Ορχήστρας Πατρών αλλά και μεγάλο κινηματογραφικό αφιέρωμα. Συγκεκριμένα η ενότητα περιελάμβανε:

- “Leonardo da Vinci – Εφευρέτης και Επιστήμονας”
- Luchino Visconti: “Senso”
- Βασίλης Κοσμόπουλος: “Επίκαιρα Πατρών – Ο λαβύρινθος με τις εικόνες”
- Συναυλία της Ορχήστρας Πατρών με τον Gary Burton
- The Gogmagogs: “Gumbo Jumbo”
- Vittorio de Sica: “Θαύμα στο Μιλάνο”

β) Μέρες Καρναβαλιού (21 Ιανουαρίου - 5 Μαρτίου 2006)

Το Πατρινό Καρναβάλι είναι το σήμα κατατεθέν της πόλης τα τελευταία 170 χρόνια. Στο Πατρινό Καρναβάλι συμμετέχει η συντριπτική πλειοψηφία των κατοίκων της πόλης, γεγονός που το καθιστά συγκριτικό πλεονέκτημά της. Ακριβώς γι’ αυτό τον λόγο χρησιμοποιήθηκε ως ξεχωριστή ενότητα προβάλλοντας έτσι την Πάτρα διεθνώς. Κρατώντας την πατρινή καρναβαλική παράδοση, ο θεματικός κύκλος παισιώθηκε με εξαιρετικής ποιότητας και διεθνούς βεληνεκούς καλλιτεχνικά γεγονότα. Το 2006 λοιπόν δόθηκε έμφαση στα διεθνή χαρακτηριστικά του Πατρινού Καρναβαλιού. Οι πολιτιστικοί φορείς και οι πολίτες ένωσαν τις δυνάμεις τους για να την μεγάλη γιορτή του Καρναβαλιού, που για πρώτη φορά τέθηκε εντός προσεχτικά οργανωμένου διεθνούς πλαισίου. Συγκεκριμένα η ενότητα καρναβάλι περιλάμβανε:

- «Μάσκα και Πολιτική: Οι γελοιογράφοι του κόσμου για την Πάτρα»
- Circo Da Madrugada - Οι άγγελοι πέφτουν από τον ουρανό
- George Dunning: “Το κίτρινο υποβρύχιο”
- Χάρης Α. Πρέσσας: “Χωροχρόνου Ρευστότητα ΙΓ”
- ΘΕΑΤΡΟ ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας – Carlo Goldoni: Τέλος καρναβαλιού
- Ανθη Τομαρά: «Οδός Αγίου Νικολάου»
- Δημήτρης Βούρτσης: «Ό,τι δεν κήκε»
- Francois Girard: “Το κόκκινο βιολί”
- Mika Kaurismäki - Moro no Brasil (2002)
- Καρναβαλικό Κομιτάτο Πάτρας Que Grand Γαργαντούα
- Ορχήστρα Πατρών - Μουσική διεύθυνση: Κωνσταντία Γουρζή

- Ιόνιο Θέατρο – Βασίλης Λαδάς: Ανήθικη ποίηση
- Καρναβαλικό Κομιτάτο Πάτρας - Κωνσταντίνος Μάγνης: “Φοντενεμπλό απ’ τον Ομπλό”
- Θέατρο ΑΤΤΙΣ - Θεόδωρος Τερζόπουλος : Η τελευταία μάσκα Fallimento του Κώστα Λογαρά
- Tony Gatlif - Εξόριστοι (2004)
- Ορχήστρα Πατρών - Μουσική διεύθυνση: Αλέξανδρος Μυράτ
- Giovanni Mauriello της Nuova Compagnia di Canto Popolare: Στα χνάρια της Παρθενόπης
- Centro Nazionale Teatrale – Sergio Pisapia Fiore: Η ιστορία της Commedia dell’Arte
- Alain Corneau - Όλα τα πρωινά του κόσμου (1991)
- Transe Express: "Αφήστε τα βιολιά να πετάξουν”
- Flora Purim & Aírto Moreira
- Καμπαρέ ‘Toulouse-Lautrec’
- Ένα θέατρο όνειρο
- Ορχήστρα Λαχανικών Βιέννης
- Carlos Diegues - Bye Bye Brazil (1980)

γ) Μέρες Ποίησης και Μουσικής (27 Απριλίου - 11 Μαΐου 2006)

Η ενότητα αυτή συνδέει το δυναμικό κομμάτι των Πατρινών ποιητών και λογοτεχνών με καταξιωμένους ξένους και Έλληνες δημιουργούς του χώρου. Συνεκτικός κρίκος είναι η μουσική που έχει συνδεθεί με την ποίηση, καθώς στην Ελλάδα έχουμε την σημαντικότερη ίσως Σχολή μελοποιημένης ποίησης μετά τον Δεύτερο παγκόσμιο Πόλεμο. Κατά την περίοδο αυτή θα αναπτύχθηκαν συνεργασίες με κάποια από τα πιο γνωστά λογοτεχνικά περιοδικά της Ευρώπης. Συγκεκριμένα η ενότητα αυτή περιλάμβανε:

- Νότης Μαυρουδής: Κιθαροτοπίες – Κιθαροτροπίες – Κιθαρομορφίες
- Συναυλία της ορχήστρας Νυκτών Εγχόρδων Νέων της Ευρώπης
- Jean-Luis Trintignant : Ποήματα στη Λού του Guillaume Apollinaire
- Γυναικείο Φωνητικό Σύνολο Πάτρας: Αφιέρωμα στο Θείο Πάθος

- Θέατρο Πάτρας – Ομάδα Δράσης της Τέχνης: Παθών ψαλμοί
- Ορχήστρα Πατρών : Πασχαλινή Συναυλία
- Peter Kosminsky : “Ανεμοδαρμένα ύψη”
- Dame Kiri Te Kanawa : Gala
- Ομάδα ΡΕΦΕΝΕ: «Ιωάννης Μίλτων» του Ανδρέα Ρηγόπουλου
- Μεγάλη Αναταραχή / 5 Ουτοπίες μέσα στο '70 ,λίγο πριν και λίγο μετά
- Αφιέρωμα στον Γιάννη Ρίτσο - ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ ΠΑΤΡΑΣ: Η Σονάτα του Σεληνόφωτος του Γιάννη Ρίτσου
- Αφιέρωμα στον Γιάννη Ρίτσο - Μίκης Θεοδωράκης
- Αφιέρωμα στον Γιάννη Ρίτσο - Σωτήρης Χατζάκης: Περσεφόνη του Γιάννη Ρίτσου
- Akira Kurosawa: “Ο θρόνος του αίματος”
- Η Ποίηση είναι Γυναίκα
- Schoenberg – Berio – Ensemble Octopus – Γουρζή
- Η Υποδοχή της Σύγχρονης Ελληνικής Ποίησης στις Χώρες της Ευρώπης
- Ποιητές της Πάτρας στις Γλώσσες της Ευρώπης
- Η Πάτρα τιμά τον Nicola Crocetti
- «Μονόγραμμα» - Σκηνική καντάτα του Γιώργου Κουρουπού σε ποίηση Οδυσσέα Ελύτη
- ΟΜΑΔΑ ΣΠΙΖΑ: The Storytelling Project
- Jean-Jacques Annaud : “Εραστής”
- Η Ελλάδα και η Ελληνικότητα στην Ευρωπαϊκή Ποίηση
- Ιωάννης Ξενάκης: Ψάπφα, Περσέφασσα - Δημήτρης Δεσύλλας

δ) Νέα Σκηνή Αρχαίου Δράματος (19 Μαΐου - 4 Ιουνίου 2006)

Σκοπός αυτής της ενότητας ήταν να εξετάσει την διαχρονικότητα του Αρχαίου δράματος και τις σύγχρονες προσεγγίσεις του σε διεθνές επίπεδο. Καλλιτέχνες, της νεότερης κυρίως γενιάς, από την Ελλάδα και το εξωτερικό, παραβρέθηκαν για να αναδείξουν την αντοχή του αρχαίου δράματος μέσα στον χρόνο, μέσα από παραστάσεις στις οποίες θα κυριαρχεί το πειραματικό στοιχείο. Συγκεκριμένα η ενότητα αυτή περιέλαβε:

- ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας - “Οιδίπους Αντιοιδίπους” του Γιώργου Βέλτσου
- Αισχύλου «ΧΟΗΦΟΡΟΙ»
- ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας - "Ηρακλής" του Heiner Muller
- "Ο θρήνος της Αριάδνης"
- ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ - “Αγαμέμνων” του Αισχύλου
- ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΥΠΡΟΥ - “Μήδεια” της Christa Volf
- OSKARAS KORSUNOVAS THEATRE - “Οιδίπους Τύραννος” του Σοφοκλή
- ΧΟΡΟΘΕΑΤΡΟ ΠΑΤΡΑΣ - “Λίγο πριν, λίγο μετά”
- “Αριστοφάνης a piacere”
- ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ - “Βάκχες” του Ευριπίδη
- New Trends in European and Asian – Pacific Architecture
- ΜΗΧΑΝΗ ΤΕΧΝΗΣ - “Προμηθέας Δεσμώτης” του Αισχύλου
- VOLKSBUHNE AM ROSA- LUXEMBURG-PLATZ - “Φιλοκτήτης” του Heiner Müller
- COMPAGNIE JOËLLE BOUVIER - “Fureurs”
- ΘΕΑΤΡΟ ΣΗΜΕΙΟ & ΤΜΗΜΑ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΠΑΤΡΑΣ - “Μήδεια” του Ευριπίδη

ε) Ταξιδεύοντας με...Μουσικές, Θέατρο, Χορό, Κινηματογράφο (Τέλη Ιουνίου - μέσα Σεπτεμβρίου 2006)

Η ενότητα αυτή περιέλαβε μεγάλα μουσικά γεγονότα, θεατρικές παραστάσεις, Χορός και Κινηματογραφικές προβολές, με την συμμετοχή διεθνούς φήμης Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών και σχημάτων. Στόχος είναι η ευρεία προσέλκυση κοινού αλλά και η επί σκηνής ζωντανή επικοινωνία μεταξύ δημιουργών και καλλιτεχνικών ρευμάτων. Μέρος του προγράμματος θα ταξιδέψει στην ευρύτερη περιοχή της Αχαΐας και των διπλανών νομών. Συγκεκριμένα στο Ταξιδεύοντας με. . . περιλήφθησαν:

- Roberto Benigni: “La Divina Commedia” di Dante
- Η Καμεράτα – Ορχήστρα των Φύλων της Μουσικής
- LENI-BASSO – “Ghostly Round”
- Exhibition of latest Korean Ship Models, IT Products and Cars
- MIN TANAKA: Solo

- Dynamic Korea Dance Festival by Jung Jeman Byuksa Dance Academy
- Συναυλία της Ορχήστρας Πατρών με τον Maxim Shostakovich
- UNOS UNITED – “Macht und Sinn” (Δύναμη και Αίσθηση)
- China National Acrobatic Circus: “Η ψυχή της Κίνας”
- Οι Raining Pleasure με τους Amadeus Ensemble της Σόφιας
- Συναυλία των Καραβιών
- CHALLENGE QUARTET – THE DUET
- Η μπάντα του Γιώτη Κιουρτσόγλου και οι Human Touch
- Open Jazz Quartet
- Γερμανικό σχήμα Jazz “Cymnology” – σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Γκαίτε
- Συναυλία του Ηλία Ανδριόπουλου σε ποίηση Σεφέρη και Ελύτη
- Μεγάλη Συναυλία του Eros Ramazzoti
- “Τραγούδια στην οθόνη του καλοκαιριού”
- Στάθης Χρυσικόπουλος: “Μητέρα Φύση – Νεκρή Φύση”
- Ο Ian Anderson παίζει Jethro Tull με την Ορχήστρα Πατρών
- “Γουσταύος Κλάους”
- Βουβούλα Σκούρα: “Φωτόγραμμα”
- Έκθεση Οπτικής Ποίησης
- Goco - Ομάδα κρουστών από την Ιαπωνία
- Μίκης Θεοδωράκης: Μεγάλη συναυλία - Τα Τραγούδια του Έρωτα και της Αγάπης
- Mauro Di Domenico: “Ένα ταξίδι στην άκρη του κόσμου”
- Ο Jose Carreras με την Ορχήστρα Νυκτών Εγχόρδων Δήμου Πατρών
- Λαϊκή Ορχήστρα της Πάτρας - “Λιμάνι, Θάλασσα, Μετανάστευση”
- Χρήστος Παναγιωτόπουλος - “Ταξιδεύοντας με τον Άνεμο”
- ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας - “Ορνιθες” του Αριστοφάνη
- Βραδιές Σύγχρονου Χορού
- Manuel Barrueco – Cuarteto Latinoamericano
- Συναυλία της Ορχήστρας Πατρών με τον Patrick Gallois
- Συμφωνική Ορχήστρα του Pittsburgh

- Anne-Sophie Mutter, ρεσιτάλ βιολιού
- Aziza Mustafa Zadeh: “Opera jazz”
- “Ό,τι απομένει είναι μέλλον”
- «Η παλιά γενιά της Λεμεσού»
- Οι Νέοι Καλλιτέχνες της Λεμεσού
- Η Οινική Παράδοση της Κύπρου
- Συνεργασία με το 8ο Διεθνές Πανόραμα Ανεξάρτητων Δημιουργών Κινηματογράφου
- Γιώργος Ανδρέου – Ορχήστρα Νυκτών Εγχόρδων Δήμου Πατρών
- Κυριάκου Κατζουράκη “Ο Δρόμος Προς τη Δύση”
- Θέατρο Πάτρας - “Η Γυναίκα της Πάτρας” του Γιώργου Χρονά

στ) Μέρες Θρησκείας και Τέχνης (Νοέμβριος 2006)

Με κεντρικό άξονα την ζωή και το κήρυγμα του Αγίου Ανδρέα, Πολιούχου της Πάτρας, η ενότητα «Θρησκεία και Τέχνη» θα αναδειξεί την οικουμενική διάσταση του κηρύγματός του που εκτείνεται από το Εδιμβούργο και την Ρώμη ως την Αγία Πετρούπολη. Παράλληλα με τον κεντρικό άξονα θα ξεδιπλώνονται και άλλες εμπνευσμένες από την Θρησκεία. Συγκεκριμένα ο θεματικός κύκλος θα παρουσιάσει:

- Compagnie Mossoux-Bonté: “Hélium”
- Luis Buñuel: “Ναζαρέν” και “Τριστάνα”
- Συναυλία με έργα Ιωάννη Κουκουζέλη και Ρωμανού του Μελωδού - Ελληνική Βυζαντινή Χορωδία
- Συναυλία με έργα των Α. Άντλουβιτς, Σ. Γκρεκ και Μ. Κορνέλλο - Χορωδία Καθολικού Ιερού Ναού Αγίου Ανδρέα
- Carl Theodor Dreyer: “Ο Λόγος”
- The Hilliard Ensemble
- Carl Theodor Dreyer: “Μέρες Οργής”
- Γιώργος Μπογδανόπουλος: «Ασκήσεις Ελληνικής αυτογνωσίας / 25 χρόνια μελέτη και αντιγραφή των εικόνων του Μουσείου Μπενάκη»
- Συναυλία με έργα Πατρινών συνθετών Βυζαντινής Μουσικής από τον 16ο αιώνα έως σήμερα

- Carppella Glinka της Αγίας Πετρούπολης
- Tomas Gutierrez Alea: “Ο Μυστικός Δείπνος”
- Συναυλία με έργα Γεωργίου Ν. Τριάντη
- Μονόλογοι από “Το Μυστήριο της καλοσύνης της Ιωάννας της Λορένης” του Charles Peguy
- Valerio Zurlini: “Ο θάνατος ενός ήρωα”
- Wolfgang Amadeus Mozart: “Requiem”

ζ) Μέρες παιδικής τέχνης (1 έως 31 Δεκεμβρίου)

Η ενασχόληση με τον πολιτισμό και τα παιδιά αποτελεί επένδυση για το μέλλον. Αυτή είναι η πρώτη απόπειρα δημιουργίας Παιδικού Φεστιβάλ τέτοιας κλίμακας, στον Ελληνικό χώρο. Ο Θεματικός Κύκλος έχει ταυτόχρονα εκπαιδευτική και καλλιτεχνική διάσταση. Ο οργανισμός «ΠΑΤΡΑ 2006» ευελπιστεί το Φεστιβάλ αυτό να αναδειχθεί σε ένα από τα πιο σημαντικά Φεστιβάλ του είδους του σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Συγκεκριμένα οι μέρες παιδική τέχνης θα παρουσιάσουν:

- Ομάδα χορού Griffon: “Η Μηλιά”
- ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ Πάτρας: Μιούζικαλ Μότσαρτ
- Γιάνναρος: “Η Αρπαγή απ’ το χαρέμι” - “Το Φάντασμα της Πατρινέλλας”
- Διεθνής Έκθεση Μαριονέτας
- Παιδί και Κινηματογράφος
- Αντώνης Παπαντωνόπουλος: “Ταξίδι Γραφής και Γραφικών Τεχνών”
- Η ΠΑΤΡΑ του 2006 τιμά τον Μιχάλη Κακογιάννη ως “Καλλιτέχνη της Ευρώπης 2006”
- Jordi Bertran: “Poemes Visuals”
- Νταγιάκος: “Το Καταραμένο Φίδι” - “Το Στοιχειωμένο Δέντρο”
- Νέλλη Τραγουστή: “Τα παιδιά της Πάτρας”
- Αιμιλία Μπουρίτη: “Πάτρα η Κρυστάλλινη πόλη – Απόλλωνας και Διόνυσος”
- Familie Flöz: “Teatro Delusio” (Γερμανία)
- Παλαιοθόδωρος: “Η Μάγισσα του Κάστρου” - “Ο Γυιός της Αστραπής”
- Teatro Dei Piedi – Laura Kiebel: “Gone with the Feet”
- Αθως: “Οι περιπέτειες του Καραγκιόζη” - “Ο Καραγκιόζης τραγουδιστής”

- Josette Baiz / GROUPE GRENADE: “On n’est plus des anges”
- Πλέσσας: “Ο Καραγκιόζης Ειρηνιστής” - “Ο Καραγκιόζης Νύφη”
- Εθνικό Θέατρο Μαριονέτας της Πράγας: “Don Giovanni” και “Μαγικός Αυλός”
- Σπυρόπουλος: “Ο Καραγκιόζης και το μαγικό μπουκάλι” - “Ο Καραγκιόζης Σωματοφύλακας”
- Χατζής: “Ο Καραγκιόζης Δασοφύλακας στο δάσος του Σέιχζού” - “Της Άρτας το γεφύρι”
- Chipolatas
- Μπλίνης: “Ο Καραγκιόζης στο τρελοκομείο” - Γεωργίου: “Ο Καραγκιόζης Παληκαράς”
- Ορχήστρα των χρωμάτων - Παιδική συναυλία
- Obraztsov Puppet Theatre: “Amazing Concert”
- Καπετανίδης: “Το Μαγικό Μπουκάλι” - “Το φάντασμα του σεράγιου”
- Μακρής: “Το Γιουσούρι”, “Ο Καραγκιόζης σχολικός τροχονόμος”
- Διονύσης Τσακνής: “Παιδικά Πορτραίτα”
- Mikropodium Family Puppet Theatre: “STOP” και “CON ANIMA”
- Conan the Bubbleman: “Ephemera”
- Ballet Schindowski: “Όταν τα όργανα χορεύουν”
- Κιβωτός των Μύθων: “Η Μάγισσα Φουφήχτρα”
- Ciroka Puppet Theatre: “Το βιβλίο της ζούγκλας”
- «Το Μεγαλύτερο Λουλούδι του Κόσμου»
- “Τα ταξίδια του Γκιούλιβερ -Ένα ταξίδι στη Λιλλιπούτη”
- Συμφωνική μουσική για παιδιά και νέους με την Κρατική Ορχήστρα Κύπρου και την Ορχήστρα Πατρών

η) Μέρες λήξης (28, 29, 30 Δεκεμβρίου 2006)

Ο αποχαιρετισμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας θα περιλαμβάνει εκδηλώσεις που θα διαρκέσουν τρεις μέρες. Αποτελεί την τελευταία ενότητα και στόχος της η γεφύρωση του πολιτιστικό έτους με το επόμενο ώστε η Πάτρα να συνεχίσει να έχει έντονη δραστηριότητα στα πολιτιστικό δρώμενα. Συγκεκριμένα οι μέρες λήξης θα παρουσιάσουν:

- Luchino Visconti: “Θάνατος στη Βενετία”
- Alejandro Amenábar: “Η Θάλασσα μέσα μου”
- Sasha Waltz & guests: “GEZEITEN”
- Elem Klimov: “Αποχαιρετισμός”
- Τελετή Λήξης

4.5.1.2 Κύκλος εκδόσεων

Άλλη μια δραστηριότητα για τη Πάτρα του 2006 είναι η έκδοση βιβλίων και έχει διάρκεια όλο το πολιτιστικό έτος. Ο κύκλος εκδόσεων είναι ο ένατος και τελευταίος θεματικός κύκλος και αποσκοπεί στη συγγραφή και προβολή: των τοπικών παραδόσεων, των τοπικών καλλιτεχνικών παραγωγών, της ιστορικής εξέλιξης της Πάτρας, των ηθών και των εθίμων, τις σχέσεις της τέχνης με την πόλη κ.α. Πολλές από τις εκδόσεις θα μεταφραστούν και σε άλλες γλώσσες (αγγλικά, γαλλικά) ενώ τα μέσα που χρησιμοποιούνται είναι τυποποιημένο, ηλεκτρονικό και οπτικοακουστικό υλικό. Τα βιβλία που εκδόθηκαν ή θα εκδοθούν είναι:

- Αχαιών γεύσεις της Σοφίας Χριστοπούλου
- Μάσκες του καρναβαλιού της Πάτρας
- Βυζαντινά και μεταβυζαντινά μοναστήρια τη Αχαΐας της Μυρτώ Γεωργοπούλου
- Η ιστορία της Πάτρας για παιδιά του Ανδρέα Αγγελόπουλου
- Τα 120 μεγάλα ρεπορτάζ της Πάτρας της εφημερίδας «Πελοπόννησος»
- Πάτρα της Κοτινός Α.Ε.
- Η ανάπτυξη της επαρχιακής μητρόπολης του Παναγιώτη Ηλιόπουλου
- Η νεότερη ποίηση στη Πάτρα από τη δεκαετία του '50 μέχρι τις αρχές του 21ου αιώνα
- Η τέχνη του πατρινού караγκιόζη του Γιώργου Γιάνναρη
- Πάτρα–Άμστερνταμ: δύο λιμάνια της Αλεξάνδρας Ζώης
- Κουαρτέτα έγχορδων πατρινών σύνθετων
- Λεξικό πατρινών σύνθετων
- Μουσική δωματίου πατρινών γυναικών συνθετριών – έργα για πιάνο

4.5.1.3 Το πρόγραμμα «Τι τρέχει με την Ευρώπη;»

Το «Τι τρέχει με την Ευρώπη;» είναι ένας συνεδριακός κύκλος που πραγματοποιείται στα πλαίσια του θεσμού «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης- Πάτρα 2006». Στόχος του συνεδριακού κύκλου είναι να προβληματίσει και να λειτουργήσει ως μέσο έκφρασης αντικρουόμενων απόψεων. Καθένα από τα επιμέρους συνέδρια επιδιώκει να εντοπίσει συγκλίσεις και συνθέσεις ικανές να προωθήσουν την ιδέα της ευρωπαϊκής ενοποίησης πάνω στη βάση του ανοικτού διαλόγου. Ο πολιτισμός λειτουργεί ως αφετηρία του προβληματισμού ενώ τα τρία Συνέδρια θα συνεισφέρουν ουσιαστικά στην επιτυχία του στόχου του συνεδριακού κύκλου με τις θεματικές ενότητες που έχουν επιλεγεί. Τα συνέδρια που πραγματοποιήθηκαν και πραγματοποιούνται είναι τα εξής:

- ΜΜΕ και Πολιτισμός: 25- 29 Μαρτίου 2006
- Επιστήμη και Πολιτισμός: 5- 10 Ιουνίου 2006
- Πολιτική και Πολιτισμός: φθινόπωρο 2006

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αγκάλιαζε αυτή την πρωτοβουλία αναγνωρίζοντας την προστιθέμενη αξία που παρέχει για προβληματισμό σε θέματα ευρωπαϊκής ενοποίησης. Μακροπρόθεσμος στόχος είναι να λειτουργήσει το πρόγραμμα «What about Europe?» σαν Παρατηρητήριο για την ευρωπαϊκή ενοποίηση που κάθε δυο χρόνια θα συγκαλείται στην Πάτρα με θεματολόγια που θα διαμορφώνεται μέσα από e-προσυνεδριακό διάλογο.

Ο χώρος φιλοξενίας του προγράμματος "Τι τρέχει με την Ευρώπη;" είναι το Συνεδριακό Κέντρο του Πανεπιστημίου Πατρών, όπου θα δεχτεί συνολικά 400 προσωπικότητες από την Ελλάδα και το εξωτερικό, μεταξύ των οποίων πολιτικούς, νομπελίστες, καλλιτέχνες, δημοσιογράφους, επιστήμονες, εκδότες, επιχειρηματίες, κλπ.

Συγκεκριμένα, το Συνέδριο «ΜΜΕ και Πολιτισμός» επιδιώκει να αναδείξει τα σημεία στα οποία τέμνονται ο πολιτισμός και τα μέσα ενημέρωσης, σε μια εποχή που το φαινόμενο της επικοινωνίας έχει πάρει εκρηκτικές διαστάσεις δεδομένων των ραγδαίων μεταβολών στα επικοινωνιακά μέσα και του βαθμού επίδρασής τους στον πολιτισμό. Οι βασικοί άξονες του συνεδρίου ήταν ο ρόλος των μέσων στη διαμόρφωση, αποδοχή και εξέλιξη των πολιτιστικών προτιμήσεων και ρευμάτων και εν γένει οι τρόποι μέσω των οποίων ο έντυπος και ο ηλεκτρονικός τύπος διαμορφώνουν συνειδήσεις πολιτισμού στο

χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στα πλαίσια της ευρωπαϊκής ενοποίησης ιδιαίτερη σημασία αποκτά ο καθοριστικός τρόπος με τον οποίο τα μέσα ενημέρωσης μπορούν να αποτυπώσουν τα διαφορετικά πολιτιστικά στίγματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναδεικνύοντας τους κοινούς τόπους αλλά και τη διαφορετικότητα της κάθε πολιτιστικής ταυτότητας.

Η δημοσιογραφική ιδιότητα των συνέδρων αποτελεί μια σημαντική διάσταση καθώς οι άνθρωποι αυτοί μπορούν να είναι «πολλαπλασιαστές» της εμπειρίας που αποκόμισαν από το συνέδριο. Το συνέδριο αποτελείται από έξι (6) θεματικές ενότητες:

- το μητροπολιτικό μοντέλο διαμόρφωσης πολιτιστικών προτιμήσεων
- η επιθετική πολιτική των Μ.Μ.Ε. για έναν άλλο πολιτισμό και ο ρόλος του έντυπου τύπου
- Μ.Μ.Ε. και Πολιτισμός υπό το φως του Διαδικτύου
- Πώς βλέπουν τα Μ.Μ.Ε. τους δημιουργούς και πώς οι δημιουργοί τα Μ.Μ.Ε;
- Πώς αποτυπώνονται 25 διαφορετικά χνάρια στη νέα Ευρώπη;
- Πολιτισμός- Μ.Μ.Ε. και δεοντολογία

Το Συνέδριο «Επιστήμη και Πολιτισμός» ασχολήθηκε με το κενό ανάμεσα στις επιτεύξεις της σύγχρονης επιστήμης και τεχνολογίας και του πολιτισμού μέσα από την εξέταση κρίσιμων θεμάτων του σύγχρονου κόσμου. Οι προσκεκλημένοι, προσωπικότητες του κόσμου του Πολιτισμού και της Επιστήμης και της Τεχνολογίας, προβληματίστηκαν πάνω στις θετικές ή αρνητικές επιδράσεις της επιστημονικής εξέλιξης πάνω στους πολιτιστικούς θεσμούς και πρότειναν ιδέες και απόψεις που θα στηρίξουν τη ζωή και τον πολιτισμό στην Ευρώπη αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο.

Ανάμεσα στα φλέγοντα θέματα που θα συζητήθηκαν ήταν τα εξής:

- Το ενεργειακό και περιβαλλοντικό πρόβλημα
- Προοπτική των θεμελιωδών επιστημών στην Ευρώπη και τον κόσμο
- Επιστήμη και Θρησκεία
- Επιστήμη και τεχνολογία της Πληροφορικής και Πολιτισμός
- Η πόλη του μέλλοντος και ο πολιτισμός

Στόχος του τελευταίου συνεδρίου με θέμα «Πολιτική και Πολιτισμός» » είναι η ανίχνευση ενός μοντέλου πολιτιστικής διαχείρισης που ευνοεί την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη και στηρίζεται σε βιώσιμες πολιτικές τεσσάρων επιπέδων:

- Επίπεδο αυτοδιοίκησης
- Επίπεδο περιφερειακής συγκρότησης
- Επίπεδο κυβερνητικής στρατηγικής
- Ευρωπαϊκής πολιτικής

Τελικός στόχος του συνεδρίου είναι να υπογραφεί από τους συμμετέχοντες Υπουργούς Πολιτισμού ένας «οδικός χάρτης» για την ευρωπαϊκή σύγκλιση μέσω του πολιτισμού.

4.5.1.4 Το πρόγραμμα «Όλη η Ευρώπη μια πόλη»

Η μεγάλη πρόκληση για την Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν και είναι να προωθεί την πολυμορφία των πολιτισμών της, έναν από τους πιο μεγάλους πλούτους της, αλλά και τα κοινά στοιχεία αυτών των πολιτισμών για την ενίσχυση της κοινής πολιτιστικής κληρονομιάς και την εδραίωση του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Το «ευρωπαϊκό πολιτιστικό μοντέλο» βασίζεται στο σεβασμό της πολιτιστικής έκφρασης κάθε λαού και τις ανταλλαγές, τις συνεργασίες που τροφοδοτούν και εμπλουτίζουν κάθε πολιτισμό. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης, έχει ως στόχο την ανάδειξη του πολιτισμού της κάθε χώρας ώστε να είναι προσβάσιμος στο ευρωπαϊκό κοινό αλλά και τη δημιουργία αίσθησης κοινού ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Πάνω σε αυτές τις παραδοχές στηρίζεται το πρόγραμμα «Όλη η Ευρώπη μια πόλη» το οποίο έχει ως στόχο να επιτευχθεί η ουσιαστική αλληλογνωριμία των ευρωπαίων πολιτών μέσω της προσέγγισης της πολιτισμικής διαφορετικότητας καθεμίας από τις χώρες- μέλη αλλά και τις χώρες της διεύρυνσης και του ευρύτερου ευρωπαϊκού χώρου. Το μήνυμά είναι απλό: να γνωριστούμε όλοι με όλους. Να μάθουμε πώς ζουν, πώς σκέφτονται, πώς δρουν οι κάτοικοι αυτής της γωνιάς του πλανήτη, που λέγεται Ευρώπη. Έτσι, με κοινή γλώσσα τον πολιτισμό, να χτίσουμε μια μεγάλη Ευρωπαϊκή, ελκυστική πατρίδα, που θα περιλαμβάνει δεκάδες σεβαστούς πολιτισμούς.

Το πρόγραμμα «Όλη η Ευρώπη μια πόλη» προβλέπεται να λάβει χώρα την περίοδο 10 - 30 Σεπτεμβρίου 2006. Τέσσερις μεγάλες πλατείες και κτιριακά συγκροτήματα της Πάτρας, στην καρδιά και των τεσσάρων Δημοτικών Διαμερισμάτων, θα διαμορφωθούν ανάλογα και θα φιλοξενήσουν μια ομάδα χωρών (6 - 8 χώρες) προκειμένου να φέρουν σε επαφή τους πολίτες και τους επισκέπτες της πόλης μας με τις άλλες γειτονιές της Ευρώπης. Ειδικές διαδρομές θα ενώνουν τις πλατείες της Πάτρας δίνοντας την αίσθηση μιας διαδρομής στην πόλη και τον ευρωπαϊκό πολιτισμό, διευκολύνοντας και τις περιηγήσεις των τουριστών και επισκεπτών στην πόλη μας. Παράλληλα, προσφέρεται μια μοναδική ευκαιρία τουριστικής και πολιτιστικής προβολής των χωρών που θα φιλοξενηθούν.

Το πρόγραμμα θα λάβει τη μορφή ανοιχτών συναντήσεων του λαϊκού πολιτισμού, του πολιτισμού της καθημερινότητας. Η Παραδοσιακή Μουσική, τα Θεάματα Δρόμου, η Ζωγραφική, η Γλυπτική με φυσικά υλικά, η Μαγειρική, η Επιχειρηματικότητα, η Λαογραφία, τα Παραδοσιακά Επαγγέλματα, κ.λπ. θα είναι κάποια από τα θέματα που θα περιλαμβάνει το πρόγραμμα. Ταυτόχρονα με την παρουσίαση των εκδηλώσεων που θα έρθουν από τις ευρωπαϊκές χώρες, θα διοργανώνονται γιορτές παρουσίασης δημιουργών από την Πάτρα και την Περιφέρεια της Δυτικής Ελλάδας στα αντίστοιχα θεματικά πεδία. Για το λόγο αυτό, είναι πολύ σημαντικό να κατανοηθεί ότι επιδιώκουμε την εκπροσώπηση των χωρών από ερασιτέχνες δημιουργούς και συλλόγους που δραστηριοποιούνται στα παραπάνω θεματικά πεδία στη βάση δημοτικών, περιφερειακών, εθνικών αλλά σε κάθε περίπτωση εθελοντικών πρωτοβουλιών. Είναι σαφές ότι καταξιωμένοι καλλιτέχνες και επαγγελματίες που δρουν στα παραπάνω πεδία αφορούν στο Κεντρικό Καλλιτεχνικό Πρόγραμμα και όχι στο «Όλη η Ευρώπη μια πόλη».

Το πρόγραμμα «Όλη η Ευρώπη μια πόλη» είναι το αποτέλεσμα μιας διαδικασίας ουσιαστικού διαλόγου με την κοινωνία. Ειδικότερα, για τη χάραξη και υλοποίηση του προγράμματος εμπλέκονται άμεσα τα τέσσερα Δημοτικά Διαμερίσματα της Πάτρας ενώ ιδιαίτερα σημαντική θεωρείται η συμβολή των ξένων πρεσβειών στην Ελλάδα, οι οποίες έχουν επιδείξει ευαισθησία για το πρόγραμμα. Είναι σημαντικό να τονισθεί ότι το πρόγραμμα στηρίζεται ουσιαστικά στην ενεργή συμμετοχή των πολιτών της Πάτρας, της Ελλάδας αλλά και του εξωτερικού. Ερασιτεχνικά σχήματα και απλοί πολίτες δίνουν πνοή σε αυτό το πρόγραμμα που γίνεται από τους πολίτες για τους πολίτες. Πάνω σε αυτή την

αξία αρθρώνεται και το πρόγραμμα του εθελοντισμού που καλεί τους πολίτες να συμμετέχουν και να γίνουν κι αυτοί κομμάτι της εμπειρίας της φιλοξενίας της Ευρώπη στις γειτονίες μας.

Πλεονέκτημα αυτού του καινοτόμου προγράμματος είναι ότι προσφέρεται για τηλεοπτική κάλυψη, σε μια περίοδο μάλιστα που το τηλεοπτικό πρόγραμμα δεν είναι ιδιαίτερα πυκνό.

4.5.2 Εγκαταστάσεις– Υποδομές

Για τη διεξαγωγή του πολιτιστικού έτους στη Πάτρα χρειάστηκαν χώροι οι οποίοι να ικανοποιούν τις ανάγκες του πολιτιστικού προγράμματος, τη στέγαση του οργανισμού «ΠΑΤΡΑ 2006» αλλά και των άλλων δράσεων που έχει αναλάβει ο οργανισμός (χώροι συνεδριάσεων του διοικητικού συμβουλίου, χώροι συναντήσεων με τα Μ.Μ.Ε, με καλεσμένους του οργανισμού «ΠΑΤΡΑ 2006» από την Ελλάδα και το εξωτερικό, χώροι συζητήσεων και εκπαιδεύσεως των εθελοντών κ.α.).

Η Πάτρα δεν είχε τις κατάλληλες υποδομές για να στηρίξει το πολιτιστικό έτος έτσι ο οργανισμός «ΠΑΤΡΑ 2006» σε συνεργασία με το Δήμο Πατρών ξεκίνησε ένα αναπτυξιακό πρόγραμμα το οποίο περιλάμβανε κατασκευές εγκαταστάσεων που η Πάτρα θα τις έχει ανάγκη και μετά το 2006, αναπλάσεις σε παλαιά κτήρια της πόλης και ανανέωση της ίδιας της πόλης με σκοπό να γίνει πιο ανθρώπινη και πιο φιλόξενη.

Για την επιλογή ανάπλασης χώρων βασικά κριτήρια ήταν η αξιοποίηση της αρχιτεκτονικής του κάθε κτηρίου, η ιστορική του σημασία και το αν ο χώρος προσφέρεται για την διεξαγωγή συγκεκριμένων δράσεων.

Ο Δήμος Πατρών συμμετέχει στο αναπτυξιακό έργο (όσο αναφορά τις υποδομές) που σχεδίασε και διαχειρίζεται ο οργανισμός «ΠΑΤΡΑ 2006» με χρηματοδότηση του Υπουργείου Πολιτισμού. Τα έργα που κατασκευάζονται από το Δήμο Πατρών γίνονται με αφορμή το θεσμό της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης με ορίζοντα χρόνου έως και το 2009. Βέβαια υπάρχουν έργα τα οποία θα χρησιμοποιηθούν για εκδηλώσεις του πολιτιστικού έτους όπως οι αποθήκες του Α.Σ.Ο. μετά το φθινόπωρο αλλά το μεγαλύτερο μέρος αυτής της επένδυσης σκοπεύει να υποστηρίξει την μακροχρόνια

* πληροφορίες για τις υποδομές και τα έργα από συνέντευξη με τον πρώην διευθυντή επικοινωνίας του Οργανισμού κ.Παναγιωτόπουλο και από τον αντιδήμαρχο Πατρών κ.Λάζαρη

πολιτιστική ανάπτυξη της Πάτρας και της περιφέρειας. Τα έργα που πραγματοποιούνται με αφορμή το θεσμό από το Δήμο Πατρών είναι τα εξής:

- Διάνοιξη οδού Αγ. Γεωργίου - Ερμού και ανάπλαση περιοχής μεταξύ των οδών Αγ. Γεωργίου - Παντοκράτορας – Καρπενησίου - Παπαδιαμαντοπούλου
- Ανάπλαση υποπεριοχής Εβραιομνήματα - Κρητικά
- Ανάπλαση υποπεριοχής Τριτάκη
- Δημιουργία κέντρου δημιουργικής απασχόλησης (ΚΔΑΠ) στην Άνω πόλη στο χώρο του Δημοτικού Βρεφοκομείου
- Ηλεκτροφωτισμός λεωφόρου Γούναρη
- Διαμόρφωση πλατειάς περιοχής Γηροκομείου Πατρών νοτιοδυτικά των οδών Ι.Δαμασκηνού και Γηροκομείου
- Κατασκευή πλατειάς επί της οδού Κοζάνης στα Άνω Συχαινά του Δήμου Πατρών
- Διαμόρφωση πλατειάς ΚΧ–Γ37 περιοχή Αγ.Σωτήρος και των περιμετρικών αυτής δρόμων και πεζοδρομιών
- Ανακατασκευή υποτμήματος πεζοδρομιών της οδού Αγ. Ανδρέου (από οδό Κάρολου έως οδό Κοραή)
- Αποκατάσταση Παλαιών Δημοτικών Λύτρων Πατρών
- Ανακατασκευή τμήματος πεζοδρομιών της οδού Οθ. Αμαλίας (από Νόρμαν έως Τριών Ναύαρχων)
- Ολοκλήρωση έργου διαμόρφωσης πλατειάς Γεωργίου Α' και οδού Γεροκωστοπούλου
- Διαμόρφωση πλατειάς Ο.Τ. 2049 στη συνοικία Ροδοπούλου
- Ανακατασκευή πεζοδρομιών της οδού Κολοκοτρώνη από Οθ. Αμαλίας έως οδό Κανακάρη
- Ανακατασκευή πεζοδρομιών επί της οδού Κορίνθου από Παπαφλέσσα έως την 28^η Οκτωβρίου (πρώην Καρόλου)
- Ανακαίνιση και ανακατασκευή αγοράς Αργύρη
- Εκσυγχρονισμός σκηνής θεάτρου «Απόλλων» Πατρών
- Δημιουργία πολιτιστικού χώρου στις αποθήκες «ΚΟΛΛΑ»
- Ανάπλαση και αξιοποίηση περιοχής camping στην Αγυιά
- Κατασκευή ανοιχτού θεάτρου Πάτρας

- Μετατροπή εγκαταστάσεων Α.Σ.Ο. σε εκθεσιακό χώρο
- Μετατροπή παλαιού Δημοτικού Νοσοκομείου σε εκθεσιακό – μουσειακό χώρο

Τα περισσότερα από τα παραπάνω έργα βρίσκονται σε εξέλιξη ενώ γίνονται μελέτες για την υλοποίηση και άλλων έργων. Σημαντική δράση ακόμη είναι και το πρόγραμμα ανάπλασης παλαιών ιδιωτικών κτιρίων λόγω της αρχιτεκτονικής τους αξίας. Ακόμα στο Δήμο Πατρών έχει δημιουργηθεί ειδικό τμήμα για τη διαχείριση των έργων με αφορμή το θεσμό της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης με υπεύθυνο τον αντιδήμαρχο Πατρών κ. Λάζαρη.

Ο οργανισμός «ΠΑΤΡΑ 2006» κατά τη σύσταση του δεν είχε αρμοδιότητα την υλοποίηση υποδομών. Ο λόγος εμπλοκής του ήταν το γεγονός ότι οι διαδικασίες που έπρεπε να ακολουθήσει εκ των πραγμάτων ο Δήμος Πατρών ήταν χρονοβόρες. Έτσι, εγκρίθηκε μια πίστωση πέντε εκατομμυρίων ευρώ (5.000.000€) που αφορούσε αναμορφώσεις κάποιων ιστορικών χωρών και την προμήθεια του προκατασκευασμένου θεάτρου. Ο οργανισμός «ΠΑΤΡΑ 2006» κατάφερε να ολοκληρώσει τα έργα που του είχαν ανατεθεί στα μέσα του Μαρτίου 2006 τα οποία είναι: το παλαιό Αρσάκειο, το Πτωχοκομείο, οι Μύλοι Αγ. Γεωργίου, το κτήριο Μαραγκόπουλου, μια αίθουσα/εκθεσιακός χώρος στο πρώην εργοστάσιο Λαδόπουλου (όπου δίπλα στεγάζονται και τα γραφεία του οργανισμού «ΠΑΤΡΑ 2006») και το λυόμενο θέατρο. Πιο κάτω αναφέρεται η αρχιτεκτονική, ιστορική αλλά και κοινωνική πρόσφορα των χώρων αυτών.

α) Το παλαιό Αρσάκειο

Το παλαιό Αρσάκειο, κτίστηκε το 1933 για να στεγάσει το περίφημο Παρθεναγωγείο που εκτός από Νηπιαγωγείο, Δημοτικό και Γυμνάσιο λειτουργούσε και σαν Διδασκαλείο. Ιδιαίτερα επιβλητικό κτίριο της αρχιτεκτονικής του Μεσοπολέμου το Παλαιό Αρσάκειο, σχεδιάστηκε από τον σπουδαίο αρχιτέκτονα της εποχής Αναστάσιο Μεταξά, με όλες τις προδιαγραφές λειτουργίας ενός Εκπαιδευτηρίου απόλυτα άρτιου. Φημισμένο για την παιδεία που προσέφερε στο γυναικείο πληθυσμό της πόλης το τότε Παρθεναγωγείο Αρσάκειο, αποτέλεσε πόλο έλξης - ιδιαίτερα το Γυμνάσιο και το Διδασκαλείο - και για τις νέες από την ευρύτερη περιοχή, με αποτέλεσμα η Πάτρα να

λειτουργήσει σαν μητρόπολη μόρφωσης για τις γυναίκες που η πλειονότητα τους τότε δεν φοιτούσε καν στο Γυμνάσιο.

Σημαντικές είναι οι επεμβάσεις που πραγματοποιήθηκαν στο Παλαιό Αρσάκειο, στο οποίο η αίθουσα θεάτρου και τα γυμναστήρια έχουν μετατραπεί σε χώρους για πολλαπλές πολιτιστικές χρήσεις και οι αίθουσες διδασκαλίας μικρότερης χωρητικότητας έχουν μετατραπεί σε αίθουσες κατάλληλες για προβολές και εκθέσεις.

β) Το Πτωχοκομείο

Η επιλογή του παλαιού Πτωχοκομείου έγινε για δύο λόγους: α) γιατί αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα νεοκλασικής αρχιτεκτονικής και β) γιατί δείχνει το πολιτισμικό υπόβαθρο της πόλης όσον αφορά την μέριμνα για την περίθαλψη των απόρων τον 19ο αιώνα. Συγκεκριμένα το Παλαιό Πτωχοκομείο κτίστηκε το 1870 την εποχή ανάπτυξης της Πάτρας μαζί με άλλα σημαντικά κτίρια αυτής της πόλης, όπως το Δημοτικό Θέατρο «Απόλλων» (δημιούργημα του Τσίλερ, αντίγραφο της Σκάλας του Μιλάνου), το Βρεφοκομείο, σχολεία, ναοί, το εργοστάσιο αεριοφωτός κ.α. Το συγκεκριμένο κτίσμα δηλωτικό της σημαντικής οικονομικοκοινωνικής δομής της Πάτρας εκείνη την περίοδο, κτίστηκε με έξοδα της υπάρχουσας τότε κοινότητας των αστών που χρηματοδότησε πολλά από τα κοινωφελή ιδρύματα της πόλης π.χ Μαραγκοπούλειο Ορφανοτροφείο Αρρένων, Τριάντειο Ορφανοτροφείο Θηλέων, το Θέατρο «Απόλλων» κ.α. Το σημαντικό για το επίπεδο πολιτισμού της Πάτρας του 19ου αιώνα είναι πως παρότι κατασκευάστηκε για την συγκεκριμένη χρήση η αρχιτεκτονική του δεν υπολείπεται σε τίποτα από τα μεγάλα ιδιόκτητα νεοκλασικά αρχοντικά της Πάτρας.

Στο πλαίσιο των επεμβάσεων του Οργανισμού «Πάτρα 2006», ο εσωτερικός χώρος του παλαιού «Πτωχοκομείου» έχει μετατραπεί σε αίθουσα πολλαπλών πολιτιστικών χρήσεων και καμαρινιών για τους καλλιτέχνες. Επίσης στο εξωτερικό κέλυφος του κτιρίου αποδόθηκε με χρωματικές επεμβάσεις η αρχική του όψη.

γ) Οι Μύλοι του Αγ. Γεωργίου

Το συγκεκριμένο κτίριο με αρχιτεκτονική ταυτότητα του Μεσοπολέμου αποτελεί την τελευταία προσθήκη της αλευροβιομηχανίας «Μύλοι Αγίου Γεωργίου» και αγοράστηκε το 1956 από την Εταιρεία της οικογένειας Μεσηνέζη. Μετά την αγορά του, στο ύψος του 1ου ορόφου ενοποιήθηκε με εναέρια γέφυρα με το παλαιό κτίριο που

αγοράστηκε το 1936 από την οικογένεια Τριάντη και μετετράπησαν σε αλευρόμυλους. Η ιστορία της αλευροβιομηχανίας Μύλοι Αγίου Γεωργίου ξεκινά από το 1926 και αποδεικνύει την ποικιλία σε βιομηχανικές μονάδες που είχε η Πάτρα από το τέλος του 19ου αιώνα έως και το τέλος του 20ου που τεκμηριωμένα μαρτυρούν την οικονομικοκοινωνική και πολιτιστική της πορεία.

Στο πλαίσιο των επεμβάσεων του «Πάτρα 2006» ο τελευταίος όροφος των παλαιών Μύλων έχει μετατραπεί σε αξιόλογο εκθεσιακό χώρο με όλες τις απαραίτητες υποδομές.

δ) Το κτήριο Μαραγκόπουλου

Χαρακτηρίζεται ως έργο τέχνης επειδή αποτελεί εξέχον δείγμα της βιομηχανικής αρχιτεκτονικής του Μεσοπολέμου κτισμένο σε ρυθμό εκλεκτικισμού με στοιχεία art deco, το Μαραγκοπούλειο που υψώνεται στην συμβολή των οδών Αγίου Ανδρέου και Βότση θα αποτελέσει μετά την αναπαλαίωση του και πάλι κόσμημα για την Πάτρα. Το όνομα του κτιρίου παραπέμπει κατευθείαν στην εποχή της βιομηχανικής Πάτρας όταν ανθούσε η μεγάλη βιομηχανία του Μαραγκόπουλου και κτίστηκε για να εξυπηρετεί τις ανάγκες του εργοστασίου, αφού η κατασκευή του πληρούσε τις προδιαγραφές λειτουργίας ενός εξαιρετικού Ευρωπαϊκών προτύπων εμπορικού καταστήματος που πουλούσε είδη της συγκεκριμένης βιομηχανίας.

ε) Εκθεσιακός χώρος «ΛΑΔΟΠΟΥΛΟΣ»

Από τις πρώτες επιλογές του «Πάτρα 2006» ήταν η αξιοποίηση της Παλαιάς Χαρτοβιομηχανίας Λαδόπουλου. Έτσι η μεγάλη έκθεση Da Vinci φιλοξενήθηκε σε ένα από τα ανακατασκευασμένα κτίρια της μεγαλύτερης χαρτοβιομηχανίας των Βαλκανίων που μετατράπηκε σε εκθεσιακό κέντρο. Επίσης στα κτίρια των παλαιών γραφείων της στεγάζονται τώρα τα γραφεία του οργανισμού «Πάτρα – Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης 2006». Αξίζει να επισημανθεί πως η χαρτοβιομηχανία Λαδόπουλου που ιδρύθηκε το 1928, με την επωνυμία Ε.Γ.Π. ήταν προσωποπαγής, για να εξελιχθεί το 1959 σε Α.Ε. και να καταστεί όχι μόνο μία από τις μεγαλύτερες χαρτοβιομηχανίες των Βαλκανίων, αλλά να αποτελέσει σπάνιο δείγμα παραγωγικής μονάδας με μηχανές που κάλυπταν την εξέλιξη της τεχνολογίας από το 1920 έως σήμερα. Την 10ετία του 1980, με την αποβιομηχάνιση της πόλης, έκλεισε το συγκεκριμένο εργοστάσιο, γράφοντας τον

επίλογο της βιομηχανικής Πάτρας κι αφήνοντας τα κτιριακά κελύφη της, που αποδεικνύουν με βάση την αρχιτεκτονική τους δομή, την εξέλιξη της χαρτοβιομηχανίας, αφού για κάθε νέα μηχανή παραγωγής κτιζόταν ένα κτίριο (1928-1930-1955-1959κ.λπ.).

Πέραν των γραφείων διοίκησης του Οργανισμού που στεγάζονται στα ανακατασκευασμένα παλαιά γραφεία του βιομηχανίας, ένα τμήμα των παλαιών βιομηχανικών κελυφών έχει μετατραπεί διατηρώντας το ύψος του κελύφους σε έναν υπερσύγχρονο εκθεσιακό χώρο που φιλοξενεί την εναρκτήρια έκθεση του «Πάτρα 2006» την έκθεση Da Vinci εφευρέτης– επιστήμονας.

Εκτός από τις αναπλάσεις των ιστορικών κτηρίων και την κατασκευή του λυόμενου θεάτρου (ένα από τα πέντε μεγαλύτερα θέατρα της χώρας) ο οργανισμός «Πάτρα 2006» χρησιμοποίησε και άλλους χώρους για τις εκδηλώσεις και τα εικαστικά του προγράμματος όπως:

- Το συνεδριακό και πολιτιστικό κέντρο Πανεπιστήμιου Πατρών το οποίο λειτουργεί από το 1999 και περιλαμβάνει δύο μεγάλα αμφιθέατρα 1000 και 250 θέσεων και 10 παράλληλες αίθουσες χωρητικότητας από 50 έως 120 θέσεων.
- Το θέατρο «Επίκεντρο» το οποίο είναι ιδιοκτησία της εκκλησίας της Ελλάδας και έχει μισθωθεί στο Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Πάτρας. Είναι ένας πολυπολιτισμικός χώρος με θεατρική σκηνή χωρητικότητας με 140 θέσεις.
- Η αγγλικανική εκκλησία που χτίστηκε το 1878 σε οικόπεδο που παρεχώρησε η Ελληνική Κυβέρνηση στην πλούσια Αγγλική παροικία της Πάτρας με χρήματα της οποία οικοδομήθηκε αποτελεί ένα εξαιρετικό δείγμα αγγλικανικής εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής. Χτισμένο σε νεογοτθικό ρυθμό με απλή και λιτή μορφολογία, χρησιμοποιήθηκε από την αποχώρηση των Άγγλων πάροικων και εντεύθεν και σαν εκθεσιακός χώρος.
- Οι σταφιδαποθήκες «ΜΠΑΡΡΥ» είναι συνδεδεμένες με την μνήμη της πόλης όταν βρισκόταν σε οικονομικοπολιτιστική ακμή από το εμπόριο της σταφίδας. Η ιστορία της συσκευασίας και η εξαγωγής της με ευρωπαϊκές προδιαγραφές αρχίζει τον Μάη του 1936 όταν η οικογένεια Μπάρρυ νοικιάζει το χώρο και τον μετατρέπει σε ένα πραγματικό «εργοτάξιο», προσφέροντας δουλειά σε πολλούς Πατριούς. Το 1986 είναι η χρονιά του τέλους για τις μεγάλες εξαγωγές σταφίδας με αποτέλεσμα το κτίριο ν' αλλάξει χρήση και να μετατραπεί με αρχιτεκτονικές

επεμβάσεις σε πολυχώρο πολιτισμού. Με την ευκαιρία του «Πάτρα 2006» ο χώρος έχει αποκτήσει άλλη διάσταση.

- Ο πολυχώρος «ΠΟΛΙΤΕΙΑ» που είναι ένα ακόμα χαρακτηριστικό δείγμα της βιομηχανικής αρχιτεκτονικής της Πάτρας κτισμένο στο ίδιο ύφος με τα Σφαγεία (ΠΟΛΙΤΕΙΑ). Σήμερα έχει επισκευαστεί και χρησιμοποιείται ως χώρος Καραγκιόζη από τον γνωστό Πατρινό καραγκιοζοπαίχτη Κώστα Μάκρη.
- Το πολιτιστικό κέντρο μορφωτικού ιδρύματος «Εθνικής Τράπεζας» που βρίσκεται στο υπέροχο νεοκλασικό που στεγάζει στο ισόγειο του, κατάσταση της Εθνικής Τράπεζας, ενώ λειτουργούν στον 1ο και 2ο όροφο ειδικά διαμορφωμένες καλαίσθητες αίθουσες για την φιλοξενία πολιτιστικών εκδηλώσεων.
- Το συνεδριακό κέντρο «ΟΛΠΑ» που έχει μια αίθουσα χωρητικότητα 300 θέσεων και φιλοξενεί με επιτυχία πολλά συνέδρια και εκδηλώσεις.
- «Achaia Clauss» (βλ. σελ. 43)
- Θέατρο «Απόλλων» (βλ. σελ. 22)
- Ρωμαϊκό Ωδείο (βλ. σελ. 21)
- Κάστρο Πάτρας (βλ. σελ. 29)

Παράλληλα, εκδηλώσεις γίνονται και σε αρκετούς ανοικτούς χώρους της πόλης, όπως πλατείες, σκάλες κλπ. Ορισμένες από τις εκδηλώσεις διεξάγονται και σε άλλες πόλεις της Αχαΐας, της Ηλείας και της Αιτωλοακαρνανίας, σε χώρους που, είτε φιλοξενούν τα τελευταία χρόνια πολιτιστικές εκδηλώσεις, είτε θα αναδειχθούν ως νέοι τόποι πολιτισμού.

4.5.3. Επικοινωνία και Προώθηση του Θεσμού από τον Οργανισμό «ΠΑΤΡΑ 2006 Α.Ε.»

Η δράση αυτή αποτελεί το συνδυαστικό κρίκο μεταξύ πολιτιστικού προγράμματος και κοινού. Τα μέσα προβολής που χρησιμοποιούνται πρέπει να είναι ικανά να κινητοποιήσουν και να εκλύσουν το κοινό ώστε να επισκεφτεί τις εκδηλώσεις του πολιτιστικού έτους.

* συνέντευξις με τον κ.Παναγιωτόπουλο (πρώην διευθυντή επικοινωνίας του Οργανισμού) και τον κ. Βασιλάκη (δημοσιογράφος της εφημερίδας «Πελοπόννησος»)

Ο οργανισμός «ΠΑΤΡΑ 2006» και ειδικότερα η διεύθυνση Επικοινωνίας, Marketing και Χορηγιών έχει χαράξει την στρατηγική της που βασίζεται σε μια επικοινωνιακή καμπανιά. Η στρατηγική αυτή έχει σαν σκοπό αφενός την προώθηση του πολιτιστικού προγράμματος και αφετέρου την προώθηση της Πάτρας αλλά και του ίδιου του θεσμού. Όσο αναφορά το κοινό, εστιάζει περισσότερο στο τοπικό και περιφερειακό δίνοντας έμφαση στους νέους. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι η επικοινωνιακή καμπανιά δεν περιλαμβάνει και ακροατήριο μεγαλύτερης ηλικίας από άλλες περιοχές της Ελλάδας ή του εξωτερικού (διότι ένας από τους στόχους για την Πάτρα είναι η δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων ώστε να αυξηθούν οι επισκέπτες της και να μην θεωρείται πια ένα «πέρασμα»). Συγκεκριμένα το ηλικιακό κοινό σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο παρουσιάζει:

- Πρωτεύων ενδιαφέρον σε άτομα 18 ως 45 ετών με έμφαση στις ηλικίες 25 ως 35 ετών.
- Δευτερεύων ενδιαφέρον σε άτομα 45 ως 65 ετών με έμφαση στις ηλικίες 45 ως 55 ετών

Στη προσπάθεια του ο οργανισμός «ΠΑΤΡΑ 2006» συνεργάστηκε και με άλλους φορείς οι οποίοι είτε ασχολούνταν με παρεμφερή αντικείμενο (συνήθως ιδιωτικοί φορείς) είτε για να βοηθήσουν τον οργανισμό σε μια επιτυχή διεξαγωγή του θεσμού (συνήθως δημόσιοι φορείς). Μερικοί από τους πιο σημαντικούς φορείς είναι:

- Ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (Ε.Ο.Τ.) όπου σε διεθνείς εκθέσεις τουρισμού συμμετείχε με τον οργανισμό «ΠΑΤΡΑ 2006».
- Η εταιρία Τουριστικής Ανάπτυξης Αχαΐας (Ε.Τ.Α.Α.) η οποία έχει στόχο να ενεργοποιήσει τη πολιτεία, να ευαισθητοποιήσει και να συντονίσει την ιδιωτική πρωτοβουλία, να συνεργαστεί με τη Περιφέρεια, ώστε μεθοδικά και οργανωμένα να αναπτυχθεί ο τουρισμός και κατά συνέπεια η οικονομία της περιοχής. Συνεργάστηκε με το ΑΘΗΝΑ 2004 τώρα συνεργάζεται με τον οργανισμό «ΠΑΤΡΑ 2006» αλλά και με φορείς υλοποίησης πολιτιστικών εκδηλώσεων στο νομό με στόχο την προβολή τους (ΔΕΠΑΠ, ΦΕΣΤΙΒΑΛ κ.α.)
- Ο Δήμος Πατρών και η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος όπου υπάρχει στενή συνεργασία με το οργανισμό σε όλα τα θέματα που σχετίζονται με το θεσμό.

- Οι ελληνικές πρεσβείες στο εξωτερικό που βοηθούν στη διεθνή προώθηση της Πάτρας ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα το 2006.
- Η εταιρία Aldemar όπου εισήγαγε την προώθηση του «ΠΑΤΡΑ 2006», στο επικοινωνιακό της πρόγραμμα, προβαίνοντας στην συστηματική ενημέρωση του δικτύου επαφών της στην Ελλάδα και το εξωτερικό μέσω έντυπων και ηλεκτρονικών μέσων, καθώς και στην πρόσκληση των Διευθυντών του Οργανισμού να ενημερώνουν τους επισκεπτόμενους την Aldemar ξένους δημοσιογράφους, για τη φιλοσοφία, τα προγράμματα και τις εκδηλώσεις της Πάτρας 2006.
- Τα τουριστικά πρακτορεία τα οποία συγκαταλέγουν στα τουριστικά τους πακέτα και το πολιτιστικό πρόγραμμα έτσι ώστε να ελκύσουν περισσότερους και απαιτητικότερους επισκέπτες.
- Η Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση (Ε.Ρ.Τ.) ως χορηγός επικοινωνίας όπου η σύμβαση χορηγίας, προβλέπει τη μετάδοση μηνυμάτων προβολής του θεσμού, τη ζωντανή αναμετάδοση των εκδηλώσεων του «Πάτρα 2006» μέσω των σταθμών (τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών) εθνικής και διεθνούς εμβέλειας καθώς και της επίσημης ιστοσελίδας της ΕΡΤ. Επίσης, προβλέπεται η συμμετοχή μουσικών συνόλων της ΕΡΤ σε τρεις εκδηλώσεις του Καλλιτεχνικού Προγράμματος, ενώ ο Οργανισμός από την μεριά του δεσμεύεται να προβάλλει την ΕΡΤ ως χορηγό επικοινωνίας. Ακόμα η εταιρία Μέσων Μαζικής Μεταφοράς της Πάτρας (ΚΤΕΛ) ως χορηγός του οργανισμού «ΠΑΤΡΑ 2006» στόλισε τα λεωφορεία με το εμπορικό σήμα του «Πάτρα 2006» για την προώθηση του θεσμού.

Τα μέσα επικοινωνίας και προώθησης που χρησιμοποίησε ο οργανισμός «Πάτρα 2006» πριν την έναρξη του πολιτιστικού έτους αλλά και χρησιμοποιεί κατά τη διάρκεια του δε διαφέρουν πολύ από αυτά που χρησιμοποίησαν και προηγούμενες Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης. Βέβαια ο οργανισμός έχει δώσει έμφαση στο Διαδίκτυο αφού τη σημερινή εποχή θεωρείται ο πιο εύχρηστος και αποτελεσματικός τρόπος επικοινωνίας και παρέχει ποικιλία όλων υπηρεσιών. Είναι σημαντικό ακόμη να τονιστεί πως η αποτελεσματικότερη και οικονομικότερη προβολή στηρίζεται στη διαφήμιση που προκύπτει από την εμπειρία των ίδιων των επισκεπτών (κοινώς αποδέκτη "από στόμα σε

στόμα"). Τα μέσα επικοινωνίας και προώθησης του οργανισμού «Πάτρα 2006» είναι τα εξής:

α) Έντυπο υλικό

Είναι ένα από τα μέσα που χρησιμοποιείται πολύ, όχι μόνο από την Πάτρα αλλά και από προηγούμενες Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης. Τα πλεονεκτήματα είναι ότι κοστίζει λιγότερο και ενημερώνει μεγαλύτερο αριθμό ανθρώπων χωρίς η προώθηση του να θεωρείται δύσκολη. Η τυπωμένη ύλη του οργανισμού «Πάτρα 2006» περιλαμβάνει έντυπα με το επίσημο πρόγραμμα του οργανισμού (γενικά), αφίσες για τις εκδηλώσεις αλλά και για την πόλη, φυλλάδια για κάθε θεματική ενότητα, ενημερωτικά δελτία και ένα αναλυτικό πακέτο με όλο το πολιτιστικό πρόγραμμα του οργανισμού και την φιλοσοφία του που διανέμεται όμως σε CD. Τα σημεία προώθησης της τυπωμένης ύλης είναι:

- τα περίπτερα του οργανισμού «Πάτρα 2006» που χρησιμοποιούνται για να πληροφορούν το κοινό για το θεσμό
- σε σημεία αφίξεως και αναχωρήσεως όπως ΚΤΕΛ, σταθμούς τρένων, αεροδρόμια, με εκτεταμένη δραστηριότητα στην ακτοπλοϊκή γραμμή προς Ιταλία
- τα τουριστικά πρακτορεία και γενικότερα στους φορείς που συνεργάζονται με τον οργανισμό «Πάτρα 2006»
- τα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.)

β) Διαδίκτυο

Το μέσο που εθνικά και διεθνώς ανταποκρίνεται στοχευόμενα στις ανάγκες του οργανισμού «Πάτρα 2006», είναι το διαδίκτυο. Ως μέσο επικοινωνίας είναι αναλυτικό, εύχρηστο και συνδέει αποτελεσματικά τη δύναμη του κειμένου με την εικόνα. Ταυτόχρονα επιτρέπει τις εμπορικές συναλλαγές (κρατήσεις εισιτηρίων, αγορά αναμνηστικών αντικειμένων), την έκφραση γνώμης μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, τα ηλεκτρονικά δελτία τύπου, την on-line μετάδοση συνεδρίων και εκδηλώσεων και την προβολή των χορηγών του οργανισμού «Πάτρα 2006».

Ο οργανισμός «Πάτρα 2006» αναπτύσσει σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο ένα πρότυπο διαδικτυακό κόμβο ικανό, να στηρίζει και τους μελλοντικούς θεσμούς, την

τουριστική ανάπτυξη, τις επενδύσεις. Ο κόμβος αυτός κατοχυρώνει το τεχνολογικό προβάδισμα της περιοχής και της προσδίδει μόνιμο χαρακτηριστικό υπέροχης. Η Πάτρα είναι η πρώτη Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης που προάγει σαν κύριο μέσο επικοινωνίας το διαδίκτυο προσδίδοντας χαρακτηριστικά ενεργητικότητας και αναπτυξιακής στρατηγικής εφαρμογής στον κυβερνοχώρο.

γ) Εμπορικό σήμα και εμπορεύματα

Ένα ισχυρό εμπορικό σήμα μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερη συνειδητοποίηση του πολιτιστικού έτους, ή των βασικών θεμάτων και συνθημάτων του προγράμματος. Οι περισσότερες Πολιτιστικές Πρωτεύουσες που χρησιμοποίησαν εμπορικά σήματα ως προωθητικό μέσο, προσπάθησαν να απεικονίσουν την διοργανώτρια πόλη ,το πρόγραμμα ή και τα δυο μαζί. Εντούτοις, μερικές πόλεις συνέχισαν να χρησιμοποιούν το εμπορικό σήμα στο διαφημιστικό τους υλικό και μετά το τέλος του πολιτιστικού τους έτους.

Το εμπορικό σήμα της «Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης 2006» ήταν ιδέα, σχέδιο και πρόσφορα του Αντώνη Παπαντωνόπουλου στο Δήμο Πατρών. Το σχέδιο του εμπορικού σήματος απεικονίζει ένα караβάκι το οποίο είναι έτοιμο να σαλπάρει. Έτσι, καταφέρνει να τονίσει ότι η Πάτρα είναι μια θαλάσσια περιοχή με λιμάνι και ότι ξεκινάει μια νέα πορεία μέσω του αναπτυξιακού πολιτιστικού προγράμματος της. Το εμπορικό σήμα εμφανίζεται: στα φυλλάδια του προγράμματος, στις αφίσες, στα λεωφορεία των ΚΤΕΛ, σε πολλά καταστήματα της Πάτρας και της υπόλοιπης Ελλάδας, στα αναμνηστικά αντικείμενα και σε όλες τις εκδηλώσεις του πολιτιστικού έτους. Ακόμα έχει κατασκευαστεί "το καράβι της Πολιτιστικής" το οποίο εκτίθεται στην πλατεία των Τριών Συμμάχων.

Η παραγωγή μιας σειράς εμπορευμάτων από τον οργανισμό «Πάτρα 2006», αποτελεί άλλη μια πηγή χρηματοδότησης του πολιτιστικού προγράμματος αλλά συμβάλλει και στη προώθηση του γεγονότος. Ο οργανισμός «Πάτρα 2006» σύναψε σύμβαση άδειας παραγωγής και εμπορικής εκμετάλλευσης αναμνηστικών προϊόντων με τα εμπορικά σήματα του θεσμού για το 2006 στην εταιρία «PROMAID A.E.». Η εταιρία αυτή δραστηριοποιείται στο κλάδο του επιχειρηματικού χώρου εκμεταλλεζόμενη την δυνατότητα να παράγει χιλιάδες είδη με πλήθος σχεδίων χρωμάτων και υλικών σε ιδιαίτερα ανταγωνιστικές τιμές. Για το πολιτιστικό έτος λοιπόν παρήγαγε: κονκάρδες, ατζέντες, μπρελόκ, pins, mouse pad κ.α. καθώς και εποχιακά είδη για το καρναβάλι

όπως: Θήκες Καρποστάλ, Pins με σχέδια "Πατρινό Καρναβάλι" και αλλά με μεμονωμένες εκδηλώσεις του καρναβαλιού, "Μάσκα πήλινη" κ.α. Μια πρωτοτυπία της εταιρίας ήταν η κυκλοφορία μιας αναμνηστική σειρά γραμματοσήμων, εμπνευσμένη από τις έξι ενότητες του καλλιτεχνικού προγράμματος. Η συγκεκριμένη σειρά αποτελείται από επτά γραμματόσημα (έξι που αφορούν στο Καλλιτεχνικό Πρόγραμμα και το 7ο στο σήμα του «Πάτρα 2006») και που κυκλοφόρησε πανευρωπαϊκά σε 6.800.000 τεμάχια.

δ) Συμμετοχή σε συνέδρια και εκδηλώσεις στο εξωτερικό και την Ελλάδα

Ο οργανισμός «Πάτρα 2006» συμμετείχε πριν από την έναρξη του πολιτιστικού έτους αλλά και κατά τη διάρκεια του έτους σε συνέδρια και εκδηλώσεις που αφορούσαν το θεσμό ή ήταν συναφή με αυτόν. Έτσι είχε τη δυνατότητα να παρουσιάσει την Πάτρα, το πολιτιστικό πρόγραμμα, τις υπόλοιπες δράσεις που γίνονται για την Πάτρα το 2006 και να δημιουργήσει σχέσεις οι οποίες θα βοηθήσουν στην προβολή. Σε αυτή τη προσπάθεια ενισχύθηκε από τους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς από το Υπουργείο Τουρισμού, το Δίκτυο Πολιτιστικών Πρωτευουσών της Ευρώπης και από τις πρώην διοργανώτριες πόλεις του θεσμού. Η αντιπροσωπεία του οργανισμού «Πάτρα 2006» αποτελείτο συνήθως από το συντονιστή της εκτελεστικής επιτροπής κ. Χρήστο Ροϊλό και από τον πρώην διευθυντή επικοινωνίας, μάρκετινγκ και χορηγιών κ. Γιώργο Παναγιωτόπουλο μαζί βέβαια με τους αντιπροσώπους του εκάστοτε φορέα που συνεργάζονταν. Μερικές από τις σημαντικότερες συμμετοχές ήταν :

- Ημέρα αφιερωμένη στην Πάτρα, Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης για το έτος 2006, στις 21/08/2004 στο Ζάππειο Μέγαρο όπου διοργανώθηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού με καλεσμένους τον Δήμαρχο Πατρών και την Ορχήστρα Νυκτών Εγχόρδων του δήμου Πατρών. Βέβαια σε αυτή την εκδήλωση δεν παραβρέθηκε ο οργανισμός «Πάτρα 2006» (αφού δεν είχε δημιουργηθεί), δεν παύει όμως να είναι μια από τις πρώτες δράσεις προβολής και προετοιμασίας για το πολιτιστικό έτος.
- Συμπόσιο με θέμα «20 ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΩΝ» που πραγματοποιήθηκε στο Ζάππειο μεταξύ 13 και 16 Οκτωβρίου 2005 και διοργανώθηκε από το Δίκτυο Πολιτιστικών Πρωτευουσών της Ευρώπης, το Ίδρυμα Μελίνα Μερκούρη και τον Δήμο Αθηναίων. Στο συμπόσιο αυτό ο

οργανισμός «Πάτρα 2006» και ο Δήμαρχος Πατρών κάλεσαν τις υπόλοιπες πόλεις (πρώην διοργανώτριες) που έλαβαν μέρος στη μεγάλη γιορτή του Πολιτισμού το 2006.

- Επίσκεψη αντιπροσωπείας του οργανισμού «Πάτρα 2006» στο Κορκ της Ιρλανδίας (Πολιτιστική Πρωτεύουσα του 2005) για συνεργασία και στήριξη ως αφορά το θεσμό. Στην επίσκεψη αυτή ο συντονιστής της εκτελεστικής επιτροπής κ. Χρ. Ροϊλός σε ομιλία του αναφέρθηκε στην Πάτρα και στην ενέργειες για το 2006.
- Στη διεθνή έκθεση τουρισμού στο Λονδίνο όπου ο Ε.Ο.Τ. παραχώρησε περίπτερο στον οργανισμό «Πάτρα 2006» για τη προώθηση του γεγονότος. Ακόμα δόθηκε συνέντευξη στο «Travel Channel» ένα από τα μεγαλύτερα δορυφορικά κανάλια από τον Υπουργό Τουρισμού κ. Αβραμόπουλο όπου αναφέρθηκε για την Πάτρα ως ένας από τους πιο ελκυστικούς ευρωπαϊκούς τουριστικούς προορισμούς.
- Τριήμερη επίσκεψη εργασίας που πραγματοποίησε η αντιπροσωπεία του Οργανισμού «Πάτρα 2006» στην Κωνσταντινούπολη. Η επίσκεψη έγινε κατόπιν προσκλήσεως της Επιτροπής διεκδίκησης «Κωνσταντινούπολη - Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης του 2010». Ακόμη το Ελληνικό προξενιό παρέθεσε δείπνο στο οποίο προσκαλέστηκαν εξέχοντα μέλη της Ελληνικής παροικίας, γνωστοί Τούρκοι δημοσιογράφοι και επιχειρηματίες.
- Τέλος τα μέλη του οργανισμού «Πάτρα 2006» παρευρέθησαν σε αρκετές εκδηλώσεις και συνέδρια, τοπικού και περιφερειακού χαρακτήρα, προωθώντας το πολιτιστικό πρόγραμμα και τα μακροπρόθεσμα οφέλη που θα παραχθούν. Έτσι συμμετείχε στο συνέδριο «ΓΕΦΥΡΕΣ» που ασχολείται με την ανάπτυξη της περιοχής και σε εκδήλωση στο Ναύπλιο όπου με ομιλία του ο συντονιστής της εκτελεστικής επιτροπής κ. Χρ. Ροϊλός επισήμανε τα τουριστικά οφέλη από τη διεξαγωγή του θεσμού τα οποία μπορούν να προεκταθούν σε όλο τον ελλαδικό χώρο.

ε) Τύπος και μέσα μαζικής ενημέρωσης

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης αποτελούν έναν από τους κλασικότερους τρόπους επικοινωνίας και προβολής. Η τηλεόραση, το ραδιόφωνο και οι εφημερίδες εκτός από την καθημερινή ενημέρωση που προσφέρουν στο κοινό, πολλές φορές το επηρεάζουν (θετικά ή αρνητικά), γι' αυτό χρειάζεται σωστή διαχείριση ώστε να προαχθούν και τα επιθυμητά αποτελέσματα. Για τις περισσότερες πρώην διοργανώτριες πόλεις του θεσμού ο σημαντικότερος λόγος αρνητικής κάλυψης ήταν οι διαμάχες ανάμεσα στα στελέχη της διοργανώτριας αρχής. Εδώ βέβαια πρέπει να επισημανθεί η άποψη ότι και μια αρνητική διαφήμιση δεν παύει να είναι διαφήμιση.

Ο οργανισμός «Πάτρα 2006» προσπάθησε να εκμεταλλευτεί όλες τις δυνατότητες που παρέχει το μέσο αυτό, για την προώθηση και προβολή του γεγονότος αλλά και της Πάτρας. Έμφαση δόθηκε στα τοπικά και περιφερειακά μέσα μαζικής ενημέρωσης αποφεύγοντας τα μέσα εθνικής εμβέλειας γιατί είναι εξαιρετικά δαπανηρά και δεν φτάνουν στην καρδιά του γεγονότος. Οι ενέργειες του οργανισμού «Πάτρα 2006» όσο αναφορά το μέσο αυτό είναι:

- δελτία τύπου που στέλνονται σε όλα τα μέσα ενημέρωσης (από τοπικά μέχρι και διεθνή)
- ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά spot (σε τοπικό αλλά και σε εθνικό επίπεδο από την E.P.T.)
- διαφημίσεις και δημοσιεύματα στις περισσότερες εφημερίδες της Ελλάδος
- συνεντεύξεις από πολλές εφημερίδες της Ελλάδος και από τοπικά κανάλια.
- φιλοξενίες δημοσιογράφων από μεγάλα διεθνή και ελληνικά μέσα ενημέρωσης με σημαντικότερες: τη διεξαγωγή του 44ου Συνεδρίου της Ένωσης Ευρωπαίων Δημοσιογράφων, το οποίο οργανώθηκε για πρώτη φορά στην Πάτρα και την επίσκεψη δημοσιογράφων της ιρλανδικής τηλεόρασης όπου πραγματοποίησαν εκπομπή αφιερωμένη στην Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης του 2006.

Ακόμα η ανταπόκριση των μέσων μαζικής ενημέρωσης είναι μέχρι τώρα ικανοποιητική. Οι τοπικές εφημερίδες καθιέρωσαν στήλες αφιερωμένες στο γεγονός ενώ τα τοπικά κανάλια παρουσίαζαν συχνά εκπομπές με θέματα της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης για το 2006 προσκαλώντας στελέχη του οργανισμού

«Πάτρα 2006». Σε διεθνή επίπεδο δημοσιεύθηκαν περίπου 150 άρθρα προτρέποντας τα περισσότερα τους αναγνώστες τους να επισκεφτούν την Πάτρα το 2006. Τα πιο ενδιαφέροντα ήταν:

- το άρθρο της Washington Post, την 1η Ιανουαρίου 2006, που περιέλαβε στην λίστα με τους δέκα προορισμούς που δεν πρέπει να χάσει κανείς, την Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Πάτρας
- το άρθρο της Chicago Tribune, την πρώτη ημέρα του 2006, που αφιέρωσε μια ολόκληρη σελίδα στην προβολή της Πάτρας, στη φιλοσοφία του πολιτιστικού προγράμματος και στις προγραμματισμένες εκδηλώσεις της για το 2006
- αναφορά στην ετήσια έκδοση «Ο κόσμος το 2006» του Economist εντάσσοντας την Πάτρα στα σημαντικότερα γεγονότα που είναι προγραμματισμένα σε διεθνές επίπεδο για το 2006.

στ) Ειδικά γεγονότα

Η οργάνωση ειδικών εκδηλώσεων είναι άλλο ένα σημαντικό προωθητικό εργαλείο για τις διοργανώτριες πόλεις. Οι περισσότερες πρώην Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης χρησιμοποίησαν αυτό το μέσο προβολής κατά της έναρξης του πολιτιστικού τους έτους (τελετή έναρξης), θέλοντας έτσι να τονίσουν και να πληροφορήσουν το κοινό (περισσότερο το τοπικό) για το πολιτιστικό πρόγραμμα και τη σημασία του θεσμού για το μέλλον της πόλης.

Ο οργανισμός «Πάτρα 2006» χρησιμοποίησε τέτοιου είδους γεγονότα τα οποία αποσκοπούσαν και στην προβολή του θεσμού. Τα σημαντικότερα ήταν:

- Η τελετή έναρξης του πολιτιστικού έτους στο εκθεσιακό χώρο Λαδόπουλου με προσκεκλημένους τον πρώην Υφυπουργό Πολιτισμού κ. Π. Τατούλη, τον πρώην Υπουργό Εθνικής Άμυνας, κ. Σ. Σπηλιωτόπουλο και το Δήμαρχο Πατρών κ. Α. Καράβολα (ομιλητές της εκδήλωσης). Σημαντική ήταν η προσέλευση κοινού και δημοσιογράφων. Ακόμα εγκαινιάστηκε η έκθεση Da Vinci "εφευρέτης και επιστήμονας" και πραγματοποιήθηκε συνέντευξη τύπου.
- Διοργάνωση επίσκεψης των πρέσβων των Ευρωπαϊκών χωρών στην πόλη της Πάτρας που είχε σαν σκοπό την προβολή της Πάτρας αλλά και της διοργανώτριας του 2006 μέσω των εκπροσώπων των Ευρωπαϊκών χωρών.

- Επίσκεψη του οργανισμού «Πάτρα 2006» στην επιτροπή Παιδείας και Πολιτισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η πρωτοβουλία της επίσκεψης αυτής ήταν του Έλληνα Ευρωβουλευτή και αντιπροέδρου της Επιτροπής Παιδείας και Πολιτισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κ. Μ. Μαυρομάτη. Στην εκδήλωση αυτή οι εκπρόσωποι του οργανισμού «Πάτρα 2006» παρουσίασαν αναλυτικά την πορεία της οργανωτικής και καλλιτεχνικής προετοιμασίας της Πάτρας μπροστά στους εκπρόσωπους της Commission και δεκάδων παρατηρητών του διεθνούς τύπου.
- Συνάντηση Ελλήνων και ξένων γελοιογράφων με σκοπό την δημιουργία πρωτότυπων σκίτσων για την έκθεση «Μάσκα και Πολιτική» που θα πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο της Ενότητας «Εικαστικά» του Καλλιτεχνικού Προγράμματος «Πάτρα 2006». Η δράση αυτή είχε και σαν στόχο την απόκτηση κατάλληλων πρεσβευτών σε Ελλάδα και σε Ευρώπη αφού πολλοί από αυτούς εργάζονται σε μεγάλες εφημερίδες όπως: Times, Independent, Le Monde κ.α.
- Συνάντηση αντιπροσωπίας της γαλλικής πόλης Λιλ στην Πάτρα με φορείς της πόλης όπου συζητήθηκαν προοπτικές συνεργασίας των δύο πόλεων και αντάλλαξαν απόψεις σε θέματα πολιτισμού, περιβάλλοντος, τουριστικής και οικονομικής ανάπτυξης, αμοιβαίου ενδιαφέροντος, ενόψει της διεξαγωγής του θεσμού στην Πάτρα. Μάλιστα, στο πλαίσιο της επίσκεψης πραγματοποιήθηκε και τελετή αδελφοποίησης των δύο νομαρχιών.

ζ) Εθελοντισμός

Ο εθελοντισμός αποτελεί μια δράση, η οποία μπορεί να βοηθήσει στην προσέλευση και στην ευαισθητοποίηση του κοινού. Τα προγράμματα εθελοντισμού έχουν σαν σκοπό και τη διάδοση πληροφοριών αφού οι εθελοντές είναι το πιο ενημερωμένο κοινό διότι συμμετέχουν. Άρα ο εθελοντισμός συνεισφέρει στην προετοιμασία και συνειδητοποίηση του γεγονότος από το υπόλοιπο κοινό.

Ο οργανισμός «Πάτρα 2006» έχει δημιουργήσει ένα εθελοντικό σώμα πάνω από χίλια άτομα ενισχύοντας έτσι και την ενεργοποίηση του κοινού απέναντι στο πολιτιστικό έτος. Οι εθελοντές έρχονται σε επαφή με το κοινό τόσο στις εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται όσο στα κέντρα πληροφορήσεις που υπάρχουν γύρω από την πόλη

(περίπτερα του οργανισμού «Πάτρα 2006»). Ακόμα αξίζει να σημειωθεί ότι στους ολυμπιακούς αγώνες του 2004 σημαντικός παράγοντας για την επιτυχία του γεγονότος και την προβολή της Ελλάδος ήταν ο εθελοντισμός.

4.5.4. Χορηγοί του πολιτιστικού έτους

Για τη διεξαγωγή και τη στήριξη ενός θεσμού όπως της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης δεν επαρκούν μόνο οι κρατικές χρηματοδοτήσεις, χρειάζονται και άλλοι πόροι που να προέρχονται από τον ιδιωτικό τομέα. Ο οργανισμός «Πάτρα 2006» και ειδικότερα η διεύθυνση Επικοινωνίας, Marketing και Χορηγιών δραστηριοποιείται στην εύρεση χορηγών που θα ενισχύσουν το πολιτιστικό έτος. Ακόμα έχει συσταθεί κοινοπραξία εταιριών με σκοπό την ενίσχυση της εγγυοδοσίας πάντα βέβαια σε συνεργασία με τον οργανισμό «Πάτρα 2006».

Οι συνολικές επιθυμητές εισροές από μη κρατικούς πόρους (χορηγίες, πώληση εισιτηρίων και πώληση αντικειμένων) ανέρχονται στα πέντε εκατομμύρια ευρώ (5.000.000 €). Η χορηγική ενίσχυση στοχεύει στην εμπλούτιση των εκδηλώσεων και στην εισαγωγή νέων εκδηλώσεων στο καλλιτεχνικό πρόγραμμα. Οι χορηγοί βέβαια του οργανισμού «Πάτρα 2006» συνεισφέρουν και με άλλους τρόπους πέρα του οικονομικού, προσφέροντας τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες τους. Δεν υπάρχουν γενικοί χορηγοί για όλο το πολιτιστικό έτος αλλά συγκεκριμένοι για συγκεκριμένες ενότητες ή συγκεκριμένα γεγονότα. Οι μέχρι στιγμής χορηγοί είναι: η εταιρία «LUX» (όπου χορήγησε και οικονομικά και με τα προϊόντα της), η «Τράπεζα Πειραιώς» (ως χορηγός της ενότητας του καρναβαλιού), η εταιρία «NOVA» (ως χορηγός της ενότητας του καρναβαλιού), η εταιρία «ΔΕΛΤΑ» (ως χορηγός της ενότητας του καρναβαλιού), η εταιρία «DUR» (ως χορηγός εθελοντισμού), τα Κ.Τ.Ε.Λ. (με το στολισμό των λεωφορείων και την χρησιμοποίησή τους για μεταφορά), η εταιρία «ΓΕΦΥΡΑ Α.Ε.» (ως χορηγός της έκθεσης Da Vinci εφευρέτης και επιστήμονας και χορηγός σε συναυλίες της θεματικής ενότητας Ταξιδεύοντας), τα ΕΛΤΑ.(ως χορηγός της έκθεσης Da Vinci εφευρέτης και επιστήμονας), η Ε.Ρ.Τ (ως χορηγός επικοινωνίας), η εταιρία «ΟΛΥΜΠΙΑΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ» (ως χορηγός της συναυλίας του Eros Ramazzotti), ο Ο.Τ.Ε (ως χορηγός της συναυλίας του Eros Ramazzotti), η εταιρία «COSMOTE» (ως χορηγός της συναυλίας

* συνέντευξεις με τον κ. Παναγιωτόπουλο και τον κ. Πολυδώροπουλο

του Eros Ramazzotti) και η εταιρία «ΑΥΡΑ» (ως χορηγός της συναυλίας του Eros Ramazzotti).

4.5.5. Εθελοντισμός και Πρόγραμμα Εθελοντισμού

Ο εθελοντισμός είναι η ευκαιρία που έχει ο καθένας να επιλέγει τον τρόπο με τον οποίο θα προσφέρει ανιδιοτελώς στα «κοινά». Η επιτυχία μεγάλων διοργανώσεων στηρίζεται στη θέληση, το πάθος και την αφοσίωση των ανθρώπων που επιλέγουν να τις υποστηρίξουν. Ένα ζωντανό παράδειγμα είναι η διοργάνωση των Ολυμπιακών αγώνων στην Αθηνά το 2004, όπου η επιτυχία βασίστηκε στη θερμή και εορταστική ατμόσφαιρα που δημιούργησαν οι εθελοντές του «Αθηνά 2004». Ο εθελοντισμός λοιπόν πρέπει να είναι αναπόσπαστο κομμάτι μιας διοργάνωσης, διότι η ικανότητα του ατόμου είναι εκείνη που διαμορφώνει το περιβάλλον μέσα στο οποίο ζει και δρα.

Ο οργανισμός «Πάτρα 2006» λοιπόν, ενσωμάτωσε πάνω από χίλια άτομα στο εθελοντικό του σώμα, προσφέροντας στους ανθρώπους αυτούς την ευκαιρία να εκφραστούν δημιουργικά αναλαμβάνοντας δράση στο πλαίσιο του σπουδαιότερου πολιτιστικού θεσμού της Ευρώπης. Ακόμα το συγκεκριμένο πρόγραμμα εθελοντισμού περιέχει μια ιδιαιτερότητα αφού συνδέει τον εθελοντισμό με τον πολιτισμό. Ο πολιτιστικός εθελοντισμός δεν προσφέρει μόνο την ευκαιρία στα άτομα να δημιουργήσουν και να αναδείξουν τις ιδέες τους αλλά προσφέρει και την ευκαιρία να αποκτήσουν νέες γνώσεις ανοίγοντας τους ορίζοντες τους. Ο οργανισμός «Πάτρα 2006» δεν αποσκοπεί μόνο στο να προσδώσει και να ενισχύσει την ευρωπαϊκή διάσταση του θεσμού αλλά και να τονίσει τον συμμετοχικό ρόλο που χρειάζεται μιας τέτοιας εμβέλειας διοργάνωση.

Το πρόγραμμα εθελοντισμού του οργανισμού «Πάτρα 2006» σχεδιάστηκε και υλοποιείται από το τμήμα εθελοντισμού, επικεφαλής του οποίου είναι ο κ. Άγγελος Πολυδωρόπουλος, μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής του οργανισμού. Για τους σκοπούς του προγράμματος έχει συσταθεί η επιτροπή διαχείρισης προγράμματος εθελοντισμού, η οποία αποτελείται από εννέα μέλη και δραστηριοποιείται παράλληλα με το τμήμα εθελοντισμού. Για την σωστή υλοποίηση όλων των φάσεων του προγράμματος, το τμήμα εθελοντισμού, συντονίζει τους υπευθύνους ομάδων, μεριμνά

* από συνέντευξη με τον διευθυντή εθελοντισμού κ. Πολυδωρόπουλο

για τη συνολική διαχείριση του σώματος των Εθελοντών και προνοεί για την συμπλήρωση τυχόν κενών θέσεων ή την αντιμετώπιση απρόβλεπτων αναγκών. Το Πρόγραμμα Εθελοντισμού περιλαμβάνει διαφόρους τομείς απασχόλησης, έτσι ώστε ο κάθε εθελοντής να έχει την δυνατότητα να επιλέξει τομέα δράσης, ανάλογα με τις προσωπικές του προτιμήσεις. Αναλυτικά, οι τομείς δράσεων εθελοντισμού είναι οι εξής:

1. Υπηρεσίες Θεατών
2. Ενημέρωση Θεατών και Επισκεπτών
3. Τεχνικές Υπηρεσίες
4. Ξεναγήσεις
5. Υποστήριξη Προγράμματος – Εκδηλώσεων
6. Εκδόσεις
7. Γραμματειακή Υποστήριξη
8. Ιατρικές Υπηρεσίες
9. Διακίνηση Ενημερωτικού Υλικού

Ακόμη οι εθελοντές δεν δεσμεύτηκαν για ολόκληρο το έτος του 2006, εάν δεν το επιθυμούσαν. Οι συμμετέχοντες επέλεξαν την εποχή κατά την οποία προτιμούσαν να παράσχουν τις υπηρεσίες τους αλλά και την χρονική διάρκεια που θα απασχοληθούν. Η περίοδος αυτή κυμαίνεται μεταξύ ενός μήνα και ολόκληρου του έτους. Πιο συγκεκριμένα οι εθελοντές απασχολούνται για:

- Ένα μήνα
- Δύο μήνες
- Τρεις μήνες
- Έξι μήνες
- Όλο το πολιτιστικό έτος

Η δομή του προγράμματος

Το Πρόγραμμα Εθελοντισμού «Πάτρα 2006» περιέλαβε τις εξής φάσεις: την προσέλκυση και ευαισθητοποίηση του κοινού, την επιλογή και τοποθέτηση των εθελοντών, την εκπαίδευση και την συμμετοχή και αναγνώριση.

α) Προσέλκυση και Ευαισθητοποίηση Κοινού

Αρχικός σκοπός του προγράμματος εθελοντισμού ήταν η προσέλκυση και ευαισθητοποίηση του κοινού. Κατά την διάρκεια αυτής της φάσης πραγματοποιήθηκαν παρουσιάσεις και ομιλίες με θέματα όπως "Φιλοσοφία του Ιδεώδους του Εθελοντισμού" και "Στρατηγική Υλοποίησης του Προγράμματος". Η πληροφόρηση του κοινού ήταν συστηματική σχετικά με τις προβλεπόμενες δράσεις, μέσα από δελτία τύπου, συνεντεύξεις των αρμοδίων του τμήματος εθελοντισμού αλλά και εκδηλώσεις. Για την αποτελεσματικότερη ενημέρωση του κοινού, ο οργανισμός «Πάτρα 2006» συνεργάστηκε με τοπικούς πολιτιστικούς συλλόγους και σωματεία, με το Πανεπιστήμιο και το Α.Τ.Ε.Ι. της πόλης, με οργανώσεις εθελοντισμού και τέλος, με κυβερνητικούς αλλά και μη κυβερνητικούς οργανισμούς.

β) Επιλογή και τοποθέτηση

Η επιλογή των εθελοντών έγινε κατόπιν συνεντεύξεων που διεξήχθησαν από έμπειρο και εξειδικευμένο προσωπικό. Η διαδικασία επιλογής είχε σκοπό την τοποθέτηση του κάθε εθελοντή σε θέση ανάλογη των ενδιαφερόντων και των δεξιοτήτων του. Κατά την διάρκεια της πρώτης γνωριμίας με τους ανθρώπους του οργανισμού «ΠΑΤΡΑ 2006», οι ενδιαφερόμενοι είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν για τους τομείς στους οποίους θα μπορούσαν να απασχοληθούν και να συζητήσουν με τους υπευθύνους του προγράμματος για τις θέσεις που τους φαντάζουν πιο ελκυστικές αλλά και για τις χρονικές περιόδους που προβλέπεται να είναι διαθέσιμοι.

γ) Εκπαίδευση

Σκοπός της Εκπαίδευσης ήταν η σωστή προετοιμασία των εθελοντών έτσι ώστε να αποκτήσουν τις γνώσεις και να αναπτύξουν δεξιότητες που θα τους είναι απαραίτητες για την πετυχημένη εκτέλεση των αρμοδιοτήτων που θα είχαν επιλέξει να αναλάβουν. Η φάση εκπαίδευσης περιέλαβε:

1. Ενημερωτικές εισηγήσεις σχετικά με την "Ιστορία και την Φιλοσοφία του Θεσμού της «Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης»" αλλά και "Βασικές Αρχές της Ιδέας του Πολιτιστικού Εθελοντισμού".
2. Εκπαίδευση των εθελοντών στους χώρους όπου θα απασχολούνται με σκοπό την εξοικείωσή τους με τις εγκαταστάσεις.

3. Ενημέρωση και εκπαίδευση των εθελοντών σε συγκεκριμένους τομείς, ανάλογα με το αντικείμενο της υπηρεσίας που θα προσφέρουν.

δ) Συμμετοχή

Το Σώμα των Εθελοντών είχε σκοπό να διαχωρίσει σε επιμέρους ομάδες, η κάθε μία εκ των οποίων θα ασχολείτο κατά το πολιτιστικό έτος σε έναν από τους τομείς δράσης. Η κάθε ομάδα θα συντονίζεται από έναν ομαδάρχη ο οποίος θα υποστηρίζεται από ένα μέλος της Επιτροπής Εθελοντισμού. Κάθε μέλος της Επιτροπής θα είναι υπεύθυνο για δέκα ομαδάρχες περίπου. Οι εθελοντές θα δραστηριοποιούνται σε διάφορα σημεία της πόλης ανάλογα με τους χώρους όπου θα πραγματοποιούνται οι εκδηλώσεις.

ε) Αναγνώριση

Η αναγνώριση του έργου και της προσφοράς των εθελοντών αποτελεί βασικό μέλημα του προγράμματος εθελοντισμού. Στόχος είναι, όχι μόνο να τιμήσει τους εθελοντές που με την προσφορά και το έργο τους συμβάλλουν καθοριστικά στην επιτυχία της διοργάνωσης αλλά και να αφήσει κληρονομιά στις επόμενες γενιές.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Το τελευταίο μέρος χωρίζεται σε δυο σκέλη, το πρώτο ασχολείται με το θεσμό ενώ το δεύτερο με την ίδια την Πάτρα. Το πρώτο σκέλος προσπαθεί να προσεγγίσει την αποτελεσματικότητα του θεσμού, τους παράγοντες που πρέπει να λάβει υπόψη της μια διοργανώτρια πόλη, τις θετικές συνέπειες και τη μελλοντική ικανότητα υποστήριξη τους παρουσιάζοντας επιπρόσθετα δυο πρότυπα επιτυχίας του θεσμού. Το δεύτερο σκέλος στηριζόμενο από το πρώτο, εκτιμά τα οφέλη του πολιτιστικού έτους, αναδεικνύει τα προβλήματα και τις δυσκολίες της διοργάνωσης, προβληματίζει για μέλλον και εκθέτει προσωπικές απόψεις (προτάσεις) για την επίτευξη των μακροχρόνιων στόχων της Πάτρας.

5.1. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ

Ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης είναι ένα ισχυρό εργαλείο για πολιτιστική ανάπτυξη. Η κλίμακα του είναι τέτοια, που τον καθιστά ικανό να προσφέρει πρωτοφανείς ευκαιρίες για ανάπτυξη στις διοργανώτριες πόλεις. Αυτό βέβαια δε σημαίνει πως οι δυνατότητες και οι ευκαιρίες που παρέχει ο θεσμός επιτυγχάνουν τους στόχους που θέτει η κάθε πόλη ξεχωριστά. Οι λόγοι αποτυχίας δεν απομονώνονται στην ίδια την πόλη αλλά ευθύνη έχει και η Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία προσπαθεί να χρησιμοποιήσει όσο το δυνατό αποτελεσματικότερα το θεσμό.

Η Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης αποτελεί τη σημαντικότερη πολιτιστική δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης διότι καλύπτει πολιτιστικούς, κοινωνικούς, αστικής ανάκαμψης, οικονομικούς, τουριστικούς και ευρωπαϊκούς στόχους ταυτόχρονα. Τέτοιοι στόχοι έχουν επιτευχθεί σε πολλές πρώην διοργανώτριες πόλεις στο σύντομο χρονικό διάστημα του πολιτιστικού έτους. Άρα ο θεσμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως ορμή για μια μακροχρόνια ανάπτυξη της εκάστοτε πόλης, συντηρώντας και αξιοποιώντας τα οφέλη του πολιτιστικού έτους.

Εντούτοις, η ικανότητα υποστήριξης της προστιθέμενης αξίας γίνεται μεγαλύτερη όταν οι πολιτιστικές πρωτοβουλίες είναι ενσωματωμένες με άλλους παράγοντες όπως είναι η αστική ανάπτυξη και το όραμα για τη πόλη. Έτσι, καταλήγουμε στο ότι οι δράσεις που επιλέγονται για τη διεξαγωγή του θεσμού, πρέπει να αποτελούν τμήμα μιας μακροπρόθεσμης πολιτιστικής στρατηγικής ανάπτυξης.

Ο θεσμός αυτός λοιπόν, δεν εξασφαλίζει σίγουρη επιτυχία για μια πόλη, όμως τα πλεονεκτήματα που μπορεί να αποκομίσει και η πόλη αλλά και η Ευρώπη τον έχουν καθιερώσει ως απαραίτητη πολιτιστική δράση προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Άρα στο ερώτημα της αποτελεσματικότητας του θεσμού πρέπει να συνυπολογίσουμε και τα 20 χρόνια δράσης του και να μην εστιάζουμε σε συγκεκριμένα ανεπιτυχή παραδείγματα πόλεων.

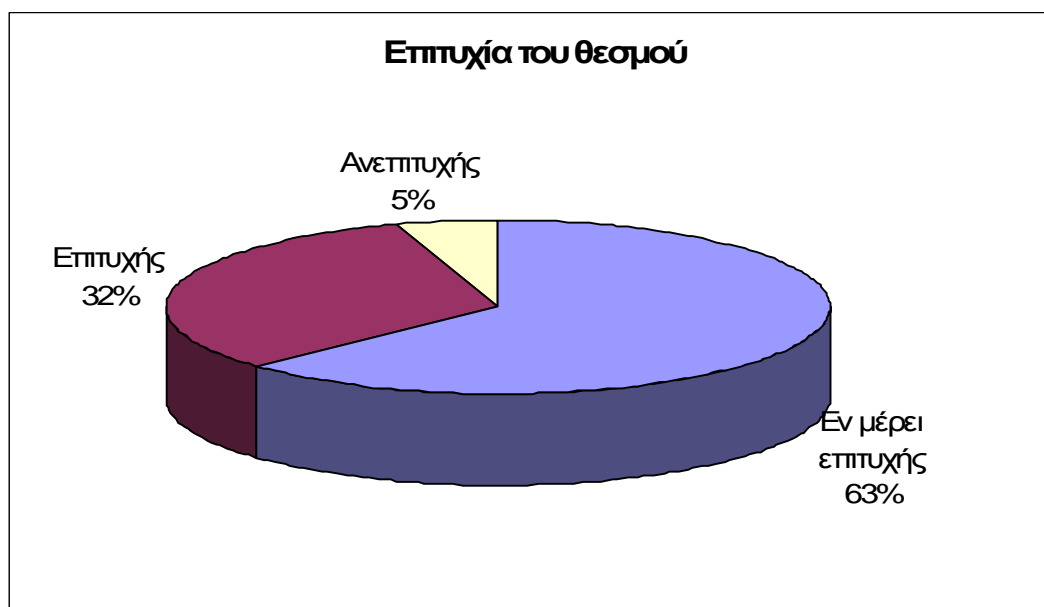
Τα πλεονεκτήματα της διεξαγωγής του θεσμού για την διοργανώτρια **πόλη** είναι τα εξής:

- Θετικές επιδράσεις σε σύντομο χρονικό διάστημα σε τομείς όπως: οικονομικό, τουριστικό, κοινωνικό, πολιτιστικό που δε θα μπορούσαν να επιτευχθούν ευκολότερα με άλλους τρόπους.
- Αύξηση πολιτιστικής συνειδητοποίησης για το κοινό
- Αυξημένοι προϋπολογισμοί για τον πολιτισμό
- Προσθετές επενδύσεις για πολιτιστικές υποδομές
- Ανάπτυξη διεθνών καλλιτεχνικών συνεργασιών
- Ανάδειξη νέων καλλιτεχνών
- Δικτύωση πόλεων
- Συνεργασία φορέων της πόλης αλλά και της περιφέρειας για την διεξαγωγή ενός ευρωπαϊκού γεγονότος
- Ενίσχυση της ετήσιας πολιτιστικής δράσης περιλαμβάνοντας από τοπικό μέχρι και διεθνές κοινό
- Αύξηση του διεθνούς προφίλ
- Δημιουργία κλίματος για επανεξέταση της πολιτιστικής ταυτότητας και της σχέσης της με την υπόλοιπη Ευρώπη

Τα πλεονεκτήματα που προσφέρει ο θεσμός για την **Ευρώπη** είναι τα εξής:

- Αύξηση της σημασίας της Ευρώπης σήμερα (της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης)
- Ενδιαφέρον για τα ευρωπαϊκά ζητήματα
- Αποτελεί σημαντική επένδυση για μια κοινή ευρωπαϊκή ταυτότητα
- Προσφέρει ευκαιρίες για συνεργασία των ευρωπαϊκών πόλεων και χωρών
- Ενισχύει την ευρωπαϊκή ταυτότητα ως μέρος κάθε εθνικής ταυτότητας
- Αποτελεί σημαντικό προωθητικό εργαλείο για τον ευρωπαϊκό πολιτισμό και την Ευρωπαϊκή Ένωση, εξαιτίας της προσοχής και της αναγνώρισης των μέσων ενημέρωσης.

Ένα στοιχείο ακόμη το οποίο τονίζει την αναγκαιότητα συνέχισης του θεσμού, διότι αποτελεί μια αποτελεσματική δράση και για τις πόλεις αλλά και για την Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι η έρευνα που έγινε από «Palmer/Rae Associates, European Cultural Advisors» για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Συγκεκριμένα στην έρευνά αυτή υπάρχει ερώτηση προς πρώην διοργανωτές του θεσμού αν θεωρούν το θεσμό στο σύνολο του ως μια επιτυχία. Οι τοποθετήσεις των εναγομένων ήταν ενθαρρυντικές, αφού το 95% απάντησε ότι η δράση ήταν είτε επιτυχής είτε εν μέρει επιτυχής ενώ μόνο το 5% εκτίμησε τη δράση ως ανεπιτυχή. Πιο αναλυτικά το γράφημα μας δείχνει ότι:

5.2 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΠΙΤΥΧΗΜΕΝΩΝ ΠΟΛΕΩΝ

Ο λόγος διοργάνωσης του θεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης από τις περισσότερες πόλεις αποσκοπεί στη δυνατότητα που παρέχει για θετικά αποτελέσματα σε τομείς όπως: οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό. Καμία πόλη δεν έχει καταφέρει να εκμεταλλευτεί τις δυνατότητες του θεσμού στο έπακρο, διότι κάθε πόλη βρίσκεται σε διαφορετική φάση ανάπτυξης, θέτει διαφορετικούς στόχους και στρατηγικές και ίσως σε κάποια οφέλη που μπορεί να προσφέρει ο θεσμός να βρίσκεται σε ικανοποιητικό επίπεδο. Επίσης κάποια αποτελέσματα δεν είναι μετρήσιμα (άυλη κληρονομιά). Άρα η συνολική εκτίμηση των δυνατοτήτων του θεσμού σε όλους τους τομείς για μια πόλη δεν αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα.

Η καλύτερη απόδειξη προσφοράς του θεσμού για τις πόλεις είναι η εστίαση σε συγκεκριμένες περιπτώσεις πόλεων (Γλασκόβη, Κοπεγχάγη). Βέβαια, δεν μπορούμε να συγκρίνουμε διοργανώτριες πόλεις μεταξύ τους λόγω της ανομοιογένειάς τους και του διαφορετικού οράματός τους για το μέλλον. Τέλος, η εμπειρία προηγούμενων πετυχημένων πολιτιστικών ετών δεν εξασφαλίζει την επιτυχία για μια νέα διοργανώτρια πόλη.

Οι πόλεις που θα εξετάσουμε είναι οι εξής: Γλασκόβη (1990) και Κοπεγχάγη (1996). Τα κριτήρια επιλογής των συγκεκριμένων πόλεων είναι:

- Η πολύτιμη προσφορά τους στο θεσμό
- Η υλοποίηση της πλειοψηφίας των στόχων που έθεσαν
- Κοινά σημεία και στόχοι με την Πάτρα

Τα παραδείγματα παρατίθενται στο Παράρτημα σελίδα 168

5.3 ΚΡΙΣΙΜΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

Η επιτυχία μιας διοργανώτριας πόλης σχετίζεται με τους στόχους που έχει θέσει με αφορμή το πολιτιστικό γεγονός. Ο θεσμός «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης» είναι ένα σύνθετο γεγονός με πολλαπλάσιους και διαφορετικούς ανά πόλη στόχους και

απαιτεί μια στρατηγική που θα ανταποκρίνεται στους στόχους αυτούς. Επομένως, δεν υπάρχει μια φόρμουλα για την επιτυχία της διοργάνωσης του θεσμού. Εντούτοις, υπάρχουν κάποιοι παράγοντες που πρέπει να λάβουν υπόψη οι διοργανωτές της κάθε πόλης, όπως:

- Η κάθε πόλη πρέπει να αναπτύξει ένα πρόγραμμα που να την αντιπροσωπεύει για τη συγκεκριμένη περίοδο. Κάθε πόλη βρίσκεται σε διαφορετική αναπτυξιακή πορεία ως αναφορά τον πολιτιστικό, κοινωνικό και οικονομικό τομέα, άρα το πρόγραμμα πρέπει να περιλαμβάνει "το τι είναι σημαντικότερο για εκείνη". Ακόμη, η μοναδικότητα της κάθε πόλης απαιτεί μια διαφορετική προσέγγιση στο πρόγραμμα, η οποία θα μπορεί να εφαρμοστεί σε σχέση με την ιδιαίτερη κατάσταση της πόλης αλλά θα κάνει και τη διάφορα.
- Την εξασφάλιση της τοπικής συμμετοχής περνώντας την αίσθηση ότι αποτελούν μέρος του προγράμματος. Ο ενθουσιασμός του τοπικού πληθυσμού και η εορταστική ατμόσφαιρα κάνουν το γεγονός ελκυστικότερο για τους επισκέπτες.
- Ανάπτυξη συνεργασιών με τοπικούς φορείς όπως: πολιτιστικά ιδρύματα, τοπικές ανεξάρτητες ομάδες τεχνών, τομείς των επιχειρήσεων και του τουρισμού και κοινοτικές οργανώσεις.
- Σχεδιασμός ενός μακροπρόθεσμου προγραμματισμού με προοπτική
- Εξασφάλιση πολιτικής ανεξαρτησίας και καλλιτεχνικής αυτονομίας. Το πολιτιστικό πρόγραμμα δεν πρέπει να είναι επηρεασμένο από πολιτικά ενδιαφέροντα και στη λειτουργική δομή πρέπει να υπάρχει αυτονομία.
- Η αποστολή και οι στόχοι των διοργανωτών πρέπει να είναι σαφείς, πραγματοποιήσιμοι, συγκεκριμένοι, κατανοητοί, με μακροχρόνια ισχύ, περιορισμένοι σε αριθμό και να ικανοποιούν ανάγκες της πόλης.
- Εξασφάλιση ικανοποιητικών κονδυλίων και χρηματοδοτήσεων. Ένας επιβεβαιωμένος προϋπολογισμός πρέπει να είναι σε ισχύ όσο το δυνατόν νωρίτερα κατά την φάση της προετοιμασίας.
- Η λειτουργική δομή πρέπει να αποτελείται από έναν ισχυρό ηγέτη και την επαγγελματική του ομάδα. Χρειάζεται λοιπόν έναν ανεξάρτητο γενικό διευθυντή (συντονιστή) με διεθνές όραμα και ικανότητες ηγεσίας και μια ομάδα εξειδικευμένη, φιλόδοξη και δημιουργική.

Η έναρξη του σχεδιασμού πρέπει να πραγματοποιείται τουλάχιστον τρία χρόνια πριν από το πολιτιστικό έτος δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στο πολιτιστικό πρόγραμμα. Το καλλιτεχνικό πρόγραμμα είναι η βάση και η ψυχή του θεσμού. Κάθε άλλη πτυχή: το μάρκετινγκ, η διαχείριση εμπορικών σημάτων, η ικανότητα υποστήριξης, οι οικονομικοί παράγοντες κ.λ.π προκύπτουν από αυτό.

- Επένδυση στην πολιτιστική υποδομή
- Ενσωματωμένα εκπαιδευτικά και κοινοτικά προγράμματα
- Μια αίσθηση ενθουσιασμού στην πόλη
- Προγράμματα στους δημόσιους χώρους
- Διεθνείς συνδέσμους και συνεργασία

5.4 ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η κληρονομιά από τη διοργάνωση του θεσμού πρέπει να συνδυάζεται με μακροχρόνια στρατηγική ανάπτυξης της κάθε πόλης, αυτή είναι και η πολιτική που πρέπει να ακολουθεί κάθε διοργανώτρια πόλη αλλιώς όλα τα οφέλη της διοργάνωσης "πάνε χαμένα". Ο σχεδιασμός λοιπόν δεν πρέπει να περιλαμβάνει μόνο το πολιτιστικό έτος αλλά να "βλέπει μπροστά" δηλαδή πως θα καταφέρει να αντιμετωπίσει σοβαρά προβλήματα της πόλης και πως θα αξιοποιηθούν με το καλύτερο δυνατό τρόπο τα πλεονεκτήματα της.

Σε πολλές πόλεις υπήρξε η αίσθηση ότι η πλήρης δυνατότητα του γεγονότος δεν πραγματοποιήθηκε διότι δεν υπήρξε μέρος μιας μακροπρόθεσμης στρατηγικής για την πόλη τους. Από την άλλη μεριά υπήρξαν διοργανώτριες πόλεις που θεωρήθηκαν από τους τοπικούς κατοίκους και τα Μ.Μ.Ε. ανεπιτυχής στο πολιτιστικό έτος, είχαν όμως σημαντικά μακροχρόνια αποτελέσματα. Στη Θεσσαλονίκη για παράδειγμα που τα έργα υποδομής δεν ολοκληρώθηκαν στο πολιτιστικό έτος, προκάλεσαν ουσιαστικά προβλήματα και εχθρική αντίδραση από τα Μ.Μ.Ε. Όμως, έξι έτη αργότερα ολοκληρώθηκαν, προσφέροντας νέες εγκαταστάσεις για το κοινό και ανανεωμένη ατμόσφαιρα σε ορισμένα μέρη της πόλης όπως το λιμάνι.

Η κληρονομιά των πόλεων από το θεσμό χωρίζεται σε δυο κατηγορίες τις «υλική» και τις «άυλη». Η «υλική» κληρονομιά προσφέρει απτά, μετρήσιμα και ορατά στοιχεία από αυτά που έχουν επιτευχθεί. Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει τα κτήρια και την υποδομή, τουρίστες, εκδηλώσεις και νέες οργανώσεις. Εν αντιθέσει η «άυλη» κληρονομιά, είναι δύσκολα μετρήσιμη διότι περιλαμβάνει οφέλη όπως: την αύξηση εικόνας της πόλης, αύξηση αυτοπεποίθησης, δημιουργία μιας εορταστικής ατμόσφαιρας και την εμπειρία που έχει αποκτηθεί. Άρα η προσπάθεια της μέτρησης της προστιθέμενης αξίας (κληρονομιάς) από το θεσμό οδηγεί σε σφάλμα. Σημαντικό είναι ακόμη να τονιστεί ότι πολλές πόλεις σχεδίασαν προγράμματα από τα οποία περιμένουν να παράγουν τα αποτελέσματα σε δέκα χρόνια ή και περισσότερο (ειδικά προγράμματα για τα παιδιά ή τους νέους κ.α.).

Γενικότερα τα οφέλη των περισσότερων πρώην διοργανωτριών πόλεων ήταν: εντυπωσιακά πολιτιστικά προγράμματα, υποδομές και οι ομάδες διακυβέρνησης που είτε συνέχισαν απλά να υπάρχουν πέρα από το πολιτιστικό έτος είτε διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο για την επίτευξη των μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων. Η πλειοψηφία των πόλεων κατάφερε να επιτύχει σημαντικούς βραχυπρόθεσμους στόχους και αποκόμισε διάφορα μακροπρόθεσμα οφέλη, εντούτοις όμως τα τεράστια επίπεδα επένδυσης και δραστηριότητας που παρήγαγαν για το πολιτισμό, σπάνια συνδυάστηκαν από μια μακροπρόθεσμη ανάπτυξη στην πόλη.

5.4.1 Μέγιστος αντίκτυπος

Όλες οι πρώην διοργανώτριες πόλεις έδωσαν ιδιαίτερη βαρύτητα σε τρεις παράγοντες σαν μακροπρόθεσμα αποτελέσματα:

α) Βελτιώσεις πολιτιστικής υποδομής

Οι βελτιώσεις που γίνονται στην πολιτιστική υποδομή είναι εύκολο να προσδιοριστούν και να μετρηθούν. Εντούτοις, τέτοιες βελτιώσεις (υλικές) μπορούν επίσης να έχουν και άλλα έμμεσα θετικά αποτελέσματα, παραδείγματος χάριν στις πολιτιστικές οργανώσεις που στεγάζονται σε αυτές ή και ακόμα στην ποιότητα της εργασίας τους (άυλες). Σε ορισμένες πόλεις, η δημιουργία των νέων πολιτιστικών χώρων οδήγησε στην ανάγκη να δημιουργηθούν νέες οργανώσεις για να τους διαχειριστούν

(π.χ. Salara στην Μπολόνια ή Casa de Musica στο Πόρτο), με αυτόν τον τρόπο κατάφεραν να αξιοποιήσουν και την «υλική» αλλά και την «άυλη» κληρονομιά.

Πολλές πόλεις ανακαίνισαν τα ιστορικά κτήρια (π.χ. το μουσικό μουσείο οργάνων στις Βρυξέλλες) ή τις περιοχές στην πόλη (π.χ. τα επίσημα ναυτικά ναυπηγεία στην Κοπεγχάγη). Άλλες ανέπτυξαν τα ήδη υπάρχοντα ιδρύματα (τα παραδείγματα περιλαμβάνουν μια νέα πτέρυγα στο μουσείο της μοντέρνας τέχνης στο Ρέικιαβικ, τη νέα σκηνή "E -werk" για το Εθνικό Γερμανικό θέατρο στη Βαιμάρη) και δημιούργησαν νέους πολιτιστικούς τόπους συναντήσεως (π.χ. το παράκτιο κέντρο πολιτισμού στο Μπέργκεν ή το "Las Palmas" στο Ρότερνταμ).

Όλες οι παραπάνω δράσεις προσέφεραν και προσφέρουν μια σημαντική διάφορα στο εύρος του πολιτισμού όπως: νέους χώρους για τα ακροατήρια, αυξημένες ευκαιρίες για τους τοπικούς καλλιτέχνες, απασχόληση στα πλαίσια του πολιτιστικού τομέα και των υπηρεσιών του και θετικές επιδράσεις στον τοπικό κλάδο των οικοδομικών και τεχνικών έργων.

β) Πιο ανεπτυγμένα τα προγράμματα των πολιτιστικών δραστηριοτήτων και των εκδηλώσεων .

Μια άλλη άυλη κληρονομιά του θεσμού είναι η αύξηση της εμπειρίας, των δεξιοτήτων και της εμπιστοσύνης που κερδίζεται από τους διοργανωτές οι οποίοι έχουν την ευθύνη της άμεσης διαχείρισης των ετήσιων πολιτιστικών προγραμμάτων του θεσμού. Στο Ελσίνκι και το Μπέργκεν, παραδείγματος χάριν, το προσωπικό από το πολιτιστικό τμήμα της πόλης εργάστηκε για το πολιτιστικό έτος, επιστρέφοντας αργότερα στις προηγούμενες εργασίες τους. Στις Βρυξέλλες, μερικοί από τους συντονιστές του πολιτιστικού προγράμματος για το θεσμό, έχουν γίνει διευθυντές σημαντικών πολιτιστικών ιδρυμάτων της πόλης και συνεχίζουν τη φιλοσοφία και τα προγράμματα που υποστήριξαν κατά τη διάρκεια του πολιτιστικού έτους στις Βρυξέλλες. Ακόμα μια καινοτόμος προσπάθεια έγινε στο Ρέικιαβικ, όπου οι διοργανωτές πειραματίστηκαν μεταξύ διαφορετικών καλλιτεχνικών τομέων, αυτή η προσπάθεια έχει επιδράσει στη φύση των πολιτιστικών προγραμμάτων που πραγματοποιούνται σήμερα.

γ) Αύξηση του διεθνούς προφίλ της πόλης/ περιοχής

Άλλη μια (άυλη) σημαντική μακροπρόθεσμη επίδραση που πολλές πόλεις την έθεσαν σαν στόχο και θεώρησαν πως τον πέτυχαν. Μετρήσιμα αποτελέσματα δεν υπάρχουν όμως ένας ευρωπαϊκός θεσμός όπως είναι η Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης αποτελεί κίνητρο για τις πόλεις να ενισχύσουν τη διεθνή εικόνα τους. Περισσότερα στοιχεία για την στήριξη αυτής της άποψης υπάρχουν στα δυο παραδείγματα επιτυχημένων πόλεων (παράγραφος 5.4).

δ) Άλλα σημαντικά αποτελέσματα

Αλλά έξι μακροπρόθεσμα αποτελέσματα τα οποία δεν έχουν τον ίδιο ορίζοντα χρόνου με τα παραπάνω είναι τα εξής:

- Ενισχυμένη υπερηφάνεια και αυτοπεποίθηση στην πόλη/ την περιοχή
- Νέα δίκτυα και αυξανόμενη συνεργασία στον πολιτιστικό τομέα
- Νέες πολιτιστικές οργανώσεις ακόμα σε ισχύ
- Μακροπρόθεσμη πολιτιστική ανάπτυξη για την πόλη/ την περιοχή
- Αυξανόμενοι ξένοι επισκέπτες στην πόλη/ την περιοχή
- Ανάπτυξη ή επέκταση του τοπικού ακροατηρίου για τον πολιτισμό

5.4.2 Προβλήματα και ζητήματα της επόμενης μέρας

Σύνηθες φαινόμενο για τις περισσότερες διοργανώτριες πόλεις είναι το γεγονός ότι δεν υπάρχει μακροπρόθεσμος προγραμματισμός. Αυτή είναι και η κύρια αιτία δημιουργίας προβλημάτων για τη συνέχιση της πολιτιστικής ανάπτυξης που είχε με αφορμή το θεσμό. Οι βασικότερες προβληματικές που δημιουργούνται είναι:

α) Ανεπαρκής χρηματοδότηση

Οι προϋπολογισμοί των πόλεων για το πολιτισμό το επόμενο χρόνο συνήθως μειώνονται τόσο από το δημόσιο τομέα όσο και από τον ιδιωτικό. Η μείωση (ή σταμάτημα) της δημόσιας χρηματοδότησης και η μείωση της εγγυοδοσίας για τις πολιτιστικές δραστηριότητες είναι τα δύο από τα πιο κοινά βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα αρνητικά αποτελέσματα. Το ζήτημα της ικανότητας υποστήριξης του αντίκτυπου για τις πόλεις συσχετίζεται περισσότερο με τα θέματα της χρηματοδότησης.

Οι λόγοι μείωσης της κρατικής χρηματοδότησης προέρχονται από τις πολιτικές διαθέσεις της εκάστοτε χώρας αλλά επηρεάζονται βαθύτερα και από τις ευρύτερες αλλαγές στην οικονομία. Η μειωμένη εγγυοδοσία δεν αποτελεί μόνο πρόβλημα της επόμενης χρονιάς για την πόλη αλλά και σοβαρό ζήτημα για το ίδιο το πολιτιστικό έτος. Αυτό συμβαίνει στις περισσότερες πόλεις διότι οι στρατηγικές εγγυοδοσίας είναι ανύπαρκτες ή επιφανειακές και στηρίζονται συνήθως στις προσωπικές τους επαφές.

β) Πολιτικές διαφωνίες και πολιτικές αλλαγές

Τουλάχιστον σε πέντε διοργανώτριες πόλεις, σημαντικές πολιτικές αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν ακριβώς πριν, κατά τη διάρκεια ή μετά από το πολιτιστικό έτος αποτέλεσαν αιτίες για την ανικανότητα να διαρκέσουν τα οφέλη από την εμπειρία της διοργάνωσης. Από την άλλη μεριά, ακόμη και σε πόλεις όπου υπήρξε πολιτική συνοχή, οι διαφωνίες μεταξύ των δημόσιων αρχών ή το ελλιπές ενδιαφέρον της ηγεσίας των πόλεων και των χωρών, αποδείχθηκε καταστρεπτικό στην εκμετάλλευση των επιτυχιών του πολιτιστικού έτους.

γ) Άλλες προβληματικές που αποτελούν απόρροια των παραπάνω

Τα πιο σημαντικά προβλήματα και ζητήματα για την επόμενη χρόνια για τις διοργανώτριες πόλεις είναι τα παραπάνω, όμως υπάρχουν και προβλήματα τα οποία αποτελούν απόρροια τους. Η μελλοντική διακυβέρνηση (ως αναφορά τις πολιτιστικές δραστηριότητες της πόλης), παραδείγματος χάριν, επηρεάζεται και από τους τοπικούς φορείς και από τη χρηματοδότηση. Μερικές σημαντικές προβληματικές είναι:

- Αλλαγή των προτεραιοτήτων των πόλεων (εκτός πολιτισμού)
- Απουσία ηγεσίας (στελεχών ειδικευμένων στη πολιτιστική διαχείριση)
- Ανεπαρκείς οργανωτικές δομές με μελλοντική ισχύ (τόσο για το εποπτικό και διαχειριστικό φορέα όσο και για τις πολιτιστικές οργανώσεις)
- Έλλειψη ατμόσφαιρας φεστιβάλ (χάνεται η αίγλη και η εορταστική ατμόσφαιρα του πολιτιστικού έτους)
- Δυσμενή αποτελέσματα στα μελλοντικά πολιτιστικά έξοδα (εκτός της μείωσης της πολιτιστικής παραγωγικότητας δεν επιτυγχάνεται και η κάλυψη των εξόδων).

5.5 ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΑ ΤΟ 2006

Η ενότητα αυτή έχει σκοπό να παρουσιάσει τα οφέλη που αποκόμισε η Πάτρα κατά το πολιτιστικό έτος αλλά και προβληματισμούς για την επίτευξη των μακροπρόθεσμων στόχων κι αυτό διότι είναι αδύνατον να απαντήσουμε στο ερώτημα «αν πέτυχε η Πάτρα» διότι το πολιτιστικό έτος είναι ακόμη σε εξέλιξη και η πλειοψηφία των στόχων που τέθηκαν είναι μακροπρόθεσμοι. Ουσιώδες λοιπόν είναι το να εστιάσουμε στους στόχους που τέθηκαν και να προβληματιστούμε για το αν είναι υλοποιήσιμοι.

5.5.1. Κληρονομιά του πολιτιστικού έτους

Από την διοργάνωση του θεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης η Πάτρα αποκόμισε οφέλη. Τα σημαντικότερα είναι:

- Η ανακαίνιση ιστορικών κτιρίων και η λειτουργία τους ως πολιτιστικοί χώροι, η κατασκευή νέου λυόμενου θεάτρου και έργα αστικής ανάπλασης της πόλης
- Η αύξηση της πολιτιστικής προσφοράς της πόλης
- Η εμπειρία ενός ευρωπαϊκού θεσμού τόσο για το προσωπικό του οργανισμού «Πάτρα 2006» που εξειδικεύτηκε στην πολιτιστική διαχείριση, όσο και για τους εθελοντές, καλλιτέχνες και ΜΜΕ που ήρθαν σε επαφή με το θεσμό
- Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας
- Αύξηση της αναγνωρισιμότητας στο εξωτερικό
- Η εισαγωγή της έννοιας του πολιτιστικού εθελοντισμού (εθελοντικό σώμα)
- Επέκταση του τοπικού ακροατηρίου για τον πολιτισμό
- Ανάδειξη του τοπικού καλλιτεχνικού δυναμικού και συνεργασία του με διεθνή ονόματα
- Ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ πολιτιστικών οργανώσεων μέσω του οργανισμού για την διεξαγωγή του καλλιτεχνικού προγράμματος
- Αύξηση των συνεδρίων μέσω του προγράμματος «τι τρέχει με την Ευρώπη»
- Έμφαση στην ευρωπαϊκή διάσταση με τα προγράμματα «όλη η Ευρώπη μια πόλη» και «τι τρέχει με την Ευρώπη»

- Συνεργασία και συμμετοχή τρίτων χωρών (Κίνα, Ιαπωνία, Χιλή κ. ά.) στο πολιτιστικό πρόγραμμα
- Δημιουργία εναλλακτικού τουρισμού (πολιτιστικού και συνεδριακού)
- Αύξηση του τουρισμού στη Πάτρα το 2006, λαμβάνοντας υπόψη όμως την ανοδική τουριστική πορεία της χώρας από τις αρχές του 2005 (6,3% αύξηση το πρώτο εξάμηνο του 2006 για τη χώρα) *

Τέλος τα προαναφερθέντα οφέλη έχουν προσεγγιστεί σε σύγκριση με τις προηγούμενες χρονιές πολιτιστικής δράσης της Πάτρας.

5.5.2. Προβλήματα πριν και κατά τη διάρκεια του πολιτιστικού έτους

Η Πάτρα δεν κατάφερε να εκμεταλλευτεί βασικές δυνατότητες που προσφέρει η διοργάνωση του θεσμού, παραδείγματος χάριν την αύξηση του διεθνούς προφίλ της πόλης/ περιοχής, τη δημιουργία μιας εορταστικής ατμόσφαιρας κ.ά. Αυτό οφείλεται σε σημαντικά προβλήματα και ζητήματα που δεν μπόρεσε να αντιμετωπίσει όπως:

- πολιτικού χαρακτήρα προβλήματα
- ανεπαρκή χρηματοδότηση
- μικρό χρονικό διάστημα προετοιμασίας

Σε ένα θεσμό ευρωπαϊκής εμβέλειας όπως ο θεσμός της «Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης» η πολιτική εξουσία, εθνική και τοπική, ασκεί σημαντική επίδραση στην τελική του έκβαση. Σύνηθες φαινόμενο για την πλειοψηφία των πόλεων που διοργάνωσαν το θεσμό ήταν η λήψη κύριων αποφάσεων από την εκάστοτε κυβέρνηση σε συνεργασία με την εκάστοτε δημοτική αρχή. Οι αποφάσεις αυτές σχετίζονται με λειτουργικά θέματα, τύπου: ποιος θα διαχειριστεί το πολιτιστικό έτος, τον τρόπο και τη ροή της χρηματοδότησης, την επιλογή των βασικών στελεχών και πολλές φορές επηρεάζουν την στοχοθέτηση και την χάραξη των στρατηγικών για την πόλη.

Στην περίπτωση της Πάτρας υπήρξαν προβλήματα στη χρηματοδότηση και στο χρονικό διάστημα προετοιμασίας. Αυτό οφείλεται στις μεταβολές της Κυβέρνησης (2004) και της δημοτικής αρχής (2002) οι οποίες επέφεραν την αλλαγή της οργανωτικής

* ποσοστό τουρισμού, πηγή: Σ.Ε.Τ.Ε. Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων

δομής από την «Αναπτυξιακή Αχαΐας Α.Ε.» του 2003 στον οργανισμό «Πάτρα 2006 Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης Α.Ε.» του 2005. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η «Αναπτυξιακή Αχαΐας Α.Ε.» κατά το χρονικό διάστημα λειτουργίας της βρισκόταν σε στασιμότητα μη υλοποιώντας τις προβλεπόμενες υποδομές για το θεσμό. Το χαμένο αυτό χρονικό διάστημα κόστισε για την Πάτρα περίπου 1.000.000 * ευρώ.

Το Μάιο του 2005 συστάθηκε από τη νέα Κυβέρνηση ο οργανισμός «Πάτρα 2006 Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης Α.Ε.», με μοναδικό μέτοχο το κράτος, ο οποίος κλήθηκε εκ νέου να αναλάβει την διοργάνωση του θεσμού. Η κατάσταση ήταν δυσχερής αν αναλογιστούμε πως για την διοργάνωση του θεσμού απαιτείται ένα διάστημα προετοιμασίας 4 ετών σύμφωνα με την απόφαση 1419/1999 EC της Ευρωπαϊκής Ένωσης και πως υποδομές για να φιλοξενήσουν το θεσμό δεν υπήρχαν. Σε αυτό το μικρό διάστημα των 9 μηνών ο οργανισμός έπρεπε να σχεδιάσει το πολιτιστικό πρόγραμμα, να δημιουργήσει νέους πολιτιστικούς χώρους, να ενισχύσει τη χρηματοδότηση του με χορηγίες, να προετοιμάσει το τοπικό κοινό για το θεσμό και να εξασφαλίσει εθελοντές για το πολιτιστικό έτος. Επομένως η προετοιμασία του θεσμού σε "χρόνο ρεκόρ" όχι μόνο δεν θα οδηγούσε στην επιτυχία αλλά θα επέφερε και περαιτέρω προβλήματα. Τέτοιου είδους προβλήματα είχαν να κάνουν με:

α) τον οργανισμό «Πάτρα 2006»

Το βασικότερο πρόβλημα που δημιουργήθηκε στον οργανισμό «Πάτρα 2006» ήταν η έλλειψη επικοινωνίας και συνεργασίας ανάμεσα στο συντονιστή κ. Χρ. Ροϊλό και τον καλλιτεχνικό διευθυντή κ. Θάνο Μικρούτσικο. Η μη διευκρίνηση συγκεκριμένων ρόλων και ευθυνών εξαρχής αποτελεί και τη ρίζα αυτού του προβλήματος Σίγουρα οι διαμάχες αυτές επέφεραν μια γενικότερη αποδιοργάνωση του οργανισμού «Πάτρα 2006», η οποία διευρύνθηκε στις αρχές του πολιτιστικού έτους με την παραίτηση του κ. Θάνου Μικρούτσικου.

Ακόμη άλλο ένα πρόβλημα το οποίο βέβαια αντιμετωπίστηκε σε γρήγορο χρονικό διάστημα είχε να κάνει με την διοικητική μορφή του οργανισμού «Πάτρα 2006». Η αρχική διοικητική μορφή είχε ξεχωριστά τμήματα μάρκετινγκ, επικοινωνίας και

* κόστος Αναπτυξιακής Α.Ε. από τον δημοσιογράφο της εφημερίδας «Πελοπόννησος» κ. Βασιλάκη

χορηγιών όμως για λειτουργικούς και επικοινωνιακούς λόγους ενσωματώθηκαν σε ένα τμήμα.

Τέλος είναι σημαντικό να επισημανθεί, ότι η διοργανώτρια αρχή πρέπει να στελεχώνεται από μέλη με γνώσεις και εμπειρία στη πολιτιστική διαχείριση, ειδικότερα σε υψηλόβαθμες θέσεις όπως του συντονιστή και να μην αποτελεί μια πολιτική επιλογή.

β) το πολιτιστικό πρόγραμμα

Ο καθαρός προϋπολογισμός των εκδηλώσεων του καλλιτεχνικού προγράμματος από τον πρώην καλλιτεχνικό διευθυντή κ. Θάνο Μικρούτσικο άγγιζε τα δέκα τρία εκατομμύρια πεντακόσιες χιλιάδες ευρώ (13.500.000 €), πόσο που ισούται με τα 20 λεπτά της τελετής έναρξης της Ολυμπιάδας του 2004. Αν συμπεριλάβουμε και το γεγονός ότι η Ελλάδα μαζί με την Ιταλία αποτελούν το 30% του παγκόσμιου πολιτισμού συμπεραίνουμε ότι δεν υπήρχε «κυβερνητική διάθεση». Σίγουρα για τη διεξαγωγή ενός θεσμού ευρωπαϊκή εμβέλειας χρειάζεται «πολιτική διάθεση» όμως υπάρχουν και άλλοι λόγοι μη υποστήριξης του όπως: η γενικότερη οικονομική κατάσταση της χώρας, οι προτεραιότητες μιας νέας κυβέρνησης κ.α. Ακόμη ανεπαρκής ήταν και η χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία προσέφερε πεντακόσιες χιλιάδες ευρώ (500.000 €).

Ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα είχε σχέση με τη ροή των χρηματοδοτήσεων. Το Υπουργείο πολιτισμού δεν χρηματοδοτούσε τον οργανισμό «Πάτρα 2006» στις συμφωνηθέντες ημερομηνίες, αυτό είχε σαν αποτέλεσμα τη στασιμότητα του προγράμματος και μερικές φορές και περικοπές από τον επόμενο θεματικό κύκλο. Ένα στοιχείο ακόμη που αυξάνει την ανάγκη της συνεχόμενης ροής χρηματοδότησης ήταν η δυσκολία στην προσέλκυση χορηγιών.

Μετά το τέλος του σχεδιασμού του καλλιτεχνικού προγράμματος δεν έγινε κάποια αλλαγή ή ανανέωση λόγω της έλλειψης χρόνου (ένας μήνας περίπου από το πολιτιστικό έτος). Οι αλλαγές πραγματοποιήθηκαν από τον νέο καλλιτεχνικό διευθυντή κ. Α. Αλάτση τόσο διότι παρότρυνε η Ευρωπαϊκή Ένωση την ενίσχυση της ευρωπαϊκής διάστασης και την προσθήκη μεγάλης εμβέλειας γεγονότων όσο για να καταθέσει και αυτός τη δική του σφραγίδα. Οι αλλαγές και οι προσθήκες στο πρόγραμμα έγιναν κατά τη διεξαγωγή του πολιτιστικού έτους. Άλλο ένα σημαντικό πρόβλημα λόγω του ελλειπούς χρόνου προετοιμασίας ήταν η μη συμμετοχή αρκετών τοπικών πολιτιστικών οργανώσεων και καλλιτεχνών. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την πραγματοποίηση

πολιτιστικών εκδηλώσεων και φεστιβάλ παράλληλα με την πολιτιστική δράση του οργανισμού «Πάτρα 2006». Ένα τέτοιο παράδειγμα ήταν η διεξαγωγή του φεστιβάλ μικρού μήκους ταινιών από νέους σκηνοθέτες, το οποίο θα έπρεπε να περιέχεται στο πολιτιστικό πρόγραμμα αφού ένα από τους στόχους των διοργανωτών της Πάτρας είναι η ανάδειξη νέων καλλιτεχνών. Εκτός αυτού, τέτοιες παράλληλες δράσεις αποδυναμώνουν τον ίδιο το θεσμό.

Όσον αφορά την προσέλκυση του κοινού στις καλλιτεχνικές εκδηλώσεις και στις εικαστικές εκθέσεις ο οργανισμός «Πάτρα 2006» θεωρεί ότι έχει πετύχει το στόχο του. Συγκεκριμένα ικανοποιητικά στοιχεία υπάρχουν, όπως: ότι 7 στις 10 εκδηλώσεις είναι πλήρης (sold out) ενώ οι υπόλοιπες καλύπτουν το 80% πληρότητας και τις εικαστικές εκθέσεις επισκέπτονται κατά μέσο όρο 12.000 άτομα. Εδώ βέβαια πρέπει να επισημάνουμε πως οι χώροι εκδηλώσεων είναι μικροί και πως οι περισσότερες εικαστικές εκθέσεις έχουν ελεύθερη είσοδο.

γ) υποδομές

Η Πάτρα ως τρίτη μεγαλύτερη πόλη της Ελλάδας μειονεκτεί σε μεγάλους πολιτιστικούς χώρους. Ενώ είχε αρκετό περιθώριο χρόνου για προετοιμαστεί για τη διεξαγωγή του θεσμού «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης» δεν κατάφερε να τον εκμεταλλευτεί. Από το Μάρτιο του 2005 χρησιμοποίησε το ευέλικτο σχήμα του οργανισμού «Πάτρα 2006» για την ανακαίνιση παλαιών ιστορικών κτηρίων και την κατασκευή ενός λυόμενου θεάτρου ώστε στο μικρό χρονικό διάστημα που απέμενε να δημιουργηθούν χώροι για να φιλοξενήσουν το πολιτιστικό έτος. Είναι σαφές πως οι υποδομές αποτελούσαν άλλο ένα πρόβλημα που δυσχέραινε τη κατάσταση. Βέβαια παράλληλα ο δήμος Πατρών εκτελεί ένα αναπτυξιακό πρόγραμμα υποδομών, το οποίο θα επιφέρει στην Πάτρα μεγάλους πολιτιστικούς χώρους.

δ) μάρκετινγκ και επικοινωνία

Οι περιορισμένοι προϋπολογισμοί σε συνδυασμό με τον περιορισμένο χρόνο προετοιμασίας επέφεραν προβλήματα και στο τομέα της επικοινωνίας. Το μεγαλύτερο μέρος του προϋπολογισμού χρησιμοποιήθηκε για να διασφαλιστεί το πολιτιστικό πρόγραμμα αφήνοντας σε δεύτερη μοίρα την επικοινωνία με το κοινό. Τα οφέλη που αποκομίζονται από την κατάλληλη διαχείριση αυτού του τομέα (μάρκετινγκ και

επικοινωνία) δεν απομονώνονται μόνο στην αύξηση της επισκεψιμότητας στο πολιτισμό αλλά επιφέρουν και την αύξηση της διεθνούς εικόνας μιας πόλης, την αλλαγή της εικόνας της πόλης, την αύξησης ξένου και εσωτερικού τουρισμού, τη δημιουργία μιας εορταστικής ατμοσφαιράς κ. α.

Ο οργανισμός «Πάτρα 2006» υποτίμησε αρκετά τη δράση αυτή, χαράσσοντας μια ανεπαρκή στρατηγική. Η επικοινωνιακή του καμπανιά επικεντρώθηκε στο τοπικό και περιφερειακό κοινό ενώ στο εξωτερικό εξουσιοδότησε τον Ε.Ο.Τ. και τις πρεσβείες να προωθήσουν το γεγονός. Βέβαια και οι ενέργειες που έγιναν αποσκοπούσαν στη χρησιμοποίηση μέσων (εργαλείων) για "γρήγορη διαφήμιση" χωρίς να έχει προγραμματιστεί μια προετοιμασία του τοπικού κοινού για το γεγονός και μια προσπάθεια συνειδητοποίησης ότι η επιτυχία προέρχεται από αυτούς.

Επίσης ο οργανισμός έδειξε αδυναμία στη διαχείριση των ΜΜΕ σε δύσκολες καταστάσεις που προέκυπταν, δημιουργώντας έτσι στο τοπικό κοινό αλλά και στους υποψήφιους χορηγούς μια αρνητική εικόνα.

ε) εγγυοδοσία

Το πρόβλημα προσέλκυσης κεφαλαίου από τον ιδιωτικό τομέα δεν αναγνωρίστηκε μόνο από την Πάτρα αλλά και απ' τις περισσότερες διοργανώτριες πόλεις. Δεν πρέπει να εστιάσουμε μόνο στην ανεπαρκή εγγυοδοτική στρατηγική από τον οργανισμό διότι μέρος του προβλήματος οφείλεται στον ίδιο το θεσμό. Συγκριτικά με άλλους Ευρωπαϊκούς και Παγκόσμιους θεσμούς, η «Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης» υστερεί σε αναγνωρισιμότητα λόγω της μη ύπαρξης συγκεκριμένου εμπορικού σήματος. Ακόμη η διοργάνωση του θεσμού δεν εξασφαλίζει την επιτυχία, πράγμα που δημιουργεί ανασφάλεια στους πιθανούς χορηγούς στο να επενδύσουν.

Για την Πάτρα η κατάσταση ήταν εξ αρχής δύσκολη. Εκτός από το μικρό χρονικό διάστημα και τη χαμηλή χρηματοδότηση, η δυνατότητα εξασφάλισης χορηγιών ήταν περιορισμένη αφού προηγήθηκαν οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004. Ακόμα η επιλογή να δοθεί προτεραιότητα στο πολιτιστικό πρόγραμμα επέφερε προβλήματα στον επικοινωνιακό τομέα δημιουργώντας έτσι ανασφάλεια και επιφυλακτικότητα στους υποψήφιους χορηγούς.

Η παραίτηση του κ. Θάνου Μικρούτσικου στις αρχές του πολιτιστικού έτους ενίσχυσε το αρνητικό κλίμα και χάθηκε πολύτιμος χρόνος απ' τη στιγμή που ο ίδιος ήταν

υπεύθυνος για την εξασφάλιση χορηγιών. Κάποια συγκεκριμένη εγγυοδοτική στρατηγική δεν υπήρξε και ο οργανισμός στηρίχτηκε στις προσωπικές επαφές για την εξασφάλιση χορηγιών. Το σίγουρο είναι πως οι προσωπικές επαφές του οργανισμού «Πάτρα 2006» μετά την παραίτηση του κ. Θάνου Μικρούτσικου αποδυναμώθηκαν. Ακόμα συστάθηκε κοινοπραξία εταιριών με σκοπό την ενίσχυση της εγγυοδοσίας η οποία συνέσφερε ελάχιστα.

Ο οργανισμός εξ αρχής έπρεπε να ακολουθήσει διαφορετική φιλοσοφία. Θα έπρεπε να εξασφαλίσει τον κορμό του πολιτιστικού προγράμματος, να το προωθήσει προσελκύοντας χορηγούς και στη συνέχεια να το εμπλουτίσει περαιτέρω.

5.5.3 Προβληματισμοί για το μέλλον

Τα τελευταία χρόνια η Πάτρα προσπαθεί να βρει ένα νέο ρόλο σαν πόλη εκμεταλλευόμενη την ιστορία της, το πολιτισμό της, τη γεωγραφική της θέση, το λιμάνι της, το Πανεπιστήμιο της και τους πολιτιστικούς της θεσμούς. Η αποβιομηχάνιση των προηγούμενων δεκαετιών δημιούργησε προβλήματα, με σημαντικότερο την ανεργία (στην Αχαΐα καταγράφεται ένα από τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας). Σήμερα το όραμα της πόλης είναι να πάψει να θεωρείται η ελληνική Ανκόνα και να καταστεί ένα εμπορικό, πολιτιστικό και τουριστικό κέντρο για ολόκληρη την νοτιοανατολική Ευρώπη. Έτσι την τελευταία πενταετία έχουν κατασκευαστεί μεγαλεπήβολα έργα με αποκορύφωμα τη γέφυρα Ρίου- Αντίρριου ενώ κατασκευάζεται και το νέο λιμάνι της Πάτρας.

Η Πάτρα λοιπόν βρίσκεται σε μια αναπτυξιακή πορεία η οποία όμως χρειάζεται και μια ώθηση για μια γενικότερη οικονομική ανάπτυξη της πόλης και της περιφέρειας. Η ώθηση αυτή αποτελεί δυνατότητα του θεσμού «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης» και αρκετές πρώην διοργανώτριες πόλεις έχουν αποκομίσει τέτοιου είδους οφέλη με αφορμή την διοργάνωση του θεσμού (π.χ. Γλασκόβη). Άλλο ένα σημαντικό στοιχείο είναι ότι ο θεσμός ευνοεί περισσότερο περιφερειακές πόλεις και όχι πρωτεύουσες χωρών. Αυτό αποδεικνύεται από την ιστορία του θεσμού, όπου οι πρώτες διοργανώσεις κινήθηκαν σε ένα μάλλον συμβολικό επίπεδο -τι να κερδίσει το Βερολίνο ή το Παρίσι από ένα τέτοιο θεσμό-, αφού έτσι κι αλλιώς είναι πολιτιστικές πρωτεύουσες όχι μόνο της Ευρώπης αλλά και ολόκληρου του κόσμου. Άρα η επιλογή της Πάτρας και το συγκεκριμένο χρονικό σημείο ήταν κατάλληλα για την ανάληψη του θεσμού.

Το να θεωρηθεί μια διοργανώτρια πόλη ως επιτυχής εξαρτάται από το κατά πόσο εκπλήρωσε τους στόχους της. Για την Πάτρα δεν μπορεί να δοθεί μια ξεκάθαρη απάντηση στο ερώτημα του αν πέτυχε διότι:

- Το πολιτιστικό έτος βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη
- Τα σημαντικότερα οφέλη του θεσμού είναι μακροπρόθεσμα
- Το μεγαλύτερο μέρος των στόχων που τέθηκαν στην Πάτρα είναι μακροχρόνιοι

Αυτό που μπορούμε να ισχυριστούμε είναι πως η Πάτρα λόγω των προβλημάτων που δημιουργήθηκαν δεν κατάφερε να εκμεταλλευθεί εξ ολοκλήρου τις δυνατότητες που προσφέρει ο θεσμός. Η ουσία όμως βρίσκεται στο ερώτημα πως θα δραστηριοποιηθεί η πόλη τα επόμενα χρόνια στον τομέα του πολιτισμού. Άρα πρέπει πρώτα να αξιολογηθεί με μετρήσιμους και πραγματικούς όρους το πολιτιστικό έτος ώστε να εντοπιστεί η προστιθέμενη αξία του.

Η ανάλυση των προβλημάτων και των οφελών (μέσω της αξιολόγησης) θα βοηθήσει να λυθούν προβλήματα της επόμενης μέρας όπως:

- Ποιοι θα είναι οι στόχοι της επόμενης χρονιάς στον πολιτιστικό τομέα
- Πως θα αξιοποιηθούν τα οφέλη της πολιτιστικής διαχείρισης (με προτεραιότητα τα στελέχη του Οργανισμού Πάτρα 2006)
- Διαχείριση και λειτουργία των νέων υποδομών
- Εξασφάλιση δημόσιων και ιδιωτικών κεφαλαίων για τον πολιτισμό
- Συνεισφορά μέσω οικονομικών σχεδίων για την υποστήριξη πολιτιστικών οργανώσεων, τόπων συναντήσεως και εκδηλώσεων για την επόμενη χρονιά
- Προσπάθεια για την εξασφάλιση της τοπικής υποστήριξης

5.5.4. Προτάσεις

Στην ενότητα αυτή παρατίθενται προσωπικές απόψεις για το πώς πρέπει να διαχειριστεί πολιτιστικά η Πάτρα την επόμενη χρονιά βασιζόμενοι πάντα στους μακροπρόθεσμους στόχους που τέθηκαν. Η ουσία είναι πως η Πάτρα θα καταφέρει να αυξήσει την προστιθέμενη αξία ώστε μακροχρόνια να επιτευχθούν οι μακροπρόθεσμοι στόχοι. Να σημειωθεί ότι οι προτάσεις αυτές δεν βασίζονται σε μετρήσιμα στοιχεία.

Πρώτος στόχος: η εδραίωση της Πάτρας ως πολιτιστικό κέντρο της Δυτικής Ελλάδας

Με τον όρο πολιτιστικό κέντρο εννοούμε μια πόλη η οποία σφύζει από πολιτισμό, μια πόλη η οποία χρησιμοποιεί τον πολιτισμό για την ενίσχυση άλλων τομέων (όπως οικονομικό, τουριστικό, κοινωνικό). Το 2006 δόθηκε στην Πάτρα η ευκαιρία για μια πολιτιστική έκρηξη η οποία θα επέφερε την αύξηση του διεθνούς προφίλ της, αύξηση της αυτοπεποίθησης της πόλης, αύξηση του περιφερειακού, εθνικού και διεθνούς τουρισμού και μεσοπρόθεσμα αύξηση της ελκυστικότητας της πόλης για επενδύσεις. Λόγω των προβλημάτων πριν και κατά τη διάρκεια του πολιτιστικού έτους (παράγραφος 5.5.2.) η Πάτρα δεν κατάφερε να εξασφαλίσει μια τέτοια δυναμική. Έχοντας ακόμα υπ' όψιν ότι είναι δύσκολο για την Πάτρα να εξασφαλίσει για το επόμενο έτος ανάλογους πόρους με αυτούς του πολιτιστικού έτους, συμπεραίνουμε ότι δεν μπορεί να έχει για δώδεκα μήνες πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Αρα η καλύτερη επιλογή είναι να δημιουργηθεί άλλο ένα νέο φεστιβάλ, επιλέγοντας μια θεματική ενότητα από το καλλιτεχνικό πρόγραμμα, το οποίο θα μπορεί να επιφέρει άμεσα οφέλη και μακροχρόνια να εξελιχθεί σε αυτοχρηματοδοτούμενο φεστιβάλ.

Κατά την άποψη μας, η πιο συμφέρουσα επιλογή είναι η ενότητα «μέρες παιδικής τέχνης». Η δημιουργία ενός τέτοιου φεστιβάλ θα αποτελούσε καινοτομία για τα ελληνικά δεδομένα, αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο αφού δεν υπάρχουν παρά ελάχιστα αντίστοιχα φεστιβάλ. Για την Πάτρα και γενικότερα τη Δυτική Ελλάδα ένας τέτοιος θεσμός θα αποτελούσε πόλο έλξης οικογενειών με παιδιά μέχρι 15 ετών. Η κοινωνική προσφορά ενός παιδικού φεστιβάλ είναι ιδιαίτερης σημασίας αφού αποτελεί επένδυση για το μέλλον. Το παιδικό κοινό θα έρχεται σε επαφή με την τέχνη και τον πολιτισμό, θα ψυχαγωγείται, θα επιμορφώνεται αλλά και θα συμμετέχει ενεργά στις εκδηλώσεις. Μια τέτοια προσπάθεια θα αποτελούσε κοιτίδα για μελλοντικούς καλλιτέχνες.

Επιπρόσθετα, στοιχεία από ενότητες του καλλιτεχνικού προγράμματος μπορούν να ενσωματωθούν σε ήδη υπάρχοντες θεσμούς και φεστιβάλ. Για παράδειγμα η ευρωπαϊκή διάσταση που δόθηκε στο καρναβάλι, οι συνεργασίες ξένων και Ελλήνων καλλιτεχνών στην ενότητα "Ταξιδεύοντας..." να ενσωματωθούν στο Διεθνές Φεστιβάλ Πατρών κ.α. Έτσι, θα ενισχυθούν τα ήδη υπάρχοντα πολιτιστικά δρώμενα τα οποία αποτελούν και την πολιτιστική ταυτότητα της πόλης.

Δεύτερος στόχος: η ενίσχυση της εικόνας της Πάτρας στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.

Η Πάτρα σήμερα αποτελεί ένα «πέραςμα» και επιθυμεί μακροχρόνια να εξελιχθεί σε ένα τουριστικό και εμπορικό κέντρο. Ο λόγος που χαρακτηρίζεται ως πέρασμα οφείλεται στο ότι δεν εκμεταλλεύεται τα πλεονεκτήματά της όπως την ανάδειξη της ιστορίας της και του πολιτισμού της, τη γεωγραφική της θέση, την αξιοποίηση της περιοχής του λιμανιού κ.α. τα οποία θα αποτελέσουν λόγους διανυκτέρευσης ενός τουρίστα.

Με αφορμή το πολιτιστικό έτος κατάφερε να αυξήσει την αναγνωρισιμότητα της στο εξωτερικό και να αναπτύξει τον εναλλακτικό της τουρισμό. Η Ελλάδα γενικά τα τελευταία χρόνια προσπαθεί να ξεφύγει λίγο από τη γνωστή ταυτότητά της «ήλιος και θάλασσα» και να προωθήσει όσο μπορεί περισσότερο την πολιτιστική της κληρονομιά. Η Πάτρα κατά την άποψή μας πρέπει να ακολουθήσει αυτή την προσπάθεια διαμορφώνοντας παράλληλα την δική της ταυτότητα. Η ταυτότητα αυτή θα πρέπει να ελκύει τον επισκέπτη να διανυκτερεύει στην πόλη αλλά και να του δημιουργεί την αίσθηση ότι όλα (Δελφοί, Ολυμπία, Επίδαυρος) είναι κοντά του. Άρα η Πάτρα πρέπει να προωθήσει τα συγκοινωνιακά χαρακτηριστικά της όπως το λιμάνι, τη γέφυρα Ρίου – Αντιρρίου και γενικότερα τις μικρές αποστάσεις ανάμεσα στην πόλη και σπουδαίους αρχαιολογικούς χώρους. Ακόμη πρέπει να τονίσουμε ότι ο στόχος της αύξησης των διανυκτερεύσεων είναι ιδιαίτερα σημαντικός διότι θα ευνοήσει την ανάπτυξη επενδυτικών εισροών στον τουριστικό τομέα (ξενοδοχειακές υποδομές).

Τρίτος στόχος: ανανέωση της πόλης και βελτίωση της εικόνας της

Τα τελευταία χρόνια η εικόνα της Πάτρας σαν πόλη έχει βελτιωθεί. Έχουν υλοποιηθεί κατά σειρά πολλά έργα ενώ κάποια άλλα βρίσκονται σε εξέλιξη. Με αφορμή το θεσμό ξεκίνησε μια διαδικασία ανάπλασης και ανακαίνισης ιστορικών κτιρίων (πολιτιστικοί χώροι) αλλά και της πόλης γενικότερα. Τα μεγάλα έργα τα οποία έχουν αναληφθεί από το Δήμο Πατρών βρίσκονται ακόμη σε εξέλιξη.

Κατά τη δική μας άποψη η κατασκευή νέων πολιτιστικών χώρων θα πρέπει να σχετίζεται με τις ανάγκες της πόλης αλλά και με ένα μακροπρόθεσμο προγραμματισμό για το πώς θα υποστηριχθούν. Επιπρόσθετα η Πάτρα χρειάζεται ένα νέο μεγάλο πολιτιστικό χώρο εκδηλώσεων σκεπτόμενοι πως είναι η τρίτη μεγαλύτερη πόλη στην

Ελλάδα, ότι φιλοξενεί περίπου 50.000 φοιτητές και πως υπάρχει η τάση από διεθνείς καλλιτέχνες να επιλέγουν τέτοιους χώρους. Ακόμη τα μουσεία της Πάτρας είναι μικρά σε σχέση με τη μεγάλη γκάμα εκθεμάτων. Είναι αναγκαίο λοιπόν, να ολοκληρωθεί το νέο αρχαιολογικό μουσείο και να κατασκευαστούν ή να ανακαινιστούν χώροι για τα υπόλοιπα μουσεία.

Τέταρτος στόχος: πολιτισμικός εθελοντισμός για το μέλλον

Η Πάτρα διαθέτει παράδοση στην υποστήριξη εθελοντικών ομάδων όπως: το Σώμα Ελληνικού Οδηγισμού, το Σώμα Ελλήνων Προσκόπων, το Σώμα Σαμαρειτών, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός κ.α. Κατά τη διάρκεια του πολιτιστικού έτος οι παραπάνω εθελοντικές ομάδες συμπεριλαμβανόμενου και των φοιτητών και υπόλοιπων νέων της Πάτρας αποτέλεσαν το εθελοντικό σώμα του οργανισμού «Πάτρα 2006». Η προσπάθεια της δράσης αυτής ανέδειξε μια νέα διάσταση για τον εθελοντισμό, τον πολιτιστικό εθελοντισμό. Αυτή η νέα έννοια δεν προσφέρει μόνο την ευκαιρία στα άτομα να δημιουργήσουν και να αναδείξουν τις ιδέες τους αλλά προσφέρει και την ευκαιρία να αποκτήσουν νέες γνώσεις ανοίγοντας τους ορίζοντες τους. Απώτερη προσδοκία του οργανισμού «Πάτρα 2006» είναι να διατηρηθεί το σώμα εθελοντισμού που σχηματίστηκε το 2006.

Η πρόταση μας συμφωνεί με τον οργανισμό «Πάτρα 2006» διότι:

- ο πολιτιστικός εθελοντισμός σαν έννοια ενισχύει τον εθελοντισμό και αυξάνει τα κίνητρα για να ασχοληθεί κάποιος με τον εθελοντισμό
- η εμπειρία που αποκτήθηκε από τη συμμετοχή στο πολιτιστικό πρόγραμμα του 2006 θα αξιοποιηθεί με τη δραστηριοποίηση των εθελοντών στο πολιτιστικό τομέα
- Σήμερα, όλο και περισσότεροι πολιτιστικοί οργανισμοί, μουσεία αλλά και ενώσεις καλλιτεχνών σε ολόκληρη την Ευρώπη, προνοούν ώστε να δημιουργούν ευκαιρίες για τους πολίτες κάθε ηλικίας, αλλά και ιδιαίτερα για τους νέους, να εκφραστούν μέσα από δράσεις εθελοντικού χαρακτήρα, μέσα στον χώρο του πολιτισμού. Σπουδαία φεστιβάλ, όπως το πιο φημισμένο φεστιβάλ χορού της Γαλλίας, το φεστιβάλ της Αβινιόν, αλλά και φημισμένα μουσεία, όπως το Μουσείο «Reine Sofia» της Μαδρίτης, δίνουν την ευκαιρία στους πολίτες της

Ευρώπης, να δραστηριοποιηθούν στον τομέα του πολιτισμού. Άρα η διατήρηση του πολιτιστικού εθελοντισμού στην Πάτρα θα ενισχύσει την μελλοντική πολιτιστική ανάπτυξη της πόλης.

Πέμπτος στόχος: η δημιουργία ενός παρατηρητηρίου που θα παρακολουθεί και θα αναλύει την πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης

Η Πάτρα δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια συνεδριακή πόλη. Το σημαντικότερο συνέδριο που προϋπήρχε του θεσμού είναι το συνέδριο «Γέφυρες», το οποίο πραγματοποιούταν λόγω της εξέλιξης του έργου της ζεύξης Ρίου - Αντιρρίου, με σκοπό την αξιοποίηση της ευρύτερης περιοχής. Κατά το πολιτιστικό έτος ο οργανισμός «Πάτρα 2006» συμπεριέλαβε στο πολιτιστικό του πρόγραμμα το «τι τρέχει με την Ευρώπη». Πρόκειται ένα συνεδριακό κύκλο με τρεις διαφορετικές θεματικές ενότητες όπου όλες έχουν σχέση με τον πολιτισμό. Οι ενότητες ήταν οι εξής:

- ΜΜΕ και Πολιτισμός
- Επιστήμη και Πολιτισμός
- Πολιτική και Πολιτισμός

Μακροπρόθεσμος στόχος είναι να αποτελέσει το Πρόγραμμα «Τι Τρέχει με την Ευρώπη;», βάση για την εξέλιξη ενός θεσμοθετημένου Παρατηρητηρίου της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης, το οποίο κάθε δύο χρόνια, θα συγκαλείται στην Πάτρα με θεματολογία που θα διαμορφώνεται μέσω διαδικτυακού προσυνεδριακού διαλόγου. Τελικός στόχος του Συνεδριακού Προγράμματος «Τι Τρέχει με την Ευρώπη;», είναι να υπογραφεί από τους μετέχοντες Υπουργούς Πολιτισμού ένας «Χάρτης» για μια ευρωπαϊκή σύγκλιση με κοινή αρτηρία τον Πολιτισμό.

Κατά την άποψη μας ο παραπάνω στόχος είναι φιλόδοξος και δύσκολα επιτεύξιμος διότι:

- Η πόλη της Πάτρας δεν έχει το κύρος μιας ευρωπαϊκής πόλης
- Η γεωγραφική της θέση δεν ευνοεί την δημιουργία ενός ευρωπαϊκού παρατηρητηρίου

- Δεν υπάρχουν οι κατάλληλες συνεδριακές και ξενοδοχειακές υποδομές καθώς και ότι το πιο κοντινό αεροδρόμιο βρίσκεται στον Άραξο το οποίο δεν ικανοποιεί τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Αυτό που προτείνουμε εμείς τουλάχιστον για την επόμενη χρονιά είναι να συνεχίσουν να γίνονται συνέδρια, της ίδιας κλίμακας όπως στο πολιτιστικό έτος, στο Πανεπιστήμιο Πατρών με στόχο τη διατήρηση του συνεδριακού τουρισμού. Η Πάτρα πρώτιστα θα πρέπει να εδραιωθεί ως συνεδριακή πόλη στον περιφερειακό και μετέπειτα στον ελλαδικό χώρο. Τέλος, ο μακροπρόθεσμος στόχος για τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού παρατηρητηρίου πρέπει να αναθεωρηθεί. Συγκεκριμένα, ένας πιο εφικτός και συνάμα φιλόδοξος στόχος είναι να πραγματοποιούνται στην Πάτρα συνέδρια μεσογειακής κλίμακας. Οι λόγοι είναι οι εξής:

- Η γεωγραφική της θέση είναι κατάλληλη
- Έχει περισσότερα κοινά πολιτιστικά και ιστορικά στοιχεία με τις μεσογειακές χώρες παρά με τους βόρειους ευρωπαίους
- Η οικονομία της στηρίζεται στο εμπόριο όπως όλων των μεσογειακών πόλεων
- Να ισχυροποιηθούν οι δεσμοί μεταξύ των πόλεων της Νότιας Ευρώπης
- Ότι μοιράζονται κοινά προβλήματα άρα κοινά θέματα συζήτησης άρα κοινούς στόχους

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Θωμόπουλος Στέφανος: Ιστορία της πόλεως Πατρών, Αχαϊκές Εκδόσεις
Μαρασλής Α.Αλέκος: Ιστορία της Πάτρας - Η εξέλιξη μιας πρωτοποριακής πόλης,
Πάτρα 1983
Βρεττός Σ.Λάμπρος: Πάτρα - Οδηγός Πληροφόρησης, Αχαϊκές Εκδόσεις, 1998
Συναδινός Πέτρος: Φάκελος Υποψηφιότητας «Πάτρα Πολιτιστική Πρωτεύουσα της
Ευρώπης 2006», Πάτρα 2001
Palmer/Rae Associates - European Cultural Advisors: European Cities and Capitals of
Culture Part I & II, study prepared for the European Commission, Brussels,
August 2004

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

www.patra2006.gr

www.ert.gr

www.inade.gr

www.europa.eu.int

www.tovima.dolnet.gr

www.iforce.gr

www.culture.gr

www.ta-nea.dolnet.gr

www.patrasport.gr

www.patras.gr

www.todonti.gr

www.sete.gr

www.achaia.gr

www.westerngreece.gr

www.gefura.gr

www.eccm-cultural-capitals.org

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

- κ. Παναγιωτόπουλο, πρώην Διευθυντή Επικοινωνίας Marketing και Χορηγιών του
Οργανισμού Πάτρα 2006

κ. Παρασκευουλάκο, πρώην Οικονομικό Διευθυντή του Οργανισμού Πάτρα 2006,
μέσω e-mail

κ. Πολυδωρόπουλο, Διευθυντή Εθελοντισμού του Οργανισμού Πάτρα 2006
(άτυπη συνέντευξη)

κ. Λάζαρη, Αντιδήμαρχο Πατρών

κ. Βασιλάκη, δημοσιογράφο και υπεύθυνο για θέματα πολιτισμού της εφημερίδας
«Η Πελοπόννησος»

Επιπρόσθετα, συζητήσεις με στελέχη του Οργανισμού Πάτρα 2006

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ – ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

«Πελοπόννησος»

«Ελευθεροτυπία»

«Το Έθνος»

«Το Δόντι»

«Το Βήμα»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΠΙΤΥΧΗΜΕΝΩΝ ΠΟΛΕΩΝ

Γλασκόβη 1990

Η Γλασκόβη είναι η μεγαλύτερη πόλη της Σκωτίας και βρίσκεται νοτιοδυτικά, στον ποταμό Clyde. Μια μεταβιομηχανική πόλη που μέχρι το 1990 βρισκόταν σε κάμψη, χωρίς να εκμεταλλεύεται επαρκώς το λιμάνι της, αποτελώντας απλά μια πύλη στις σκοτσέζικες ορεινές περιοχές (Highlands) και στην φυσική κληρονομιά.

Σήμερα η Γλασκόβη είναι η μεγαλύτερη οικονομική δύναμη στη Σκωτία έχοντας συνολικό πληθυσμό πάνω από 2,6 εκατομμύρια. Η κάμψη του βιομηχανικού της τομέα (ναυπηγική και βαριά εφαρμοσμένη μηχανική) έχει αντικατασταθεί βαθμιαία από μια σύγχρονη μικτή οικονομία, που υποστηρίζεται από τη δημόσια και ιδιωτική επένδυση. Η Γλασκόβη βασίζεται σήμερα στις δημόσιες υπηρεσίες όπως τις τραπεζικές εργασίες, δημόσια διοίκηση, εκπαίδευση, υγειονομική περίθαλψη και τον τουρισμό. Το βασίλειο της Γλασκόβης είναι ένα από 20 κορυφαία οικονομικά κέντρα της Ευρώπης, βάση πολλών μεγάλων επιχειρήσεων της Μεγάλης Βρετανίας και αποτελεί σημαντικό τομέα της βρετανικής οικονομίας.

Η περίπτωση της Γλασκόβης του 1990 θεωρείται η πιο χαρακτηριστική για το θεσμό. Ήταν η πόλη η οποία άνοιξε νέους ορίζοντες για το θεσμό αφού κατάφερε μέσα από τις πολιτιστικές της δραστηριότητες να επηρεάσει την τότε οικονομική, τουριστική και κοινωνική κατάσταση στη πόλη. Πρώτη ανέλαβε να παρουσιάσει ένα πλήρες δωδεκάμηνο πρόγραμμα δραστηριοτήτων, υιοθετώντας ένα σφαιρικό ορισμό για τον πολιτισμό εμπεριέχοντας: ιστορία, σχέδιο, εκπαίδευση, αρχιτεκτονική, ναυπηγική, θρησκεία, αθλητισμός, μουσική, χορός, καλές τέχνες, λογοτεχνία και θέατρο. Αναλυτικότερα:

α) Συνέχεια της ενισχυμένης πολιτιστικής και καλλιτεχνικής ανάπτυξης

Κατά τη περίοδο 1987 - 1994 υπήρξε αυξημένη εμπιστοσύνη και μεγαλύτερη εθνική και διεθνής προβολή για τους τοπικούς καλλιτέχνες και τις πολιτιστικές οργανώσεις. Ακόμη μερικά από τα πολιτιστικά προγράμματα που άρχισαν το 1990

συνεχίστηκαν για μερικά έτη (π.χ. φεστιβάλ Streetbiz) ή έχουν επιζήσει μέχρι σήμερα. Όσον αφορά τις καλλιτεχνικές οργανώσεις, συνεχίζουν να δραστηριοποιούνται στις τέχνες και τον πολιτισμό εστιάζοντας και σε κοινωνικές ομάδες δύσκολα προσβάσιμες στο πολιτισμό. Η Γλασκόβη του 1990 εισήγαγε την ιδέα των μεγάλης κλίμακας παραγωγών συνεχίζοντας ακόμα και σήμερα με την ίδια φιλοσοφία στην ετήσια πολιτιστική προσφορά της πόλης. Το αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας ήταν επόμενα χρόνια να φιλοξενήσει κι άλλα μεγάλα πολιτιστικά γεγονότα όπως το 1996 το «φεστιβάλ οπτικών τεχνών» και το 1999 το «έτος της αρχιτεκτονικής και του σχεδίου».

β) Αλλαγή εικόνας της πόλης

Λόγω του πολιτιστικού έτους η εικόνα της Γλασκόβης μετασηματίστηκε, από μια βίαια μεταβιομηχανική πόλη σε ένα δημιουργικό πολιτιστικό κέντρο και μια από τις πιο δονούμενες πόλεις στο Ηνωμένο Βασίλειο. Η Γλασκόβη του 1990, ήταν η τρίτη πόλη του Ηνωμένου Βασιλείου στη λίστα της χώρας με τους καλύτερους προορισμούς, μετά το Λονδίνο και το Εδιμβούργο.

γ) Βελτιώσεις Υποδομής

Όσον αφορά τις βελτιώσεις υποδομών, η Γλασκόβη καθιέρωσε νέους πρωτοποριακούς πολιτιστικούς τόπους συναντήσεως όπως το «Tramway» (σε μια προηγούμενη αποθήκη τραμ), τη δημιουργία του ιδρύματος «Arches» (αυτοχρηματοδοτούμενο σήμερα), την αποκατάσταση των στοών «MacLellan» (ένας χώρος έκθεσης για τις εικαστικές τέχνες), την κατασκευή της «Royal Concert Hall», την αποκατάσταση της «Scotland Street School» και την αναμόρφωση των δημόσιων χώρων στο κέντρο της πόλης. Επίσης αυξήθηκαν οι ξενοδοχειακές υποδομές.

δ) Συνεχής οικονομική ανάπτυξη

Το 1990 συνέβαλε στην αύξηση της ελκυστικότητας της Γλασκόβης ως επιχειρησιακό κέντρο και συμπεριλήφθηκε μέσα στους δέκα κορυφαίους επιχειρηματικούς προορισμούς. Την ίδια περίοδο άρχισε να αναπτύσσεται η μουσική βιομηχανία και η βιομηχανία παραγωγής ταινιών χωρίς αυτό να αποτελεί άμεση εκροή του πολιτιστικού έτους. Βέβαια διεξήχθησαν προγράμματα στο πολιτιστικό έτος με σκοπό την ενίσχυση της πολιτιστικής βιομηχανίας. Επίσης κατά τη διάρκεια της

δεκαετίας του '90, υπήρξε μια πολύ σημαντική αύξηση της απασχόλησης στις πολιτιστικές βιομηχανίες συμπεριλαμβανομένης της μουσικής βιομηχανίας, της κινηματογραφικής βιομηχανίας και των εκδόσεων βιβλίων.

ε) Συνεχής ανάπτυξη τουρισμού

Μια κληρονομιά του 1990 είναι η αύξηση του τουρισμού, με μια χαρακτηριστική αύξηση επισκεπτών που ενδιαφέρονται για τις τέχνες και τη γενικότερη πολιτιστική προσφορά της πόλης. Πριν από το 1990, η Γλασκόβη αντιμετωπιζόταν ως πύλη για τις σκωτσέζικες ορεινές περιοχές και η επιτυχία να γίνει ένας σημαντικός πολιτιστικός προορισμός αποδίδεται ευρέως στην «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης» του 1990. Σημαντική ήταν και η αύξηση των συνεδρίων το 1990 όπου διπλασιάστηκαν σε σχέση με το 1989. Η Γλασκόβη είναι σήμερα ένας από τους γρηγορότερα αναπτυσσόμενους ευρωπαϊκούς συνεδριακούς προορισμούς και το τρίτο μεγαλύτερο κέντρο τουριστών στη Βρετανία, μετά το Λονδίνο και το Εδιμβούργο.

στ) Συνεχής κοινωνική / κοινοτική ανάπτυξη

Η Γλασκόβη του 1990 άσκησε άμεση επίδραση στην αύξηση της πρόσβασης και της συμμετοχής στις τέχνες για τις παραδοσιακά μειονεκτούντες κοινότητες, αν και υπήρξε μια μείωση των αριθμών παρακολούθησης μετά το 1991 που οφείλεται στη μείωση της πολιτιστικής προσφοράς. Μακροπρόθεσμα, μια πολύ σημαντική κληρονομιά είναι η επιβίωση και η έντονη δραστηριοποίηση πολιτιστικών οργανώσεων που χρηματοδοτήθηκαν το 1990 για να αναπτύξουν καλλιτεχνικές πρωτοβουλίες με κοινότητες στις απομακρυσμένες περιοχές της πόλης. Αυτές οι οργανώσεις αύξησαν την αυτοπεποίθηση τους και έχουν γίνει πιο επαγγελματικές στη διαχείριση πολιτιστικών προγραμμάτων, λόγω της ογκώδους κλίμακας του κοινοτικού προγράμματος του 1990. Από την αναδιοργάνωση της τοπικής κυβέρνησης το 1996, το Συμβούλιο της πόλης της Γλασκόβης αποφάσισε να ασχοληθεί περισσότερο με την πολιτιστική ανάπτυξη με σκοπό την ενίσχυση του κοινωνικού συνυπολογισμού. Η απόφαση αυτή ήταν απόρροια των θετικών αποτελεσμάτων του 1990 καθώς επίσης και της εκμετάλλευσης των ήδη υπάρχοντων πολιτιστικών οργανισμών και των έμπειρων στελεχών τους.

Άλλο ένα σημαντικό στοιχείο ήταν η αύξηση του τοπικού κοινού και των επισκεπτών σε θέατρα, μουσεία και γκαλερί κατά 40% σε συνάρτηση με τη μεγάλη μείωση της εγκληματικότητας από το πολιτιστικό έτος και έπειτα.

ζ) Δημιουργία τοπικών και ευρωπαϊκών δικτύων

Πολλά νέα δίκτυα και συνεργασίες δημιουργήθηκαν μεταξύ των καλλιτεχνών και των πολιτιστικών οργανώσεων της πόλης, άμεσα συσχετισμένα με τις στρατηγικές που υιοθετήθηκαν από τους διοργανωτές του πολιτιστικού έτους. Αυτά υποστηρίχτηκαν για τα επόμενα 5 ή 6 έτη, αλλά δεν υπάρχει καμία σαφής ένδειξη για την μακροπρόθεσμη ύπαρξη αυτών των δικτύων. Στην ευρωπαϊκή συνεργασία δόθηκε μια σημαντική ώθηση από τις δραστηριότητες και τα γεγονότα του 1990. Έτσι, πολλοί τους διευθυντές και τους καλλιτέχνες ενίσχυσαν τις επαφές και την εμπειρία τους με αφορμή το πρόγραμμα της Γλασκόβης το 1990. Η Γλασκόβη συμμετείχε σε ευρωπαϊκά δίκτυα όπως τα: Les Rencontres, Atlantic Arc και Eurocities κ.α.

η) Νέες διοικητικές δομές

Μετά το τέλος του πολιτιστικού έτους συστάθηκε ένα νέο τμήμα από το δήμο της πόλης, με την εν μέρει ευθύνη να διατηρηθεί η ορμή του 1990. Το συμβούλιο της πόλης επίσης, για πρώτη φορά, άρχισε να εργάζεται πάνω στη πολιτιστική διαχείριση και σε μια βιομηχανική πολιτιστική στρατηγική.

Κοπεγχάγη 1996

Η Κοπεγχάγη είναι η πρωτεύουσα της Δανίας και το 1996 ήταν η πρώτη δανέζικη πόλη που φιλοξένησε το θεσμό. Ιστορικά η πόλη (κατά το 12^ο αιώνα) έσφυζε από πολιτισμό, ιδέες, εμπόριο (λόγω του λιμανιού) και παραδόσεις ενώ παράλληλα αποτελούσε μια κοινωνία «ανοιχτή» στη διαφορετικότητα, στη πολυγλωσσία και την πολυμορφία (ευρωπαϊκό πρότυπο πόλης).

Κατά τη δεκαετία του '80, η Κοπεγχάγη δεν μοιράστηκε τη τότε ανάπτυξη της οικονομίας της Ευρώπης φτάνοντας σε υψηλά ποσοστά ανεργίας. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την αποκέντρωση του πληθυσμού και το κλείσιμο των βιομηχανιών. Η πόλη είχε χάσει τη πολιτιστική της ταυτότητα αλλά και την αυτοπεποίθησή της. Αντιθέτως οι δήμοι των γύρω περιοχών, παρουσίαζαν εκρηκτική αύξηση του πληθυσμού, της εργασίας, των υποδομών και των πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Έτσι η πόλη, έπρεπε να εκμεταλλευτεί μια ευκαιρία, ένα κίνητρο, μια ορμή ώστε να επαναφέρει το πολιτισμό της, τους κάτοικους της και να την γενικότερη αναγέννηση της.

Σήμερα η Κοπεγχάγη είναι μια ευρωπαϊκή πόλη με πολιτιστική ταυτότητα και πολιτιστικές υποδομές χωρίς όμως να θεωρείται μια μητρόπολη (κατά τα διεθνή πρότυπα). Είναι ο κύριος λιμένας της Σκανδιναβίας ενώ παράλληλα αναπτύσσεται με γρήγορους ρυθμούς στον δευτερογενή τομέα. Όσον αφορά το τουρισμό, το 2003, ο αριθμός ολονύκτιων παραμονών στην περιοχή της Κοπεγχάγης ανήλθε σε περισσότερο από 6 εκατομμύρια διανυκτερεύσεις, των οποίων οι ξένοι επισκέπτες αποτέλεσαν το 60%. Ακόμη με συνολικά 97 διεθνή συνέδρια, το 2003 η Κοπεγχάγη είναι μια από τις 10 δημοφιλέστερες πόλεις παγκοσμίως στη διοργάνωση συνεδρίων. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι αποστάσεις μεταξύ των ξενοδοχείων και των συνεδριακών εγκαταστάσεων είναι μικρές. Επίσης στο ότι ο αερολιμένας της Κοπεγχάγης είναι κεντρικός κόμβος εναέριας κυκλοφορίας της βόρειας Ευρώπης.

Η διοργάνωση του θεσμού το 1996 από την Κοπεγχάγη ήταν ένα έργο προγραμματισμένο, οργανωμένο και φιλόδοξο. Η χρησιμοποίηση της ιδέας του πολιτισμού για την ανάπτυξη της περιοχής θεωρήθηκε για τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή ως η λύση στο αδιέξοδο. Οι στόχοι της «Κοπεγχάγης 1996» είχαν δημιουργηθεί στο «dialogue meeting» (συνέδριο διαλόγου), που πραγματοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο του 1992 ως το Φεβρουάριο του 1993. Συμμετέχοντες σε αυτές τις συνεδριάσεις ήταν

άνθρωποι από το κόσμο του πολιτισμού και της τέχνης. Το ότι η προετοιμασία άρχισε από το 1992 δηλώνει τον βαθμό οργάνωσης, τη σοβαρότητα απέναντι στον ευρωπαϊκό θεσμό και την ανάγκη εκμετάλλευσης των οφελών του. Αναλυτικότερα τα οφέλη από το θεσμό ήταν:

α) Πολιτιστικό πρόγραμμα και αντίκτυπος

Το πρόγραμμα της Κοπεγχάγης εξασφάλισε την πολιτιστική έκρηξη που χρειαζόταν η πόλη και η περιφέρεια της, καταφέροντας έτσι, να τραβήξει την προσοχή του δανέζικου και διεθνούς κοινού. Η ποικιλία μεταξύ τέχνης και πολιτισμού, οι αξιοπρεπείς διεθνείς τάσεις και ο πολύχρονος σχεδιασμός του προγράμματος αποτέλεσαν τους λόγους αυτής της επιτυχίας. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι στο πολιτιστικό έτος δημιουργήθηκε ένα κλίμα "πολιτιστικού ανταγωνισμού" μεταξύ των εκδηλώσεων και των εικαστικών. Το σχέδιο δράσης του προγράμματος, ήταν δομημένο σε τρεις 3 διαστάσεις: στη καλλιτεχνική, στην ανθρώπινη και στη γεωγραφική - φυσική διάσταση. Για κάθε διάσταση υπήρξε συγκεκριμένη στοχοθέτηση η οποία επέφερε και συγκεκριμένα οφέλη.

Καλλιτεχνική Διάσταση: Η καλλιτεχνική διάσταση ήταν η πιο εκτενής, τόσο από άποψη αριθμού εκδηλώσεων (σχεδόν 300 εκδηλώσεις), όσο και από την άποψη του ποσού οικονομικής υποστήριξης που της δόθηκε. Το μεγαλύτερο μέρος του προγράμματος αφορούσε εικαστικές τέχνες ενώ δόθηκε έμφαση στη κλασική μουσική και το θέατρο. Τα οφέλη που αποκομίστηκαν ήταν:

- Αύξηση της ποικιλίας και της ποιότητας των διαφόρων μορφών τέχνης.
- Τόνωση σύγχρονων διεθνών τάσεων πολιτισμού
- Νέες ευκαιρίες για τους καλλιτέχνες
- Δημιουργία νέων διεθνών καλλιτεχνικών συνεργασιών
- Προσέλκυση άλλων χωρών στη Δανική τέχνη (κυρίως των Σκανδιναβικών)

Η καλλιτεχνική διάσταση συνεχίζει να δραστηριοποιείται ακόμα και σήμερα με λιγότερες εκδηλώσεις χωρίς όμως να έχει χάσει τη φιλοσοφία και την ποιότητα του 1996.

Ανθρώπινη Διάσταση: Σκοπός αυτής της διάστασης ήταν η δημιουργία σχέσεων μεταξύ του πολιτισμού και της κοινωνίας. Ασχολήθηκε με τον παιδικό πολιτισμό, τη πολυπολιτισμική πόλη, τη πόλη για τους ανάπηρους, το πολιτισμό για τη νεολαία και τη πόλη της τρίτης ηλικίας. Ξεχώρισε κυρίως από τις πολλές παιδικές και αθλητικές εκδηλώσεις. Τα οφέλη που αποκομίστηκαν από αυτή τη δράση ήταν κοινωνικού χαρακτήρα, μερικά από αυτά ήταν:

- Ανάπτυξη της ανθρώπινης δημιουργικότητας στο πολιτισμό
- Κοινωνικός συνυπολογισμός
- Ανταλλαγή πολιτισμών, αλληλεπίδραση και διάλογος
- Δημιουργία ενδιαφέροντος στις Δανικές και Σκανδιναβικές αξίες.
- Ανάπτυξη πειραματικών φόρουμ για τη κοινωνία του μέλλοντος (συνέδρια)

Η ανθρώπινη διάσταση δεν συνέχισε τη δράση της μετά το πολιτιστικό έτος όμως συνείσφερε στην αύξηση της αυτοπεποίθησης της πόλης και των κατοίκων, στη δημιουργία μιας πόλης πιο ανθρώπινης και αποτέλεσε την αφορμή για νέες πολιτιστικές και κοινωνικές οργανώσεις και την αύξηση του συνεδριακού τουρισμού.

Γεωγραφική - Φυσική Διάσταση: Αφετηρία της διάστασης αυτής ήταν η φυσική ομορφιά της πόλης και της περιφέρειας, η αρχιτεκτονική, οι τοπικές - κοινωνικές δραστηριότητες και οι στρατηγικές ανάδειξης της Κοπεγχάγης και των προαστίων της. Ο μεγαλύτερος τομέας του προγράμματος αφορούσε τις εκδηλώσεις: «The Historical City» και το «Green City». Τα οφέλη από αυτή τη δράση βοήθησαν στην αλλαγή της εικόνας της πόλης και την προσέλκυση επισκεπτών. Μερικά από τα οφέλη αυτά ήταν:

- Τόνωση της μοναδικότητας και σπανιότητας όσον αφορά τη φυσική γεωγραφική εικόνα της περιοχής
- Περαιτέρω μονιμοποίηση της τοπικής και περιφερειακής εμπλοκής στη τέχνη και τον πολιτισμό
- Δημιουργία συνεργασιών σε εθνικό επίπεδο
- Ενδυνάμωση του ρόλου της πρωτεύουσας ως λιμένας της Δανίας.

Ούτε αυτή η δράση συνεχίστηκε μετά από το πολιτιστικό έτος όμως άφησε μακροχρόνια οφέλη, με το σημαντικότερο να είναι η συλλογικότητα και η συνεργασία όλων των φορέων της Κοπεγχάγης αλλά και της υπόλοιπης Δανίας. Ακόμη λόγω της μεγάλης σημασίας που δόθηκε στην αρχιτεκτονική της πόλης, το 1996, η θέση της δανικής αρχιτεκτονικής είχε ενισχυθεί σε σχέση με άλλες χώρες με τον ίδιο πληθυσμό.

β) Βελτιώσεις υποδομών

Υπήρξε ένα πολύ εκτενές πρόγραμμα ανάπτυξης υποδομών που συνδέθηκε με το θεσμό. Στην πράξη αυτό αποτελείτο από έργα υποδομής, τα οποία θα υποστήριζαν ένα πυρήνα μακροπρόθεσμων πολιτιστικών προγραμμάτων. Η περίοδος κατασκευής ήταν από το 1994-1997, με τα περισσότερα από αυτά να είναι έτοιμα το πολιτιστικό έτος.

Σήμερα η όψη της πόλης και της περιφέρειας της έχει βελτιωθεί και σίγουρα αυτό το οφείλει και στο θεσμό. Το πρόγραμμα ανάπτυξης υποδομών περιλάμβανε νέους πολιτιστικούς χώρους, ανακαίνιση και αποκατάσταση κήπων και πάρκων, βελτιώσεις σε πλατειές και τη δημιουργία οικολογικών πάρκων. Μερικά από αυτά ήταν:

- Ανακαίνιση του παλιού σιδηροδρόμου πόλης από το Amagerbrogode στο Kastrup σε πολιτιστική περιοχή
- Dalgas Undergrund- ανακαίνιση παλαιών καταφύγιων αεροπορικής επιδρομής στο Frederiksberg σε πολιτιστικό χώρο
- Koloruhaven- μόνιμη εξωτερική έκθεση τέχνης σε κήπο, σχεδιασμένο από 13 αρχιτέκτονες.
- Playground Symposium- δημόσια παιδική χαρά δημιούργημα 8 διεθνών καλλιτεχνών.
- Ανακαίνιση του Thorvaldesen Museum.
- Κήποι μπαρόκ στο κάστρο του Frederiksborg.
- Η ανακαίνιση της λίμνης του Valensbaek.
- Ανακαίνισεις στις πλατειές: City Hall Square, Jarmers Plads, Hojbro Plads και Otto Monsted's Plads in Vesterbro
- Δημιουργία οικολογικών πάρκων όπως: Childrens nature center, Kratmolle woods κ.α.

Ακόμα το πρόγραμμα ανάπτυξης υποδομών ενίσχυσε την ανάπτυξη της δανέζικης αρχιτεκτονικής, δημιουργώντας νέους χώρους για τη Βασιλική Σχολή Αρχιτεκτονικής και του Κέντρου Αρχιτεκτονικής, καθώς επίσης και έργων ανακαίνισης σε όλη την πόλη.

γ) Τουριστική ανάπτυξη

Ο τουρισμός είναι σημαντική βιομηχανία για την Κοπεγχάγη σήμερα. Αποτέλεσε στόχο για την «Κοπεγχάγη 1996» η προσέλκυση του πολιτιστικού και του συνεδριακού τουρισμού. Σύμφωνα με δανέζικα τουριστικά γραφεία, παρουσιάστηκε ένα ποσοστό αύξησης 11% στις διανυκτερεύσεις ενώ ολόκληρη η χώρα βρισκόταν σε στασιμότητα. Ακόμα, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ιστοσελίδας της εταιρείας «Wonderful Copenhagen», ο συνεδριακός τουρισμός αυξήθηκε κατά 29%, κατά τη διάρκεια της πολιτιστικής χρονιάς. Αυτά τα ποσοστά αύξησης του τουρισμού κατά το έτος 1996, δεν μπορούν να δικαιολογήσουν πλήρως την μετέπειτα τουριστική ανάπτυξη, σίγουρα όμως ο θεσμός επηρέασε σε ετησία βάση το τουρισμό (1996).

δ) Τοπική και περιφερειακή συνεργασία

Η πόλη της Κοπεγχάγης είναι μέρος μιας μεγαλύτερης περιοχής (περιφέρειας) που περιλαμβάνει και άλλες προαστιακές και αστικές περιοχές. Με αφορμή το θεσμό, σκοπός της «Κοπεγχάγη 1996» ήταν να εξασφαλιστούν συνεργασίες στο πλαίσιο του πολιτισμού. Έτσι, θεωρήθηκε σημαντικό για την Κοπεγχάγη να γίνουν δραστηριότητες (καλλιτεχνικές εκδηλώσεις και υποδομές) όχι μόνο στα όρια της παλιάς πόλης, αλλά και στη υπόλοιπη περιφέρεια ώστε να ενθαρρύνει την κοινοτική και τοπική συμμετοχή.

Ένα από τα κύρια αποτελέσματα της «Κοπεγχάγη 1996» ήταν ότι κατάφερε να δημιουργήσει ένα αίσθημα συνεργασίας στους περισσότερους δήμους υπό την εποπτεία μιας οργανωτικής δομής (για το πολιτιστικό έτος). Η εμπειρία της διοργάνωσης λοιπόν, αποτέλεσε πηγή έμπνευσης και επηρεασμού για μελλοντικές συνεργασίες.

Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι το ίδρυμα «Culture Bridge Foundation», το οποίο δημιουργήθηκε το 1997 με κοινή χρηματοδότηση από το κράτος και άλλες αρχές. Στελεχώθηκε από προσωπικό που συνείσφερε στο πολιτιστικό έτος της Κοπεγχάγης του 1996, με σκοπό να δημιουργήσει ισχυρότερες πολιτιστικές συνδέσεις στην περιοχή Oresund. Υποστηρίχτηκε από τα Υπουργεία Πολιτισμού της Δανίας και της Σουηδίας,

τις τοπικές και περιφερειακές αρχές της Κοπεγχάγης και του Μάλμοε, την περιοχή Scania και την εταιρία «Wonderful Copenhagen». Σήμερα κοντά στη γέφυρα Oresund που οδηγεί στη χώρα της Σουηδίας, βρίσκεται το μεγαλύτερο συνεδριακό κέντρο της Σκανδιναβίας, το «Bella Convention & Exhibition Centre», χωρητικότητας 7.300 συνέδρων.

ε) Οικονομική ανάπτυξη

Το 1996 για την Κοπεγχάγη αποτέλεσε έτος αύξησης της πολιτιστικής προσφοράς, ανάπτυξης της τοπικής και περιφερειακής συνεργασίας, αστικής ανάκαμψης και αύξησης του τουριστικού ρεύματος (πολιτιστικού και συνεδριακού). Ο θεσμός λοιπόν ήταν η αφορμή για ανάπτυξη δημιουργώντας νέες συνθήκες σε σύντομο χρονικό διάστημα. Η αύξηση του τουριστικού ρεύματος κατέστησε την Κοπεγχάγη ελκυστικότερη σε ιδιωτικές αλλά και δημόσιες επενδύσεις με αποτέλεσμα η Κοπεγχάγη σήμερα να προσφέρει 132 ξενοδοχεία με 14.324 δωμάτια.

Ακόμα το εκτενές πρόγραμμα ανάπτυξης υποδομών δημιούργησε νέες θέσεις εργασίας μειώνοντας έτσι τα ποσοστά ανεργίας, αλλά και χώρους καλλιτεχνικής έκφρασης.